

2 RELIGIA

PORADNIK METODYCZNY

DRUGA KLASA SZKOŁY BRANŻOWEJ 1. STOPNIA

DROGA
DO
NADZIEI

Święty Wojciech
wydawnictwo

D R O G A D O **N A D Z I E I**

PORADNIK METODYCZNY
DRUGA KLASA SZKOŁY BRANŻOWEJ
PIERWSZEGO STOPNIA

pod redakcją
ks. dra Radosława Mazura

Święty Wojciech
wydawnictwo

Autorzy katechez

Aleksandra Bryła

Maria Brzostowska

Beata Girzyńska

Dr Krzysztof Kamiński

Ks. dr Sebastian Kowal

Łukasz Łukasiak

Grzegorz Pyrek

Koordynator zespołu autorskiego

Ks. dr Radosław Mazur

Koordynator projektu Nowe Podręczniki

Ks. dr Marcin Wojtasik

Poradnik metodyczny

do nauczania religii rzymskokatolickiej

według podręcznika nr **AZ-52-01/18-PO-10/21**,

zgodnego z programem nauczania nr **AZ-5-01/18**.

Recenzenci

Ks. mgr lic. Piotr Pierzchała

Ks. prof. dr hab. Marian Zając

NIHIL OBSTAT

Poznań, dnia 31 maja 2021 roku

Ks. kanonik dr Adam Sikora, Cenzor

IMPRIMATUR

Poznań, dnia 1 czerwca 2021 roku

N. 3304/2021

Bp Grzegorz Balcerek, Wikariusz Generalny

Ks. prałat dr Ireneusz Dosz, Kanclerz Kurii

Drodzy Katecheci,

oddajemy do Waszych rąk nowy pakiet edukacyjny do nauki religii w drugiej klasie szkoły branżowej 1. stopnia, opracowany zgodnie z wymogami zawartymi w nowej *Podstawie programowej katechezy Kościoła katolickiego w Polsce* z 9 czerwca 2018 roku, a skonkretyzowanymi w dokumencie *Program nauczania religii w przedszkolach i szkołach*.

Niniejszy poradnik metodyczny wraz z dołączonym do niego pakietem materiałów dodatkowych został przygotowany z myślą o Was, drodzy Katecheci. Liczymy, że znajdziecie tu wiele ciekawych pomysłów, które pozwolą Wam przeprowadzić interesujące zajęcia.

W **poradniku metodycznym** znajdziecie scenariusze lekcji do wszystkich katechez zawartych w podręczniku ucznia. Wszystkie one sprzyjają dyskusjom – tak ważnym dla młodzieży w tym wieku i tak chętnie przez nią podejmowanym. Treści katechetyczne zintegrowane są z edukacją szkolną, dzięki czemu przekaz wiary jest bliski życiu młodego człowieka. Mogą one być punktem odniesienia do dyskusji na lekcjach innych przedmiotów i do pogłębionej refleksji w edukacji szkolnej. Przede wszystkim zainspirują do zastanowienia się nad własnymi wyborami. Wespą w budowaniu mądrych i przemyślanych argumentów w dyskusjach o wierze, o kwestiach moralnych, społecznych, codziennych. Zachęcą uczniów do aktywnego poszukiwania odpowiedzi na pytania związane z wiarą, będą towarzyszyć w uzgadnianiu jej z nauką, pokażą świadectwa wiary innych ludzi, które są mocnym argumentem obecności Boga w świecie. Zaproponują prawdziwie chrześcijański styl życia, który nie jest jedynie zbiorem nawyków, przyzwyczajień i zwyczajów przekazywanych z pokolenia na pokolenie.

Każda jednostka katechetyczna realizowana jest w kilku krokach: odkrywam, spotykam, poznaję, odpowiadam, utrwalam, modlę się. Najpierw stawiamy problem (ta część lekcji nosi nazwę **ODKRYWAM**). Następnie proponujemy Wam i Waszym uczniom spotkanie z osobą, która z tym problemem się mierzyła. Albo z taką, która zaproponowała jakieś rozwiązanie. Trzeci krok – i trzecia część jednostki lekcyjnej: **POZNAJĘ** – to budowanie wiedzy. Krok czwarty to kształtowanie postaw ucznia i czas na jego osobistą odpowiedź – ta część jednostki nosi nazwę **ODPOWIADAM**. Dalej podpowiadamy, jak utrwalić wiadomości. Przy wielu tematach w podręczniku ucznia znajdziecie jeszcze jeden krok:

PODEJMUJĘ WYZWANIE. Proponujemy w nim jakieś działanie lub zostawiamy uczniom coś do przemyślenia, poukładania sobie w głowie. Zwieńczeniem każdej jednostki katechetycznej jest modlitwa. Mamy nadzieję, że uczniowie – z Waszą pomocą – skorzystają z tej propozycji.

Do poradnika metodycznego przygotowano pakiet materiałów dodatkowych, które zamieściliśmy na portalu STREFA KATECHETY (www.strefakatechety.pl). Znajdziecie tam cytaty, prezentacje multimedialne, karty pracy, teksty do pracy indywidualnej i wspólnej, zdjęcia i ilustracje, które można wyświetlić (korzystając z komputera i rzutnika) bądź wydrukować. Każdy krok scenariusza, w którym proponujemy skorzystanie z materiału zamieszczonego w Strefie Katechety, oznaczony jest stosowną ikoną. Inne ikony sygnalizują, kiedy warto zajrzeć do Pisma Świętego, a kiedy przyda się Wam (lub Waszym uczniom) urządzenie z dostępem do internetu – komputer z rzutnikiem lub uczniowskie smartfony. Oto one:

skorzystaj z materiału dostępnego w Strefie Katechety
(www.strefakatechety.pl)

zajrzyj do Pisma Świętego

wyświetl informacje z internetu

Liczymy na to, że praca z pakietem edukacyjnym *Droga do nadziei* będzie dla Was i dla Waszych uczniów niezwykłą przygodą i że pozwoli Wam wciąż na nowo odkrywać Boga i odnajdywać coraz to nowe sposoby, by powiedzieć Mu „wierzę”.

Autorzy i Wydawca

CZĘŚĆ 1

DOJRZAŁOŚĆ - DOROSŁOŚĆ

1/

DROGA DO DOJRZAŁOŚCI CHRZEŚCIJAŃSKIEJ

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: wyjaśnienie, że na drodze do dojrzałości chrześcijańskiej uczeń musi kierować się konkretnymi drogowskazami i nie powinien przebywać tej drogi w pojedynkę, a z konkretnym nauczycielem wiary.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > podaje, że droga do dojrzałości chrześcijańskiej nie ma mapy ani określonego terminu czasowego,
- > dostrzega, że każdy chrześcijanin musi być ciągle w drodze ku wzrostowi,
- > dostrzega, że na drodze musi opierać się na konkretnych drogowskazach,
- > przekonuje się, że na drodze ku dojrzałości chrześcijańskiej nikt nie powinien być sam,
- > dostrzega, że towarzysz drogi powinien być jego nauczycielem wiary.

Postawy: uczeń kieruje się danymi mu na drodze wiary drogowskazami.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, pytanie wprowadzające, bibliodrama (przebycie drogi), rozmowa kierowana, tworzenie drogi do dojrzałości chrześcijańskiej, praca w małych grupach, prezentacja.

Środki dydaktyczne: plakat drogi, kartki z drogowskazami (załącznik 1 – zob. plik w Strefie Katechety – wydrukuj go, rozetnij według linii, każdą kartkę złóż na pół), Pismo Święte, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.

2. Zapytaj uczniów, jaką drogę zamierzają obrać po ukończeniu szkoły (pytanie ma dotyczyć ich planów, pragnień itp.).
3. Następnie odczytaj albo odtwórz piosenkę *Drogi* zespołu Stróże Poranka (podręcznik, s. 10).

W życiu dróg wiele jest.
Którą wybrać, jak iść?
Nie wiemy.
W każdej z nich inny cel,
inna trudność i sens.
Czy dojdziemy?
A Bóg map nie rozdaje,
Bóg map nie rozdaje.
Nie wiesz, dokąd iść.
A Bóg czasu nie mierzy,
Bóg czasu nie mierzy.
Nie wiesz, czy Ci wystarczy sił
na wędrowanie¹.

4. Skomentuj: *Każdy z nas, jak tu jesteśmy, może mieć inną drogę do szczęścia czy spełnienia swojego powołania. Jak usłyszeliśmy w słowach piosenki, nie ma mapy, na której ta droga byłaby zaznaczona; nie wiemy też, jak długo będziemy wędrować. Jedni zostają lekarzami po siedmiu latach, inni po dziesięciu. Jedni zaraz po szkole założą rodzinę, inni założą ją dziesięć czy piętnaście lat później, jeszcze inni nie założą jej wcale – z różnych powodów.*

/ SPOTYKAM /

Wariant I:

5. Powiedz uczniom, że zapraszasz ich do przebycia pewnej wspólnej drogi. Poproś, aby dobrali się w pary i stanęli para za parą. Kiedy się ustawią, poleć, aby wszyscy zamknęli oczy. Następnie dyskretnie podejdź do osób stojących np. po prawej stronie i powiedz im, żeby otworzyły oczy (ważne, by pozostali tego nie zauważyli).

¹ Stróże Poranka, *Drogi* (fragm.), piosenka z płyty *Drogi* (2010).

6. Tak przygotowaną kolumnę uczniów poproś o wyjście z sali i oprowadź na przykład po szkolnych zakamarkach, korytarzach. Prowadź ich raz wolniej, raz szybciej, a może nawet w biegu. Po kilku minutach przyprowadź ich do sali (cały czas jedna osoba w parze ma otwarte oczy, druga zamknięte – i jest przekonana, że wszyscy idą z zamkniętymi oczyma).
7. Kiedy uczniowie usiądą na swoich miejscach, rozpocznij rozmowę kierowaną – poproś, by powiedzieli o odczuciach, jakie im towarzyszyły, gdy wspólnie wędrowaliście.
8. Następnie zapowiedz temat dzisiejszego spotkania: droga ku dojrzałości w wierze.

Wariant II:

Jeśli powyższe wprowadzenie do lekcji byłoby niemożliwe lub trudne do wykonania, możesz posłużyć się inną formą pracy ukazującą motyw drogi wpisany w życie człowieka. Możesz na przykład odczytać historię Alicji (podręcznik, s. 11–12).

/ POZNAJĘ /

9. Powiedz: *Każdy prawdziwy chrześcijanin jest ciągle w drodze – nieustannie zmierza ku dojrzałej wierze. Owa dojrzałość wyraża się głównie w byciu odpowiedzialnym za wszystko, co prowadzi do prawdziwej i trwałej miłości. Konkretnie: do niebanalnego kochania siebie, bliźniego i Boga. Dlaczego? To właśnie taka miłość pozwala człowiekowi spełniać się, wzrastać, dojrzewać, a w końcu – być szczęśliwym. Przecież każdemu bez wyjątku właśnie o to chodzi w życiu.*
10. Przejdź do tematyki biblijnej. Wyjaśnij: *W Piśmie Świętym motyw drogi powraca wielokrotnie. Jezus raz po raz zachęca do wędrowania – wspólnego, nie w pojedynkę. A ten, kto towarzyszy nam w drodze ku dojrzałości chrześcijańskiej, powinien być dla nas nauczycielem, powinien być osobą wierzącą – widzącą, ponieważ...*
11. Odczytaj z Pisma Świętego przypowieść o niewidomym (Łk 6,39-42). Jeśli nie dysponujesz Biblią, odpowiedni fragment możesz odczytać z podręcznika (s. 12):

Opowiedział im też przypowieść: „Czy może niewidomy prowadzić niewidomego? Czy nie wpadną w dół obydwa? Uczeń nie przewyższa nauczyciela. Lecz każdy, dopiero w pełni wykształcony, będzie jak jego nauczyciel”².

12. Wspólnie przeanalizujcie przeczytany fragment w kontekście tematu dzisiejszej lekcji. Poproś uczniów, by wysnuli z niego wnioski. Na przykład:

- > kiedy człowiek wyrusza w drogę nieznaną (ciemną), dobrze mieć przy sobie kogoś doświadczonego – „nauczyciela”, który tę drogę zna (widzi ją),
- > ten nauczyciel powinien być osobą zaufaną, cieszącą się autorytetem,
- > człowiek musi dać się poprowadzić (nauczyć) i odważnie stawiać kolejne kroki.

/ ODPOWIADAM /

13. Narysuj na tablicy drogę albo umieść w widocznym miejscu w klasie plakat przedstawiający drogę, tak aby można było na nim przykleić konkretne drogowskazy.

14. Przedstaw klasie przykład (a zarazem propozycję) drogi, która daje możliwość dojrzewania chrześcijańskiego. Jest to droga wspólnoty młodzieżowej Ruchu Światło-Życie. Uczestnicy tej wspólnoty w ramach swojej formacji przyjmują konkretne drogowskazy. Oto one:

1. JEZUS CHRYSZTUS: jest moim Światłem i Życiem oraz jedyną Drogą do Ojca. Przyjmuję Go jako mojego Pana i Zbawiciela; oddaję Mu swoje życie, aby nim kierował.

2. NIEPOKALANA: jest dla mnie najdoskonalszym wzorem Nowego Człowieka, oddanego całkowicie w Duchu Świętym Chrystusowi, Jego słowu i dziełu; dlatego oddaję się Jej, rozważam z Nią w Różańcu tajemnice zbawienia i naśladowuję Ją.

3. DUCH ŚWIĘTY: namaścił Jezusa. Dzięki Chrystusowi i ja otrzymałem/otrzymałam Ducha Świętego, aby narodzić się na nowo do życia dziecka Bożego, skierowanego w miłości i posłuszeństwie ku Ojcu; dlatego chcę prowadzić życie w Duchu, poddając się Jego tchnieniu i mocy.

4. KOŚCIÓŁ: wspólnota pielgrzymujących ludu Bożego, zjednoczona z Ojcem przez Syna w Duchu Świętym, jest jedynym środowiskiem życia,

² Wszystkie cytaty z Pisma Świętego podajemy za: *Biblia Tysiąclecia*, wydanie 5, Pallottinum, Poznań 2003.

w którym może rozwijać się Nowy Człowiek. Chcę wrastać coraz głębiej w tę braterską wspólnotę poprzez żywą komórkę małej grupy w ramach Kościoła lokalnego, który jest znakiem i urzeczywistnieniem Kościoła powszechnego.

5. SŁOWO BOŻE: stanie się dla mnie światłem życia, jeżeli będę je zachowywać, podążać za nim i czynić je słowem życia. Chcę karmić się nim jak najczęściej, szczególnie poprzez osobiste i wspólne z braćmi studiowanie Pisma Świętego.

6. MODLITWA: jest oddechem Nowego Życia, wielkim przywilejem i radością Nowego Człowieka, źródłem mocy i dziełem Ducha Świętego w nas; dlatego chcę być wierny praktyce codziennego namiotu spotkania.

7. LITURGIA (szczególnie eucharystyczna): jest uprzywilejowanym miejscem spotkania z Chrystusem w Duchu Świętym, znakiem objawiającym i urzeczywistniającym tajemnicę Kościoła – wspólnoty – oraz źródłem i szczytem jego życia; dlatego chcę zawsze jak najpełniej w niej uczestniczyć, a moim zaszczytem i radością jest służba w zgromadzeniu liturgicznym według zaleceń soborowej odnowy liturgii.

8. ŚWIADECTWO słowa i życia: jest nakazem Pana, który chce, aby światłość nasza świeciła przed ludźmi, i dlatego obiecał nam moc Ducha Świętego, abyśmy mogli stać się Jego świadkami. Ufając tej mocy i modląc się o nią, chcę przy każdej okazji wyznawać Chrystusa, mojego Pana i Zbawiciela.

9. NOWA KULTURA: polega na uwolnieniu człowieka od wszystkiego, co poniża jego godność, oraz na rozwijaniu wartości osoby i wspólnoty we wszystkich dziedzinach życia. Jest ona dziś potrzebną formą świadectwa i ewangelizacji. Moim świadectwem w tej dziedzinie będzie więc ofiara całkowitej abstynencji od alkoholu, tytoniu i wszelkich narkotyków oraz szerzenie kultury czystości i skromności jako wyrazu szacunku dla osoby.

10. AGAPE, czyli piękna miłość, którą Duch Święty rozlewa w sercach naszych, dzięki której osoba może odnaleźć się w pełni przez bezinteresowny dar z siebie dla Boga i bliźnich, jest najwyższą formą świadectwa i urzeczywistniania się osoby; dlatego poprzez stałą metanoję, przekreślanie swego egoizmu, naśladowanie Chrystusowego krzyża, chcę wdrażać się w postawę bezinteresownej służby – diakonii, służąc na wzór Syna Człowieczego wspólnocie Kościoła oraz wszystkim braciom, zwłaszcza najmniejszym i uciśnionym³.

³ Źródło: *Drogowskazy Nowego człowieka*, Wydawnictwo Światło-Życie.

15. Rozdaj uczniom (dziesięciu osobom) kolejne ponumerowane drogowskazy z ich krótkim wyjaśnieniem (załącznik 1) i poproś, aby przedstawili je klasie swoimi słowami.

Zaprezentowawszy kolejny drogowskaz, uczeń lub uczennica zapisuje go na tablicy lub plakacie z drogą.

16. Wskaż na gotowy rysunek lub plakat i powiedz uczniom, że właśnie odkryli drogę, na której mogą wzrastać w wierze i zmierzać ku dojrzałości chrześcijańskiej.

/ UTRWALAM /

17. Powiedz: *Dzisiejszej lekcji nie podsumuję ani ja, ani nie robi tego nikt z was. Wyręczy nas w tym abp Grzegorz Ryś.*

18. Następnie odczytaj z podręcznika (s. 12) fragment wypowiedzi abp. Rysia:

Mówiąc nieco żartem, nieco serio: chcesz być doskonały, to chodź na pielgrzymkę. Tylko nie na cztery dni, a na całe życie. Chcesz być doskonały? Chodź, rusz się. Dojrzałość w wierze polega na tym, że jesteś ciągle w drodze, że dajesz się Jezusowi ciągle prowadzić⁴.

/ MODLĘ SIĘ /

19. Jako modlitwę końcową odczytaj z uczniami słowa piosenki *Wierzę, że droga, którą idę* zespołu Deus Meus (podręcznik, s. 13). Jeśli dysponujesz płytą z tym utworem, możecie go też wysłuchać.

Wierzę, że droga, którą idę,
jest, Panie, jedną z Twoich dróg.
Zamykam oczy, żeby widzieć.
Otwieram serce na Twój cud.
Do Ciebie wołam w trudną chwilę,
ufam Ci, kiedy ziemia drży.
Za to, że zawsze jesteś przy mnie,
chcę podziękować, Panie, Ci⁵.

⁴ Abp Grzegorz Ryś, *Czas zbawienia. Liturgia codzienności*, Wydawnictwo M Kraków 2020, s. 27.

⁵ Deus Meus, *Wierzę, że droga, którą idę*, piosenka z płyty *Jahwe*, sł. i muz. Robert Amirian.

2/

WIERZĘ W JEZUSA CHRYSZTUSA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: zapoznanie się z argumentami potwierdzającymi, że Jezus jest Bogiem, a wiara w Niego zobowiązuje do dawania świadectwa.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > przyjmuje, że Osoba Jezusa Chrystusa jest postacią intrygującą i przez wieki ciągle odkrywaną,
- > wyjaśnia, że każdy wierzący musi odpowiedzieć w swoim sercu na pytanie: „Kim dla mnie jest Jezus?”,
- > odkrywa prawdy teologiczne dotyczące osoby Jezusa,
- > wyjaśnia, że wszelkie działanie Boga w Synu jest wyrażeniem miłości do każdego człowieka i ratunkiem dla niego,
- > uświadamia sobie, że będąc w relacji z Jezusem Chrystusem, może odkryć prawdę o sobie samym, może siebie zrozumieć.

Postawy: uczeń z szacunkiem wypowiada tytuły Jezusa i używa ich w osobistej modlitwie.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, pytanie wstępne, pogadanka, wykład, praca w grupach, sporządzanie notatki, osobista refleksja, ekspozycja filmu *Most nadziei*¹.

Środki dydaktyczne: karty pracy dla poszczególnych grup (załącznik 1 – zob. plik w Strefie Katechety – wydrukuj po dwa egzemplarze dla każdej z grup)², kartki A4, taśma klejąca, Pismo Święte, podręcznik.

¹ Zob. <https://www.youtube.com/watch?v=PPOKF6wTxTo> (dostęp: 20.09.2020).

² Opracowano na podstawie KKK 430–451. Wszystkie cytaty z Katechizmu Kościoła katolickiego podajemy za: *Katechizm Kościoła katolickiego*, wydanie II poprawione, Pallottinum, Poznań 2009.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Zadaj uczniom pytanie: *Kim jest Jezus?* Poproś, by odpowiedzieli wszyscy – po kolei. Niech powiedzą, jakie mają skojarzenia z Osobą Jezusa, co o Nim wiedzą. Zaznacz, że odpowiedzi nie powinny się powtarzać. Jeśli jakiś uczeń nie zdoła wymyślić nic nowego, czego nie powiedzieliby poprzednicy – nie naciskaj. Przejdź po prostu do kolejnej osoby.

Po zakończeniu rundy odpowiedzi podsumuj: *Żadnej innej postaci historycznej ludzkość nie poświęciła w ciągu wieków więcej uwagi niż Jezusowi. Żadna inna znana postać nie okazała się równie intrygująca – Jezusem przez te dwa tysiąclecia zajmowały się nie tylko teologia i historia, lecz także sztuka, muzyka, poezja, literatura i wiele innych dziedzin. I wciąż jest On postacią ciekawą, nurtującą. Nie sposób odsunąć Go na bok.*

Dodaj: *Dziś jednak nie będziemy odkrywać Jezusa w utworach literackich i dziełach sztuki. Dziś każdy z nas odpowie sobie na pytania: Za kogo ja uważam Jezusa? Czy jak Piotr widzę w Nim Syna samego Boga, Mesjasza?*

Jeśli uczniowie nie rozpoznają aluzji do Ewangelii, możesz przytoczyć im właściwy fragment (Mt 16,15-16): *Jezus zapytał ich: „A wy za kogo Mnie uważacie?”. Odpowiedział Szymon Piotr: „Ty jesteś Mesjasz, Syn Boga żywego”.*

/ SPOTYKAM /

3. Wprowadź uczniów do pracy w grupach: *Nim ponownie odpowiemy sobie na pytanie, kim jest dla nas Jezus, warto się do tej odpowiedzi przygotować – poznać Go nieco lepiej. I poznać to, co Jezus przyniósł światu. Można to zrobić na wiele sposobów. Dziś proponuję jeden z prostszych: przyjrzenie się imieniu Jezusa i tytułom, którymi jest On określany. Wspólnie zobaczymy, co one ze sobą niosą.*

Utwórz cztery grupy. Każdej z nich przydziel imię lub tytuł Jezusowy oraz stosowny fragment KKK (załącznik 1 – plik dostępny w Strefie Katechety):

grupa I: Jezus – KKK 430-435; grupa II: Chrystus – KKK 436-440; grupa III: Jedyń Syn Boży – KKK 441-445; grupa IV: Pan – KKK 446-451.

4. Uczniowie w grupach analizują tekst. Następnie przygotowują krótką notatkę dla pozostałych uczniów, zawierającą najważniejsze według nich informacje na wskazany temat. Sugestia: Zrozumienie niektórych sformułowań katechizmowych może być dla uczniów problematyczne. Będą potrzebować podczas pracy wsparcia. Jeśli jest taka możliwość, mogą też skorzystać z internetu w swoich telefonach. Po zakończeniu pracy przedstawiciele grup prezentują zebrane informacje, a następnie dyktują krótką notatkę.

5. Podsumuj ten etap lekcji. Możesz skorzystać z podręcznika (s. 17):

Z wielkiej i czystej miłości do każdego z nas Bóg stał się człowiekiem. Chciał, aby Jego miłość do nas była dla nas widoczna, wręcz namacalna – i taka właśnie się stała w osobie Jego Syna. Tej namacalności doświadczamy między innymi w sakramentach, szczególnie w Eucharystii. Ta miłość jest wieczna – i my możemy wiecznie jej doświadczać. Tak bowiem Bóg umiłował świat, że Syna swego Jednorodzonego dał, aby każdy, kto w Niego wierzy, nie zginął, ale miał życie wieczne (J 3,16).

Podsumowaniem tej części może być również prezentacja krótkiego (8-minutowego) filmu *Most nadziei*.

/ ODPOWIADAM /

6. Zaprosz uczniów, aby w chwili ciszy samodzielnie i szczerze odpowiedzieli sobie na pytanie: *A ty za kogo uważasz Jezusa?* Jeśli chcą, odpowiedź mogą zapisać w podręczniku (s. 17).
7. Jeśli czas na to pozwoli, zaproponuj uczniom wspólną zabawę: „Spójrz na siebie oczyma innych. Spójrz na siebie oczyma Boga”.

(1) Każdy uczeń z pomocą kolegi i przy użyciu taśmy klejącej przyczepia sobie na plecach kartkę A4 z własnym imieniem. (2) Następnie na kartce każdej koleżanki i każdego kolegi wpisuje jakieś miłe spostrzeżenie na jej/ jego temat: za co ją lub jego podziwia, za co lubi, co w niej lub w nim mu się podoba. (3) Kiedy wszyscy skończą pisać, uczniowie zdejmują z pleców kartki i sprawdzają, jakie pozytywne cechy dostrzegli w nich koledzy.

(4) Możesz poprosić chętnych, by odczytali niektóre wypowiedzi. Zwłaszcza te, które ich zaskoczyły. (5) Na koniec zaznacz, że Bóg widzi w nas przede wszystkim dobro – zachwyca się nami.

/ UTRWALAM /

8. Podsumuj zadanie i całą lekcję. Podkreśl: *Bóg mówi nam prawdę o nas samych – również poprzez to, jak widzą nas inni ludzie. Z jednym zastrzeżeniem: Bóg widzi nas jeszcze piękniejszymi, niż to widzą inni. Zachwyca się nami. Pozostając w relacji z Bogiem, możemy poznawać siebie i odkrywać, coraz lepiej siebie rozumieć.*

9. Jako komentarz do ostatniej tezy odczytaj z podręcznika (s. 17) fragment homilii Jana Pawła II:

Człowieka nie można do końca zrozumieć bez Chrystusa. A raczej: człowiek nie może siebie sam do końca zrozumieć bez Chrystusa. Nie może zrozumieć, ani kim jest, ani jaka jest jego właściwa godność, ani jakie jest jego powołanie i ostateczne przeznaczenie. Nie może tego wszystkiego zrozumieć bez Chrystusa. I dlatego Chrystusa nie można wyłączać z dziejów człowieka w jakimkolwiek miejscu ziemi³.

10. Jeśli dysponujesz jeszcze czasem, poproś jednego z uczniów, by odczytał z podręcznika (s. 15–16) świadectwo Magdy. Dodaj, że to jeden z wielu przykładów osób, które w swoim życiu podjęły decyzję, że chcą, aby Jezus Chrystus był ich Panem, Zbawcą, bo tylko dzięki Niemu można doświadczyć prawdziwej miłości. Postaw pytanie: *Czy wy dzisiaj też moglibyście podzielić się z kimś świadectwem o swojej wierze w Jezusa Chrystusa?*

Pozwól, by każdy w milczeniu sam sobie na nie odpowiedział.

/ MODLĘ SIĘ /

11. Jako modlitwę końcową zaśpiewajcie piosenkę *Wierzę w Ciebie, Panie* lub odczytajcie jej słowa (podręcznik, s. 18):

³ Jan Paweł II, homilia w czasie Mszy Świętej odprawionej na Placu Zwycięstwa, Warszawa, 2 czerwca 1979 r., <http://nauczaniejp2.pl/dokumenty/wyswietl/id/538/pos/3/haslo/Wyszy%C5%84ski%20Stefan,%20kardyna%C5%82,%20Prymas%20Tysi%C4%85clecia> (dostęp: 02.06.2020).

Wierzę w Ciebie, Panie, coś mnie obmył z win,
Wierzę, że człowiekiem stał się Boży Syn,
Miłość Ci kazała krzyż na plecy brać,
W Tabernakulum zostateś, aby z nami trwać,
Jesteś przewodnikiem nam do wieczności bram,
Tam przygarniasz nas do siebie.

Tyś jest moim życiem, boś Ty żywy Bóg,
Tyś jest moją drogą, najpiękniejszą z dróg,
Tyś jest moją prawdą, co oświeca mnie,
Boś odwiecznym Synem Ojca, który wszystko wie,
Nic mnie nie zatrwoży już wśród najcięższych burz
Bo Ty, Panie, jesteś ze mną.

Tyś jest moją siłą, w Tobie moja moc,
Tyś jest mym ratunkiem w najburzliwszą noc,
Tyś jest mym ratunkiem gdy zagraża toń,
Moją słabą ludzką rękę ujmij w Swoją dłoń,
Z Tobą przejdę poprzez świat w ciągu życia lat,
I nic złego mnie nie spotka.

Tobie, Boże Ojcze, wiarę swoją dam,
W Tobie, Synu Boży, ufność swoją mam,
Duchu Święty, Boże, w serce moje zstąp,
I miłości Bożej ziarno rzuć w me serce w głąb,
Duszy mojej rozpal żar siedmioraki dar,
Daj mi stać się Bożą rolą⁴.

⁴ Wierzę w Ciebie, Panie, cyt. za: http://spiewnikreligijny.pl/teksty/3064,wierze_w_ciebie_panie/
(dostęp: 09.10.2020).

3/

UFAM W WIERZE JAK ABRAHAM

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie możliwości poznania Boga na drodze rozumu i serca – na przykładzie Abrahama.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > uświadamia sobie, że Bóg chce dla człowieka jedynie dobra,
- > odkrywa, że Bogu można zaufać bezgranicznie, dostrzegając Jego miłość i otwierając się na nią,
- > dostrzega, że Bóg może wystawić człowieka na próbę w celu pokazania mu prawdy o nim,
- > dostrzega, że dzięki doświadczeniu Abrahama na górze Moria możemy odkryć prawdę o tym, jak wielkim zaufaniem każdy człowiek może obdarzyć Boga oraz jak wielkie są plany Boga względem człowieka i jak wielkimi cudami może On nas obdarzyć.

Postawy: uczeń kształtuje w sobie postawę posłuszeństwa i ufności wobec Boga.

Metody i techniki: scenka wprowadzająca, wywiad, rozmowa kierowana, wykład, autorefleksja, kontemplacja.

Środki dydaktyczne: apaszka do zakrycia oczu, wizerunek Jezusa Miłosiernego (załącznik 1 – zob. plik w Strefie Katechety), Pismo Święte, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.

2. Zaprosz chętnego ucznia do pewnego zadania (w ciemno).

Kiedy znajdziesz ochotnika, wyjaśnij wszystkim zadanie: uczeń ten ma wybrać sobie w klasie jedną osobę, której ufa. Swoją wybór może uzasadnić.

Jeśli ochotnik powie, że nie ufa nikomu, przeformułuj zadanie. Zaproponuj: *To może teraz, na okoliczność tego zadania, obdarzysz kogoś zaufaniem?* Jeśli uczeń się na to zgodzi, kontynuuj wprowadzenie; jeśli nie – znajdź innego ochotnika, osobę, która zdecyduje się komuś zaufać.

Przedstaw osobie wskazanej jako zaufana jej zadanie: ma zawiązać uczniowi (ochotnikowi) oczy i stanąć naprzeciw niego. Następnie, idąc przed nim i wołając go po imieniu, musi go poprowadzić po klasie (możesz wskazać miejsce, do którego mają dojść), uważając, by omijał on wszystkie przeszkody. Zadaniem osoby z zawiązanymi oczami będzie podążać za tym głosem. Kiedy wyjaśnisz zadanie, zapytaj ucznia z zawiązanymi oczami, czy jest gotów je wykonać – zdać się na prowadzenie osoby, którą wybrał. Uczeń w wolności podejmuje decyzję. Jeśli się wycofa, scenka w tym momencie się kończy. Jeśli się zgodzi – pozwól, by dał się poprowadzić osobie, którą wskazał na początku.

3. Kiedy skończy się scenka, pozostali uczniowie mogą zadawać prowadzonemu i prowadzącemu pytania, które się w nich zrodziły, gdy patrzyli na to wydarzenie. Wnioski z wywiadu zapiszcie na tablicy.

Przykładowe wnioski:

- > Człowiek ufa osobie, którą zna, z którą jest w relacji (nawet jeśli jej nie lubi) – bez poznania nie mamy do czynienia z zaufaniem jako takim, lecz jedynie z ryzykiem.
- > Na czyjeś zaufanie trzeba sobie zapracować.
- > Osoby zaufane muszą być odpowiedzialne.
- > W tej scenie – próbie zaufania – mógł być obecny lęk: osoby, która ma zasłonięte oczy, o swoje bezpieczeństwo oraz zaufanego ucznia o to, czy zdoła bezpiecznie i bezkolizyjnie doprowadzić kolegę do celu.
- > Czasami człowiekowi może się wydawać, że ufa (przykład ucznia, który wycofał się z zadania; jeśli tak nie było – możesz zapytać, czy każdy z obecnych zdecydowałby się wykonać to zadanie).
- > Lęk może paraliżować ufność w człowieku: chciałbym zaufać, ale nie potrafię.

4. Przejdź od zaufania między ludźmi do ufności w wierze. Powiedz: *Również w wierze w Boga zaufanie jest bardzo ważne. Nie wystarczy uznać, że Bóg jest – trzeba Mu jeszcze zaufać. Bezgranicznie. Trzeba ufać, cokolwiek się dzieje, że Bóg chce dla człowieka jedynie dobra. A z tą ufnością różnie bywa. Pokazuje to – nieco żartobliwie, ale chyba nie wbrew prawdzie – pewien dowcip, który znajdziecie w podręczniku (s. 20).*

Możesz przytoczyć anegdotę lub zlecić jej przeczytanie jednemu z uczniów:

Przychodzi Żyd do rabina i prosi: „Rabbi, pomódl się do Najwyższego o deszcz”. Na to rabin: „Ja się pomodłę, ale ty musisz ufać”. „Rabbi, ja ufam Najwyższemu”, odpowiada petent. „Nieprawda”, mówi zdecydowanie rabin. „Gdybyś Mu ufał, przyszedłbyś z parasolem”.

/ POZNAJĘ /

5. Zapytaj: *Na czym polega to bezgraniczne zaufanie Bogu?* Następnie zaproponuj wspólne przyjrzenie się konkretnej postaci biblijnej, której życie dobrze to ukazuje – Abrahamowi.

W formie wykładu przedstaw uczniom dzieje Abrahama opisane w Księdze Rodzaju. Uwzględnij następujące momenty:

- > powołanie Abrama (Rdz 12) – jego przeprowadzkę wraz z bliskimi z ziemi rodzinnej do kraju wskazanego przez Boga oraz Boże zapewnienie o błogosławieństwie,
- > zawarcie przymierza i obietnicę liczego potomstwa złożoną przez Boga (Rdz 15),
- > narodziny Izmaela, syna Abrama, z niewolnicy imieniem Hagar (Rdz 16),
- > ponowne przymierze Boga z Abramem oraz zmianę imienia: odtąd jest to nie Abram, lecz Abraham (Rdz 17),
- > trzech wędrowców (Boga samego!) w gościnie u Abrahama (Rdz 18; podkreśl napiętą relację Abrahama z Bogiem),
- > realizację obietnicy – narodziny Izaaka, syna Abrahama, z jego żony Sary (Rdz 21).

Opowiadając, podkreśl dynamizm wiary Abrahama względem Boga.

Podsumuj: *Bóg, realizując dane Abrahamowi obietnice oraz zawierając z nim przymierze, a następnie odnawiając je, potwierdzał na każdym kroku,*

że jest Bogiem, któremu można ufać, i to bezgranicznie. A i tak Abraham stanął wobec wielkiej próby ufności względem Boga.

6. Poproś uczniów, by odczytali z podręcznika fragment Księgi Rodzaju 22,1-3 – początek opowieści o ofierze z Izaaka (s. 21–22).

A po tych wydarzeniach Bóg wystawił Abrahama na próbę. Rzekł do niego: „Abrahamie!”. A gdy on odpowiedział: „Oto jestem” – powiedział: „Weź twego syna jedynego, którego miłujesz, Izaaka, idź do kraju Moria i tam złóż go w ofierze na jednym z pagórków, jaki ci wskażę”. Nazajutrz rano Abraham osiodłał swego ośła, zabrał z sobą dwóch swych ludzi i syna Izaaka, narąbał drewna do spalenia ofiary i ruszył w drogę do miejscowości, o której mu Bóg powiedział.

7. Rozpocznij rozmowę kierowaną:

- > Jakie mieliście odczucia, słuchając polecenia, które Bóg dał Abrahamowi?
- > Jaki obraz Boga wam się tu rysuje? Jak go oceniacie?

Odpowiedzi uczniów mogą być różne i skrajne, jednak na tym etapie w ogóle ich nie komentuj.

Zadaj podobne pytania, tym razem o Abrahama:

- > A co czuliście, słysząc, że Abraham zdecydował się wykonać polecenie Boga?
- > Jaki obraz Abrahama wam się rysuje? Jak go oceniacie?

Ponownie pozostaw odpowiedzi uczniów bez komentarza.

8. Odczytaj z Biblii (lub poproś o to jednego z uczniów) dalszy ciąg tej historii (Rdz 22,4-14). Omów tę historię w krótkim wykładzie (przy okazji odnieś się też do wcześniejszych wypowiedzi uczniów). Uwzględnij następujące kwestie:

- > Pewne wydarzenia z życia Abrahama mogą nas przerosnąć. To jest droga wiary tej konkretnej osoby. U każdego człowieka może ona przebiegać zupełnie inaczej (łagodniej).
- > Bogu zależy na nas, na naszym szczęściu.
- > Doświadczenie Abrahama na górze Moria ukazuje prawdę o tym, jak wielkim zaufaniem każdy człowiek może obdarzyć Boga, jak wielkie są

plany Boga względem człowieka i jak wielkimi cudami Bóg może nas obdarzyć.

/ SPOTYKAM /

9. Pokaż uczniom wizerunek Jezusa Miłosiernego. Jeśli masz ten obraz, możesz przynieść go do klasy. Jeśli nie, wyświetl go uczniom (zob. załącznik 1 dostępny w Strefie Katechety).

10. Poproś jednego z uczniów, by odczytał z podręcznika (s. 21) informacje o tym wizerunku:

Zaufanie jest jednym z elementów wiary. W życiu chrześcijanina nie chodzi tylko o uznanie tego, że Bóg jest, lecz także o zaufanie Mu bezgranicznie – przyjęcie prawdy o tym, że Bóg chce dla człowieka jedynie dobra. Na znanym wszystkim wizerunku Jezusa Miłosiernego, który zawdzięczamy św. Faustynie, pod stopami Jezusa widnieje napis: *Jezu, ufam Tobie*, a sama postać spokojnego promieniującego miłością Syna Bożego wręcz prosi: *Zaufaj mi*.

Siostry Matki Bożej Miłosierdzia (do tego zgromadzenia należała św. Faustyna), które po dziś dzień są opiekunkami tego wizerunku, na swojej stronie internetowej tak o nim piszą:

Obraz Jezusa Miłosiernego należy do najbardziej znanych w historii Kościoła i we współczesnym świecie wizerunków Chrystusa ukrzyżowanego i zmartwychwstałego. Jest to obraz niezwykle nie tylko z tego względu, że jest najbardziej upowszechniony, ale przede wszystkim dlatego, że jego współautorem jest sam Pan Jezus, który właśnie w takiej postaci ukazał się Siostrze Faustynie w celi plockiego klasztoru Zgromadzenia Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia 22 lutego 1931 roku i według tej wizji polecił namalować swój obraz: „Wieczorem, kiedy byłam w celi, ujrzałam Pana Jezusa ubranego w szacie białej. Jedną ręką wzniesioną do błogosławieństwa, a druga dotykała szaty na piersiach. Z uchylenia szaty na piersiach wychodziły dwa wielkie promienie, jeden czerwony, a drugi biały. (...) Po chwili powiedział mi Jezus: «Wymaluj obraz według rysunku, który widzisz, z podpisem: *Jezu, ufam Tobie*. Pragnę, aby ten obraz czczono najpierw w kaplicy waszej i na całym świecie (Dz. 47)»”. Obraz powstał więc z woli samego Jezusa. Jest znakiem i zarazem wizualną syntezą całego orędzia o Bożym miłosierdziu, które przekazał przez św. Siostrę Faustynę,

gdyż z jednej strony przypomina objawioną na kartach Pisma Świętego tajemnicę miłosiernej miłości Boga do człowieka, wzywa do kształtowania chrześcijańskiej postawy ufności wobec Niego¹.

/ ODPOWIADAM /

11. Zachęć, by uczniowie jeszcze raz popatrzyli na obraz. Poproś, by chętni podzielili się swoimi odczuciami, które ów wizerunek w nich budzi; by powiedzieli, jaki jest Jezus wyobrażony na tym wizerunku.

Prawdopodobnie uczniowie dostrzegą spokój Jezusa, Jego ciepło; łagodność emanującą z tego obrazu.

12. Następnie odczytaj fragment artykułu ks. Marka Dziewieckiego *Zaufać Bogu*:

Gdy Abraham zaprzyjaźnił się z Bogiem, nosił w sercu jedno wielkie i niezaspokojone jeszcze pragnienie: chciał mieć syna. Pragnął mieć syna nie z kimkolwiek – co w tamtych czasach było uznawane za normalne – lecz ze swoją ukochaną żoną – Sarą. To pragnienie Abrahama było aż tak wielkie, że w tej fazie jego życia nic innego nie miało znaczenia. Jednak to największe pragnienie wydawało się zupełnie niemożliwe do spełnienia, bo Sara była niepłodna, a obydwójce byli już w podeszłym wieku. Mimo to Bóg obiecuje Abrahamowi spełnienie jego największego marzenia: będziesz miał syna! Abraham zaufał Bogu. Uwierzył w niewiarygodną obietnicę. Niedługo później Bóg tę obietnicę wypełnił.

Odtąd Abraham stał się najszczęśliwszym człowiekiem na świecie. Był już pewien, że Bogu można zawierzyć każde pragnienie. Obserwował, jak Izaak rośnie i jak staje się środkiem jego serca. I właśnie wtedy, gdy wydawało się, że Abrahamowi już nic nie przeszkodzi być szczęśliwym, pojawia się Bóg i żąda od niego, by oddał Mu Izaaka, by ofiarował Mu swego jedynego, wymarzonego i ukochanego syna. Serce Abrahama musiało wtedy krwawić, a jego umysł musiał być zadręczany bolesnymi myślami i wątpliwościami. Wszystko wskazywało przecież na to, że oto Bóg zaprzecza swoim własnym obietnicom i że wycofuje swoje dary! Abraham musiał stawiać sobie pytanie: czy mogę zawierzyć Bogu, którego nie rozumiem? Czy mogę

¹ Siostry Matki Bożej Miłosierdzia, *Obraz*, <https://www.faustyna.pl/zmbm/obraz/> (dostęp: 13.07.2020).

zawierzyć Bogu, który odbiera mi to, co dał? Czy mogę czuć się kochanym przez Boga, który jest nieprzewidywalny i wydaje się okrutny? W obliczu wszystkich tego typu pytań Abraham odpowiada: „Tak, mogę i chcę! Mogę i chcę zawierzyć Bogu do końca, gdyż On jest nieprzewidywalny tylko w jednym: w swojej miłości! Nie rozumiem, o co tu chodzi. Jeśli oddam Bogu mojego jedynego syna, to wygląda na to, że wszystko przegrałem, że zawali się cały mój świat. Ale i w takiej sytuacji posłucham Boga, bo wierzę Mu do końca”. Taka właśnie była postawa Abrahama. Ufać Bogu jak Abraham, to zawierzyć Mu wszystko – wbrew wszelkiej logice, wbrew zdrowemu rozsądkowi, wbrew sercu, wbrew wszystkiemu i wszystkim. Z perspektywy historii zbawienia wiemy o tym, o czym nie mógł jeszcze wiedzieć Abraham. On upewnił się już o tym, że Bogu warto zaufać zawsze i że Bóg rzeczywiście jest nieobliczalny tylko w jednym: w zaskakiwaniu nas swoją miłością i swoimi darami! Wiemy, że Bóg nie odebrał Abrahamowi wymarzonego syna. Wiemy jednak coś więcej. Oto kilka tysięcy lat później to właśnie Bóg Ojciec – na innym wzgórzu, na Golgocie – złoży w ofierze własnego Syna, wydając Go w nasze ręce. Bóg rzeczywiście jest nieobliczalny tylko w jednym: w zaskakiwaniu nas swoją miłością, obecnością i troską. Któż mógłby spodziewać się tego, że nasz los będzie dla Boga ważniejszy niż Jego własny los? Takiego właśnie Boga spotkał Abraham, zawierając Mu nieodwołalnie siebie, swoje największe marzenia oraz los tych, których kochał nad życie².

Skomentuj: *W kontekście tej wypowiedzi i samego obrazu relacja Abrahama i Boga może nam się przedstawiać zupełnie inaczej, bardziej intymnie.*

/ UTRWALAM /

13. Pozwól uczniom dalej kontemplować wizerunek Jezusa Miłosiernego. Poproś, aby zastanowili się w chwili ciszy, na czym im zależy. Jakie są ich pragnienia, marzenia, plany?

Następnie dodaj: *Wszystko to możecie zawierzyć Jezusowi, który chce naszego dobra, naszego szczęścia. Poproście, by was w tych marzeniach i celach prowadził. Kto chce, może w sercu powiedzieć Mu teraz: Jezu, ufam Tobie.*

² Ks. Marek Dziewiecki, *Zaufać Bogu*, s. 4–5, artykuł dostępny w portalu Docplayer: <http://docplayer.pl/4003056-Zaufac-bogu-ks-marek-dziewiecki-czlowiek-zagrozony-przez-czlowieka.html> (dostęp: 15.06.2020).

/ MODLĘ SIĘ /

- 14.** Lekcję zamknij modlitwą końcową z Litanii do Miłosierdzia Bożego (podręcznik, s. 23):

Boże, w którym miłosierdzie jest niezgłębione, a skarby litości nieprzebrane, wejrzyj na nas łaskawie i pomnóż w nas ufność w miłosierdzie Twoje, byśmy nigdy, nawet w największych trudnościach, nie poddawali się rozpacz, lecz zawsze ufnie zgadzali się z wolą Twoją, która jest samym miłosierdziem. Przez Pana naszego Jezusa Chrystusa, Króla miłosierdzia, który z Tobą i Duchem Świętym okazuje nam miłosierdzie teraz i na wieki. Amen³.

³ Litania do Miłosierdzia Bożego, <https://www.faustyna.pl/zmbm/litania-do-milosierdzia-bozego/> (dostęp: 15.06.2020).

4/

WIERZĘ Z MARYJĄ

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: uświadomienie macierzyńskiej obecności Maryi w życiu każdego człowieka na jego drodze wiary.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > uświadamia sobie, że każdy chrześcijanin powinien posiadać podstawową wiedzę o Maryi,
- > dostrzega, że Maryja ma wielkie i niezastąpione znaczenie w dziejach zbawienia dla każdego człowieka i nie może być pomijana na drodze wiary chrześcijańskiej,
- > wyjaśnia, dlaczego z Maryją każda osoba wierząca powinna tworzyć duchową relację,
- > wymienia zasługi Maryi.

Postawy: uczeń naśladuje Maryję w swoim życiu modlitewnym.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, zabawa, wyrywkowe odpowiedzi, praca indywidualna – tworzenie tytułów, praca z tekstem.

Środki dydaktyczne: wizerunek Matki Bożej z Guadalupe (załącznik 1 – zob. plik w Strefie katechety), fragmenty biblijne do pracy w grupach (załącznik 2 – zob. plik w Strefie Katechety – do wydrukowania dla każdej grupy), kartki z konkretnymi wyrazami i sformułowaniami oraz ich wyjaśnienia, podręcznik, Pismo Święte.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.

2. Zaproponuj uczniom zabawę: *Będę wam pokazywać kartki z jakimś słowem lub sformułowaniem. Kto zgłosi się jako pierwszy, ma za zadanie w jednym zdaniu, definicji lub wyrażeniu wyjaśnić jego znaczenie. Za każdą celną wypowiedź dostajecie 1 punkt. Kto zdobędzie 3 punkty, otrzyma nagrodę.*

Jako nagrodę możesz zaproponować ocenę za aktywność, mały modlitewnik maryjny, prawo do wymiany jednego „niewygodnego” pytania na własne podczas najbliższego sprawdzianu etc.

Zabawa trwa do wyczerpania zapasu kartek ze słowami i wyrażeniami albo do momentu, gdy nagrodę uzyskają dwie lub trzy osoby.

Wyrazy i sformułowania do zadania: matka, Matka Boża, Maryja, Pośredniczka, Matka Kościoła, Orędowniczka, Pocieszycielka, Wspomożycielka, Maryja nasza Matka, Boża Rodzicielka, Królowa Aniołów (forma prezentacji wyrazów dowolna).

Jeśli żaden uczeń nie poda poprawnej odpowiedzi, wyjaśnij wszystkim znaczenie danego terminu.

Sugestia: Staraj się, by zabawa uświadomiła uczniom następujące sprawy (możesz naprowadzać ich w trakcie gry na właściwe wnioski, a następnie zebrać je jako podsumowanie tej części lekcji):

- > Wszystkie tytuły i określenia, którymi nazywamy Maryję, wskazują na Jej wielkie znaczenie dla dziejów zbawienia oraz dla naszej osobistej wiary.
- > Zdarza się, że ktoś pomija niektóre z tych tytułów – bo ich na przykład nie rozumie. Zdarza się też, niestety, że używamy ich bezmyślnie, nie zastanawiając się, co znaczą.
- > Każdy chrześcijanin powinien mieć choćby podstawową wiedzę o Maryi.

3. Następnie odczytajcie z podręcznika krótki tekst (s. 24):

Syn Boży zstąpił na ziemię. Nie przypominało to pojawienia się UFO – Syn Boży narodził się z kobiety jako dziecko.

Tak oto pewna dziewczyna z małej izraelskiej miejscowości podbitej przez Rzymian została złączona z Bogiem – Człowiekiem i z dziełem odkupienia.

4. Pokaż klasie wizerunek Matki Bożej z Guadalupe. Jeśli masz plakat lub obraz, zawieś go na tablicy albo ustaw na sztaludze. Jeśli nie, możesz wyświetlić plik z wizerunkiem dostępny w Strefie Katechety (załącznik 1).

W rozmowie kierowanej wybadaj, co uczniowie wiedzą na temat tego wizerunku. Następnie zaproponuj wspólne uzupełnienie informacji (podręcznik, s. 29).

5. Zaznacz: *Ten krótki tekst, który właśnie przeczytaliśmy, nie wyczerpuje informacji o Juanie Diegu, o wizerunku, a tym bardziej o samej Matce Bożej. Ma on nas raczej zaciekać wydarzeniem, które przedstawia, oraz postacią Matki Bożej. Jeśli zainteresowała was ta historia, w domu poszukajcie więcej informacji. Może poczytajcie o tym, co symbolizują poszczególne elementy wizerunku z Guadalupe, takie jak chociażby czarna wstążka, którą przepasana jest Maryja. Zwróciliście na nią uwagę, patrząc na obraz?*

Dodaj: *Ta historia – podobnie jak wiele innych objawień maryjnych – pokazuje nam, że Matka Boża jest ważną osobą w naszej wierze, w naszej relacji z Bogiem. Jest – jak już dzisiaj powiedzieliśmy – Pośredniczką. Wspiera nas w wierze, a zarazem przedstawia Bogu wszystkie nasze prośby – jeśli Ją o to poprosimy. I jest dla każdego z nas Matką.*

6. Odczytaj z Biblii fragment Ewangelii Janowej 19,25-27. Jeśli nie dysponujesz Pismem Świętym, cytuj ten możesz odczytać z podręcznika (s. 26):

A obok krzyża Jezusowego stały: Matka Jego i siostra Matki Jego, Maria, żona Kleofasa, i Maria Magdalena. Kiedy więc Jezus ujrzał Matkę i stojącego obok Niej ucznia, którego miłował, rzekł do Matki: „Niewiasto, oto syn Twój”. Następnie rzekł do ucznia: „Oto Matka twoja”. I od tej godziny uczeń wziął Ją do siebie.

Skomentuj: *Ten fragment nazywamy jest często testamentem z Krzyża. Jezus powierza Umiłowanemu Uczniowi swoją Matkę, a zarazem swoje Matce powierza Umiłowanego Ucznia. W teologii często się mówi, że nie bez powodu ten uczeń nie jest wymieniany z imienia – dzięki temu łatwiej nam pamiętać, że każdy z nas jest uczniem Jezusa i każdy z nas jest dla Niego kimś*

umiłowanym, Jezus kocha każdego z nas. A zatem w tym momencie Jezus powierzył swojej Matce wszystkich, którzy w Niego wierzą, są Jego uczniami. Możemy odtąd zwracać się do Maryi słowem „Matko”, a nawet – „Mamo”. I ufać, że Ona kocha nas i opiekuje się nami – tak jak każda kochająca matka opiekuje się swoim dzieckiem.

/ POZNAJĘ /

7. Zaprosz uczniów do indywidualnej pracy z tekstem biblijnym – do odkrywania, co Maryja, kochająca Matka, zrobiła i dalej robi dla swoich dzieci.
8. Rozdaj uczniom kartki z cytatami biblijnymi, każdemu po jednej (zob. załącznik 2 – plik dostępny w Strefie Katechety); rozdziel cytaty tak, by uczniowie siedzący blisko siebie otrzymali różne fragmenty.

Zadaniem uczniów jest przeczytać otrzymany cytat, a następnie wynotować w zeszyte lub na osobnej kartce tytuły maryjne, które nasuwają im się na myśl po przeczytaniu tego fragmentu.

/ ODPOWIADAM /

9. W czasie, gdy uczniowie pracują indywidualnie, zapisz na tablicy:

Maryjo...

Następnie poproś, aby uczniowie po kolei przedstawiali swoje tytuły i wyjaśniali, co się pod nimi kryje. Tytuły zapisuj na tablicy – jeden pod drugim, od myślników.

Kiedy wszystkie propozycje uczniów zostaną spisane, na końcu dopisz: *módl się za nami.*

Powiedz: *Właśnie ułożyliście własną litanię do Matki Bożej. Zaproponuj, że wspólnie pomodlicie się nią na koniec lekcji.*

/ UTRWALAM /

10. Poproś jednego z uczniów, aby odczytał z podręcznika (s. 26) fragment z Konstytucji dogmatycznej o Kościele *Lumen gentium*, traktujący o macierzyńskiej roli Maryi w życiu Kościoła:

To zaś macierzyństwo Maryi w ekonomii łaski trwa nieustannie – poczynając od aktu zgody, którą przy zwiastowaniu wiernie wyraziła i którą zachowała bez wahania pod krzyżem – aż do wiekuistego dopełnienia się zbawienia wszystkich wybranych. Albowiem wzięta do nieba, nie zaprzestała tego zbawczego zadania, lecz poprzez wielorakie swoje wstawienictwo ustawicznie zjednuje nam dary zbawienia wiecznego. Dzięki swej macierzyńskiej miłości opiekuje się braćmi Syna swego, pielgrzymującymi jeszcze i narażonymi na trudy i niebezpieczeństwa, póki nie zostaną doprowadzeni do szczęśliwej ojczyzny. Dlatego też do Błogosławionej Dziewicy stosuje się w Kościele tytuły: Orędowniczki, Wspomożycielki, Pomocnicy, Pośredniczki¹.

11. Następnie wspólnie zbierzcie najważniejsze wnioski z lekcji. Możesz też wykorzystać podsumowanie z podręcznika (s. 27):

- > Wiele tytułów, które chrześcijanie nadają Maryi – na przykład: Orędowniczka, Matka, Pośredniczka – wskazuje na doniosłe znaczenie tej postaci i Jej opiekę nad nami.
- > Każdy chrześcijanin powinien mieć przynajmniej podstawową wiedzę o Maryi.
- > Jezus chce, aby Jego Matka była również naszą Matką. Pamiętajmy zatem, by dać Maryi właściwe Jej miejsce w naszym życiu i w naszej wierze.

/ MODLĘ SIĘ /

12. Jako modlitwę końcową możecie odczytać z tablicy litanii ułożoną z tytułów wynotowanych przez uczniów. Jedna osoba czyta wezwania, pozostali po każdym odpowiadają: *módl się za nami*.

Druga propozycja: wspólne odczytanie lub odśpiewanie pieśni *Matko życia* (podręcznik, s. 27).

¹ Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium* nr 62, w: Sobór Watykański II, *Konstytucje – dekryty – deklaracje*, wydanie II, Pallottinum, Poznań 2002.

5/

WIERZĘ ZE ŚWIĘTYMI

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie możliwości poznania Boga na drodze rozumu i serca na przykładzie świętych oraz rozwijanie umiejętności modlitwy za wstawiennictwem świętych.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wyjaśnia, że każdemu wierzącemu łatwiej jest wzrastać i przezwyciężać trudności, mając wsparcie świętych w niebie,
- > tłumaczy, że święci w Kościele byli obecni od zawsze i że zgłębianie ich osobistej relacji z Bogiem jest dla nas współcześnie wielkim, wciąż aktualnym bogactwem i inspiracją,
- > wymienia cechy świętych,
- > uświadamia sobie, że każdy człowiek ochrzczony jest powołany do świętości,
- > wyjaśnia, że święci to tak naprawdę przyjaciele człowieka, którzy razem z nim i za niego chcą wstawiać się do Boga.

Postawy: uczeń naśladuje omawiane postaci i ich życie pełne wiary.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, wykład, rozmowa kierowana, indywidualna praca z tekstem, tworzenie wizerunku świętego, autorefleksja, śpiew piosenki *Oczyść serce me*.

Środki dydaktyczne: przykładowe zdjęcia twarzy, nagranie piosenki *Oczyść serce me* Briana Doerksena, Pismo Święte, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Poproś uczniów, aby przeczytali z podręcznika początkowy tekst (s. 28).

Porozmawiajcie o nim. Zapytaj uczniów, jak rozumieją oni słowo „święci” (zapewne wskażą głównie na osoby, które są już w niebie, ponieważ „zaśłużyły” sobie na to tym, jak żyły na ziemi) i wyrażenie „świętych obcowanie” bądź zwrot „obcować ze świętymi” użyty w podręczniku (większość odpowiedzi będzie zapewne krążyć wokół modlitwy za wstawiennictwem świętych).

Powiedz: *Wszystkie te skojarzenia są jak najbardziej słuszne, zapewne moglibyśmy jeszcze je doprecyzować. Spójrzmy jednak na nie z innej strony: co mówią nam one o człowieku tutaj, na ziemi?*

Możliwe odpowiedzi: potrzebujemy tych, którzy są już w niebie; mamy wiele świadectw osób, którym święci wymodlili wielkie cuda; „opłaca się” nam korzystać z ich modlitwy; są wielkimi pomocnikami na drodze wiary itp.

3. Narysuj na tablicy tabelę na 6 kolumn. W nagłówku poszczególnych kolumn wpisz:

PATRIARCHOWIE I PROROCY	APOSTOŁOWIE I UCZNIOWIE	MĘCZENNICZY	BISKUPI I DOKTORZY KOŚCIOŁA	KAPŁANI I ZAKONNICZY	ŚWIECCY

Następnie wymieniaj poszczególne postaci z litanii do świętych, z Biblii i z kanonu świętych, a uczniowie niech wskazują, w której kolumnie daną postać należy wpisać. W razie konieczności naprowadzaj ich.

Po wpisaniu kolejnych osób pytaj uczniów, co o nich wiedzą. W razie potrzeby opowiedz o tych świętych. Wskaż, w jakich czasach żyli (czasy

starotestamentowe, czasy Jezusa lub tuż po Nim, pierwsze wieki chrześcijaństwa, średniowiecze, wczesna nowożytność, XX wiek...), miejsca, z których pochodzą, warstwy społeczne, może też stany życia i wykonywane zawody (rolnictwo, pasterstwo, medycyna, stan duchowny lub zakonny, polityka) – podkreśl w ten sposób ich różnorodność.

Przykładowe rozwiązanie:

PATRIARCHOWIE I PROROCY	APOSTOŁOWIE I UCZNIOWIE	MĘCZENNICY	BISKUPI I DOKTORZY KOŚCIOŁA	KAPŁANI I ZAKONNICY	ŚWIECCY
Abraham Mojżesz Eliasz	św. Łukasz św. Maria Magdalena św. Tomasz	św. Szczepan św. Wawrzyniec św. Perpetua i Felicyta św. Kosma i Damian	św. Augustyn św. Marcin św. Cyryl i Metody	św. Antoni św. Benedykt św. Teresa od Jezusa	św. Monika św. Jadwiga

Podsumuj tę część lekcji. Zaznacz:

- > Świętość nie jest zastrzeżona dla jakiejś określonej grupy ludzi. Święci wywodzą się z wielu kultur, środowisk, epok, z różnych warstw społecznych.
- > Święci to zwyczajne osoby, które popełniały grzechy, życiowe błędy, potrzebowały nawrócenia – czyli ludzie nieidealni.
- > Co ich łączy? Żywa relacja z Bogiem oraz otwartość na doświadczanie Jego miłości w życiu.

/ SPOTYKAM /

4. Powiedz: *Święci dają nam przykład, jak pięknie żyć. Możemy od nich czerpać, nawet jeśli żyli w innych czasach i w innej kulturze. Przykład? Choćby obecny papież Franciszek – przyjął imię na cześć średniowiecznego świętego, by nieustannie wzorować się na nim, zwłaszcza w praktykowaniu ubóstwa. Zresztą wielu świętych za życia też wzorowało się na innych świętych, czerpało z ich mądrości. Święty Jan Paweł II przyznawał, że swoją formację duchową zawdzięcza św. Janowi od Krzyża, studiowaniu jego teologii.*

Zachęć uczniów, by informacje na ten temat przeczytali ze swoich podręczników (s. 29):

Ojciec Święty Jan Paweł II wyznał, że to dzięki św. Janowi od Krzyża jeszcze przed ukształtowaniem się powołania kapłańskiego został wprowadzony w świat życia wewnętrznego. Potem wielokrotnie nazwał go przyjacielem i mistrzem w wierze (...). Już na początku swego pontyfikatu Jan Paweł II mówił, że to właśnie w szkole św. Jana od Krzyża odkrył godność człowieka i stał się jej obrońcą (...).

Papież 4 listopada 1982 r., nawiedzając grób świętego w Segowii, [powiedział]: „Dzięki składam Opatrzności, która pozwoliła przybyć mi tu, aby uczcić relikwie i przywołać postać św. Jana od Krzyża, któremu tyle zawdzięcza moja duchowa formacja. Poznałem go już w młodości i zdołałem nawiązać wewnętrzny dialog z tym mistrzem wiary, z jego dziełami i myślą, aż do momentu kulminacyjnego, jakim było napisanie rozprawy doktorskiej. Od tamtego czasu stał się on dla mnie przyjacielem i mistrzem, który wskazywał mi zawsze światło jaśniejące w ciemności i prowadzące do Boga”¹.

5. Wymień kilka trudnych dla człowieka sytuacji – poczucie własnej niemocy, samotności, zagubienia na drodze wiary (możesz zaproponować uczniom, by dodali swoje przykłady lub opowiedzieli o konkretnych sytuacjach, w których czuli się zagubieni, samotni, słabi).

Następnie powiedz: *Nigdy, naprawdę nigdy nie jesteśmy sami – nawet wtedy, gdy czujemy się paskudnie samotni albo pozbawieni pomocy. W każdej naszej bolączce możemy prosić o pomoc – tak przyjaciół (tu na ziemi), jak również świętych (w sumie też naszych przyjaciół, tyle że w niebie). Ci drudzy zresztą – święci – są bardzo wyrobieni w różnego rodzaju pomocy. Niektórzy nawet mają swoje „specjalizacje” (w tym momencie możesz poprosić uczniów, by podali przykłady świętych od konkretnych spraw; jeśli nie potrafią żadnego wymienić, wskaż kilka przykładów).*

Dodaj: *Nie jest to film science fiction ani żadna magia, lecz wiara w życie wieczne i w nieustanne orędownictwo świętych. Święci to nasze „pogotowie*

¹ Szczepan T. Praśkiewicz OCD, *Święci w życiu Jana Pawła II. Św. Jan od Krzyża*, http://www.jp2w.pl/pl/46914/49979/Swieci_w_zyciu_Jana_Pawla_II_Sw_Jan_od_Krzyza.htm (dostęp: 05.05.2019).

ratunkowe” w sprawach nie tylko duchowych. Jeśli nie dowierzacie, zajrzyjcie do podręcznika – znajdziecie tam pewien przykład.

Wspólnie przeczytajcie z podręcznika świadectwo (drugi fragment na s. 30).

/ POZNAJĘ I ODPOWIADAM /

6. Zapytaj: *Jakie jest zadanie świętych? Oprócz udzielania nam pomocy, rzecz jasna. Chodzi o ich podstawowe zadanie.* Porozmawiaj na ten temat z uczniami.
7. Poproś jednego z uczniów, by odczytał z Biblii lub podręcznika Psalm 145,10-12 (podręcznik, s. 30):

Niechaj Cię wielbią, Panie, wszystkie dzieła Twoje
i święci Twoi niech Cię błogostawiają!
Niech mówią o chwale Twojego królestwa
i niech głoszą Twoją potęgę,
aby oznajmić synom ludzkim Twoją potęgę
i wspaniałość chwały Twego królestwa.

8. Następnie przywołaj wspomnianego już podczas tych zajęć papieża Franciszka. Zaproponuj uczniom, by zaznajomili się z jedną z jego wypowiedzi na temat świętych. Jest to katecheza (a więc materiał w sam raz na te zajęcia), którą papież wygłosił kilka lat temu w uroczystość Wszystkich Świętych – podręcznik, s. 30–31.

Poproś uczniów, by w czasie indywidualnej lektury wynotowali z tego tekstu cechy świętego wskazane przez papieża Franciszka.

9. Kiedy uczniowie czytają tekst, naszkicuj na tablicy zarys postaci z aureolą (tylko zarys, bez żadnych szczegółów).

Następnie poproś uczniów, aby wymienili cechy świętego wynotowane z papieskiej katechezy. Zapisuj je dookoła postaci na tablicy.

Na koniec nad wszystkim napisz: *Ty też możesz być świętym – już dziś.*

W miejscu, gdzie powinna być twarz naszkicowanej postaci, umieść zdjęcie ludzkiej twarzy (dowolne, może to być zdjęcie dziecka, osoby dorosłej, seniora) i powiedz: *To może być każdy z nas. Ale jak mówi przysłowie: nic*

nie zrobi się samo. Zróbmy zatem dziś pierwszy krok: niech każdy wybierze sobie jedną cechę z tych, które wypisaliśmy na tablicy, i przez najbliższy tydzień stara się ją realizować – każdego dnia. Pamiętajcie też – nie ma świętości bez relacji z Bogiem.

/ UTRWALAM /

10. Podsumuj lekcję. Poproś uczniów, by wymienili najważniejsze informacje z dzisiejszych zajęć lub te, które najbardziej ich poruszyły.

Możesz też wykorzystać podsumowanie z podręcznika (s. 32):

- > Święci to osoby charakteryzujące się dynamiczną i prawdziwą relacją z Bogiem, a zarazem zwyczajne. W swoim dojrzewaniu w wierze oni również potrzebowali innych wzorów świętości, ponieważ każdemu wierzącemu łatwiej jest wzrastać i przewyżczać trudności, kiedy ma wsparcie w niebie.
- > W Kościele pomocy świętych wzywano od zawsze i od zawsze zgłębiano ich osobistą relację z Bogiem. A dla nas ich dzieje są nieprzemijającym bogactwem i inspiracją.
- > Święci to tak naprawdę nasi przyjaciele, gotowi razem z nami i za nas wzywać Boga.
- > Ty też możesz być świętym – już dziś. Jesteś do tego powołany.

/ PODEJMUJĘ WYZWANIE /

11. Zaproponuj uczniom, by wieczorem w domu podjęli wyzwanie przedstawione w podręczniku (s. 32).

/ MODLĘ SIĘ /

12. Jako modlitwę na zakończenie lekcji odczytajcie z podręcznika (s. 33) tekst piosenki *Oczyść serce me* Briana Doerksena. Jeśli dysponujesz nagraniem tej piosenki, możecie ją odtworzyć i wspólnie zaśpiewać – po polsku lub w oryginale².

² Zob. *Refiner's Fire (Purify My Heart)* by Brian Doerksen, <https://www.youtube.com/watch?v=P-gxIg9mMooU> (dostęp: 10.10.2020).

Oczyść serce me,
chcę jak złoto lśnić i jak czyste srebro.
Oczyść serce me,
chcę czystego złota blaskiem lśnić.

Zstąp, Ogniu, zstąp,
przyjdź, oczyść serce me.
Pragnę być święty,
Tobie oddany, Panie.
Chcę zawsze być święty,
Tobie, mój mistrzu, na zawsze oddany
gotów, by służyć Ci.

Oczyść serce me,
obmyj swoją krwią, spraw, bym mógł być święty.
Oczyść serce me,
z najtajniejszych grzechów oczyść mnie³.

³ *Oczyść serce me*, sł. piosenki Brian Doerksen, tł. Ludmiła Rapanowicz, cyt. za: <https://piesni-religijne.pl/oczysc-serce-me/> (dostęp: 10.10.2020).

6/

DOJRZAŁY W WIERZE, NADZIEI I MIŁOŚCI

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: wyjaśnienie, w jaki sposób rozwijanie cnót boskich prowadzi do samorozwoju.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > dostrzega, że Pan Bóg powołuje każdego człowieka do odkrywania w swoim życiu wiary, nadziei i miłości bez względu na szereg negatywnych doświadczeń, które mogły mu przyćmić te wartości,
- > definiuje pojęcia wiary, nadziei i miłości,
- > wymienia, jakie kroki powinien podjąć, aby wzrastała w nim wiara, nadzieja i miłość,
- > wyjaśnia, że na przykład poprzez rachunek sumienia każdy może zweryfikować, nad jakimi wartościami powinien jeszcze pracować, aby cnoty teologalne nieustannie w nim dojrzewały,
- > na podstawie własnych doświadczeń pisze swoją definicję wiary, nadziei i miłości.

Postawy: uczeń prowadzi życie według cnót.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, opowiadanie wprowadzające, rozmowa kierowana, praca w grupach, rachunek sumienia, wykład.

Środki dydaktyczne: Pismo Święte, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.

2. Przedstaw w krótkim opowiadaniu negatywne wątki z życiorysu Dobromira Makowskiego (nie wspominaj, o kogo chodzi), uwzględniając przemoc i alkohol w domu, narkotyki, biedę, negatywny wpływ znajomych, dom dziecka, wyroki sądowe.

UWAGA: Ważne, aby nie zdradzić szczegółów, które mogłyby uczniom podpowiedzieć, że bohaterem opowieści jest Dobromir Makowski.

3. Po skończonej opowieści postaw pytanie: *Jak myślicie, co może osiągnąć osoba z takim życiorysem? Jak może wyglądać dorosłe życie takiego człowieka?*

Odpowiedzi uczniów mogą być bardzo zróżnicowane. Będą one zależały od ich osobistego toku myślenia, doświadczenia itp.

W podsumowaniu rozmowy podkreśl: *Patrząc na tak trudne życie dziecka, a potem nastolatka, zazwyczaj spodziewamy się, że jego dorosłe życie będzie bardzo nieciekawe, może nawet tragiczne. A jeśli takie dziecko mimo wszystkich złych doświadczeń wyrośnie na dojrzałego, „poukładanego” człowieka – widzimy w nim zwycięzcę. Przykład wielu takich osób podpowiada nam, że jeśli ktoś otworzy furtkę Panu Bogu i wpuści Go do swojego życia, choćby nie wiem jak zagmatwanego i poranionego, może nagle...* (w tym miejscu poproś uczniów, by otworzyli podręczniki i przeczytali trzy krótkie zdania zamieszczone na s. 34):

Wiara? Czyni cuda!

Nadzieja? Zawieść nie może!

A miłość? Jest nią sam Bóg!

/ SPOTYKAM I POZNAJĘ/

4. Poproś dwie chętne osoby o przeczytanie wywiadu z Dobromirem Makowskim (podręcznik, s. 35–37).

Kiedy uczniowie będą słuchać rozmowy z Makowskim, zapisz na tablicy wielkimi literami słowa: WIARA, NADZIEJA, MIŁOŚĆ.

5. Po odczytaniu wywiadu rozpocznij rozmowę kierowaną. Zapytaj: *Wiara, nadzieja, miłość. W których momentach życia Dobromira dostrzegacie te wartości?*

Następnie zadaj kolejne pytanie: *Czy na podstawie tej historii możemy odpowiedzieć, co to znaczy dojrzewać w wierze, nadziei i miłości? Jeśli tak – wyjaśnijcie to.*

Kieruj rozmowę (w razie potrzeby zadając pytania pomocnicze lub cytując fragmenty wywiadu) tak, by uczniowie wspólnie doszli do następującego wniosku:

- > Dojrzewanie w wierze, nadziei i miłości to stawanie się kimś coraz lepszym (w sensie: takim, w którym jest coraz więcej dobra), coraz bardziej wartościowym! A to dobro jest widoczne dla innych.

6. Podsumuj rozmowę. Przywołaj słowa św. Pawła z 1 Listu do Tesaloniczan 1,2-3 (czytając, zaakcentuj słowa „wiara”, „nadzieja” i „miłość”):

Zawsze dziękujemy Bogu za was wszystkich, wspominając o was nieustannie w naszych modlitwach, pomni przed Bogiem i Ojcem naszym na wasze dzieło wiary, na trud miłości i na wytrwałą nadzieję w Panu naszym, Jezusie Chrystusie.

Zapytaj: *Co to konkretnie oznacza?*

I dodaj: *Żeby dobrze odpowiedzieć na to pytanie, należy najpierw zrozumieć, czym są wiara, nadzieja i miłość. I zastanowić się, jak wcielać je w życie.*

/ ODPOWIADAM /

7. Podziel uczniów na trzy grupy. Każda z grup ma za zadanie zapoznać się z tekstem z podręcznika (fragmenty z *Youcatu*) dotyczącym przydzielonego jej zagadnienia (podręcznik, s. 37–38) i odpowiedzieć na pytanie (na podstawie fragmentu oraz własnych przemyśleń): *Co takiego może zrobić człowiek, aby wzrastała w nim:*

- > **grupa I:** *wiara?*
- > **grupa II:** *nadzieja?*
- > **grupa III:** *miłość?*

W czasie, gdy uczniowie pracują, narysuj na tablicy tabelę. Po wykonaniu zadania przedstawiciele grup po kolei przedstawiają wyniki pracy, a jedna osoba zapisuje je na tablicy, we właściwej kolumnie tabeli.

Przykładowe rozwiązanie:

WIARA	NADZIEJA	MIŁOŚĆ
<ul style="list-style-type: none"> • codziennie się modlić • regularnie czytać Biblię, wartościowe książki religijne • szukać odpowiedzi w wierze na swoje wątpliwości • korzystać z sakramentów św., szczególnie z sakramentu pojednania i Eucharystii • wyposażać się w postawę ufności wobec Boga • wyzywać się duchowego lenistwa 	<ul style="list-style-type: none"> • ufać, że droga wiary prowadzi do Nieba • zachwycać się Bogiem, Jego stworzeniem i tym, co piękne • w trudnych sytuacjach oprzeć się na Bogu i za wszelką cenę wyzywać się poczucia bezradności, która prowadzi do rozpacz • szukać dróg nadziei w swoim życiu • być cierpliwym (znosząc trud życia) i z nadzieją czekać na lepszy czas 	<ul style="list-style-type: none"> • wyzywać się obojętności, oziębłości, niewdzięczności w stosunku do siebie i innych • widzieć siebie i drugiego człowieka jako niezastąpiony dar • ćwiczyć się w przebaczeniu sobie i innym • bezinteresownie pomagać • odkrywać swoje talenty i dzielić się nimi z innymi • doceniać zdolności innych osób • wyzywać się egoizmu

8. Podsumuj krótko ten etap lekcji. Zaznacz:

- > Podobnych zaleceń dotyczących wiary, nadziei i miłości można by wymienić jeszcze wiele.
- > Aby świadomie wzrastać w wierze, nadziei i miłości, warto na koniec każdego dnia przypomnieć sobie wszystko, co w tym dniu robiliśmy i co nas spotkało, i spojrzeć na to w kluczu: wiara – nadzieja – miłość. A następnie zadać sobie pytanie, co z minionego dnia mogę uznać pod tym względem za dobre, a co wymagałoby jeszcze poprawy.

9. Zaprosz uczniów do wykonania takiego właśnie rachunku sumienia – niech w myślach podsumują i ocenią konkretny czas, np. dzień, tydzień, miesiąc. Niech odpowiedzą sobie na pytanie, jak odnosili się w tym czasie do wiary (swojej i innych), ile było w nich nadziei (i jakiej), ile dawali i przyjmowali miłości.

Ten rachunek sumienia możesz poprzedzić krótką modlitwą, na przykład: *Panie Boże, proszę, pokaż mi prawdę o mojej wierze, nadziei i miłości.*

Spraw, abym w tym krótkim rachunku sumienia potrafił zobaczyć to, co we mnie jest dobre, i to, nad czym jeszcze muszę popracować.

10. Po chwili ciszy podsumuj tę część lekcji. Możesz wykorzystać fragment z podręcznika (s. 38):

Pan Bóg robi wszystko, abyśmy w naszych osobistych życiorysach potrafili dostrzec Jego miłość, która przebija się, prześwieca przez każde zdarzenie; żebyśmy otworzyli się na nadzieję i dostrzegli, że naprawdę warto kroczyć drogą wiary.

Dobromir Makowski nie tylko doświadczył nadziei i miłości, ale je świadomie dostrzegł i zaufał Temu, od którego one pochodzą. Dzięki nim dojrzał. A teraz dzieli się swoją historią – swoim doświadczeniem wiary – z innymi, by każdy wiedział, że on też może dojrzewać w wierze, nadziei i miłości, jeśli tylko zechce.

/ UTRWALAM /

11. Poproś chętnych uczniów, aby przeczytali z podręcznika kilka krótkich wypowiedzi o wierze, nadziei i miłości (podręcznik, s. 38); zaznacz, że autorzy tych słów mówią o tym, czego naprawdę doświadczyli.

Wiara jest w swej istocie przyjęciem prawdy, której nasz umysł nie może ogarnąć; po prostu trzeba o niej świadczyć. (św. John Henry Newman)

Nie wierzyłbym, gdybym nie uznał, że rozsądnie jest wierzyć. (św. Tomasz z Akwinu)

Jeszcze przygniata nas ciężar trudnych dni. Ach, Panie, daj naszym złaknionym duszom zbawienie, które nam przygotowałaś. (Dietrich Bonhoeffer)

Miłość jest cudowną cnotą. Jest w jednym środku i celem, biegiem i meta, drogą, która prowadzi do niej samej. Co zatem należy czynić, by kochać? Do tego nie są potrzebne żadne triki, trzeba po prostu kochać. Tak samo jak uczysz się grać, grając, albo tańczyć – tańcząc. (św. Franciszek Salezy)

Bóg tym, którzy Go kochają, wszystko przemienia w dobro. Nawet gdy potykają się i robią błędy, sprawia, że wynika z tego dobro. (św. Augustyn)

Powiedz: Tak naprawdę każdy, kto doświadczył wiary, nadziei, miłości, ma o nich coś do powiedzenia. Wy również. Może podejmiecie takie wyzwanie

i spróbujecie w jednym zdaniu – może w dwóch – zawrzeć swoją definicję wiary, nadziei miłości? Albo własne spostrzeżenie na temat którejś z nich? Lub każdej?

Zachęć uczniów, by podjęli się tego zadania i podzielenia się nim na kolejnej lekcji.

/ MODLĘ SIĘ /

- 12.** Lekcję zakończcie modlitwą, którą – jak przekazuje tradycja – św. Franciszek odmawiał przed krucyfiksem w kościele św. Damiana, gdy usłyszał głos Ukrzyżowanego: „Franciszku, odbuduj mój dom” (podręcznik, s. 39):

Najwyższy, chwalebny Boże,
rozjaśnij ciemności mego serca
i daj mi, Panie,
prawdziwą wiarę,
niezachwianą nadzieję
i doskonałą miłość,
zrozumienie i poznanie,
abym wypełniał
Twoje święte i prawdziwe posłannictwo¹.

¹ *Modlitwa św. Franciszka przed krucyfiksem*, w: *Pisma św. Franciszka z Asyżu*, przeł. K. Ambrożykiewicz OFMCap, Warszawa 1990, s. 269.

7/

DOJRZAŁY W MĘSTWIE, SPRAWIEDLIWOŚCI, UMIARKOWANIU I ROZTROPNOŚCI

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: wyjaśnienie, w jaki sposób rozwijanie cnót kardynalnych prowadzi do samorozwoju.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wyjaśnia, czym są cnoty kardynalne, i wymienia je,
- > opisuje wartość życia kształtowanego w oparciu o cnoty kardynalne,
- > łączy poznane cnoty z wynikającymi z nich wartościami i wprowadza je do swojego życia.

Postawy: uczeń prowadzi życie według cnót.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, praca w grupach, pogadanka, praca z tekstem, analiza obrazu, rozmowa kierowana.

Środki dydaktyczne: arkusze szarego papieru, flamastry, magnesy lub plastelina do przyczepienia arkuszy do tablicy, obraz Rembrandta *Jeździec polski* (zob. załącznik 1 – plik umieszczony w Strefie Katechety), przedstawienie czterech cnót (zob. załącznik 2 – plik umieszczony w Strefie Katechety), Pismo Święte, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.

2. Poproś uczniów, by otworzyli podręczniki na stronie 54, przyjrzeni się zamieszczonej tam reprodukcji obrazu Rembrandta *Jeździec polski*, a następnie przeczytali krótki tekst o nim.

Jeśli dysponujesz komputerem i rzutnikiem, możesz wyświetlić obraz (zob. załącznik zamieszczony w Strefie Katechety) i korzystając z tekstu w podręczniku lub z innych źródeł, przedstawić pokrótce jego dzieje oraz wartość.

W obu wariantach pamiętaj o konkluzji: *Zamożność nie jest największym bogactwem człowieka. Są też inne, a ta lekcja dotyczyć będzie czterech z nich. Dlaczego akurat czterech? Bo stanowią one pewną grupę ludzkich wartości.*

/ SPOTYKAM /

3. Poproś uczniów, by zaznajomili się z historią męstwa św. Maksymiliana Kolbego (podręcznik, s. 41):

W okresie żniw, w ostatnich dniach lipca 1941 roku, przy nadarzającej się sposobności jeden z więźniów oświęcimskich z mojego bloku zbiegł. Jako represja za to na wieczornym apelu (...) dziesięciu więźniów z mojego bloku wyznaczono na śmierć. Dowódca obozu Fritzscha w towarzystwie Rapportfuhrera Palitzscha dokonał selekcji. Nieszczęśliwy los padł również na mnie. Ze słowami: „Ach, jak żał mi żony i dzieci, które osierocam” udałem się na koniec bloku. Miałem iść do celi śmierci głodowej.

Te słowa usłyszał o. Maksymilian Kolbe, franciszkanin z Niepokalanowa. Wyszedł z szeregów, zbliżył się do Lagerfuhrera Fritzscha i usiłował ucałować jego rękę. Fritzscha zapytał tłumacza: „Was wunscht dieses polnische Schwein?” (pol. Czego chce ta polska świnią?).

Ojciec Maksymilian Kolbe, wskazując ręką na mnie, wyraził swoją chęć pójścia za mnie na śmierć.

Lagerfuhrer Fritzscha ruchem ręki i słowem: „Heraus” (pol. Wyjść) kazał mi wystąpić z szeregu skazańców, a moje miejsce zajął o. Maksymilian Kolbe. Za chwilę odprowadzono ich do celi śmierci, a nam kazano rozejść się na bloki¹.

¹ Wspomnienie Franciszka Gajowniczka (fragm.), w: *Świadkowie męczeństwa i miłości ojca Maksymiliana*, oprac. Jerzy Chrzanowski, <http://www.gminy-maksymilianowskie.pl/swiety/swiadkowie> (dostęp: 16.09.2020).

4. Zapytaj, jaką cechą wykazał się o. Kolbe (odwagą, męstwem). Następnie dopowiedz, że to jedna z czterech cech, o których dziś będziecie rozmawiać – jedna z czterech cnót kardynalnych.
5. Zapytaj uczniów, jak rozumieją pojęcia męstwa i cnoty, czy dostrzegają między nimi jakąś zależność. Jeśli uczniom słowo „cnota” sprawi trudność, zaproponuj, by podali kilka synonimów – następnie skieruj ich uwagę na te, które kierują ku właściwemu znaczeniu słowa „cnota” (zaleta, umiejętność, pewna postawa, dyspozycja).

/ POZNAJĘ /

6. Przedstaw uczniom katechizmową definicję cnoty (podręcznik, s. 41):

Cnoty ludzkie są trwałymi postawami, stałymi dyspozycjami (...), które regulują nasze czyny, porządkują nasze uczucia i kierują naszym postępowaniem zgodnie z rozumem i wiarą. Zapewniają one łatwość, pewność i radość w prowadzeniu życia moralnie dobrego. Człowiek cnotliwy to ten, który dobrowolnie czyni dobro (KKK 1804).

Następnie dodaj: *Cztery cnoty, o których dziś rozmawiamy, to wspomniane już męstwo oraz roztropność, sprawiedliwość i umiarkowanie. Nazywamy je cnotami kardynalnymi, to znaczy kluczowymi, bardzo istotnymi dla naszego człowieczeństwa. Pomagają one prowadzić życie moralnie właściwe. To, na ile potrafimy być roztropni i sprawiedliwi, ile w nas odwagi i czy znamy właściwą miarę we wszystkim, co robimy – stanowi o naszej dojrzałości.*

/ ODPOWIADAM /

7. Podziel uczniów na 4 grupy (lub na 8 grup), rozdaj im arkusze szarego papieru oraz flamastry. Każdej z grup przydziel jedną z cnót kardynalnych (roztropność, sprawiedliwość, męstwo, umiarkowanie) i przedstaw zadanie. Uczniowie w grupach mają sformułować dojrzałą i przemyślaną odpowiedź na dwa pytania:

- > Dlaczego ta konkretna cnota jest fundamentalna (kluczowa)?
- > Jak można ją na co dzień rozwijać?

Poproś, by oprócz samej odpowiedzi uczniowie przygotowali też argumenty popierające ich stanowisko, a wszystko to w sposób uporządkowany przedstawili na otrzymanym arkuszu.

By ułatwić uczniom pracę, możesz oba pytania zapisać na tablicy, tak by uczniowie spoglądali na nie podczas pracy.

Po przygotowaniu odpowiedzi przedstawiciele grup prezentują je pozostałym uczniom. Arkusze, na których te odpowiedzi zostały spisane, przyczepiają magnesami, plasteliną lub taśmą do tablicy.

8. Rozpocznij rozmowę kierowaną o cnotach kardynalnych. Zapytaj: *A gdybyśmy wykształcili w sobie tylko niektóre z tych cech? Jak by one funkcjonowały? Byłyby skuteczne?*

Możesz kierować uczniów dodatkowymi pytaniami, wskazując na powiązania między cnotami. Na przykład:

- > Jak zachowywałby się człowiek mężny (odważny), któremu zabrakłoby roztropności?
- > A ten, który byłby odważny, ale niesprawiedliwy?
- > Albo: sprawiedliwy, ale pozbawiony odwagi, męstwa?

Spuentuj dyskusję porównaniem: *Podobnie jak koń na obrazie, któremu przyglądaliśmy się na początku lekcji, potrzebuje czterech sprawnych nóg zakończonych kopytami, by pogalopować do celu, tak i my potrzebujemy czterech kluczowych cech (czterech cnót kardynalnych: roztropności, sprawiedliwości, męstwa i umiarkowania), by żyć dojrzałe.*

9. Następnie zaproponuj uczniom, by w zeszytach (lub w podręczniku, w miejscu przeznaczonym na notatki) narysowali kompas lub różę wiatrów, a w miejscach, w których tradycyjnie wpisuje się kierunki świata, wpisali cnoty kardynalne.

/ UTRWALAM /

10. Zaprezentuj atrybuty cnót kardynalnych (załącznik 2) i poproś uczniów o połączenie atrybutów z poszczególnymi cnotami. Może przy okazji wyjaśnić, czym jest atrybut w przedstawieniach malarskich lub architektonicznych.

/ MODLĘ SIĘ /

11. Na zakończenie lekcji odczytaj z podręcznika (s. 43) lub Pisma Świętego cytaty z Księgi Mądrości i zaproponuj uczniom krótką, cichą modlitwę,

w której każdy poprosi Boga, by Pan pomógł mu rozwijać w sobie roztropność, sprawiedliwość, męstwo i umiarkowanie – cztery cnoty kardynalne, cztery dyspozycje kluczowe dla naszej wewnętrznej dojrzałości. Cichą modlitwę zakończ słowem „Amen”.

I jeśli kto miłuje sprawiedliwość –
jej to dziełem są cnoty:
uczy bowiem umiarkowania i roztropności,
sprawiedliwości i męstwa,
od których nie ma dla ludzi nic lepszego w życiu (Mdr 8,7).

8/

DOJRZAŁY W MODLITWIE

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: uzasadnienie, że modlitwa jest nieodłącznym elementem życia.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wskazuje, że w modlitwie warto wzorować się na świętych,
- > tłumaczy, dlaczego powinno się praktykować każdy rodzaj modlitwy,
- > odkrywa, że warunkiem głoszenia Ewangelii jest świadectwo życia,
- > uzasadnia potrzebę poddania się woli Bożej jako istotnego elementu modlitwy,
- > omawia związek modlitwy z wiarą i nadzieją.

Postawy: uczeń podejmuje codzienne obowiązki w duchu „nieustannej modlitwy”; stara się być wytrwałym w modlitwie.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, piramida priorytetów, szczepionka, kapsuła czasu, plakat, słoneczko.

Środki dydaktyczne: arkusze szarego papieru, kartki A3, flamastry, klej, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą – aktem wiary:

Wierzę w Ciebie, Boże żywy,
w Trójcy jedyny, prawdziwy.
Wierzę, coś objawił, Boże,
Twe słowo mylić nie może.

2. Skomentuj: *Modlitwa, którą właśnie wypowiedzieliśmy, jest wyrazem wiary w Boga Trójjedynego. Modląc się, dajemy świadectwo, że chcemy dojrzewać do relacji z naszym Mistrzem. Dzisiaj zastanowimy się, jak przejawia się nasza dojrzałość w modlitwie.*

3. Napisz na tablicy dwa słowa: DOROSŁOŚĆ oraz DOJRZAŁOŚĆ.

Zapisz je w dość dużej odległości, tak by można było wokół nich notować skojarzenia.

Następnie poproś uczniów, by powiedzieli, z czym każde z nich im się kojarzy. Odpowiedzi zapisujcie na tablicy metodą słoneczka.

Przykładowe skojarzenia:

- > Dojrzałość – trafność działań, umiejętność zachowania dystansu, zdolność do stawiania pytań, świadomość, samoświadomość.
- > Dorosłość – wiek, pełnoletniość, upływ czasu.

Podsumuj: *Z naszych zapisków widać wyraźnie, że te dwa pojęcia – dorosłość i dojrzałość – nie są synonimami. Kiedy mówimy o dorosłości, mamy zazwyczaj na myśli osiągnięcie pewnego wieku (dorosłość prawna) lub stanu dojrzałości fizycznej. Kiedy natomiast mówimy o dojrzałości człowieka, chodzi nam o to, że potrafi on kierować się mądrością i że możemy oczekiwać od niego odpowiedzialności za jego słowa i czyny.*

/ SPOTYKAM I POZNAJĘ /

4. Powiedz: *Dojrzałość dotyczy również naszej wiary – a jednym z jej przejawów jest dojrzała modlitwa. Następnie zapytaj: Jak modliliście się, gdy mieliście po pięć, sześć lat? A gdy mieliście lat dziesięć? A jak modlicie się dziś?*

Nie oczekuj publicznych wypowiedzi – pozwól, by każdy uczeń sam odpowiedział sobie na te pytania. Możesz dodać: *To, że ktoś korzysta z tych samych formuł modlitewnych, co w dzieciństwie, nie musi oznaczać niedojrzałości (choć przyznam, że zaskoczyłoby mnie, gdybyście do dziś modlili się słowami: „Do Ciebie, Boże, rączki me wznoszę”).*

5. Sprecyzuj tematykę lekcji: *Dzisiaj poszukamy kilku wskazówek, które pomogą nam odpowiedzieć na pytanie: O co tak naprawdę chodzi w modlitwie? Kiedy nasza modlitwa jest dojrzała?*

6. Podziel uczniów na cztery grupy. Wskaż im teksty, które mają przeanalizować, oraz metodę działania.

Grupa I – piramida priorytetów: uczniowie czytają z podręcznika części „odkrywam” oraz „spotykam” (s. 44–45), a następnie wybierają najważniejsze ich zdaniem wskazówki, które pomogą im w rozwoju dojrzałości w modlitwie. Porządkują je od najważniejszej, przez ważne, po mniej istotne.

Grupa II – szczepionka: uczniowie wynotowują, co może przeszkadzać w dojrzałej modlitwie. Następnie w cytatach biblijnych zawartych w części „poznaję” odnajdują antidotum na wynotowane bolączki.

Grupa III – kapsuła czasu: uczniowie czytają z podręcznika część „odpowiadam” (s. 46), po czym na jej podstawie przygotowują materiał przeznaczony dla pokolenia żyjącego trzydzieści lat później, który zostanie zamknięty w kapsule czasu. Temat: *Być dojrzałym w modlitwie*. Dyskutują, jak wygląda kwestia dojrzałości dzisiaj, by następnie określić, co będzie ważne dla przyszłego pokolenia. Proponowany materiał zapisują w dwóch kolumnach: w pierwszej wszystkie informacje, jakie znajdą, a w drugiej to, co uznają za ważne dla przyszłego pokolenia – wskazówki. Określają czas zamknięcia kapsuły.

Grupa IV – plakat: uczniowie wcielają się w rolę członków zespołu organizującego ogólnopolskie spotkanie młodzieży, które ma być poświęcone modlitwie. Właśnie szefowie zespołu zlecieli im sformułowanie hasła tego spotkania i zaprojektowanie plakatu.

Po upływie wyznaczonego czasu przedstawiciele grup omawiają efekty pracy.

Podsumuj wypowiedzi uczniów. Zaznacz, że dojrzała modlitwa rozpoczyna się od słuchania Boga („Kto ma uszy, niechaj słucha”, Mt 13,9). Możesz dodać: *W ciszy, spokoju, odcięciu od otoczenia zagłębiamy się w siebie. Przychodzi refleksja nad moją relacją z Bogiem. Na ile żyję Jego nauką, przykazaniami? Jak je realizuję? Czy rzeczywiście moje oczy widzą Boga, uszy słyszą Jego naukę, usta wyznają, że jest On moim Nauczycielem, a czyni świadczą o przynależności do Chrystusa? Takie wsłuchanie się w siebie, odpowiedzenie sobie na wszelkie pytania, wątpliwości prowadzi do dojrzałości w wierze.*

/ ODPOWIADAM /

7. Opowiedz uczniom o tym, co daje nam modlitwa. Na przykład: *Moje osobiste spotkanie z Bogiem mają mi uświadamiać, że jestem w Jego oczach kimś wyjątkowym, kochanym bezwarunkowo. Czasem trudno nam to zrozumieć, ale jesteśmy powołani do świętości; jak mówi św. Piotr: w całym postępowaniu stańcie się wy również świętymi na wzór Świętego, który was powołał, gdyż jest napisane: Świętymi bądźcie, bo Ja jestem święty*” (1 P 1,15-16). Świętość jest formą naszego dojrzałego spotkania z Bogiem na co dzień. Modlitwa wpłataana w rytm dnia świadczy, że jesteśmy gotowi na spotkanie z Bogiem.
8. Możesz proponować uczniom, by w domu odnaleźli na kanale YouTube „Langusta na Palmie” 95. odcinek serii *Dobranocka* ojca Adama Szustaka, zatytułowany *Ziarenko*¹ – i posłuchali, co ojciec Adam ma w nim do powiedzenia.

/ UTRWALAM /

9. Podsumujcie lekcję. Poproś uczniów, by wskazali najważniejsze myśli i zanotowali je w zeszytach lub w podręczniku, w miejscu przeznaczonym na notatki.

/ PODEJMUJĘ WYZWANIE /

10. Zachęć uczniów, by wieczorem podjęli wyzwanie zaproponowane w podręczniku (s. 47):

Każdy z nas od czasu do czasu spotyka kogoś, kto się nie modli – bo nie widzi takiej potrzeby, bo nie potrafi się modlić, bo się wstydzi.

Jak mógłbyś pomóc takiej osobie? Jak przekonać ją, że warto spróbować? Może znajdziesz w swoim życiu jakiś przykład (lub nawet kilka) pokazujący, że modlitwa ma wielką wartość?

Spróbuj zebrać te argumenty. Przemyśl je, poukładaj w głowie, zapisz w kalendarzu, w smartfonie lub w podręczniku – w części przeznaczonej na notatki. Może kiedyś zechcesz się nimi podzielić z kimś, komu przyda się zachęta do modlitwy.

¹ Zob. <https://www.youtube.com/watch?v=UQytj2HXGB0> (dostęp: 30.06.2020).

/ MODLĘ SIĘ /

11. Postaw pytanie: *Czemu służy modlitwa?* Następnie przywołaj w kilku zdaniach postać biblijnego króla Salomona. Zaznacz jego największą cechę: słynął z mądrości, miał jej więcej niż inni. Jego mądrość utrwaliła się nawet w przysłowiaach. A jednak Salomon, gdy miał szansę poprosić o coś Boga na modlitwie – prosił o mądrość.

Zaproponuj uczniom wspólne odczytanie tej modlitwy (podręcznik, s. 48):

Boże przodków i Panie miłosierdzia,
któryś wszystko uczynił swoim słowem
i w Mądrości swojej stworzyłeś człowieka,
by panował nad stworzeniami, co przez Ciebie się stały,
by władał światem w świętości i sprawiedliwości
i w prawości serca sądy sprawował –
dajże mi Mądrość, co dzieli tron z Tobą,
i nie wyłączaj mnie z liczby swych dzieci!
Bom sługa Twój, syn Twojej służebnicy,
człowiek niemocny i krótkowieczny,
zbyt słaby, by pojąć sprawiedliwość i prawa.
Choćby zresztą był ktoś doskonały między ludźmi,
jeśli mu braknie mądrości od Ciebie – za nic będzie poczytany.
(...)
Z Tobą jest Mądrość, która zna Twe dzieła,
i była z Tobą, kiedy świat stwarzałeś,
i wie, co jest miłe Twym oczom,
co słuszne według Twych przykazań.
Wyślij ją z niebios świętych,
ześlij od tronu swej chwały,
by przy mnie będąc, pracowała ze mną
i żebym poznał, co jest Tobie miłe (Mdr 9,1-10).

9/

DOJRZAŁY W ŚWIADECTWIE

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: zapoznanie z argumentami potwierdzającymi, że Jezus jest Bogiem, a wiara w Niego zobowiązuje do dawania świadectwa.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > argumentuje, w jaki sposób rozwijanie cnót prowadzi do samorealizacji,
- > opisuje potrzebę formacji sumienia,
- > wyjaśnia, dlaczego nie powinniśmy zrażać się trudnościami,
- > uzasadnia obowiązek dawania świadectwa przez uczniów Chrystusa,
- > charakteryzuje posłuszeństwo na wzór wybranych postaci biblijnych.

Postawy: uczeń daje świadectwo swojej wiary.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, praca w grupach, parafraza, artykuł prasowy, pasjans hierarchiczny, giełda definicji, rozmowa kierowana, ekspozycja filmu.

Środki dydaktyczne: kartki A3, szary papier, pisaki, klej, gazeta z pustym miejscem, 20 kartek, samoprzylepne kolorowe kartki, nagranie o. Adama Szustaka dostępne na YouTube, spokojny utwór muzyczny, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję *Modlitwą Pańską*.
2. Po modlitwie powiedz: *Bywa, że odmawiając modlitwę, nie zastanawiamy się nad jej słowami. „Odklepujemy” ją, zapominamy, że ma ona swoją treść.*

Przed chwilą modliliśmy się słowami „bądź wola Twoja”. Co to dla Ciebie znaczy? Jak przyjmujesz wolę Boga? Zgadzasz się z nią?

3. Zachęć uczniów, by odpowiedzieli na te pytania.

/ SPOTYKAM I POZNAJĘ /

4. Po wysłuchaniu wypowiedzi uczniów kontynuuj wykład: *Czytając Ewangelię, zauważamy, że Jezus często zachęcał, by iść za Nim, by Go naśladować. W niektórych językach chrześcijanie chętniej niż uczniami nazywają siebie naśladowcami Jezusa albo tymi, którzy za Nim podążają (ang. followers). W czym zatem mamy Go naśladować? Jakie warunki trzeba spełnić, by móc powiedzieć: „Naśladuję mojego Mistrza, jestem dojrzałym chrześcijaninem”? Podczas dzisiejszych zajęć spróbujemy znaleźć odpowiedź na te pytania.*

5. Podziel uczniów na cztery grupy, każdej z nich przydziel zadanie i metodę pracy:

Grupa I – parafraza¹: *przeczytajcie z podręcznika (s. 50–51) części „odkrywam” i „spotykam”, a następnie na podstawie lektury napiszcie tekst na temat: Co powinienem/powinnam zrobić, bym mógł/mogła o sobie powiedzieć: „Jestem dojrzałym chrześcijaninem”?*

Grupa II – artykuł prasowy: *jedna z ogólnopolskich gazet ogłosiła konkurs dla młodzieży na artykuł pod hasłem „Chrześcijanin to właśnie ja”. Wystaliście zgłoszenie, kolejny krok to napisanie artykułu. Jako pomoc możecie wykorzystać informacje zawarte w podręczniku w części „poznaję” (s. 51–52).*

Grupa III – giełda definicji: *przeczytajcie z podręcznika dział „odpowiadam” (s. 52) i wymyślcie jak największą liczbę interpretacji, które przybliżą odbiorcom zamieszczony tam tekst. Efekty pracy zapiszcie na kolorowych karteczkach i przyklejcie na papier.*

Grupa IV – pasjans hierarchiczny²: *wręcz uczniom talię kart (białych kartek) i poproś, by wypisali na nich najważniejsze ich zdaniem cechy dojrzałego chrześcijanina. Inspiracją może być Modlitwa o ufność zamieszczona w podręczniku (s. 53) bądź pozostałe teksty z podręcznika. Następnie*

¹ Zob. *Vademecum katechety. Metody aktywizujące*, praca zbiorowa pod red. Zbigniewa Barcińskiego, wyd. Klanza, Kraków-Lublin 2006, s. 71.

² Zob. tamże, s. 40.

niech uczniowie ułożą karty niczym pasjans: najważniejsze w najwyższym rzędzie, w kolejnym te nieco mniej ważne – aż do najmniej istotnych.

Po upływie wyznaczonego czasu przedstawiciele poszczególnych grup prezentują efekty pracy zespołów.

6. Na koniec tej części lekcji zaznacz, że warto mieć w Bogu wsparcie – w każdej sytuacji. Możesz przywołać słynne słowa św. Pawła: „Jeżeli Bóg z Nami, któż przeciwko nam?” (Rz 8,31). Dodaj: *Świadectwo wiary jest przejawem naszego dojrzałego sumienia. W efekcie potrafię być wdzięczny, pełen miłości, dostrzegać potrzeby drugiego człowieka, budować relacje.*

/ ODPOWIADAM /

7. Powiedz: *Życie w Bogu nie jest łatwe. Dostaliśmy przykazania, których powinniśmy przestrzegać. Jeżeli będziemy je respektować, to dobro, jakie mamy w sobie, ujrzy światło dzienne, a nasze życie będzie wyraziste. Wprowadzając je w naszą codzienność, łatwiej będzie nam zaplanować pracę, wykonać różne zajęcia, budować dobre relacje z innymi, w każdym zauważyć bliźniego, nie niszczyć, lecz budować. Pismo Święte mówi: „Jak chcecie, żeby ludzie wam czynili, podobnie wy im czyńcie!” (Łk 6,31).*

8. Możesz zaproponować uczniom, by wysłuchali krótkiej wypowiedzi o. Adama Szustaka z serii *Dobranocka* (odcinek 125: *Wiara*)³, a następnie podjąć rozmowę na jej temat.

/ UTRWALAM /

9. Powiedz uczniom, że ksiądz Franciszek Blachnicki, założyciel ruchu oazowego Światło-Życie, pisał o drogowskazach, które zaprowadzą nas do Boga. Jednym z nich jest świadectwo. Postawmy taki drogowskaz w naszym codziennym życiu, byśmy kroczyli właściwą ścieżką.

Przeczytaj uczniom fragment nauczania księdza Blachnickiego. Mogą oni zapisać poniższy tekst w zeszytach:

Świadectwo słowa i życia jest nakazem Pana,
który chce, aby światłość nasza świeciła przed ludźmi,

³ Zob. <https://www.youtube.com/watch?v=qqMwL6q8ENQ> (dostęp: 12.07.2020).

i dlatego obiecał nam moc Ducha Świętego,
abyśmy mogli stać się Jego świadkami.
Ufając tej mocy i modląc się o nią,
chcę przy każdej okazji wyznawać Chrystusa,
mojego Pana i Zbawiciela⁴.

/ MODLĘ SIĘ /

10. Włącz wybrany przez siebie spokojny utwór muzyczny, następnie poproś jednego z uczniów, aby powoli przeczytał *Modlitwę o ufność*, zamieszczoną w podręczniku (s. 53). Pozostali uczniowie w myślach powtarzają jej słowa:

Panie Jezu Chryste – wierzę, że mnie kochasz.
Wierzę, ale jednocześnie proszę – zaradź memu niedowiarstwu.
Mój umysł przyjmuje to, że chcesz wyłącznie mego szczęścia.
Moja wola chce zgadzać się tylko z Twoją wolą, w której odnajduje pełnię życia.
Jednakże w moim sercu panuje lęk przed Tobą.
Jestem wewnętrznie sparaliżowany i niezdolny, by Cię kochać.
Panie Jezu, proszę, usuń ze mnie jad szatański, który każe widzieć w Tobie zagrożenie.
Jezu, uwolnij mnie z lęku przed miłością i obdarz łaską ufności wobec Ciebie.
Jezu, daj mi siłę do pokonania kłamstwa upatrującego osiągnięcie szczęścia w spełnianiu namiętności ciała.
Odbierz mi serce niewolnika i najemnika, a daj serce dziecka Bożego.
Przytul mnie na nowo do swego serca i naucz kochać.
Pozwól patrzeć z czystą miłością i bezinteresowną empatią.
Panie Jezu, obdarz mnie łaską dobrej spowiedzi i utwierdź w łasce uświęcającej.
Amen⁵.

⁴ Ks. Franciszek Blachnicki, *Drogowskazy ku dojrzałości chrześcijańskiej – zasady życia wspólnot Ruchu Światło-Życie*, cyt. za: Domowy Kościół, List 94, <http://www.dk.oaza.pl/archiwum/v7/formacja.php?rdz=13&konsp=20&spot=8> (dostęp: 14.07.2020).

⁵ *Modlitwa o ufność*, cyt. za: Zespół Log in Love, *Jak pokonywać trudności w wierze?*, <https://misericors.org/log-in-love-2018-wiara-jak-pokonywac-trudnosci-w-wierze/> (dostęp: 10.05.2020).

CZĘŚĆ 2

POZNAWANIE PRAWDY

10/

„CÓŻ TO JEST PRAWDA?”

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: przedstawienie uczniom, czym jest prawda, i ukazanie jej praktycznego zastosowania w życiu.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > przedstawia swoimi słowami, czym jest prawda,
- > wnioskuje, że ostatecznym źródłem prawdy jest Bóg,
- > stosuje posiadaną prawdę w praktyce życia.

Postawy: uczeń kształtuje postawę prawdomówności.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, pogadanka – rozmowa kierowana, praca w grupach, praca indywidualna, słoneczko.

Środki dydaktyczne: czyste kartki A4, markery, zeszyt i ołówek, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Przeczytaj uczniom bajkę *Prawda i Kłamstwo*¹:

Prawda i Kłamstwo spotykają się pewnego dnia. Kłamstwo mówi do Prawdy: „Dziś jest cudowny dzień!”. Prawda spogląda w niebo i wzdycha, bo dzień był naprawdę piękny. Spędzają razem dużo czasu, ostatecznie przybywając do studni. Kłamstwo mówi Prawdzie: „Woda jest bardzo

¹ Według legendy z XIX w. Cyt. za: <https://www.frona.pl/a/z-internetu-naga-prawda,116293.html> (dostęp: 04.03.2021).

przyjemna, weźmy kąpiel razem!”. Prawda podejrzliwie sprawdza wodę i odkrywa, że rzeczywiście jest bardzo przyjemna. Rozbierają się i zaczynają się kąpać. Nagle Kłamstwo wychodzi z wody, wkłada szaty Prawdy i ucieka. Wściekła Prawda wychodzi ze studni i biega wszędzie, aby znaleźć Kłamstwo i odzyskać swoje ubranie. Świat, widząc Prawdę nagą, odwraca wzrok, z pogardą i wściekłością. Biedna Prawda powraca do studni i znika na zawsze, ukrywając się w niej, ze wstydu. Od tego czasu Kłamstwo podróżuje po całym świecie, ubrane jak Prawda, zaspokajając potrzeby społeczeństwa, ponieważ świat w żadnym wypadku nie chce spotkać się z nagą Prawdą.

3. Poprowadź rozmowę kierowaną: zapytaj uczniów, co sądzą o puencie tej historii – czy w ich odbiorze jest prawdziwa, słuszna.

/ SPOTYKAM /

4. Poproś jednego z uczniów, by z podręcznika (s. 57) przeczytał na głos opowiadanie *Trzy sita*²:

Do Sokratesa przybiegł pewien znajomy i zdyszany zaczął opowiadać:

- Słuchaj, Sokratesie, muszę ci coś powiedzieć... twój przyjaciel...
- Poczekaj – przerwał mędrzec – przesiałeś to, co chcesz mi powiedzieć, przez trzy sita?
- Trzy sita? – zdziwił się „sprawozdawca”.
- Tak, mój przyjacielu, trzy sita. Pierwsze sito to prawda. Jesteś pewny, że wszystko, co mi chcesz powiedzieć, jest zgodne z prawdą?
- No, nie wiem, opowiedział mi to...
- Tak, tak, ale z pewnością przesiałeś to przez drugie sito, a jest nim dobro. Czy to, co chcesz mi opowiedzieć, jest przynajmniej dobre?
- Przeciwnie...
- To – przerwał filozof – użyjmy jeszcze trzeciego sita i zapytajmy, czy to, co mi chcesz opowiedzieć, jest konieczne?
- Konieczne? Chyba nie...
- A więc – uśmiechnął się Sokrates – jeżeli to, co mi chcesz opowiedzieć, nie jest ani prawdziwe, ani dobre, ani konieczne, to nie obciążaj tym ani siebie, ani mnie!

² Kazimierz Wójtowicz, *Trzy sita*, w: tegoż, *Przypiski*, Drukarnia i Księgarnia św. Wojciecha, Poznań 1985, s. 43.

5. Zaprosz uczniów do rozmowy o prawdzie, o zachowywaniu niektórych informacji dla siebie, selekcjonowaniu informacji, które się przekazuje innym.

Przykładowe pytania:

- > Czy warto zawsze mówić prawdę? Dlaczego?
- > Jak mają się do siebie obowiązki mówienia prawdy i zachowania tajemnicy?
- > Czy trzeba i warto mówić wszystko, co jest prawdą?

/ POZNAJĘ /

6. Po rozmowie zaprosz uczniów do pracy w grupach. Podziel ich na 3 grupy i każdej przydziel wersety biblijne z podręcznika (s. 57). Sformułuj temat ich pracy w postaci pytania: *Co na temat prawdy mówi Biblia?* Rozdaj grupom kartki A4 i markery, wyznacz czas pracy: 6–10 minut.

Uczniowie analizują otrzymane cytaty, a po upływie wyznaczonego czasu przedstawiciel każdej z grup przedstawia wnioski. Zapiszcie je na tablicy, w formie słoneczka.

Wspólnie przeanalizujcie wyniki i wyciągnijcie ostateczne wnioski na temat prawdy oraz możliwości jej poznania.

/ ODPOWIADAM /

7. Odwołaj się do osobistych doświadczeń uczestników zajęć. Proponowane pytania (por. podręcznik, s. 58):
- > Czym dla ciebie jest prawda?
 - > Czy łatwo jest żyć w prawdzie wobec siebie i innych? W jakich sytuacjach napotykasz trudności?
 - > Kiedy zaczynasz się posługiwać kłamstwem? Dlaczego?

/ UTRWALAM /

8. W puencie rozmowy podkreśl myśl przewodnią: warto żyć w prawdzie i prawdą. Powiedz: *Kłamstwo niszczy naszą wiarygodność. Prawda łączy ludzi, kłamstwo zaś dzieli – rujnuje więzi.*

Wskaż, że ostatecznym źródłem prawdy jest sam Bóg.

/ PODEJMUJĘ WYZWANIE /

9. Zaproponuj uczniom, by narysowali na kartkach lub w zeszytach „prawdę” i „kłamstwo”, które stoją naprzeciwko siebie. Technika i stylistyka pracy – dowolne.

/ MODLĘ SIĘ /

10. Lekcję zakończ modlitwą do Ducha Świętego – Ducha Prawdy (podręcznik, s. 58).

Przyjdź, Duchu Święty,
doprowadź mnie do całej prawdy,
odrzucając wszelki fałsz i podstęp.

Przyjdź, Duchu Święty,
oświeć mnie, abym zdołał odkryć kłamstwo,
szczególnie kiedy szatan
przebiera się za anioła światłości.

Przyjdź, Duchu Święty,
otwieram się całkowicie na Twoje natchnienia i poruszenia.
Uczyń ze mną, co zechcesz,
poddaję moje plany Twoim,
chcę tylko, by moje życie było takie, jakim Ty chcesz je widzieć.

Przyjdź, Duchu Święty,
daj mi miłość i zrozumienie słowa Bożego.
Otwórz moje uszy, abym go słuchał,
i siłę woli, abym za nim szedł i był mu posłuszny³.

³ *Modlitwa do Ducha Świętego* (fragm.), dostępna online: <https://adonai.pl/modlitwy/?id=12&skad=80> (dostęp: 10.09.2020).

11/

PRAWDA A MANIPULACJA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, że kłamstwo bardzo często podejmuje próbę podszywania się pod prawdę.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wskazuje sytuacje, w których kłamstwo przedstawia się jako prawdę,
- > wymienia konsekwencje przedstawiania kłamstwa jako prawdy,
- > charakteryzuje sposoby działania kłamstwa pozorującego prawdę.

Postawy: uczeń kształtuje postawę prawdomówności.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, indywidualna praca z tekstem, rozmowa kierowana, dyskusja tematyczna.

Środki dydaktyczne: karteczki samoprzylepne, Pismo Święte, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM I SPOTYKAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Zainicjuj z uczniami rozmowę o *fake newsach*. Możesz zapytać, jaki ostatnio słyszeli, jak się rozchodził, co mogło kierować tymi, który go spreparowali. Który znany im *fake news* był w ich odbiorze najdziwniejszy lub najzabawniejszy?
3. Następnie zapytaj uczniów, od jak dawna – w ich przekonaniu – istnieje zjawisko *fake newsów*. Na koniec rozmowy przytocz historię, która uważana jest za najstarszy *fake news* świata. Skorzystaj w tym celu z podręcznika (s. 61):

Fake news to manipulowanie prawdą. Przedstawianie nieprawdziwych informacji, często sensacyjnych, by osiągnąć zainteresowanie odbiorcy, uzyskać jakąś korzyść, prestiż, wpłynąć na czyjeś zachowanie.

Za najstarszy *fake news* uchodzi pewna audycja radiowa z 30 października 1938 roku.

Wspomniana na sąsiedniej stronie audycja to relacja z niemożliwego do odparcia najazdu kosmitów. Miliony ludzi wpadło wówczas w prawdziwą panikę.

Był to pomysł Orsona Wellesa, który całość przygotował i wyreżyserował. By dodać wiarygodności tej historii, użył on między innymi nagrania z katastrofy sterowca Hindenburg.

W rzeczywistości audycja była... zwykłym słuchowiskiem – adaptacją powieści autorstwa Herberta George’a Wellsa *Wojna światów*. Zaznaczono to zresztą zaraz na początku programu, ale nie wszyscy dosłyszeli lub zrozumieli tę informację. Z dnia na dzień przybywało osób, które twierdziły, że osobiście słuchały „doniesień o inwazji” i że faktycznie były świadkami paniki. Analiza słuchalności audycji nadawanych tego dnia wykazała jednak, że słuchaczy było znacznie mniej. I tak jeden *fake news* zrodził całą serię drobnych *fake newsów* w życiu zwykłych ludzi.

Czy jednak była to na pewno pierwsza próba manipulowania prawdą? Czy to faktycznie pierwszy *fake news*?

/ SPOTYKAM /

4. Przejdź do głównego tematu katechezy, zadając pytanie: *Dlaczego kłamstwo próbuje manipulować prawdą?*

Następnie zaproponuj uczniom, by przeczytali zabawną historię, wymyśloną przez Sławomira Mrożka (podręcznik, dział „poznaję”, s. 61–62):

Żył sobie gorliwy proboszcz, który cały swój czas poświęcał parafii: pracował od świtu do nocy. I oto pewnego razu, wróciwszy do domu, zastał przy stole diabła w czerwonej, dżokejskiej czapeczce. Zmęczony staruszek zapytał tylko krótko i niegościnnie:

– Czego?!

– Właściwie to niczego, po prostu jestem. Ale nie obawiaj się. Posiedzę sobie, to wszystko.

„Oczywiście kłamie” – pomyślał ksiądz. „Kłamstwo leży w jego naturze. Należałoby go przepędzić. Jeżeli chce sobie posiedzieć i nic więcej, to

dlaczego akurat u mnie, dlaczego nie gdzie indziej? Ale niech najpierw zdejmę buty i włożę pantofle. Gdybym był młodszy... Ale wiek robi swoje. Nie jestem już tak szybki jak dawniej”.

Zdjął buty, włożył pantofle, zaparzył herbatę. Kątem oka obserwował diabła. Ale ten dotrzymywał obietnicy. Nie odzywał się, siedział skromnie, nie zdjął nawet czapki, co wskazywało na to, że nie zamierzał się rozgościć, i w ogóle nie przejawiał żadnej z tych aktywności i przedsiębiorczości, z których był znany.

„Ciekawe, że mi jednak nie przeszkadza. Powinien przecież czegoś chcieć ode mnie, a nawet jeżeli niczego na razie nie chce, podejrzenie, że to tylko podstęp, powinno mi nie dawać spokoju. Nigdy dosyć czujności wobec diabła. Zabiorę się do niego, ale nieco później, kiedy wypocznę”.

– Jeszcze tu jesteś? – zapytał, kiedy ocknął się z drzemki. Diabeł potwierdził tylko skinieniem głowy. Siedział nadal skromnie, jak gdyby w poczekalni, to znaczy jakby nie miał żadnego interesu w tym pomieszczeniu, w którym się znajdował, nie zdjął nawet tej swojej groteskowej czapeczki. „Nie jest napastliwy”, pomyślał ponownie proboszcz. „A jeżeli coś knuje, zawsze będzie dość czasu, żeby temu zapobiec. A poza tym... jeśli jest tutaj, to znaczy, że nie ma go gdzie indziej. Mnie on nie szkodzi, tu go mam na oku i dopóki tu jest, nie może szkodzić innym, nie będąc tam, gdzie go teraz nie ma. Niech sobie więc siedzi, bo jeżeli ktoś na tym traci, to tylko on sam”. I ułożył się do snu już na dobre.

Kiedy się obudził o świcie, diabeł siedział nadal przy stole, wciąż w tej błazeńskiej czerwonej czapeczce na głowie. Ksiądz zdziwił się, że mimo obecności diabła spał jak zazwyczaj, głęboko i bez złych snów.

Trwało to przez jakiś czas. Spokój księdza zakłócił dopiero biskup, który przybył na wizytację. Kościół znalazł w doskonałym stanie, duszpasterstwo wzorowe. Na koniec chciał jeszcze zobaczyć plebanię. Proboszcz przeraził się, ale odmówić nie mógł. Przekonany, że teraz wybuchnie skandal i kompromitacja na całego, otworzył drzwi do swego mieszkania. A tu – pokój pusty, diabeł zniknął. Biskup rozejrzał się i już miał pochwalić skromne mieszkanie, gdy dostrzegł czerwoną czapeczkę, którą diabeł zostawił na stole. Z niemym zapytaniem przeniósł wzrok na proboszcza, bo wydało mu się to dziwne, aby taka dostojna osoba używała takiego nakrycia głowy.

– To... to mój siostrzeniec. Odwiedza mnie czasami – skłamał proboszcz. Gdyby powiedział, że czapeczka należy do niego, byłoby to również kłamstwo.

Biskup pokiwał głową ze zrozumieniem i wyraził zadowolenie z ogólnego stanu parafii.

Kiedy ksiądz został sam w mieszkaniu, diabeł wyszedł z szafy, w której się ukrył. Ohydny uśmiech tryumfu wykrzywił jego paszczę.

– Wujku! – zawołał radośnie i otworzył szeroko ramiona¹.

5. Powtórz pytanie: *Dlaczego kłamstwo próbuje manipulować prawdą?*

Poproś uczniów, by każdy odpowiedział na nie indywidualnie, a swoją konkluzję spisał (rozdać uczniom karteczki samoprzylepne).

Kiedy uczniowie będą notować swoje spostrzeżenia, napisz na środku tablicy hasło: *fake news*. Następnie poproś, by uczniowie przykleili swoje odpowiedzi wokół tego hasła.

Wspólnie przeanalizujcie wypowiedzi. Uporządkujcie wszystkie powody, dla których zło próbuje przebrać się w szaty dobra (by zyskać popularność, zdobyć nasze pieniądze, nasze poparcie itd.).

/ POZNAJĘ /

6. Postaw pytanie: *Kiedy kłamstwo pierwszy raz przebrało się w szaty prawdy?*

Pozwól uczniom na wypowiedzi, ale nie komentuj. Następnie poprowadź dyskusję tak, by skierować myśli uczniów ku pierwszym ludziom i biblijnej opowieści o kuszeniu szatana: pierwszej obietnicy bez pokrycia („będziecie jak Bóg”). Przeczytajcie wspólnie tę biblijną historię (Księga Rodzaju 3,1–7). Jeśli nie dysponujesz Pismem Świętym, możesz skorzystać z tekstu w podręczniku, s. 62):

A wąż był bardziej przebiegły niż wszystkie zwierzęta lądowe, które Pan Bóg stworzył. On to rzekł do niewiasty: „Czy rzeczywiście Bóg powiedział: Nie jedzcie owoców ze wszystkich drzew tego ogrodu? Niewiasta odpowiedziała wężowi: „Owoce z drzew tego ogrodu jeść możemy, tylko o owocach z drzewa, które jest w środku ogrodu, Bóg powiedział: Nie wolno wam jeść z niego, a nawet go dotykać, abyście nie pomarli”. Wtedy rzekł wąż do niewiasty: „Na pewno nie umrzecie! Ale wie Bóg, że gdy spożyjecie owoc z tego drzewa, otworzą się wam oczy i tak jak Bóg będziecie znali dobro i zło”.

¹ Na podstawie: Sławomir Mrozek, *Koegzystencja*, „Kultura” 1985 nr 3, przedruk w: tegoż, *Małe prozy*, Oficyna Literacka, Kraków 1990, s. 90–92.

Wtedy niewiasta spostrzegła, że drzewo to ma owoce dobre do jedzenia, że jest ono rozkoszą dla oczu i że owoce tego drzewa nadają się do zdobycia wiedzy. Zerwała zatem z niego owoc, skosztowała i dała swemu mężowi, a on zjadł. A wtedy otworzyły się im obojgu oczy i poznali, że są nadzy; spleli więc gałązki figowe i zrobili sobie przepaski (Rdz 3,1–7).

/ ODPOWIADAM /

7. Poprowadź rozmowę kierowaną na temat manipulacji. Możesz zadać poniższe pytania:

- > Jak dzisiaj manipuluje się ludźmi? W jakim celu?
- > Na czym polega niebezpieczeństwo manipulacji?
- > Jak się przed nią bronić?

Wnioski z dyskusji zapisz na tablicy, obok kartek z poprzednimi odpowiedziami uczniów. Staraj się, by wnioski korespondujące z tamtymi wypowiedziami znalazły się w ich sąsiedztwie.

/ UTRWALAM /

8. Poproś uczniów, by spośród wynotowanych wniosków wybrali jeden lub dwa, które najbardziej ich przekonują (może dotyczą ich osobiście?) i zapisali je sobie – w telefonie, kalendarzu, notesie, podręczniku.

/ PODEJMUJĘ WYZWANIE /

9. Jako uzupełnienie lekcji i pogłębienie tematu zaproponuj uczniom, by podjęli wyzwanie zapisane w podręczniku (s. 63):

Zabaw się w dziennikarza telewizyjnego i zrób czterominutowy reportaż uliczny. Temat: „Czy czujesz się na co dzień manipulowany/manipulowana?”.

Zaznacz, że praca ma być wykonana w grupach czteroosobowych. Jeśli z jakichś powodów nie można wykonać zadania na ulicy, poproś uczniów, by opinie do reportażu zebrali na przykład za pomocą mediów społecznościowych.

/ MODLĘ SIĘ /

10. Jako modlitwę końcową wspólnie odmówcie Psalm 25:

Ku Tobie, Panie, wznoszę moją duszę,
mój Boże,
Tobie ufam: niech nie doznam zawodu!
Niech moi wrogowie nie triumfują nade mną!
Nikt bowiem, kto Tobie ufa, nie doznaje wstydu;
doznają wstydu ci, którzy łamią wiarę dla marności.
Daj mi poznać drogi Twoje, Panie,
i naucz mnie Twoich ścieżek!
Prowadź mnie według Twej prawdy i pouczaj,
bo Ty jesteś Bóg, mój Zbawca,
i w Tobie mam zawsze nadzieję (Ps 25,1-5).

12/

PRAWDA O ŚWIECIE

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom prawdy o świecie z punktu widzenia zarówno nauk teologicznych, jak i nauk przyrodniczych.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > przedstawia sposoby ukazywania prawdy o świecie według Pisma Świętego oraz nauk przyrodniczych,
- > nazywa różnice pomiędzy dwoma sposobami ukazywania prawdy o początkach świata,
- > wskazuje, z jakiego powodu między biblijnym i naukowym podejściem do prawdy o świecie mogą istnieć napięcia.

Postawy: uczeń kształtuje postawę szacunku wobec Pisma Świętego.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, praca w grupach, praca z tekstem, rozmowa kierowana.

Środki dydaktyczne: kartki, fragmenty KKK (załącznik 1 – zob. plik w Strefie Katechety, wydrukuj po jednym na grupę)¹, fragment książki o powstaniu wszechświata (załącznik 2 – zob. plik w Strefie Katechety, wydrukuj po egzemplarzu na grupę)², zdjęcie z Kaplicy Sykstyńskiej (załącznik 3 – zob. plik w Strefie Katechety), Pismo Święte, podręcznik.

¹ Opracowano na podstawie KKK 279, 282.

² Opracowano na podstawie A. Benz, *Przyszłość Wszechświata. Przypadek, chaos, Bóg?*, przeł. B. Pawelczyk, Drukarnia i Księgarnia św. Wojciecha, Poznań 2009, s. 77, 86–87.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Zaproponuj uczniom porównanie dwóch opowieści o początkach wszechświata: tej opartej na teorii Wielkiego Wybuchu i drugiej, biblijnej. Możesz wykorzystać filmy dostępne w internecie³.
3. Następnie podziel klasę na dwie grupy (lub wielokrotność tej liczby) i poproś uczniów, by w kilku zdaniach zebrali i podsumowali informacje:

Grupa I (lub grupy nieparzyste): W jaki sposób teoria Wielkiego Wybuchu przedstawia początek istnienia świata.

Grupa II (lub grupy parzyste): Jak Biblia przedstawia początek istnienia świata.

Członkowie grupy zapisują wnioski na kartce. Po upływie wyznaczonego czasu przedstawiciele poszczególnych grup prezentują wnioski.

/ SPOTYKAM /

4. Wyjaśnij, że te dwie opowieści się nie wykluczają. Przyczyną ich odmienności jest po prostu różne podejście do tematu oraz odmienność pytań, jakie stawiają sobie naukowcy i autor biblijny. To dwa różne spojrzenia na to samo zagadnienie.
5. Przywołaj postać św. Augustyna, który żył na przełomie IV i V wieku. Zaznacz, że już on próbował pokazać, iż nie ma sprzeczności między myślą, że Bóg stworzył świat „od razu”, a rozwojem świata. Możesz skorzystać z informacji zawartych w podręczniku (s. 65).

³ Przykładowy krótki (ok. 5 min) film przybliżający teorię Wielkiego Wybuchu: *Narodziny Wszechświata – Wielki Wybuch*, dostępny online: <https://www.youtube.com/watch?v=qOG-kxYT56HI>; przykładowy film prezentujący biblijną opowieść o siedmiu dniach stworzenia: *Powstanie świata według Biblii*, dostępny online: <https://www.youtube.com/watch?v=u-ueVpuQAWx4> (dostęp: 05.03.2021).

Opis biblijny prowokuje do postawienia sobie pytania o sens i cel istniejącego świata – na to należy szczególnie zwrócić uwagę w rozmowie z uczniami.

/ POZNAJĘ /

6. Zachęć uczniów do spojrzenia naprawdę o świecie z dwóch perspektyw: teologii i nauk przyrodniczych. Możesz podzielić klasę na dwie grupy (lub wielokrotność tej liczby), z których jedna analizuje teksty KKK (załącznik nr 1), a druga fragment książki Arnolda Benza (załącznik nr 2), lub analizować powyższe teksty wspólnie.

Grupa I: Jak naukę o stworzeniu przedstawia Kościół? Odpowiedź znajdziemy w dwóch punktach *Katechizmu Kościoła katolickiego* (KKK 279 i KKK 282).

1. Świat został stworzony – nie jest wieczny. Jest efektem działania Boga.
2. Kościół, mówiąc o początkach świata, stawia sobie pytania:
Jaki jest sens powstania świata oraz do jakiego celu świat zmierza?
Jaki jest cel istnienia człowieka?

Grupa II: Jak naukę o stworzeniu świata przedstawiają nauki przyrodnicze?

1. Próbują wyjaśnić początek oraz sposób powstania świata widzialnego.
2. Ukazują sposób rozprzestrzeniania się materii i próbują określić moment w czasie, w którym ten proces się rozpoczął.

/ ODPOWIADAM /

7. Podczas rozmowy kierowanej podejmij kwestie poruszone w podręczniku (por. s. 66):
 - > Czy poszukiwania naukowe przeczą prawdzie zawartej w słowie Bożym?
 - > Dlaczego dziś często przeciwstawia się naukę i wiarę?
 - > W jaki sposób dochodzić do prawdy o świecie?

/ UTRWALAM /

8. Po zakończeniu rozmowy zaproponuj uczniom obejrzenie Kaplicy Sykstyńskiej (miejsce, gdzie się wybiera nowego papieża) – wykorzystaj załącznik

nr 3. Niech uczniowie odnajdą fresk przedstawiający dzieło stworzenia człowieka i opisz, w jaki sposób zostało ono zobrazowane.

/ MODLĘ SIĘ /

9. Lekcję zakończ modlitwą – fragmentem Psalmu 8 (jeśli nie dysponujesz Biblią, tekst odczytaj z podręcznika, s. 67):

Gdy patrzę na Twe niebo, dzieło Twych palców,
księżyc i gwiazdy, któreś Ty utwierdził:
czym jest człowiek, że o nim pamiętasz,
i czym syn człowieczy, że się nim zajmujesz?
Uczyniłeś go niewiele mniejszym od istot niebieskich,
chwałą i czią go uwieńczyłeś.
Obdarzyłeś go władzą nad dziełami rąk Twoich;
złożyłeś wszystko pod jego stopy:
owce i bydło wszelakie,
a nadto i polne stada,
ptactwo powietrzne oraz ryby morskie,
wszystko, co szlaki mórz przemierza.
O Panie, nasz Panie,
jak przedziwne Twe imię po wszystkich ziemi! (Ps 8,4–10)

13/

SŁOWO BOŻE – SŁOWO PRAWDZIWE

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom Pisma Świętego jako księgi przedstawiającej prawdę.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wyjaśnia, że Biblia przedstawia prawdę, która jest nam konieczna do zbawienia,
- > zapamiętuje, że Pismo Święte zawiera prawdy, które nawiązują do poziomu wiedzy ówczesnych ludzi, ale nie wpływają one na prawdę dotyczącą zbawienia, która jest uniwersalna bez względu na czas i miejsce,
- > przedstawia, jakie jest główne przesłanie słowa Bożego skierowanego do człowieka.

Postawy: uczeń kształtuje postawę szacunku i posłuszeństwa wobec Pisma Świętego.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, pogadanka, praca w grupach, plakat, rebus.

Środki dydaktyczne: arkusze papieru, flamastry, karty A4, wypowiedź papieża Franciszka (załącznik 1 – zob. plik w Strefie Katechety)¹, Pismo Święte (kilka egzemplarzy), podręcznik.

¹ Opracowano na podstawie: *Papież Franciszek do młodzieży w przedmowie do przeznaczonego dla niej wydania Pisma Świętego*, <https://www.niedziela.pl/arttykul/19420/Papiez-do-mlodziezy-Biblia-jest-jak-ogien#> (dostęp: 20.03.2020).

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Rozpocznij katechezę modlitwą.
2. Zaprezentuj uczniom egzemplarz Pisma Świętego. Powiedz: *To najczęściej kupowana i czytana książka na świecie. Według Księgi rekordów Guinnessa sprzedano ją dotąd w ponad 5 miliardach egzemplarzy. Została przetłumaczona na 1500 języków i dialektów.*

Następnie dodaj: *To słowo Boga skierowane do człowieka. Ale czy na pewno jesteście o tym przekonani?*

Jeśli takie zagajenie nie wywoła dyskusji, postaw kolejne pytania, na przykład: *Czy spotkaliście się kiedyś z niejasnościami zawartymi w słowie Bożym? Może coś wam nie pasowało albo was zdziwiło?*

/ SPOTYKAM /

3. Podziel uczniów na grupy (po 4–5 osób). Rozdaj im egzemplarze Pisma Świętego (co najmniej jeden na grupę) i poproś, by w Księdze Rodzaju odnaleźli historię Noego i potopu.

Zapisz na tablicy adres biblijny, by ułatwić im odnalezienie tekstu: Rdz 6,9–7,24 (jeśli będzie to konieczne, podpowiedz, że Księga Rodzaju znajduje się na samym początku Biblii).

Zaproponuj, by czytając ów fragment, uczniowie wczuli się w sytuację człowieka sprzed kilku tysięcy lat, wyobrazili sobie jego zasób wiedzy i możliwości.

Zaznacz, by podczas lektury każdy notował, co w jego odczuciu może się w tej historii nie zgadzać.

Następnie niech członkowie grupy porównują swoje zapiski, porządkują je i spiszą na jednym arkuszu.

Po skończonej pracy przedstawiciele grup referują wyniki. Można spisać je na tablicy, by były widoczne dla wszystkich (przykładowe zaskakujące informacje: zalanie całej ziemi; budowanie arki na terenie odległym od morza; zdziwienie sąsiadów zachowaniem Noego).

Przejrzyj wszystkie wnioski. Uświadom uczniom, na co szczególnie zwrócili uwagę.

W puencie możesz ukazać, że morałem historii Noego jest jego zaufanie Bogu, że zostanie ocalony, jeśli zaufa i będzie posłuszny. Możesz przytoczyć opowieść o ojcu, który ratuje córkę i każe jej skakać z okna podczas pożaru – choć ona go nie widzi, bo kłęby dymu go zasłaniają – obiecując że na pewno ją złapie.

/ POZNAJĘ /

4. Powiedz uczniom, na co należy zwracać uwagę, analizując tekst biblijny i szukając odpowiedzi na pytania, które dotyczą naszego zbawienia; bo tym właśnie jest Pismo Święte – księgą, która mówi nam, co mamy robić, by się zbawić. Warto wskazać w tym miejscu na tekst papieża Franciszka zawarty w podręczniku – można go wyświetlić na tablicy multimedialnej (załącznik 1 – zob. plik w Strefie Katechety).

5. Następnie zaproponuj uczniom wspólne przyjrzenie się starotestamentowym zapowiedziom Mesjasza (podręcznik, tabela na s. 69).

Zwróćcie uwagę na to, ile lat dzieli konkretne proroctwa od ich wypełnienia, oraz na ich trafność. Jest to niezmiernie ważne, gdyż chodzi o proroctwa dotyczące rozpoznania prawdziwego Mesjasza, a tym samym prawdy o naszym zbawieniu.

/ ODPOWIADAM /

6. Po zapoznaniu się uczniów z proroctwami dotyczącymi naszego zbawienia i odnoszącymi się wprost do Zbawiciela zachęć ich do stworzenia plakatu bądź rebusu, którego hasłem będzie zdanie: „Słowo Boże jest prawdziwe”. Uczniowie na kartkach A4 mogą tworzyć indywidualnie swoje pomysły.

/ UTRWALAM /

7. Na koniec zaproponuj uczniom, by poszukali biblijnych aplikacji na smartfony (może mają je jeszcze po lekcji z kl. I, na której również była o tym mowa). Tych, którzy ich nie posiadają, zachęć do zainstalowania, natomiast wszystkich – do częstego korzystania z niej.

/ MODLĘ SIĘ /

8. Lekcję zakończcie modlitwą św. Tomasza z Akwinu (podręcznik, s. 70):

Stwórcu niewypowiedziany!
Ty czynisz zrozumiałym język niemowląt,
Ukształtuj i mój język i wlej w moje usta łaskę swego błogosławieństwa.
Daj mi jasność rozumienia,
zdolność zapamiętywania,
łatwość uczenia się,
dokładność wyjaśniania i omawiania.
Gdy rozpoczynam – pouczaj mnie,
gdy rozwijam i wyjaśniam – kieruj mną,
gdy dokończę – dopełnij łaską zrozumienia.
Ty, który jesteś prawdziwym Bogiem i człowiekiem,
dawaj mi smak Bóstwa i dobrego człowieczeństwa.
Amen.

14/

PRAWDA W WOLNOŚCI

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: Powiązanie prawdy i wolności.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wyjaśnia, czym jest prawdziwa wolność,
- > argumentuje, że prawdziwa wolność opiera się na prawdzie,
- > odkrywa, że trzeba poszukiwać prawdy, bo tylko ona może dać prawdziwą wolność.

Postawy: uczeń podejmuje trud samowychowania, podporządkowuje się prawdzie, kieruje się dobrem w znaczeniu chrześcijańskim.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, praca w grupach, pogadanka, burza myśli, scenka, rozmowa kierowana, dyskusja.

Środki dydaktyczne: podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję wspólnym odmówieniem *Modlitwy Pańskiej*.
2. Poproś, by uczniowie zapoznali się ze zdjęciem z podręcznika (s. 72), które przedstawia ptaka w locie. Spytaj, z czym kojarzy im się ta fotografia (metoda „burza myśli”). Uczniowie podają swoje skojarzenia. Kiedy padnie kilka haseł „wolność”, spytaj uczniów, czy marzą o takiej nieskrępowanej wolności. Spytaj: *Czym jest dla was wolność? W jakich sytuacjach czujecie się jej pozbawieni?*

Młodzież dzieli się swoimi spostrzeżeniami. Większość wypowiedzi będzie pewnie dotyczyć codzienności, osobistych ograniczeń, konieczności uczenia się itp.

/ SPOTYKAM /

3. Zaczynij rozmowę na temat tego, czy da się wybrać najważniejsze zdanie z Biblii. Dodaj od razu, że kiedyś zapytano o to Jana Pawła II. Papież stwierdził wówczas, że gdyby miał wybrać tylko jedno zdanie z Pisma Świętego, byłby to fragment Ewangelii wg św. Jana: „Poznacie prawdę, a prawda was wyzwoli” (J 8,32).
4. Spytaj, jak uczniowie rozumieją to zdanie. Dopytaj, dlaczego (według nich) papież wybrał właśnie ten fragment. Sprowokuj dyskusję o relacji między wolnością a poznaniem prawdy (prawdy o rzeczywistości, o świecie i prawach nim rządzących).

/ POZNAJĘ /

5. Zaproponuj pracę w grupach. Podziel uczniów na czteroosobowe grupy. Zadaniem każdego zespołu jest przedstawienie po jednej dramie (inscenizacji) dotyczącej:

A. Wolności – do czegoś, co umożliwia mi posiadanie wolności (do tworzenia, rozwoju, pomocy innym).

B. Wolności – od czegoś (od cierpienia, trudności).

Uczniowie przygotowują dramy, a następnie wspólnie prezentują swoje propozycje na forum klasy. Kiedy wszyscy wystąpią, zapytaj uczniów, czy coś sprawiło im kłopot podczas przygotowań. Spytaj: *Co było trudniejsze: przedstawienie wolności od czegoś czy do czegoś?* Spróbujcie wspólnie wyciągnąć wnioski.

6. Powiedz: *Człowiek jest powołany do wolności*. Poproś o przeczytanie fragmentu z podręcznika (s. 73).

Człowiek wolny jest przede wszystkim zobowiązany do prawdy. Inaczej jego wolność nie będzie trwalsza niż piękny sen, który kończy się wraz z przebudzeniem. Człowiek nie zawdzięcza wszystkiego samemu sobie, lecz jest stworzeniem Bożym; nie jest panem swego życia ani też życia

innych; jeśli pragnie być człowiekiem w prawdzie, musi słuchać i być posłusznym. Jego wolne siły twórcze rozwiną się w pełni tylko wówczas, gdy będzie je opierał na prawdzie, która jest dana każdemu człowiekowi jako niewzruszony fundament. Tylko wtedy będzie mógł się w pełni zrealizować, a nawet przerosnąć samego siebie. Nie ma wolności bez prawdy¹.

Podsumuj: Poznanie prawdy o rzeczywistości (świecie) daje nam poczucie wolności. Kiedy mamy jakąś wiedzę, możemy ją stosować w konkretnych sytuacjach. Poznanie prawdy umożliwia szersze spojrzenie na potrzeby innych i daje możliwość czynienia dobra. Poznanie prawdy o Bogu i o sobie samych daje nam wewnętrzną wolność – doświadczamy tego szczególnie podczas spowiedzi w konfesjonale. Wolność i prawda są jak dwa skrzydła silnego ptaka, na których można latać i zbliżać do celu życia. Bez jednego z nich spadamy.

/ ODPOWIADAM I UTRWALAM /

7. W celu podsumowania katechezy możesz wykorzystać notkę z podręcznika (s. 73, dział „utrwalam”).

- > Bez życia w prawdzie nigdy nie będzie można osiągnąć wolności.
- > Nikt nie może obiecywać wolności, jeśli nie będzie mówił prawdy.
- > Życie w wolności jest konsekwencją życia w prawdzie.
- > Wolność nie polega na spełnianiu swoich zachcianek. Wolność to zdolność wybierania dobra i podążania za nim.

/ MODŁĘ SIĘ /

8. Na zakończenie odczytajcie fragment Księgi Syracha (podręcznik, s. 74), a następnie odmówcie *Zdrowaś Maryjo*.

On na początku stworzył człowieka
i zostawił go własnej mocy rozstrzygania.
Jeżeli zechcesz, zachowasz przykazania:
a dochować wierności jest Jego upodobaniem.
Położył przed tobą ogień i wodę,
co zechcesz, po to wyciągniesz rękę.
Przed ludźmi życie i śmierć,
co ci się podoba, to będzie ci dane (Syr 15,14–17).

¹ Jan Paweł II, *Człowiek jest powołany do wolności*, ceremonia pożegnalna przed Bramą Brandenburską, Berlin, 23 czerwca 1996 roku.

15/

„JA JESTEM PRAWDĄ”

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom Jezusa Chrystusa jako mającego w sobie pełnię prawdy i będącego samą Prawdą.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > podaje argumenty, które przemawiają za tym, by Jezusa Chrystusa określić Prawdą,
- > wyjaśnia znaczenie słowa „Prawda” w odniesieniu do Jezusa Chrystusa,
- > tłumaczy, na czym polega tożsamość „Prawdy” z Jezusem Chrystusem.

Postawy: uczeń prawidłowo odczytuje obecność i działanie Boga w świecie.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, pogadanka, praca z obrazem, praca w grupach, debata.

Środki dydaktyczne: kartki A4 (po jednej dla każdej grupy), Pismo Święte, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Pomódlcie się w intencji wszystkich, którzy żyją w kłamstwie (*Zdrowaś Maryjo, Ojciec nasz*).
2. Powiedz, że tematem dzisiejszej katechezy będzie prawda.
3. Poproś, by uczniowie otworzyli podręczniki na s. 76, gdzie znajduje się reprodukcja obrazu *Ecce Homo* autorstwa Andrei Mantegna. Zadaaj pytania:
 - > Kogo przedstawia obraz?
 - > W jakiej sytuacji znajduje się bohater obrazu?
 - > Czy przedstawiony na obrazie Jezus to człowiek czy Bóg?

4. Wykorzystując tekst z podręcznika (s. 76), zadaj pytanie: *Dlaczego Jezus pozwolił się tak traktować, choć potrafił czynić cuda? Miał przecież władzę nad życiem i śmiercią innych ludzi. Nie mógł się sam uratować przed cierpieniem?*

Wysłuchaj swobodnych odpowiedzi uczniów.

5. Podsumuj tę część lekcji. Powiedz: *Jezus, Syn Boży, czynił cuda i uzdrawiał, ale sam pozwolił się przybić do krzyża. To naturalne, że zastanawiamy się, czy był bardziej człowiekiem, czy Bogiem. Jezus sam stawiał pytania o to, kim jest Syn Człowieczy. Takie wątpliwości stanowią nierzadko zaczątek prawdziwej wiary.*

/ SPOTYKAM /

6. Poproś, by uczniowie zapoznali się z zamieszczonym w podręczniku (s. 77) wspomnieniem pewnej maturzystki:

Gdy byłam dzieckiem, podobnie jak rówieśnicy zadawałam ciągle pytania, wskazując na wizerunek Pana Jezusa: „Kto to jest?”. I otrzymałam odpowiedź: „To jest Pan Jezus, On bardzo cię kocha”. To, co zapamiętałam w największym stopniu z niedzielnych mszy, to twarz Pana Jezusa – patrząca wszystko widzącymi, głębokimi oczyma w wieczność – twarz, która kocha. (...) Tego nauczono mnie w domu. Stosunek do Chrystusa, na którego nie patrzyłam jak na sędziego, dał początek mojej wierze obecnej. Sprawą oczywistą jest dla mnie, że jest Bogiem i człowiekiem, że wywarł przemożny, jedyny w historii ziemi i człowieka, wpływ na świat¹.

7. Spytaj, który wizerunek Jezusa jest uczniom bliższy. Porozmawiajcie o tym.

/ POZNAJĘ /

8. Zaproponuj pracę w grupach. Powiedz, że przygotujecie debatę. Podziel uczniów na dwa zespoły – każdy z nich będzie miał za zadanie przekonać drugą stronę do swojej racji.

Grupa I broni tezy, że Jezus jest człowiekiem.

Grupa II broni tezy, że Jezus jest Bogiem.

¹ Ksiądz Jan Szywalski, *Kim jest (dla mnie) Jezus Chrystus?*, z cyklu: *Prawdy wiary*, <https://www.nowiny.pl/raciborz/126862-kim-jest-dla-mnie-jezus-chrystus.html> (dostęp: 26.03.2020).

Wyznacz kilka minut na pracę zespołową. Uczniowie przygotowują argumenty za swoją tezę – przynajmniej po trzy.

Następnie zaczyna się debata. Przedstawiciele grup stają na środku. Po między adwersarzami znajduje się puste krzesło. Członkowie zespołów gromadzą się po stronach swoich przedstawicieli. Liderzy przedstawiają na zmianę argumenty (zapisuj je na tablicy). Pozostawione puste krzesło może być zajmowane przez członków którejś z grup, jeśli pragną oni coś dodać do argumentacji swojej strony.

Pilnuj porządku i kultury wymiany poglądów pomiędzy zwolennikami obu stanowisk. To ty udzielasz głosu osobom, które pragną dołączyć się do debaty, zasiadając na pustym krześle. Pamiętaj o zapisywaniu argumentów poszczególnych stron na tablicy.

Podsumuj pracę w grupach. Streść argumenty, które padły w debacie, i powiedz, że wskazują one, iż Jezus Chrystus ma cechy zarówno człowieka, jak i Boga. Dodaj: *Kim więc jest Jezus? Jest Synem Bożym, który posiada naturę ludzką i naturę boską.*

9. Przypomnij uczniom o starotestamentalnych prorocत्वach, które w pełni potwierdziły się w osobie Jezusa Chrystusa. Powiedz, że sam Jezus również przepowiadał, co Go spotka. Poproś o odczytanie fragmentów biblijnych z podręcznika (s. 77–78) lub z Pisma Świętego.

[Jezus] zaczął ich pouczać, że Syn Człowieczy musi wiele cierpieć, że będzie odrzucony przez starszych, arcykapłanów i uczonych w Piśmie; że będzie zabity, ale po trzech dniach zmartwychwstanie (Mk 8,31).

[Jezus] Pouczał bowiem swoich uczniów i mówił im: „Syn Człowieczy będzie wydany w ręce ludzi. Ci Go zabiją, lecz zabity, po trzech dniach zmartwychwstanie”. Oni jednak nie rozumieli tych słów, a bali się Go pytać (Mk 9,31–32).

[Jezus] wziął znowu Dwunastu i zaczął mówić im o tym, co miało Go spotkać: „Oto idziemy do Jerozolimy. A [tam] Syn Człowieczy zostanie wydany arcykapłanom i uczonym w Piśmie. Oni skażą Go na śmierć i wydadzą poganom. I będą z Niego szydzić, oplują Go, ubiczują i zabiją, a po trzech dniach zmartwychwstanie” (Mk 10,32b–34).

Wy wszyscy zwątpicie we Mnie tej nocy. Bo jest napisane: Uderzę pasterza, a rozproszą się owce stada. Lecz gdy powstanę, udam się przed wami do Galilei (Mt 26,31–32).

Podsumuj: Wszystko, co zapowiada Jezusa i Go dotyczy, a o czym możemy przeczytać w Piśmie Świętym, jest prawdziwe. Wszystkie zapowiedzi Jezusa wykonały się. Możemy więc wysunąć wniosek, że całe Jego życie i wszystko, co mówił i robił, miało na celu dać świadectwo prawdzie, gdyż On sam jest prawdą żywą (por. J 18,37).

/ ODPOWIADAM I PODEJMUJĘ WYZWANIE /

10. Poproś, by uczniowie zastanowili się, kim jest dla nich Jezus. Mogą przygotować ankietę, którą później przeprowadzą wśród swoich znajomych czy rodziny.

/ UTRWALAM /

11. Podsumuj lekcję. Możesz wykorzystać punkty z podręcznika (s. 78):

- > Poszukiwanie prawdy prowadzi cię (a przynajmniej powinno) do Jezusa.
- > Pełnia prawdy znajduje się w Jezusie Chrystusie.
- > Prawdą, którą Jezus nam objawia, jest miłość do końca – aż po śmierć na krzyżu.

/ MODLĘ SIĘ /

12. Na koniec pomódlcie się słowami Orygenes. Odczytajcie z podręcznika jego *Modlitwę o spojrzenie duchowe*:

Oby i nam położył Pan Jezus ręce swoje na oczy,
abyśmy i my zaczęli patrzeć nie na to, co widzialne,
lecz na to, co niewidzialne;
niech otworzy nam te oczy,
które nie oglądają rzeczy teraźniejszych,
lecz rzeczy przyszłe².

² Orygenes, *Modlitwa o spojrzenie duchowe*, <http://teologia.deon.pl/zakochany-w-jezusie-chry-stusie/> (dostęp: 25.02.2021).

16/

WYZNAWAĆ BOGA W PRAWDZIE

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, że wyznawanie wiary wiąże się z konkretnymi uczynkami.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > argumentuje, że wiara nie jest tylko ideą zawartą w umyśle,
- > tłumaczy, dlaczego wiara wymaga konkretnych uczynków, które ją potwierdzają,
- > wskazuje, które uczynki wynikają z wiary, a które nie.

Postawy: uczeń respektuje w życiu prawo naturalne i kieruje się prawem objawionym.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, praca indywidualna (metaplan i komiks).

Środki dydaktyczne: podręcznik, karta pracy – metaplan (załącznik 1 – zob. plik w Strefie Katechety, do wydrukowania dla każdego ucznia), puste kartki formatu A4 (po jednej dla każdego ucznia).

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Odmówcie wspólnie *Wierzę w Boga*.
2. Poproś, by uczniowie zapoznali się z krótkim tekstem z części „odkrywam” w podręczniku (s. 80).

Wierzę, ale nie praktykuję. Wierzę, ale nie chodzę do kościoła. Wierzę, ale się nie modłę.

Jak często słyszysz podobne słowa? A może to twoje słowa albo skrywane na dnie serca wątpliwości? Czy naprawdę można być wierzącym i niepraktykującym? Czy faktycznie jest się wtedy wierzącym?

3. Spytaj uczniów: *Czy czujecie się członkami Kościoła? Czy praktykujecie swoją wiarę? Jak postrzegacie wiarę osób, wśród których żyjecie – bliskich, przyjaciół? Porozmawiajcie chwilę na ten temat.*

/ SPOTYKAM /

4. Zauważ, że wiele znanych osób – aktorów, muzyków czy sportowców – otwarcie przyznaje się do wiary. Podaj przykłady (np. Jakub Błaszczykowski, Kamil Stoch, Ida Nowakowska, Agnieszka Chylińska czy Radosław Pazura). Poproś, by uczniowie przeczytali z podręcznika świadectwo tego ostatniego (s. 81):

Mogę śmiało powiedzieć, że nie wstydzę się Jezusa, wręcz przeciwnie – jestem dumny, że wierzę w Niego i że tak naprawdę to daje mi siłę. (...) Wszystko się dzieje przez Niego, wszystko się dzieje dla Niego. Jeżeli będziemy o tym pamiętać, to wydaje mi się, że nasze życie będzie się układało tak, jak powinno się układać, czyli zgodnie z Jego wolą. Oczywiście nie jest to bardzo proste ani łatwe, ale jest do zrobienia. Sednem sprawy jest to, aby nie zapominać i się Go nie wstydzić – bo to już jest katastrofa. By odważnie wyznawać wiarę w Niego (...). Jeżeli Bóg z nami, to któż przeciwko nam!¹

5. Zaczynij rozmowę kierowaną:

- > Skąd aktor czerpie siłę?
- > Kiedy, według Radosława Pazury, nasze życie będzie się dobrze układać?
- > Czy według Radosława Pazury wiara w Boga jest łatwa?
- > Co aktor określa „katastrofą”?

/ POZNAJĘ /

6. Rozdaj uczniom karty pracy (metaplan, załącznik 1). Powiedz, że tematem przewodnim ich pracy indywidualnej jest WIARA. Poproś, by uczniowie

¹ Radosław Pazura, *Nie wstydzę się Jezusa!*, wywiad opublikowany na [prasa.wiara.pl](https://prasa.wiara.pl/doc/1072768.Nie-wstydze-sie-Jezusa), <https://prasa.wiara.pl/doc/1072768.Nie-wstydze-sie-Jezusa> (dostęp: 20.09.2020).

samodzielnie (i zgodnie z własnymi przekonaniem) uzupełnili rubryki (Jak jest? Jak powinno być? Dlaczego tak jest? Wnioski).

7. Jako podsumowanie tej części lekcji wykorzystaj tekst z podręcznika (s. 81): *Wiara to więcej niż wyrażające ją słowa. O wierze lepiej świadczą czyny. Jak czytamy w Liście Jakuba: „Tak też i wiara, jeśli nie byłaby połączona z uczynkami, martwa jest sama w sobie” (Jk 2,17). Wiara to stawianie Boga przed wszystkimi swoimi sprawami; to stawianie Boga na pierwszym miejscu.*
8. Dodaj, że papież Franciszek porównał wiarę do miłości: tak jak zakochani myślą wciąż o sobie nawzajem, tak wierzący powinni myśleć o Bogu. Uczniowie mogą przeczytać słowa papieża Franciszka z podręcznika (s. 81):

Wiara nie sprowadza się do zestawu pięknych doktryn. (...) Życie chrześcijańskie to dzieje miłości do Boga, w których nie wystarczają dobre idee, ale trzeba postawić go na pierwszym miejscu, tak jak czyni ktoś zakochany z osobą, którą miłuje².

9. Wykorzystując tekst z podręcznika (s. 81, dział „poznaję”), powiedz: *Wiara jest czymś bardzo osobistym, ale nie jest sprawą prywatną. Wiara, którą nie można się dzielić, nie miałaby sensu (por. Youcat, 24). Powinniśmy więc wcielać wiarę w życie, uzewnętrzniać ją – można to robić np. przez pomoc bliźnim, dobre uczynki. Żyjąc według prawd wiary, możemy pokazać, ile znaczą dla nas słowa Jezusa, oraz jak je rozumiemy.*

/ UTRWALAM /

10. Rozdaj uczniom puste kartki i zaproponuj im narysowanie komiksu, w którym przedstawia propozycję praktycznego zastosowania wiary w codziennym życiu.
11. Podsumuj lekcję. Możesz wykorzystać punkty z podręcznika (s. 82):
 - Wiara to relacja do Boga, a nie zestaw idei i pięknych doktryn.

² Papież Franciszek, homilia na uroczystość Objawienia Pańskiego, 6 stycznia 2020 roku, cyt. za: http://www.vatican.va/content/francesco/pl/homilies/2020/documents/papa-francesco_20200106_omelia-epifania.html (dostęp: 25.02.2021).

- > Świadełstwo wiary opiera się na czynach, które z niej wynikają, a nie na słowach, które o niej mówią.

/ PODEJMUJĘ WYZWANIE I MODLĘ SIĘ /

12. Zachęć uczniów do napisania modlitwy o prawdziwą wiarę dla siebie i bliskich. Poproś, by odmówili ją wieczorem.
13. Poproś o odczytanie z podręcznika fragmentu *Modlitwy o wiarę* papieża Pawła VI (s. 83):

O Panie, wierzę i chcę wierzyć w Ciebie. Panie, spraw, żeby wiara moja była pełna, bez zastrzeżeń, żeby przeniknęła moje myśli, mój sposób sądzenia o rzeczach Bożych i o rzeczach ludzkich.

O Panie, spraw, żeby wiara moja była dobrowolna, to znaczy żebym oświadczył zgodził się na tę wiarę i przyłączył do niej, ażebym przyjął wszelkiego rodzaju wyrzeczenia i wszelkie obowiązki, jakie ona niesie z sobą; i żeby ta wiara wyrażała szczyty mojej osobowości. Wierzę w Ciebie, o Panie. (...) Amen.

17/

PRZYMIOTY PRAWDZIWEJ WIARY

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom przymiotów, które charakteryzują prawdziwą wiarę.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wymienia przymioty charakteryzujące wiarę,
- > tłumaczy, dlaczego wiara nie jest osobistym wymysłem, ale darem,
- > omawia aspekty określające prawdziwą wiarę.

Postawy: uczeń zachowuje tożsamość katolika.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, pogadanka, praca w grupach, słowneczko.

Środki dydaktyczne: pięć arkuszy bristolu, flamastry (dla każdej z pięciu grup), dowolny plakat samochodu – z zasobów własnych lub załącznik 1 (zob. plik w Strefie Katechety, do wydrukowania dla każdego ucznia bądź wyświetlenia na tablicy multimedialnej), podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się w intencji osób, które przeżywają duchowe trudności (*Zdrowaś Maryjo*).

/ ODKRYWAM, SPOTYKAM I POZNAJĘ /

2. Jeśli możesz, przymocuj do tablicy plakat samochodu. Jeśli korzystasz z załącznika 1, możesz wyświetlić obraz na tablicy. Spytaj uczniów: *Z ilu części składa się samochód?*

Wysłuchaj kilku odpowiedzi. Powiedz, że auto składa się z ok. 4000 elementów. Dodaj, że im wyższej klasy samochód, tym części może być zdecydowanie więcej. Powiedz: *Spróbujemy sobie przypomnieć, które elementy samochodu są najistotniejsze.*

3. Podziel uczniów na pięć zespołów. Rozdaj im brytyle i flamastry. Poproś, by narysowali na środku samochód, po czym zaznaczyli najważniejsze według nich części (każdy zespół ma zaznaczyć po sześć elementów).

Omówcie efekty pracy. Każdy zespół prezentuje swój plakat i opowiada o zaznaczonych częściach.

4. Spytaj uczniów, dlaczego wskazali konkretne elementy (powinna paść odpowiedź, że te części są niezbędne, by samochód mógł jeździć / jeździć bezpiecznie).
5. Zadać kolejne pytanie: *Jak myślicie, dlaczego dzisiejszą katechezę zaczęliśmy od rysowania plakatów samochodów?* Prawdopodobnie uczniowie nie będą potrafili udzielić jednoznacznej odpowiedzi, choć padną różne propozycje. Spuentuj, że podobnie jak samochód do tego, by jeździł i spełniał swoje funkcje, potrzebuje pewnych niezbędnych części, tak samo wiara musi mieć swoje „wsparcie” – określone przymioty, by mogła istnieć i być prawdziwa.
6. Zapowiedz kolejną pracę w grupach. Poproś, by uczniowie pracowali w tych samych zespołach. Ich zadaniem jest odwrócić brytyl na drugą stronę, napisać na środku słowo WIARA oraz wypisać wokół niego przymioty, które według nich powinna mieć prawdziwa wiara (metoda „słoneczko”). Pomocą w pracy mogą być teksty zawarte w podręczniku (działy „spotykam”, „odkrywam” i „poznaję”, s. 84–85).

Po upływie wyznaczonego czasu przedstawiciele grup prezentują swoje propozycje.

/ ODPOWIADAM I UTRWALAM /

7. Zaproś uczniów do dyskusji na temat: *Co według was jest najtrudniejsze w wyznawaniu wiary? Czy można pogodzić wiarę w Boga bez jej praktykowania?*

8. Podsumuj lekcję. Możesz wykorzystać punkty z podręcznika (s. 86, dział „utrwalam”):

- > Wiara jest darem Boga dla nas – dzięki niej możemy osiągnąć zbawienie.
- > Wierzyć oznacza przyjąć umysłem i sercem to, co objawił Jezus, kiedy głosił Dobrą Nowinę.
- > By naprawdę wierzyć, potrzebujemy wsparcia Ducha Świętego.

/ PODEJMUJĘ WYZWANIE /

9. Poproś uczniów, by wykonali ćwiczenie z podręcznika (s. 86). Ich zadaniem jest połączyć słowo „wiara” z przymiotami, które według nich najlepiej oddają jej istotę.

/ MODLĘ SIĘ /

10. Na koniec zachęć uczniów do ułożenia czterech wezwań modlitwy powszechnej. Swoje propozycje zapisują w podręczniku (s. 86). Na koniec uczniowie odczytują po kolei po jednym wezwaniu.

18/

RELIGIA A SEKTA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom niebezpieczeństw i konsekwencji związanych z działalnością sekt.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > charakteryzuje sposoby działania sekt,
- > wymienia, jakie straty społeczne może odnieść przynależność do grupy zamkniętej (sekty),
- > odróżnia religię od grupy o charakterze zamkniętym (sekty).

Postawy: uczeń zachowuje czujność wobec propozycji sekt.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, pogadanka, praca w grupach.

Środki dydaktyczne: arkusz bristolu z wielkim symbolem \$ na środku, kilka arkuszy bristolu do pracy w grupach, flamastry dla każdej grupy, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Pomódlcie się wspólnie o światło Ducha Świętego (*Duchu Święty, który oświecasz...*).
2. Przyklej do tablicy plakat z symbolem bogactwa. Odczytaj na głos tekst z podręcznika (s. 88):

Jesteś jedyny. Jesteś wyjątkowy. Jesteś wybrany. Będziesz szczęśliwy. Będziesz mądrzejszy niż inni. Osiągniesz wszystko, czego zapragniesz.

Będziemy cię wspierać. Możesz na nas liczyć, zawsze ci pomożemy. Będziemy z tobą. Już nigdy nie będziesz sam.

Zainteresowany?

Któż nie pragnąłby tego usłyszeć? Więcej: czy ktoś nie chciałby, aby te obietnice się spełniły?

3. Porozmawiajcie przez chwilę na ten temat. Spytaj uczniów, czy odczytane przed chwilą hasła robią na nich wrażenie (pogadanka).

/ SPOTYKAM /

4. Uświadom uczniom, że formułki typu „jesteś wyjątkowy”, „jesteś mądrzejszy niż inni”, „oni cię nie rozumieją”, „zasługujesz na coś lepszego”, „na nas możesz liczyć, zaufaj nam” to hasła przewodnie niejednej sekty. Ich liderzy obiecują to, o czym wielu marzy: poczucie szczęścia, mądrości i elitarności, a także tak pożądane obecnie wsparcie i pomoc. Piękne hasła nie przekładają się jednak na rzeczywistość.
5. Poproś jednego ucznia o odczytanie z podręcznika historii Joanny, dziewczyny, która jakiś czas temu dała się zwieść podobnym obietnicom i uwiłkła się w jedną z zamkniętych grup religijnych (s. 89).

To nie było przypadkowe spotkanie.

„Na ulicy podszedł do mnie nieznajomy mężczyzna” – opowiada dwudziestodwuletnia atrakcyjna kobieta w zaawansowanej ciąży. „Mocno chwycił za ramiona, popatrzył głęboko w oczy i powiedział: Ja cię skądś znam”. Po chwili dodał zdecydowanym głosem: „Jesteś moją siostrą”.

Ofuknęła go ostro i poszła w swoją stronę, ale to, co usłyszała, nie dawało jej spokoju.

„Miałam piętnaście lat, interesowałam się filozofią Wschodu. Może on wie coś, czego ja nie wiem? – myślałam. Może spotkaliśmy się w poprzednim wcieleniu?

Dwa dni później wypatrzyła go na ulicy. Podeszła, zaczęli rozmawiać. Dwudziestopięcioletni mężczyzna przedstawił się pseudonimem. Joanna była pewna, że to prawdziwe nazwisko. Sama nie wie, jak to się stało, ale opowiedziała mu o sobie wszystko.

„On potrafił tak cudownie, cierpliwie słuchać” – tłumaczy swoją wylewność. Nieznajomy o sobie mówił niewiele. Nie zdradził też, dlaczego nazwał ją siostrą. (...) Z tajemniczym nieznajomym spotykała się kilka miesięcy.

Nadal wiedziała o nim niewiele. Któregoś dnia, jak zwykle, cierpliwie wysłuchał jej skarg, a ona wykrzyknęła zachwycona: „Rzadko spotyka się tak cudownych ludzi!”.

„Nie masz racji. Jest ich więcej” – zareagował. „Jeśli chcesz, możesz z nimi porozmawiać”¹.

6. Spytaj, co uczniowie myślą o opisanej w pierwszych zdaniach sytuacji. Możesz zadać takie pytania jak:

- > W jaki sposób Joanna poznała nowego znajomego?
- > Czy Joanna była naiwna, czy zachowała się zupełnie naturalnie, podchodząc do nieznajomego i zaczynając z nim rozmowę? Dlaczego?
- > Czy propozycja złożona przez nowego znajomego była kusząca? Dlaczego?

7. Podsumuj rozważania. Powiedz: *Tak działają grupy zamknięte, które wszystkim swoim członkom obiecują szczęście, a później... No właśnie, co dzieje się później? Joanna, którą przed chwilą poznaliście, zaczęła uczestniczyć w spotkaniach organizowanych przez jej nowego znajomego. Zresztą sami posłuchajcie (odczytaj poniższy fragment):*

„Powtarzali, że jestem wspaniała, cudowna, niezwykła. Traktowali mnie jak maskotkę, rozpieszczali. Moment wprowadzenia do sekty był dokładnie wyreżyserowany”. Tak dobrze, że Joanna sama prosiła, żeby przyjęli ją do grona wtajemniczonych. W końcu usłyszała: „Dobrze, skoro tego bardzo chcesz, zrobimy dla ciebie wyjątek...”.

Przez następne dni przechodziła coś w rodzaju katolickich rekolekcji. Było w tym trochę modlitwy, mistyki, oddanie się w opiekę bóstwu, które czciła sekta, symboliczne braterstwo krwi. Nadano jej nowe imię – Gaja. Oznaczało ono ostateczne zerwanie więzi z najbliższymi i światem, w którym do tej pory żyła. W dowód uznania powierzono jej wysoką funkcję. „W stuosobowej grupie byłam jedną z sześciu kobiet werbowniczek” – wyznała Joanna (...). „Wierzyliśmy, że czynimy dobro, ratujemy grzeszny świat”. Prawdę znał tylko mistrz i jego najbliżsi współpracownicy. Członków sekty obowiązywały bardzo ostre reguły. Wolno było na przykład zjeść tylko jeden, wegetariański, posiłek dziennie. Żeby odmówić obowiązkowe modlitwy, Joanna musiała wstawać o czwartej rano.

¹ Zofia Uszyńska, *Wyszłam z sekty*, „Naj” nr 49/2006, cyt. za: <https://kobieta.onet.pl/zdrowie/psychologia/wyszlam-z-sekty/8ehhg> (dostęp: 01.04.2021).

Kładła się, z tego samego powodu, o północy. „Ale i tak każdy z nas przeżywał nieustannie wyrzuty sumienia. Oskarżaliśmy się o to, że nie nie dość pilnie przestrzegamy reguł, i prosiliśmy o wymierzenie nam kary”. Byli tacy, którzy cięli się żyłkami, Joanna potrafiła klęczeć przez całą noc na twardej, zimnej podłodze, nie jeść przez kilka dni. Była bardzo wycieńczona, często traciła przytomność.

Podstawówkę zdążyła jeszcze ukończyć z czerwonym paskiem. Z liceum została wyrzucona z powodu nieobecności. Zmieniła szkołę i to było jej wielkie szczęście. Tym razem trafiła na mądrego katechetę, który domyślił się, że z jego uczennicą dzieje się coś niedobrego. Po lekcji na temat sekt poprosiła go o rozmowę. Nie potrafił powtórzyć, co mówiła, ale pamięta taki moment: ksiądz trzyma ręce na jej głowie, modli się i powtarza, że nie zostawi jej samej. Ona płacze i modli się, żeby on przestał się modlić. (...) „W tamtym momencie zasłona spadła mi z oczu”. Zanim jednak zdecydowała się wypowiedzieć sekcje posłuszeństwo, minęło kilka tygodni. „To nie było łatwe. Bałam się”. Reakcja mistrza zaskoczyła ją samą. Człowiek o kamiennej twarzy, zawsze panujący nad emocjami, uderzył ją w twarz. Potem posypały się pogrożki: „Zastanów się, co mówisz. Albo jesteś z nami, albo cię nie ma. Jakie lubisz kwiaty? Takie przyniesiemy na twój grób. Na pewno wszyscy przyjdziemy na twój pogrzeb”. Przez dwa tygodnie Joanna nie wychodziła z domu. Potem kilka razy zaczepiali ją na ulicy tak zwani strażnicy czystości wiary. W końcu sprawa trafiła na policję. „W sekcji byłam trzy lata. Wychodziłam z niej dłużej, bo aż cztery” – mówi cicho Joanna. Po ponad dwóch latach od opuszczenia sekty spotkała mistrza na ulicy. Próbował ją zastraszyć. „Nie udało mu się, bo byłam już bardzo silna” – cieszy się².

/ POZNAJĘ /

8. Po wysłuchaniu całej historii Joanny omówcie wspólnie, co wyróżnia grupę, która posiada znamiona sekty. Akapit na ten temat znajduje się w podręczniku (s. 89–90). Wypunktujcie kolejne cechy:

- > obiecuje zaspokoić często nieuświadomione potrzeby psychiczne lub duchowe,
- > obiecuje elitarność – członkowie są wybranicami,

² Tamże.

- > liderzy grup roszczą sobie prawo do wnikania we wszelkie dziedziny życia członków,
- > sekta pozyskuje członków, uciekając się do wszelkich metod, łącznie z kłamstwem i manipulacją,
- > uzależnia swoich członków od wpływu grupy – od jedynej prawdy, którą głosi grupa,
- > przedstawia świat poza grupą jako zły i skazany na zagładę,
- > wprowadza członków przez inicjację do „nowego świata”, każe zerwać relacje z najbliższymi.

/ ODPOWIADAM /

9. Podziel uczniów na czteroosobowe grupy. Poproś, by na podstawie omówionych cech oraz tekstu z podręcznika (s. 89-90) przygotowali plakat ostrzegający przed zgubnym wpływem sekt. Mogą wykorzystać technikę kolażu. Rozdaj uczniom bristole i flamastry. Po zakończeniu pracy członkowie zespołów przedstawiają swoje propozycje na forum klasy.

/ UTRWALAM /

10. Podsumuj lekcję. Możesz wykorzystać punkty z podręcznika (s. 90):
- > Sekty odbierają prywatność i uzależniają swoich członków od grupy.
 - > Przynależność do sekty powoduje zerwanie relacji z najbliższymi.
 - > Manipulacja prawdą jest powszechną metodą wpływania na członków sekty przez ich liderów.

/ PODEJMUJĘ WYZWANIE /

11. W ramach utrwalenia wiadomości poproś o wykonanie ćwiczenia w podręczniku z części „podejmuję wyzwanie” (s. 90). Uczniowie mają zakreszyć kolorem niebieskim określenia dotyczące religii, a czerwonym – dotyczące sekty.

/ MODLĘ SIĘ /

12. Na zakończenie zachęć uczniów do modlitwy. Odczytajcie z podręcznika fragment Księgi Mądrości (s. 91).

Boże przodków i Panie miłosierdzia,
któryś wszystko uczynił swoim słowem
i w Mądrości swojej stworzyłeś człowieka,
by panował nad stworzeniami, co przez Ciebie się stały,
by władał światem w świętości i sprawiedliwości
i w prawości serca sądy sprawował –
dajże mi Mądrość, co dzieli tron z Tobą,
i nie wyłączaj mnie z liczby swych dzieci!
Bom sługa Twój, syn Twojej służebnicy,
człowiek niemocny i krótkowieczny,
zbyt słaby, by pojąć sprawiedliwość i prawa.
Choćby zresztą był ktoś doskonały między ludźmi,
jeśli mu braknie mądrości od Ciebie – za nic będzie poczytany (Mdr 9,1–6).

CZĘŚĆ 3

**BÓG
W DOROSŁYM
ŻYCIU**

19/

„STWORZYŁ MĘŻCZYZNĘ I NIEWIASTĘ” (RDZ 1,27)

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie powołania mężczyzny i kobiety oraz ich roli w stworzonym i odkupieńczym planie Boga.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > przyjmuje, że Bóg stworzył człowieka jako mężczyznę i kobietę,
- > przedstawia konsekwencje stworzenia mężczyzny i kobiety,
- > przyjmuje zamysł Stwórcy wobec mężczyzny i kobiety.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, analiza tekstu, ekspozycja piosenki, ekspozycja filmu, papierek lakmusowy (praca w grupach), formularz z możliwością wyboru.

Postawy: uczeń traktuje z szacunkiem płę przeciwną.

Środki dydaktyczne: kolorowe flamastry, List Apostolski *Mulieris Dignitatem* (załącznik 1 – zob. plik w Strefie Katechety – do wydrukowania dla każdego ucznia)¹, nagranie piosenki *Feel* Robbiego Williamsa, film *Nick Vujicic. Historia miłości*, Pismo Święte, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Poprowadź modlitwę z uczniami:

¹ Oprac. na podstawie Jan Paweł II, List Apostolski *Mulieris Dignitatem* z okazji Roku Maryjnego, o godności i powołaniu kobiety, https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/jan_pawel_ii/listy/mulieris.html (dostęp: 14.04.2021).

Boże, choć Cię nie pojmuję,
jednak nad wszystko miłuję,
nad wszystko, co jest stworzone,
boś Ty dobro nieskończone.

2. Porozmawiaj z uczniami na temat poprzedniej katechezy. Następnie zachęć ich do zapoznania się z tekstem piosenki *Feel*² (podręcznik, dział „odkrywam”, s. 94), a jeśli masz taką możliwość, odtwórz teledysk z serwisu Youtube.

Come and hold my hand
I wanna contact the living
Not sure I understand
This role I've been given

Przyjdź i chwyć moją rękę
Chcę spotkać kogoś żywego
Nie do końca rozumiem rolę,
którą mi powierzono

I just wanna feel real love
Feel the home that I live in
Cause I got too much life
Running through my veins
Going to waste

Chciałbym po prostu poczuć prawdziwą
miłość
Poczuć dom, w którym żyję,
Bo mam zbyt wiele życia
Płynącego w mych żyłach,
które się zmarnuje.

Po wysłuchaniu/przeczytaniu tekstu piosenki zapytaj uczniów:

- > *Jakie uczucia towarzyszyły wam podczas słuchania utworu w wykonaniu Robbiego Williamsa?*
- > *Jakie są pragnienia podmiotu lirycznego?*
- > *Za czym, za kim tęskni podmiot liryczny tego utworu?*

/ SPOTYKAM /

3. Powiedz: Tęsknoty zawarte w tekście piosenki są bliskie każdej i każdemu z nas. Potwierdzeniem tego jest historia miłości Nicka Vujicica.

² *Feel*, piosenka z albumu *Robbie Williams – Escapology*, 2002, tekst Guy Chambers, komp. Robbie Williams, źródło tekstu i polskiego tłumaczenia: https://www.tekstowo.pl/piosenka,robbie_williams,feel.html (dostęp: 14.04.2021).

4. Zaprosz uczniów do obejrzenia filmiku *Nick Vujicic. Historia miłości*³ lub poproś o odczytanie fragmentu tekstu z podręcznika (dział „spotykam”, s. 95):

Jego historia wzrusza do łez. „Urodziłem się bez kończyn, ale – na przekór okolicznościom – żyję pełnią życia”, zaczyna swą opowieść Nick Vujicic. Dziś jest jednym z najbardziej znanych mówców motywacyjnych na świecie i przykładem na to, że mimo przeciwności losu warto spełniać marzenia. (...) Pisze książki, porywa tłumy podczas wystąpień motywacyjnych, inspiruje. Podróżuje po świecie, skacze ze spadochronem, gra w golfa i spełnia swoje marzenia. Przede wszystkim realizuje się jednak w najważniejszej dla niego życiowej roli – męża i ojca. „Wątpiłem, czy kiedykolwiek będę miał żonę. Wątpiłem, czy spotkam kogoś, kto zechce mnie pokochać i być ze mną do końca życia, bo jestem księciem z bajki z brakującymi kończynami” – podkreśla. (...)

Jego marzenie się spełniło i jak oboje mówią, to była miłość od pierwszego wejrzenia! „To było jak impuls. Gdy ona stała przy mnie, miałem poczucie, że wszystko jest na właściwym miejscu. Ona jest największym marzeniem, które mi się spełniło” – wyznał Nick. „Dla mnie Nick nie był gorszy od innych. (...) W momencie, w którym go zobaczyłam, jego oczy, uśmiech, pomyślałam: jaki on przystojny! Dla mnie Nick jest naprawdę księciem z bajki. Może nie jest idealny na zewnątrz, ale dla mnie jest idealną drugą połówką” – wyznała jego żona, Kanae Miyahara. (...)

Dziś Nick Vujicic – już wraz z ukochaną żoną – wciąż podróżuje, motywuje ludzi i zachęca do działania. Małżonkowie wierni są zasadzie św. Joanny Beretty Molli: „Co mogę zrobić, by cię uszczęśliwić?” i każdego dnia dziękują za siebie, swoją rodzinę i za wszystko, co posiadają⁴.

5. Omów z uczniami tę historię; możesz posłużyć się następującymi lub podobnymi pytaniami:

- > Jakie było największe marzenie Nicka?
- > Jakie miał wątpliwości?

³ Zob. *Nick Vujicic. Historia miłości*, dostępne w Youtube: <https://youtu.be/OEpOyHfcYyg> (dostęp: 19.04.2021).

⁴ Gabriela Czarnecka, „Wątpiłem, że kiedykolwiek znajdę miłość”. Dziś ma kochającą żonę i czwórkę dzieci... Poznaj niezwykłą historię Nicka Vujicica, „Viva” 23.06.2020, <https://viva.pl/ludzie/newsy/nie-ma-rak-i-nog-ale-inspiruje-miliony-nicka-vujicic-rodzina-osiagniecia-32602-r3/> (dostęp: 14.04.2021).

- > Czego się obawiał?
- > Jakiej zasadzie są wierni małżonkowie?

Podsumowując rozmowę, podkreśl pragnienie Nicka bycia kochanym, a także postawę małżonków dotyczącą otwarcia się na dar życia.

/ POZNAJĘ /

6. Zaproś uczniów do zapoznania się z Bożą koncepcją mężczyzny i kobiety. Przypomnij, że pragnienie miłości, budowania wspólnoty Nicka z Kanae zostały wpisane głęboko w ich serca przez Pana Boga. Niech jeden z uczniów odczyta zamieszczony w podręczniku (s. 95) fragment listu Jana Pawła II *Mulieris Dignitatem*:

„Stworzył więc Bóg człowieka na swój obraz, na obraz Boży go stworzył: stworzył ich mężczyzną i niewiastą” (Rdz 1,27). Człowiek jest szczytem całego porządku stworzenia w świecie widzialnym; rodzaj ludzki, który bierze początek w powołaniu do istnienia mężczyzny i kobiety, wieńczy całe dzieło stworzenia; istotami ludzkimi są oboje, w równym stopniu mężczyzna i kobieta, oboje stworzeni na obraz Boga. Ten istotowy dla człowieka obraz-podobieństwo Boże mężczyzny i kobiety jako małżonków i rodziców zostaje przekazany ich potomkom: „Bądźcie płodni i rozmnażajcie się, abyście zaludnili ziemię i uczynili ją sobie poddaną” (Rdz 1,28b). (...)

W opisie Księgi Rodzaju (2,18-25) kobieta zostaje stworzona przez Boga „z żebra” mężczyzny i zostaje postawiona jako drugie „ja”, jako rozmówca obok mężczyzny, który w otaczającym go świecie stworzeń ożywionych jest samotny i nie znajduje w żadnym z tych stworzeń właściwej dla siebie „pomocy”⁵.

7. Następnie rozdaj uczniom dłuższe fragmenty cytowanego wyżej listu (załącznik 1) i zaproponuj im pracę w grupach metodą papierka lakmusowego. Podziel klasę na trzy zespoły. Zadaniem poszczególnych grup będzie znalezienie w tekście treści dotyczących określonego tematu. Treści te należy zaznaczyć jednym kolorem. Każda grupa otrzymuje pytanie tematyczne wraz z flamastrem. Po zaznaczeniu kolorem odpowiednich treści zespół przygotowuje w punktach odpowiedzi na otrzymane pytanie.

⁵ Jan Paweł II, List Apostolski *Mulieris Dignitatem* z okazji Roku Maryjnego, o godności i powołaniu kobiety, https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/jan_pawel_ii/listy/mulieris.html (dostęp: 14.04.2021).

Grupa I – Jakie prawdy antropologiczne zostały zawarte w tekście?

Grupa II – *Na czym polega wzajemna relacja mężczyzny i kobiety?*

Grupa III – *Jakie zadanie Bóg polecił mężczyźnie i kobiecie?*

Przykładowe odpowiedzi:

- > Grupa I – Bóg stworzył człowieka na swój obraz i swoje podobieństwo; człowiek jest szczytem całego porządku stworzenia, jest osobą, Bóg stworzył człowieka jako mężczyznę i kobietę, w zamyśle Boga oboje są równi.
- > Grupa II – kobieta ma być odpowiednią pomocą dla mężczyzny, mężczyzna i kobieta mają połączyć się jako mąż i żona, stając się jednym ciałem.
- > Grupa III – przekazywanie ludzkiego życia, zaludnienie ziemi, panowanie nad ziemią.

8. Zwróć uwagę uczniów na zamysł Boga wobec mężczyzny i kobiety: *Bóg stworzył człowieka jako mężczyznę i kobietę, dosłownie jako „istotę męską i żeńską”; oboje zostali stworzeni do wspólnoty i dla wspólnoty, jaką jest małżeństwo i rodzina.*

/ ODPOWIADAM /

9. Zaproponuj uczniom zadanie zamieszczone w podręczniku, w dziale „odpowiadam” (s. 96): *Co jest ważne dla budowy trwałej relacji między mężczyzną a kobietą? Wybierz pięć najistotniejszych według ciebie kwestii. Możesz też zaproponować coś, czego według ciebie na poniższej liście zabrakło. Pięć wybranych haseł przepisuj do zeszytu.*

/ UTRWALAM /

10. Zbierz najważniejsze informacje z lekcji. Możesz się wspomóc notatką zamieszczoną w podręczniku ucznia w dziale „utrwalam”:
- > Bóg stworzył człowieka na swój obraz i podobieństwo. Bóg stworzył człowieka jako mężczyznę i kobietę. Obdarzył ich tą samą godnością.
 - > Pismo Świete mówi: „Nie jest dobrze, by człowiek był sam; uczynię mu zatem odpowiednią dla niego pomoc. (...) Dlatego to mężczyzna

opuszcza ojca swego i matkę swoją i łączy się ze swą żoną tak ściśle, że stają się jednym ciałem” (por. Rdz 2,18b.24).

/ PODEJMUJĘ WYZWANIE /

- 11.** Zaproponuj uczniom następujące zadanie: *Pomyśl, która ze znanych ci piosenek lub który z wierszy najbardziej oddaje tęsknotę młodej dziewczyny lub chłopaka za prawdziwą miłością. Zapisz poniżej tytuł, wypisz słowa lub zdanie, które do ciebie przemawiają. Pomódl się w intencji dobrej żony, dobrego męża.*

/ MODLĘ SIĘ /

- 12.** Jako modlitwę końcową odczytajcie fragment Pieśni nad pieśniami (podręcznik, s. 97):

Położ mnie jak pieczęć na twoim sercu,
jak pieczęć na twoim ramieniu,
bo jak śmierć potężna jest miłość,
a zazdrość jej nieprzejednana jak Szeol,
żar jej to żar ognia,
uderzenie boskiego gromu.
Wody wielkie nie zdołają ugasić miłości,
nie zatopią jej rzeki.
Jeśliby ktoś oddał za miłość całe bogactwo swego domu,
z pewnością nim pogardzą (Pnp 8,6-7).

20/

RÓWNI I RÓŻNI

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie powołania mężczyzny i kobiety oraz ich roli w stworzonym i odkupieńczym planie Boga.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > przedstawia sens ludzkiej płciowości,
- > wskazuje różnice prowadzące do integralności płciowej,
- > akceptuje i docenia własną płciowość.

Postawy: uczeń odpowiedzialnie kształtuje swoją seksualność jako dar Boży.

Metody i techniki: rozmowa kierowana, praca z tekstem, praca w grupach, diagram wektorowy, praca z podręcznikiem.

Środki dydaktyczne: podręcznik, lista cytatów (załącznik 1 – zob. plik w Strefie Katechety, do wydrukowania dla każdego ucznia), fragmenty do pracy z tekstem – *Pamiętniki Adama i Ewy*¹ (załącznik 2 – zob. plik w Strefie Katechety), fragmenty do pracy z tekstem – *Świat osób i świat rzeczy* (załącznik 3 – zob. plik w Strefie Katechety)².

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.

¹ Opracowano na podstawie: *Z pamiętnika Adama i Ewy*, Mark Twain, s. 4-5; 18-19; 28-29, [https://pl.wikisource.org/wiki/Pamiętnik_Adama_w_raju_\(Twain,_1925\)](https://pl.wikisource.org/wiki/Pamiętnik_Adama_w_raju_(Twain,_1925)) (dostęp: 10.05.2021).

² Opracowano na podstawie: ks. Marek Dziewiecki, *Sens bycia mężczyzną lub kobietą*, https://opoka.org.pl/biblioteka/Z/ZR/db201406_plciowosc.html (dostęp: 08.07.2021).

2. Rozdaj uczniom wydrukowane listy cytatów (załącznik 1). Spytaj: *Która z przytoczonych myśli najlepiej oddaje istotę bycia kobietą oraz mężczyzną?* Wysłuchaj kilku propozycji i poproś, by uczniowie, którzy zabierają głos, uzasadnili swoje wybory.

/ SPOTYKAM /

3. Powiedz: *Wszystkie przytoczone myśli ukazują kobietę i mężczyznę jako osoby, które różnie postrzegają otaczający je świat, ale wzajemnie się uzupełniają. Teraz przyjrzymy się historii Adama i Ewy. Została ona przedstawiona w sposób poetycki w „Pamiętnikach Adama i Ewy” Marka Twaina.*

4. Rozdaj uczniom materiały z załącznika 2 i poproś, by chętni uczniowie odczytali tekst na głos – najlepiej z podziałem na role.
5. Zadaj uczniom pytania:
 - > Jakie były początki relacji Adama i Ewy?
 - > Co było trudnością dla Adama? Jakie trudności miała Ewa?

/ POZNAJĘ /

6. Zapytaj uczniów: *Jak myślicie, dlaczego Bóg, stwarzając mężczyznę i kobietę, nie stworzył ich jako „niekompletnych” i „połowicznych”?*
7. Powiedz, że odpowiedź na to pytanie można znaleźć w KKK. Poproś, by uczniowie zapoznali się z fragmentami przytoczonymi w podręczniku (s. 99).
8. Podsumuj: *Mężczyzna i kobieta zostali stworzeni na obraz Boży, mają taką samą godność, są równi jako osoby ludzkie. Bóg stworzył ich do wspólnoty osób, w której jedno może być „pomocą” dla drugiego, uzupełniają się więc jako mężczyzna i kobieta.*
9. Zapowiedz pracę w grupach. Podziel uczniów na cztery zespoły. Zadaniem każdej grupy będzie określenie cech charakteryzujących kobiecość i męskość na podstawie tekstu *Świat osób i świat rzeczy* (załącznik 3). Dwie grupy pracują nad cechami męskimi (1 i 2), a dwie nad cechami kobiecymi (3 i 4). Rozdaj uczniom teksty i przeznacz kilka minut na pracę. Podsumujcie tę część lekcji.

Grupa 1 – wybiera 7 liter z zakresu od A do K i do każdej dopisuje jedną cechę męską.

Grupa 2 – wybiera 7 liter z zakresu od L do Z i do każdej dopisuje jedną cechę męską.

Grupa 3 – wybiera 7 liter z zakresu od A do K i do każdej dopisuje jedną cechę kobiecą.

Grupa 4 – wybiera 7 liter z zakresu od L do Z i do każdej dopisuje jedną cechę kobiecą.

Przykładowe rozwiązanie:

Cechy kobiece:

E – emocjonalność, empatia

W – wrażliwość, widzenie szczegółów

P – podzielność uwagi

Cechy męskie:

W – widzenie tunelowe

S – siła fizyczna

R – reakcja na bodźce wzrokowe

/ ODPOWIADAM /

10. Poproś, by uczniowie zapoznali się z pytaniami zanotowanymi w podręczniku (s. 99). Następnie zapowiedz, że za chwilę odczytasz fragment artykułu ks. Marka Dziewieckiego *Sens bycia mężczyzną lub kobietą*:

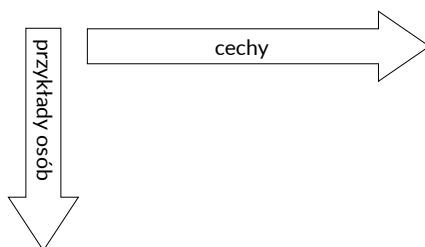
Bycie kobietą lub bycie mężczyzną to całościowy sposób przeżywania i komunikowania człowieczeństwa.

Płciowość przypomina nam o tym, że nikt z nas nie jest pełnią. Warunkiem pełnego rozwoju jest kontakt z osobami płci odmiennej. (...) Płciowość nie tylko pomaga nam odkryć nasze ograniczenia, ale jest też zaproszeniem do wychodzenia na spotkanie z osobami drugiej płci. Kobiety i mężczyźni szukają ze sobą kontaktu właśnie dlatego, że różnią się od siebie, zachowując tę samą naturę oraz identyczną godność. Zarówno mężczyzna, jak i kobieta stworzeni są „na obraz i podobieństwo Boga” (Rdz 1,26). Pierwszy w historii ludzkości hymn mężczyzny na cześć kobiety wyśpiewuje Adam

w obliczu piękna Ewy: „Ta dopiero jest kością z moich kości i ciałem z mego ciała!” (Rdz 2,23)³.

Sensem płciowości jest nie tylko odkrycie własnych ograniczeń i ubogacanie się odmiennością, ale także wspólne uczenie się miłości. Do miłości najłatwiej dorasta się we dwoje. Wiedzą o tym ludzie zakochani, którzy dzień i noc tęsknią za wielką miłością, a także ci, którzy poprzez spotkania z osobami drugiej płci dorosli już do miłości wielkiej i wiernej. Każdy też z nas przyjmuje i komunikuje miłość na sposób właściwy swojej płci. Dorastanie do miłości – lub oddalanie się od miłości – zależy głównie od tego, co dzieje się między mężczyzną a kobietą. Właśnie dlatego pierwsze polecenie, jakie Bóg kieruje do ludzi, brzmi: „Bądźcie płodni i rozmnażajcie się, abyście zaludnili ziemię i uczynili ją sobie poddaną” (por. Rdz 1,28). W świetle Biblii płodność fizyczna jest błogosławiona jedynie w małżeństwie i dlatego pierwszą formą płodności kobiety i mężczyzny są narodziny ich wzajemnej miłości. Nic tak nie cieszy, jak miłość, która rodzi się między kobietą a mężczyzną i nic tak nie boli, jak brak miłości między nim a nią. (...) Biblia wyjaśnia, że kobieta została stworzona jako pomoc dla mężczyzny. (...) to znaczy, że mężczyzna potrzebuje pomocy i że kobieta jest mu w stanie tej pomocy udzielić. Chodzi tu zwłaszcza o pomoc w dorastaniu do miłości, a także do wrażliwości moralnej, duchowej i religijnej.

11. Narysuj na tablicy diagram wektorowy (por. rysunek poniżej) i poproś, by uczniowie przerysowali strzałki w podręczniku w części przeznaczanej na notatki. Ich zadaniem jest wypisać cechy, które chcieliby w sobie rozwinąć, by w przyszłości być dobrą żoną i dobrym mężem, a także wymienić osoby, które są dla nich przykładem realizacji tych cech.

³ Ks. Marek Dziewiecki, *Sens bycia mężczyzną lub kobietą*, artykuł z 13 czerwca 2014 roku, https://opoka.org.pl/biblioteka/Z/ZR/db201406_plciovosc.html (dostęp: 10.05.2021).

/ UTRWALAM I PODEJMUJĘ WYZWANIE /

12. Podsumuj katechezę. Uczniom, którzy mają dziewczynę lub chłopaka, możesz zaproponować ćwiczenie z części „podejmuję wyzwanie”. Odczytaj wnioski z lekcji (s. 100):

- > *Bóg nie stworzył mężczyzny i kobiety jako „połowicznych” i „niekompletnych”, powołał ich do wspólnoty osób, w której jedno może być „pomocą” dla drugiego.*
- > *Mężczyzna odkrywa kobietę jako inne „ja” tego samego człowieczeństwa.*
- > *Podstawowa różnica między mężczyznami a kobietami wynika z faktu, że kobiety są bardziej wrażliwe na świat osób, podczas gdy mężczyznom łatwiej jest funkcjonować w świecie rzeczy.*

/ MODLĘ SIĘ /

13. Na koniec wspólnie odczytajcie z podręcznika *Modlitwę zakochanych* (s. 101):

Panie, Boże zakochanych,
Obdarz nas łaską, abyśmy wzrastali w miłości.
Daj nam radość dzielenia się uczuciem.
Daj nam pokój, owoc miłości.
Daj nam szalone pragnienia,
abyśmy nigdy nie przestali się kochać.
Daj nam niepewność,
gdyby kiedykolwiek oziębło w nas uczucie.
Spraw, abyśmy zawsze nienawidzili zła,
co także jest formą miłości,
i abyśmy szukali prawdziwych dóbr:
Twoich skarbów, Twojego królestwa.
Abyśmy stali się podobni do Ciebie,
który jesteś największym z zakochanych⁴.

⁴ *Modlitwa zakochanych*, <https://stacja7.pl/modlitwa/7-modlitw-dla-zakochanych/> (dostęp: 10.05.2021).

21/

POWOŁANI DO MIŁOŚCI

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom mnogości dróg realizacji powołania; uświadomienie im, że są powołani do miłości.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > definiuje pojęcie „powołanie”,
- > wymienia i charakteryzuje drogi realizacji powołania,
- > rozpoznaje własne powołanie, a także pomaga innym w rozeznaniu powołania.

Postawy: uczeń kształtuje perspektywę swojego życia wykraczającą poza doczesność.

Metody: rozmowa kierowana, analiza tekstu, praca w grupie, oglądanie filmu, praca z podręcznikiem.

Środki dydaktyczne: podręcznik, fragmenty adhortacji apostołskiej Jana Pawła II *Familiaris Consortio* (załącznik 1 – zob. plik w Strefie Katechety)¹, cztery arkusze bristolu.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą do Ducha Świętego w intencji rozeznania powołania.

¹ Opracowano na podstawie: http://www.vatican.va/content/john-paul-ii/pl/apost_exhortations/documents/hf_jp-ii_exh_19811122_familiaris-consortio.html (dostęp: 17.05.2021).

2. Przypomnij, o czym mówiliście na poprzedniej katechezie (różnice w definiowaniu pojęć związanych z kobiecością i męskością, równość kobiety i mężczyzny). Powiedz, że dzisiaj porozmawiacie o szczególnym powołaniu każdego człowieka – powołaniu do miłości.
3. Zapowiedz, że za chwilę odczytasz wiadomość skierowaną do każdego ucznia w klasie.

Ja jestem kochającym Cię Tatą.

To ja Cię stworzyłem.

Ukochałem Cię miłością odwieczną!

Jeszcze zanim ukształtowałem Cię w łonie Twej Mamy – znałem Cię.

Byłeś/aś w Moim sercu od samego początku.

Uczyłem Cię chodzić i na swoje ramiona Cię brałem.

Przeznaczyłem Cię dla siebie, abyś był Moim dzieckiem.

Tchnąłem swego Ducha do Twego wnętrza,

aby przekonać Cię o tym, kim Ja jestem dla Ciebie i kim Ty jesteś dla Mnie.

Jesteś Moim dzieckiem. Zawsze nim byłeś i zawsze będziesz.

Mam doskonały plan dla Twojego życia, który uczyni Cię szczęśliwym.

Plan pełen miłości oraz pokoju,

abyś miał życie, i to życie w obfitości.

Pytaj o to, co jest Moją wolą, a ja będę Ci wskazywał dokładnie drogę.

Z całego serca Mi zaufaj i nie polegaj dłużej na swoim rozsądku.

Przygotowałem dla Ciebie wielkie i wspaniałe rzeczy, jakie Ci się nawet nie śniły.

Moje umiłowane Dziecko, czy pójdziesz dalej przez życie razem ze Mną?

Pozwól Mi trzymać Cię za rękę i poprowadzić Cię!

Czekam na Twoją odpowiedź.

Twój Tata, Bóg

4. Kiedy skończysz czytać, zadaj pytania:

- > *Jakie uczucia towarzyszyły wam, gdy czytałem/-am list?*
- > *O czym pragnie zapewnić was Pan Bóg?*
- > *Które słowa szczególnie zapamiętaliście?*

/ SPOTYKAM /

5. Zaprezentuj uczniom filmik *Świadectwo powołania Ingi Pozorskiej* dostępny na platformie Youtube².
6. Jeśli nie masz możliwości odtworzenia filmu, odczytaj z podręcznika fragment wypowiedzi Ingi Pozorskiej (s. 103), w którym mówi ona o swoim powołaniu. Zacznij rozmowę kierowaną:
 - > Kim jest Inga Pozorska?
 - > Jaki zawód wykonuje?
 - > Co to znaczy, że jest dziewicą konsekrowaną? (wyjaśnij, że w Kościele katolickim jest to indywidualna forma życia konsekrowanego kobiet; podkreśl, że konsekracji udziela ordynariusz diecezji – zarówno kobietom świeckim, jak i mniszkom; oznacza to publiczne zobowiązanie się do zachowania dziewictwa przez całe życie)
 - > Jakie słowa codziennie powtarza sobie Inga? Komu dziękuje za to, że jest szczęśliwa?
 - > W jaki sposób Inga opisuje swoje poczucie szczęścia? O czym wspomina kobieta?
7. Od razu zaproś uczniów do samodzielnego zapoznania się z fragmentem wywiadu *Małżeństwo jest super!* (podręcznik, s. 103–104). Kiedy uczniowie skończą czytać, zadaj pytania:
 - > Dlaczego Monika i Marcin Gomułkowie uważają, że małżeństwo jest super?
 - > Kogo w małżeństwie powinno się stawiać na pierwszym miejscu?
 - > Jak Gomułkowie uzasadniają swój przepis na udany związek?
 - > Jak dbają o swoją relację? O czym wspomniała Monika, a o czym Marcin?
8. Zauważ, że każdy człowiek został powołany do miłości, ale trzeba pamiętać o tym, że istnieją różne drogi realizacji tego powołania. Spytaj, w jaki sposób powołanie do miłości realizują małżonkowie Monika i Marcin, a w jaki sposób Inga. Wysłuchaj kilku odpowiedzi. Rozdaj uczniom wydrukowane materiały z załącznika 1 (fragmenty adhortacji apostołskiej Jana Pawła II *Familiaris Consortio*). Poproś o samodzielną lekturę i poproś, by uczniowie na podstawie tekstu odpowiedzieli krótko na trzy pytania:

² *Świadectwo powołania Ingi Pozorskiej*, <https://youtu.be/FyGn77MKjlo> (dostęp: 10.05.2021).

- > Jakie są dwie drogi odpowiedzi człowieka na Bożą miłość?
 - > W jaki sposób człowiek bezzenny realizuje biblijny nakaz „bądźcie płodni i rozmnażajcie się”?
 - > Na czym polega życie w postawie ofiary małżonków i osób bezzennych?
9. Podsumuj. Powiedz: *Rozezznamy swoje powołanie, kiedy znajdujemy drogę przygotowaną dla nas przez Boga. Bóg dla każdego obmyślił coś wspaniałego, ponieważ dla Niego każdy człowiek jest ważny.*

/ POZNAJĘ I ODPOWIADAM /

10. Zadał pytanie: *Jak odkryć swoje powołanie?* Możesz wysłuchać kilku wypowiedzi. Powiedz, że aby odkryć swoje powołanie, trzeba się do tego dobrze przygotować. Cenne wskazówki daje tutaj siostra zakonna Anna Maria Pudełko, która proponuje podjąć w tym celu cztery kroki. Poproś uczniów o odczytanie tekstu z podręcznika (s. 104–105).
11. Zapowiedz pracę w grupach. Podziel uczniów na 4 zespoły. Zadaniem każdej grupy jest przygotowanie krótkiej wiadomości (tweeta) na temat kolejnych kroków, o których pisała siostra Anna Maria:

Grupa 1 – REFLEKSJA

Grupa 2 – MODLITWA

Grupa 3 – TOWARZYSZENIE

Grupa 4 – DECYZJA

Przypomnij, że tweet może mieć do 280 znaków ze spacjami. Rozdaj uczniom arkusze bristolu. Przeznacz chwilę na pracę zespołową. Następnie przedstawiciele grup prezentują efekty wspólnych działań.

/ UTRWALAM I PODEJMUJĘ WYZWANIE /

12. Poleć uczniom wykonanie ćwiczenia z podręcznika (s. 105). Mają oni za zadanie zastanowić się i napisać, co może im pomóc w odkryciu życiowego powołania.
13. Podsumuj lekcję. Możesz przeczytać wnioski z podręcznika (s. 105):

- > Każdy człowiek powołany jest do miłości.
- > Powołanie to wybór drogi miłości.
- > To spotkanie dwóch miłości: Boga i człowieka.

/ MODLĘ SIĘ /

14. Poproś uczniów o odczytanie w ciszy *Modlitwy o rozeznanie drogi życiowej* (s. 105):

Panie Jezu Chryste, oświeć mnie, proszę,
 światłem Twojego Ducha,
 abym właściwie odczytał drogę,
 którą chcesz mnie prowadzić.
 Daj mi jasność nie tylko umysłu,
 ale przede wszystkim serca,
 dla rozpoznania tego,
 kim jestem, kim mam być
 i co mam robić, aby jak najlepiej
 zrealizować Twój plan wobec mnie.
 Udziel mi także siły
 do wytrwałego kroczenia za Tobą
 drogą mojego życiowego powołania.
 Amen³.

³ *Modlitwa o rozeznanie drogi życiowej*, <https://stacja7.pl/modlitwa/modlitwa-o-rozeznanie-drogi-zyciowej/> (dostęp: 14.04.2021).

22/

POWOŁANI DO ŚWIĘTOŚCI

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: zapoznanie uczniów z nauką Kościoła na temat świętości życia w wymiarze wiecznym.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > omawia naukę Kościoła dotyczącą życia wiecznego i podaje przykłady zastosowania jej we własnym życiu,
- > argumentuje, że świętość jest powołaniem każdego człowieka,
- > wymienia etapy procesu beatyfikacyjnego i kanonizacyjnego,
- > podaje przykłady świętych i błogosławionych, którzy radykalnie zmienili swoje życie.

Postawy: uczeń kształtuje perspektywę swojego życia wykraczającą poza doczesność.

Metody i techniki: dyskusja, elementy wykładu, metody audiowizualne, praca z podręcznikiem.

Środki dydaktyczne: podręcznik, prezentacja multimedialna *Przebieg procesu beatyfikacyjnego* (załącznik 1 – zob. plik w Strefie Katechety), modlitewnik.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą. Zaproponuj odmówienie *Litanii do świętych* – skorzystaj z modlitewnika (ty odczytujesz wezwania; uczniowie odpowiadają).

2. Możesz wspomnieć, że Kościół odwoływał i odwołuje się do tej modlitwy w najważniejszych momentach swojego działania.
3. Zapytaj uczniów: *Do czego człowiek może być powołany?* Wysłuchuj odpowiedzi i zapisuj je na tablicy.
4. Podsumuj tę część lekcji. Wskaż, że powołanie do świętości – tak jak powołanie do miłości – to podstawowe powołanie każdego człowieka. Dodaj, że wszyscy są powołani do świętości, nawet jeśli na co dzień mają różne zawody i wykonują odmienne zadania.
5. Przedstaw temat lekcji. Możesz poprosić, by uczniowie zapoznali się z akapitem z podręcznika (s. 106). Po samodzielnej lekturze spytaj, co otrzymujemy, aby móc realizować na co dzień powołanie do świętości (łaskę).
6. Porozmawiajcie o świętych. Zapytaj uczniów o osoby uznane za święte:
 - > Czy w swoim życiu zawsze zachowywały się wzorowo, były przykładami do naśladowania?
 - > Czy potraficie wymienić osoby, które stały się święte mimo swojej burzliwej przeszłości?
 - > Czy jakieś rzeczy z przeszłości mogą wykluczyć to, by później uznać kogoś za świętego? Jeśli tak, to jakie?

/ SPOTYKAM /

7. Wprowadź uczniów w temat. Możesz wykorzystać fragment z podręcznika (s. 107). Powiedz, że wielu ludzi przez znaczną część swojego życia nie dawało powodów, by sądzić o nich, że zostaną świętymi czy błogosławionymi. W tym miejscu można wymienić Dobrego Łotra, któremu tradycja nadała imię św. Dyzma, św. Augustyna, św. Franciszka czy św. Ignacego Loyolę. Byli oni dalecy od ideału świętości. Takie osoby można spotkać również dzisiaj – co więcej, każdy z nas może być jedną z takich osób. Tym, który dostąpił jednego z najbardziej spektakularnych nawróceń, był błogosławiony Bartłomiej Longo.
8. Przedstaw sylwetkę błogosławionego Bartłomieja Longo (możesz też wybrać innego odpowiedniego świętego/błogosławionego; wówczas wymień jego imię pod koniec poprzedniej kwestii).

Bartłomiej urodził się w 1841 roku w średniozamożnej rodzinie na południu Włoch. W młodości znany był ze swego antyklerykalizmu, następnie mocno zaangażował się w ezoterykę, a nawet w satanizm. Był aktywnym uczestnikiem czarnych mszy. Pod wpływem przyjaciela Vincenza Pepegó nawrócił się i stał się bardzo aktywnym chrześcijaninem. Działał w Pompejach, a dzięki jego zaangażowaniu powstał tam nie tylko nowy kościół, ale także zakłady pracy, szkoły oraz domy dla sierot i dzieci więźniów. Historia Bartłomieja pokazuje, że nie ma takiego miejsca, z którego Bóg nie może pokierować nas na drogę świętości.

/ POZNAJĘ /

9. Powiedz, że świętość ma różne wymiary. Dodaj: *Kościół tylko niektórych spośród tych, którzy osiągnęli niebo, uznaje oficjalnie za błogosławionych i świętych. Są oni wybrani jako przykład dla innych. Ponieważ Kościół nie jest w stanie rozpoznać wszystkich, którzy zasłużyli na miano błogosławionego czy świętego, rokrocznie obchodzimy radosną uroczystość – Wszystkich Świętych. To dzień, w którym nie powinniśmy się smucić, ale cieszyć! Wspominamy wówczas wszystkich, którzy dostąpili zbawienia.*
10. Spytaj uczniów, czy wiedzą, jak wygląda formalne nadanie tytułu błogosławionego/świętego. Powiedz, że prowadzi do tego proces beatyfikacyjny. Jeśli masz taką możliwość, włącz prezentację multimedialną *Etapy procesu beatyfikacyjnego* (załącznik 1). Omówcie wspólnie kolejne slajdy.

/ ODPOWIADAM /

11. Odczytaj z podręcznika fragment z Listu do Rzymian – Rz 1,1-7 (s. 107).

Paweł, sługa Chrystusa Jezusa, z powołania apostoł, przeznaczony do głoszenia Ewangelii Bożej, którą Bóg przedtem zapowiedział przez swoich proroków w Pismach świętych. [Jest to Ewangelia] o Jego Synu – pochodzącym według ciała z rodu Dawida, a ustanowionym według Ducha Świętości pełnym mocy Synem Bożym przez powstanie z martwych – o Jezusie Chrystusie, Panu naszym. Przez Niego otrzymaliśmy łaskę i urząd apostołski, aby ku chwale Jego imienia pozyskiwać wszystkich pogan dla posłuszeństwa wierze. Wśród nich jesteście i wy powołani [przez] Jezusa Chrystusa. Do wszystkich przez Boga umiłowanych, powołanych

świętych, którzy mieszkają w Rzymie: łaska wam i pokój od Boga, Ojca naszego, i Pana Jezusa Chrystusa!

12. Podsumuj ten fragment. Możesz wykorzystać tekst z podręcznika (s. 108):

Perspektywa, w której Święty Paweł pokazuje nam świętość, jest bardzo interesująca. Nazywa wszystkich nawróconych w Rzymie świętymi. W tym fragmencie widać przede wszystkim związek świętości ze spotkaniem z Ewangelią Jezusa Chrystusa. Spotkanie z nią, a przez to z samym Jezusem, otwiera nam drogę do świętości. Jednocześnie jest ona widziana jako powołanie – czyli coś, co realizuje się w czasie. Od momentu, kiedy doświadczamy owego powołania, stajemy się świętymi. Apostoł Narodów wskazuje wyraźnie na „tu i teraz” świętości. Jest to bowiem zadanie na teraz, nie na przyszłość. Realizacji powołania nie można odłożyć w czasie. Być może nie doświadczymy takich rzeczy jak biblijny prorok Jonasz, który usiłował odrzucić swoje powołanie. Jednak także i nasze powołanie do świętości nigdy nie da o sobie zapomnieć.

/ UTRWALAM /

13. Przedstaw puentę lekcji: *Każdy z nas może i przede wszystkim powinien realizować swoje powołanie do świętości. Zawsze jest na to dobry moment. Pamiętajcie, że nikt nie jest idealny – najlepiej dowodzą tego historie życia świętych, którzy w młodości często byli łobuzami i nie zawsze zachowywali się perfekcyjnie.*

/ MODLĘ SIĘ /

14. Jeszcze raz odmówicie *Litanie do Świętych*, ale w nieco zmienionej formie. Wy tłumacz zasady. Każdy uczeń wypowiada na głos imię swojego świętego patrona, a pozostali odpowiadają: *Módl się za nami*. Najlepiej, jeśli zaczniesz modlitwę od siebie, a następnie głos zabiorą uczniowie – według miejsc w klasie.

Gdyby była wątpliwość, czy imię ucznia jest imieniem świętego, może on użyć imienia z bierzmowania.

23/

POWOŁANI DO ŻYCIA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: zapoznanie uczniów z nauką Kościoła na temat świętości życia w wymiarze doczesnym.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > podaje argumenty za obroną zagrożonego życia,
- > wymienia wartości pro-life,
- > wyjaśnia, że życie ludzkie jest święte.

Postawy: uczeń identyfikuje się z wartościami pro-life.

Metody i techniki: rozmowa kierowana, dyskusja, praca z podręcznikiem.

Środki dydaktyczne: podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Na wstępie możesz wspomnieć: *Dzisiejszy temat dla wielu osób może być kontrowersyjny. Zwłaszcza obecnie jest on trudny i budzi skrajne emocje. Jednak nauka Kościoła w tej kwestii od zawsze jest jednoznaczna.*
3. Zapisz na tablicy: ŻYCIE.

Zapytaj uczniów, z czym kojarzy im się to hasło – mogą to być słowa albo całe zdania. Te, które uznasz za istotne, możesz zanotować na tablicy.

4. Podsumuj wypowiedzi uczniów. Powiedz, że prawo do życia to najważniejsze prawo, które przysługuje każdemu człowiekowi bez wyjątku; każdy ma prawo żyć i nikt nie ma prawa pozbawiać życia innego człowieka. Prawo to jest gwarantowane przez Powszechną Deklarację Praw Człowieka oraz wiele aktów prawa międzynarodowego i prawa państwowego. Dodaj, że w świetle nauki Kościoła trwa ono od momentu poczęcia aż do naturalnej śmierci.
5. Powiedz, że Kościół stoi na straży ludzkiego życia, dlatego odrzuca aborcję, eutanazję i karę śmierci.

/ SPOTYKAM /

6. Przedstaw uczniom sylwetkę św. Joanny Beretty Molli. Możesz zacząć od krótkiego wprowadzenia: *Wszyscy znamy osoby, które otwarcie występowały i występują w obronie ludzkiego życia. Wielkim obrońcą życia był m.in. papież św. Jan Paweł II. Trzeba jednak pamiętać, że najważniejsza jest codzienność wypełniona wiarą i realizowanie w praktyce tego, co głosi Kościół. Każdy z nas może i powinien bronić życia.*

7. Poproś o odczytanie fragmentu z podręcznika (s. 111):

Święta Joanna Beretta Molla pochodziła z Włoch. Była lekarką, a jednocześnie aktywną działaczką Akcji Katolickiej. Wraz z mężem Piotrem mieli trójkę dzieci. Jednak przy czwartej ciąży pojawiły się problemy: u Joanny zdiagnozowano nowotwór. Stanęła ona przed wyborem: przerwać ciążę czy donosić ją, ofiarując swoje życie za życie dziecka. Joanna wybrała tę drugą opcję. 21 kwietnia 1962 roku urodziła córkę, która otrzymała imię Joanna (wł. Gianna) Emanuela. Tydzień później przyszła święta zmarła. Miała wtedy 39 lat. Jan Paweł II beatyfikował ją w 1994 roku, który był obchodzony jako Rok Rodziny, a 16 maja 2004 ogłosił świętą. Świadcami tego wydarzenia byli m.in. Piotr Molla, mąż Joanny, i Joanna Emanuela, dla której mama poświęciła swoje życie.

8. Zapytaj uczniów, jak oceniają postawę św. Joanny. Jeśli uczniowie nie podejmą dyskusji, możesz zadać dodatkowe pytania:
 - > Jak myślicie, jakimi cechami wyróżnia się osoba, które podejmuje taką heroiczną decyzję?
 - > Czy słyszeliście podobne historie?

> Jak zachowalibyście się jako mężowie i żony w takiej sytuacji?

/ POZNAJĘ I ODPOWIADAM /

9. Poproś, by uczniowie zapoznali się z tekstem z podręcznika (s. 111–112). Poruszono w nim kwestię aborcji i eutanazji.
10. Zaproponuj pracę w grupach. Podziel uczniów na dwa zespoły – przyporządkuj im numery 1 i 2. Ich zadaniem jest przygotować krótkie notatki na temat aborcji (grupa 1) i eutanazji (grupa 2) oraz wyjaśnić, dlaczego Kościół uważa je za niezgodne z prawem moralnym. Przeznacz chwilę na wspólną pracę, a następnie poproś liderów o przedstawienie wniosków.
11. Spytaj, czy uczniowie orientują się, w ilu państwach stosuje się karę śmierci (obecnie w 56). Wyjaśnij, że kara ta stosowana była od początków istnienia prawa, najczęściej za najpoważniejsze przestępstwa takie jak zabójstwa czy zdrada stanu, ale nie tylko. W niektórych państwach karę śmierci stosuje się nawet przy małych przestępstwach przeciwko mieniu czy tzw. występkach moralnych. Wyjaśnij, że Kościół przez wieki dopuszczał tę formę kary, ale obecnie – idąc za głosem Ewangelii – całkowicie ją odrzuca.

/ UTRWALAM /

12. Podsumuj katechezę. Zauważ, że w Piśmie Świętym nie pojawiają się słowa „zarodek” czy „płód”, że Biblia nie zna problemu aborcji ani eutanazji. Dodaj, że Kościół stoi na straży życia i sprzeciwia się zabijaniu na jakimkolwiek etapie, a aborcja i eutanazja są poważnym przekroczeniem Prawa Bożego.

/ PODEJMUJĘ WYZWANIE /

13. Poproś, by uczniowie odczytali polecenie z części „podejmuję wyzwanie” i zastanowili się przez chwilę, czym charakteryzuje się postawa pro-life. Możecie o tym podyskutować, uczniowie mogą też zapisać krótką notkę w podręczniku.

/ MODŁĘ SIĘ /

14. Na koniec pomódlcie się za wstawiennictwem św. Joanny Beretty Molli (podręcznik, s. 113):

Boże nasz Ojczy,
uwielbiamy Cię i błogostawimy Tobie,
ponieważ w osobie Joanny Beretty Molli
dałeś nam poznać kobietę,
która jako dziewczyna, żona, matka i lekarz
jest świadkiem Dobrej Nowiny.
Jesteśmy Ci także wdzięczni,
ponieważ przez dar jej życia
uczysz nas przyjmować i szanować każdą istotę ludzką¹.

¹ Modlitwa za wstawiennictwem św. Joanny Beretty Molli (fragment), cyt. za: <https://www.pustyniawmiescie.pl/modlitwy/inne-modlitwy/modlitwa-za-wstawiennictwem-sw-gianny-beretta-molla> (dostęp: 15.04.2021).

24/

SZCZĘŚCIE ZA WSZELKĄ CENĘ?

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: przedstawienie życia jako daru Boga, nakreślenie granic nienaruszalności i świętości życia.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wymienia sposoby poszanowania życia i godności człowieka (zdrowie, badania naukowe, *in vitro*, integralność cielesna),
- > przedstawia i uzasadnia naukę Kościoła na temat *in vitro*,
- > wyjaśnia, że życie ludzkie jest święte.

Postawy: uczeń podejmuje walkę z postawami zagrażającymi szczęściu.

Metody i techniki: dyskusja, rozmowa kierowana, praca z podręcznikiem.

Środki dydaktyczne: podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Zaczynij lekcję od modlitwy *Ojcze nasz*.
2. Po odmówieniu modlitwy zapytaj, jak uczniowie rozumieją słowa „bądź wola Twoja” (dyskusja). W podsumowaniu zauważ, że modląc się do Boga Ojca, wyrażamy absolutne zaufanie Jego woli.
3. Zapytaj uczniów o ich życiowe pragnienia i plany. Jeśli w tym miejscu pojawi się hasło „rodzina i potomstwo”, to przejdź do dalszej części katechezy; jeśli uczniowie nie wspomną o tym, zapytaj ich o przyczynę.

4. Podkreśl, że pragnienie posiadania potomstwa jest jednym z najważniejszych i mocno zakorzenionych w nas pragnień. Możesz zaproponować uczniom, by zapoznali się z tekstem z podręcznika (s. 114).

/ SPOTYKAM I POZNAJĘ /

5. Przedstaw uczniom autorów bloga *Dzieciaki – cudaki*. Jeśli masz taką możliwość, poproś, by uczniowie odszukali w smartfonach ich stronę internetową lub profil na Instagramie (<https://dzieciaki-cudaki.pl/>, https://www.instagram.com/dzieciaki_cudaki/).

6. Zwróć uwagę na rosnący problem niepłodności, który dotyka coraz więcej par. Możesz powiedzieć: *Niestety wiele małżeństw nie może mieć upragnionych dzieci. Szacuje się, że problem niepłodności dotyka w różnym stopniu nawet co czwarte małżeństwo. Czasem są to problemy, którym łatwo zaradzić, a czasem takie, które wymagają długiej i trudnej terapii. Jednak są i takie przypadki, w których medycyna pomóc nie może.*

Zauważ: *W czasach biblijnych dziecko było znakiem błogosławieństwa od Boga. Wystarczy przypomnieć sobie historię Abrahama i Sary, którzy wyczekiwali dziecka, pragnąc spełnienia Bożej obietnicy, że potomstwo Abrahama będzie liczne jak gwiazdy na niebie i piasek na pustyni. Są oni przykładem tego, że człowiek, szukając szczęścia i spełnienia za wszelką cenę, popełnia błędy, grzeszy. Aby Abraham (wtedy jeszcze Abram) miał potomka, Sara (Saraj) zaproponowała, by spłodził go z niewolnicą Hagar. To zrodziło konflikty i kolejne grzechy. Dzisiaj ludzie dotknięci problemem niepłodności czasem też przekraczają granice wyznaczone przez Boże przykazania.*

/ ODPOWIADAM /

7. Pytaj: *Wiecie, na czym polega procedura in vitro?* Pozwól wypowiedzieć się chętnym uczniom.
8. Przedstaw przyczyny sprzeciwu Kościoła wobec *in vitro*. Skorzystaj z tekstu z podręcznika (s. 115–116):

Kościół, sprzeciwiając się między innymi procedurze *in vitro*, nie stara się odebrać ludziom szczęścia, jakim jest posiadanie dzieci. Stoi natomiast na straży ważniejszych wartości. Powody tego sprzeciwu są dwa. Pierwszym jest oddzielenie poczęcia od aktu małżeńskiego, czyli samo dokonanie się

tej procedury „w próbówce”. Drugim jest to, że w ramach procedury powoływanych do życia jest więcej dzieci, niż umieszcza się w łonie matki. Pozostałe ludzkie istnienia są długotrwale mrożone, często bez żadnej szansy na dalszy rozwój.

9. Następnie podkreśl, że nie ma prostego rozwiązania problemu niepłodności. Możesz przedstawić uczniom dwa rozwiązania – leczenie i adopcję.

Opowiedz krótko o naprotechnologii i wyjaśnij, że jest ona skuteczna tylko w niektórych przypadkach. Wspomnij też o tym, że adopcja również nie jest prostym rozwiązaniem – trzeba spełnić wysokie wymagania określone przez polskie prawo, by przyjąć dziecko, które nie jest dzieckiem biologicznym.

/ UTRWALAM /

10. Podsumuj lekcję. Możesz wykorzystać myśli zapisane w podręczniku (s. 116):

- > Niepłodność stanowi jeden z najpoważniejszych problemów, z jakimi przypada się mierzyć ludziom.
- > Kościół, stojąc na straży każdego życia, sprzeciwia się stosowaniu metody *in vitro* jako rozwiązania tego problemu.

/ PODEJMUJĘ WYZWANIE /

11. Poproś, by uczniowie przygotowali w domu notatkę do zadania z części „podejmuję wyzwanie” (podręcznik, s. 116): *Wyszukaj informacje na temat tego, jakie wymagania muszą spełniać małżonkowie starający się w Polsce o adopcję dziecka.*

/ MODLĘ SIĘ /

12. Na koniec zaproponuj modlitwę za wstawiennictwem św. Dominika Savio, patrona ludzi młodych i czystej miłości (podręcznik, s. 117):

Boże, źródło wszelkiego dobra,
Ty w świętym Dominiku Savio
dałeś młodzieży przedziwny przykład miłości i czystości.
Dozволь również nam, swoim dzieciom,
wzrastać w radości i miłości,
aż do miary wielkości według pełni Chrystusa.

25/

NIEDZIELA - DZIEŃ WDZIĘCZNOŚCI WOBEC STWÓRCY

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: wskazanie wyjątkowego charakteru niedzieli jako dziękczynienia.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > angażuje się w rodzinne świętowanie niedzieli,
- > wyjaśnia, jak świętowali pierwsi chrześcijanie,
- > wyjaśnia związek Eucharystii z ucztą,
- > uzasadnia wyjątkowy charakter niedzieli dla chrześcijan.

Postawy: uczeń uczestniczy w niedzielnej Mszy Świętej.

Metody i techniki: zmodyfikowany metaplan, praca z podręcznikiem, praca w grupach.

Środki dydaktyczne: arkusze z metaplanem (załącznik 1 – zob. plik w Strefie Katechety), Pismo Święte, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję od modlitwy.
2. Po modlitwie podziel klasę na grupy liczące nie więcej niż cztery osoby. Każda z grup ma za zadanie stworzyć własny metaplan dotyczący spędzania niedzieli. Rozdaj zespołom duże arkusze z wydrukowanym metaplanem (załącznik 1). Uczniowie wypełniają pierwszą rubrykę.
3. Wprowadź uczniów w temat. Przeczytaj akapit z podręcznika (s. 118):

Niedziela jest dla chrześcijanina szczególnym dniem tygodnia. Wspominamy wtedy zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa. Nie jest to jednak czas poświęcony jedynie na wspomnianie tego, co się wydarzyło, ani tylko na wypoczynek. To czas dziękczynienia za wszystkie dary, które otrzymujemy. Stąd świąteczny charakter tego dnia, który wyraża się nie tylko w świątyni, ale i w domu. Radość wynikająca z naszej wiary chcemy pokazać innym.

/ SPOTYKAM /

4. Przedstaw, w jaki sposób doszło do przeniesienia dnia świątecznego z żydowskiego szabatu na chrześcijańską niedzielę. Możesz w tym miejscu oprzeć się na historii Jakuba, krewnego Jezusa.

Był on pobożnym żydem, a zarazem gorliwym chrześcijaninem. Prawdopodobnie obchodził żydowski szabat, a w niedzielę wspominał zmartwychwstanie Jezusa. To on podjął jedną z najważniejszych decyzji dla rodzącego się wówczas chrześcijaństwa. Na tak zwanym soborze jerozolimskim wspólnie z Piotrem podjęli decyzję, by na nawróconych z pogaństwa chrześcijan nie nakładać większości obowiązków żydowskiej religii, w tym obchodzenia. W efekcie Kościół zaczął rozwijać się jeszcze mocniej wśród pogan. Nie świętowali oni już szabatu, lecz jedynie niedzielę.

/ POZNAJĘ /

5. Wskaż, że pierwsi chrześcijanie nie mieli wolnego dnia na świętowanie. Z tego względu zbierali się bardzo wcześnie, by spotkać się wspólnie i dziękować za zmartwychwstanie. Możesz w tym miejscu odwołać się do podręcznika (s. 119), a także przedstawić inne świadectwa dotyczące świętowania niedzieli (kilka przykładów znajdziesz w materiałach dodatkowych, jednak możesz przedstawić inne, szczególnie ci bliskie).
6. Uczniowie mogą samodzielnie przeczytać akapit z podręcznika (s. 119):

Niedziela nie bez powodu jest dla chrześcijanina dniem wolnym od pracy. To czas przeznaczony przede wszystkim na wdzięczność Bogu za wszystko, czego On dla nas dokonał, a więc przede wszystkim za zbawienie, którego najważniejszym znakiem jest zmartwychwstanie Jezusa. Dokonuje się to w dwóch przestrzeniach. Pierwszą z nich jest nasza relacja z Bogiem, a drugą – z innym człowiekiem. Z tego właśnie powodu Kościół wskazuje

na dwa wymiary świętowania niedzieli. Ten czas należy zarezerwować Bogu – przede wszystkim poprzez uczestnictwo w Eucharystii (z greckie- go: dziękczynienie), ale też najbliższym nam osobom – poprzez różne formy wspólnego świętowania.

7. Poproś, aby po przeczytaniu tekstu uczniowie wypełnili w grupach kolejną część metaplanu: *Jak powinniśmy świętować niedzielę?*

/ ODPOWIADAM /

8. Wprowadź w lekturę fragmentu z Pisma Świętego. Powiedz:

Jednym z elementów każdej Eucharystii jest uczta. Łączy ona nasze ludzkie sposoby świętowania ważnych wydarzeń ze wspomnieniem wydarzeń zbawczych. Symbolika uczty odnosi się nie tylko do sprawowania Eucharystii, ale przede wszystkim do rzeczywistości zbawienia.

9. Odczytaj uczniom fragment Ewangelii św. Mateusza (podręcznik, s. 119–120).

Królestwo niebieskie podobne jest do króla, który wyprawił ucztę weselną swemu synowi. Posłał więc swoje sługi, żeby zaproszonych zwołali na ucztę, lecz ci nie chcieli przyjść. Posłał jeszcze raz inne sługi z poleceniem: „Powiedzcie zaproszonym: Oto przygotowałem moją ucztę: woły i tuczne zwierzęta pobite i wszystko jest gotowe. Przyjdźcie na ucztę!”. Lecz oni zlekceważyli to i odeszli: jeden na swoje pole, drugi do swego kupiectwa, a inni pochwycili jego sługi i znieważywszy, pozabijali. Na to król uniósł się gniewem. Posłał swe wojska i kazał wytracić owych zabójców, a miasto ich spalić. Wtedy rzekł swoim sługom: „Uczta wprawdzie jest gotowa, lecz zaproszeni nie byli jej godni. Idźcie więc na rozstajne drogi i zaprosźcie na ucztę wszystkich, których spotkacie”. Słudzy ci wyszli na drogi i sprowadzili wszystkich, których napotkali: złych i dobrych. I sala weselna zappełniła się biesiadnikami. Wszedł król, żeby się przypatrzeć biesiadnikom, i zauważył tam człowieka, nie ubranego w strój weselny. Rzekł do niego: „Przyjacielu, jakże tu wszedłeś, nie mając stroju weselnego?”. Lecz on oniemiał. Wtedy król rzekł sługom: „Zwiążcie mu ręce i nogi i wyrzucie go na zewnątrz, w ciemności! Tam będzie płacz i zgrzytanie zębów”.

10. Poproś, by uczniowie przeczytali komentarz do przeczytanej przypowieści (podręcznik, s. 120).

11. Poleć, by uczniowie wypełnili kolejną część metaplanu: *Dlaczego nie świętujemy niedzieli tak, jak powinniśmy?*
12. Poproś przedstawicieli poszczególnych grup o krótkie przedstawienie dotychczasowej pracy.

/ UTRWALAM /

13. Zwróć uwagę, że zostało ostatnie pole metaplanu do wypełnienia: *Co zrobić, by świętować niedzielę we właściwy sposób?* Powiedz: Tej rubryki nie musicie wypełniać. Wystarczy, że poświęcicie nadchodzącą niedzielę na świętowanie z bliskimi. Możecie zasiąść przy wspólnym stole, iść na spacer, pograć w gry planszowe lub zrobić cokolwiek innego, co lubicie.

/ MODLĘ SIĘ /

14. Lekcję zakończ modlitwą Psalmem 117 (podręcznik, s. 121):

Alleluja.

Chwalcie Pana, wszystkie narody,
wystawiajcie Go, wszystkie ludy,
bo Jego łaskawość nad nami potężna,
a wierność Pańska trwa na wieki.

CZĘŚĆ 4

**BÓG OBECNY
I DZIAŁAJĄCY -
SAKRAMENTY**

26/

LITURGIA - PRZESTRZEŃ DZIAŁANIA BOGA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom wartości życia liturgicznego i zachęcenie ich do regularnego uczestnictwa w liturgii Kościoła.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > opisuje, na czym polega działanie Boga Ojca w liturgii,
- > omawia dzieło Chrystusa w liturgii,
- > opisuje działanie Ducha świętego.

Postawy: uczeń spotyka się z Bogiem w liturgii; świadomie uczestniczy w liturgii.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, praca w grupach, rozmowa kierowana, analiza tekstu, praca z obrazem.

Środki dydaktyczne: fresk „Stworzenie Adama” Michała Anioła (załącznik 1 – zob. plik w Strefie Katechety, do wyświetlenia na tablicy multimedialnej lub wydrukowania dla każdego ucznia), materiały do pracy w grupach (załącznik 2 – zob. plik w Strefie Katechety, do wydrukowania dla każdej grupy), egzemplarz Pisma Świętego na każdą ławkę, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Zaproponuj uczniom wspólne odmówienie *Modlitwy Pańskiej*, a następnie modlitwy do Ducha Świętego w intencji Kościoła.
2. Wprowadź uczniów w temat. Nawiąż do fresku Michała Anioła „Stworzenie Adama”. Możesz wykorzystać wstęp z podręcznika (s. 124).

Zapewne doskonale znasz fresk Michała Anioła przedstawiający stworzenie Adama. Znajduje się on w Kaplicy Sykstyńskiej. Gdy przyjrzyś mu się uważnie, dostrzeżesz, że pomiędzy wyciągniętym w stronę człowieka palcem Boga a uniesioną ręką Adama została odrobina przestrzeni. Jak zinterpretujesz ten szczegół? Co może wypełniać tę lukę? Może to wyraz tęsknoty człowieka za spotkaniem z rzeczywistością sacrum?

/ SPOTYKAM /

3. Zaprezentuj uczniom fresk *Stworzenie Adama* albo rozdaj wydrukowane kopie (załącznik 1). Dokonuj krótkiego wprowadzenia do interpretacji obrazu (omów czas, miejsce powstania dzieła).

Materiał dla katechety

Namalowanie fresków zdobiących Kaplicę Sykstyńską w pałacu Watykańskim zlecił Michałowi Aniołowi papież Juliusz II. Artysta pracował nad nimi w dwóch etapach: najpierw w latach 1508–1512 powstały malowidła zdobiące sklepienie i przedstawiające biblijną narrację na temat stworzenia świata, a następnie w latach 1535–1541 (wówczas już na zlecenie papieża Pawła III) na ścianie ołtarzowej powstał fresk ukazujący scenę sądu ostatecznego.

Scena stworzenia Adama jest oparta na pierwszych wersach Księgi Rodzaju, w której napisane jest: „Uczyńmy człowieka na Nasz obraz, podobnego Nam. Niech panuje nad rybami morskimi, nad ptactwem powietrznym, nad bydłem, nad ziemią i nad wszystkimi zwierzętami pełzającymi po ziemi!” (por. Rdz 1,26). I nieco dalej: „wtedy to Pan Bóg ulepił człowieka z prochu ziemi i tchnął w jego nozdrza tchnienie życia, wskutek czego stał się człowiek istotą żywą” (por. Rdz 2,7). Przekładając słowa Biblii na język obrazu, artysta skupił się na akcie (geście) stwórczym i uczynił go kluczowym elementem całej kompozycji. Kompozycja sceny podzielona jest po przekątnej na dwie strefy: strefę ziemi z senną, bezwładną postacią Adama i strefę nieba, gdzie znajduje się grupa postaci z Bogiem Ojcem. Nagi Adam przedstawiony został w pozycji półleżącej. Jego tors jest lekko uniesiony, podpira się prawą, zgiętą w łokciu ręką. Jego prawa noga jest wyprostowana, spoczywa na ziemi; lewa z kolei, zgięta w kolanie, jest uniesiona. Stopa, lekko wsunięta pod kolano prawej nogi, opiera się na ziemi. Głowa Adama i jego tors zwrócone są w lewą stronę, lewa ręka jest wyprostowana, Adam kieruje ją w stronę ręki Boga Ojca. Bóg

Ojciec został namalowany w strefie górnej, uchwycony niejako w locie. Michał Anioł ukazał Go jako siwobrodego starca odzianego w luźną tunikę. Wyprostowane, lekko skrzyżowane nogi Boga Ojca zwrócone są w lewą stronę, lewym ramieniem obejmuje On ukazaną w półpostaci kobietę. Badacze nie są zgodni co do jej tożsamości – sugerują, iż jest to Ewa, niejako oczekująca na stworzenie, bądź Maria; inni widzą w niej także personifikację mądrości. Głowa i tors Stwórcy zwrócone są w prawą stronę (w stronę Adama). Jego prawa, wyprostowana ręka, wyciągnięta jest w stronę ręki Adama. Palcem wskazującym Bóg Ojciec niemalże dotyka ułożonej luźno dłoni Adama, jego lekko wyprostowanego palca wskazującego. Poprzez ukazanie dwóch niemal stykających się palców Michał Anioł uchwycił moment przekazywania życia. Dwie dłonie namalowane zostały na tle nieba. Ukazanie gestu stworzenia w pustej przestrzeni służy jego zaakcentowaniu, zwróceniu nań uwagi odbiorcy. Dzięki temu zabiegowi gest ów stał się formalnym i treściowym centrum kompozycji. Spotkanie dwóch dłoni to spotkanie pierwiastka ludzkiego i boskiego, bierności i aktywności, bezwładu i siły życiowej¹.

Poleć uczniom przeczytanie tekstu z podręcznika (s. 125).

Liturgia pozwala się tym palcom spotkać, pozwala człowiekowi dotknąć Boga oraz doświadczyć Jego stwórczego i zbawczego działania. W tej nawiązującej do fresków z Kaplicy Sykstyńskiej metaforze Bóg jest tworzącą, życiodajną, zbawczą, odkupieńczą ręką, stale ku nam wyciągniętą, a historia zbawienia to dzieje naszego wyciągania rąk ku Niemu (lub naszej niechęci do uczynienia tego), w nigdy niekończącym się przyjmowaniu owego daru oraz dziękowaniu za niego. Czyż nie o to właśnie chodzi w liturgii?

Palec Pana Boga jest wyprostowany: zbawiający, stwarzający, ożywiający. Natomiast palec Adama jest delikatnie ugięty: człowiek musi być gotowy, by odpowiedzieć na zaproszenie Stwórcy, który zawsze wyciąga ku nam swoją dłoń. Wyciągnięty palec Boga symbolizuje historię zbawienia, ów czas odkrywania i doświadczenia wyciągniętej ku człowiekowi ręki Pana Boga, aż do śmierci i zmartwychwstania Chrystusa, kiedy to historia zbawienia osiągnęła swoją pełnię. Dlatego liturgia jest zbawczym procesem wymiany między Bogiem a Jego ludem. Dokładniej mówiąc, dzięki liturgii w każdym z nas dokonuje się dzieło zbawienia.

¹ Stworzenie Adama, Fundacja Audiodeskrypcja, projekt „iSztuka – Edukacja Kulturalna dla Wszystkich”, <http://www.isztuka.edu.pl/i-sztuka/node/138> (dostęp: 08.02.2021).

(...) Kiedy zdecydujemy się rozwinąć metaforę Tafta i zastanowimy się, w jaki sposób może dojść do połączenia dłoni Adama i Boga, to zauważymy, że są na to dwa sposoby (oba spotykają się w liturgii). Po pierwsze, Pan Bóg może jeszcze mocniej wyciągnąć swoją rękę, tak aby Jego palec dotknął ręki Adama. Ten ruch Boga ku nam nazywamy działaniem uświęcającym. Po drugie, co świetnie widać na tym fresku, konieczna jest aktywność człowieka. Palec Boga jest wciąż wyprostowany, nieustannie skierowany ku człowiekowi, który jednak wydaje się nieco wycofany. Wystarczy, że Adam wyprostuje swój palec, skieruje go ku Bogu, a ich palce się spotkają. To wyprostowanie palca nazywamy działaniem uwielbiającym².

4. Zadaj uczniom pytania do tekstu:

- > Do której sceny biblijnej odwołuje się zaprezentowany fresk?
Uwaga: w tym momencie można przeczytać fragment z księgi Rodzaju o stworzeniu człowieka – Rdz 2,4b-7.
- > W jaki sposób Michał Anioł przedstawia Boga?
- > Jak został przedstawiony Adam?

5. Zadaj kolejne pytania:

- > W jaki sposób Taft interpretuje przestrzeń między palcem Boga a palcem Adama?
- > Czym według niego jest liturgia?

/ POZNAJĘ /

6. Podziel uczniów na trzy grupy (lub wielokrotność tej liczby). Każdej z nich przydziel jedno pytanie i poproś, by wspólnie sformułowali odpowiedź w oparciu o tekst z załącznika 2. Przytoczono go poniżej³.

- > **Grupa 1:** Dlaczego można stwierdzić, że Jezus Chrystus jest liturgią?
- > **Grupa 2:** Co dokonuje się między Bogiem a człowiekiem?
- > **Grupa 3:** Dlaczego liturgia jest celebracją Osoby i spotkaniem osób?

² Ks. Krzysztof Porosło, *Przestrzeń między palcami*, <https://www.naszczas.pl/duch/przestrzen-miedzy-palcami/> (dostęp: 02.02.2020).

³ Ibidem.

[tekst z załącznika 2]

Liturgia to celebrowanie Osoby i spotkanie osób

„Jeżeli liturgia jest zbawczym procesem wymiany między Bogiem a człowiekiem, to wymiana ta osiągnęła pełnię w Jezusie Chrystusie. Człowiek pogrążony w grzechu otrzymuje zbawienie przez Jezusa Chrystusa, który umarł i odkupił go przez swoją śmierć. Przez ofiarę krzyża i swoje zmartwychwstanie Jezus doprowadza nas do jedności z Ojcem. Jest zarazem nowym kapłanem, nowym ołtarzem, nową świątynią, jak i nową ofiarą tego kultu uwielbienia Ojca oraz prześlągania Go za grzechy ludzi. W Chrystusie liturgia starotestamentalna osiąga pełnię. Nie zapowiadała ona nowego systemu rytualnego, ale była zapowiedzią Osoby. Dlatego też liturgia to spotkanie osób, a nie celebrowanie rzeczy czy wydarzeń. Liturgia jest celebrowaniem Osoby i spotkaniem osób. Celebrowaniem liturgii jest Jezus Chrystus, a więc liturgia jest spotkaniem między Bogiem i człowiekiem w Chrystusie. Owa rzeczywistość Jezusa Chrystusa i zbawczych wydarzeń staje się w liturgii naszą rzeczywistością. W czasie celebrowania wydarzenia zbawcze, które historycznie dokonały się w odległym czasie, stają się naszym udziałem”.

Liturgia to przestrzeń, w której dokonuje się uwielbienie Boga i uświęcenie człowieka

„Panu Bogu należy się wszelka cześć i uwielbienie. Po prostu dlatego, że jest Bogiem; z samego tego faktu należy Mu się z naszej strony kult, cześć i uwielbienie. Oczywiście oddajemy Mu cześć także za to wszystko, co dla nas czyni: stworzył nas, zapragnął, kocha i podtrzymuje w każdej sekundzie nasze istnienie. On nas zbawił, przebaczył grzechy i czyni swoimi dziećmi, On się nami opiekuje i nam błogosławi – za to wszystko należy Mu się uwielbienie.

Dzisiaj w liturgii dokonuje się dokładnie to samo, co działo się podczas ziemskiego życia Syna Bożego. (...) To, co Chrystus czynił, chodząc po ziemi, teraz dokonuje się przez obrzędy liturgiczne, z tą różnicą, że wtedy do Jezusa mieli dostęp tylko ci, którzy akurat żyli w tym czasie i w tym miejscu, w którym był Chrystus. Dzisiaj jest On dostępny dla wszystkich ludzi, w każdym miejscu, gdzie jest celebrowana liturgia. Dzisiaj każdy może być uzdrowiony przez Chrystusa na ciele i duszy, może zawrzeć z Nim przymierze, doznać pocieszenia, być nakarmionym czy oczyszczonym z grzechu. Jednakże to wszystko, co Chrystus czynił na ziemi, prowadziło do

najważniejszego celu – do zbawienia, a więc obdarowania człowieka Bożym życiem. Jak mówią ojcowie Kościoła, Syn Boży stał się człowiekiem, aby człowiek mógł stać się Bogiem, aby człowiek został przeobstwoniony, czyli nierozdzielnie zjednoczony z Chrystusem, upodobniony do Niego. I taki też jest cel liturgii – upodobnić nas do Chrystusa, przemienić nas w Niego, napełnić życiem samego Boga”.

7. Poproś uczniów, by otworzyli podręczniki (s. 126) i przeczytali zamieszczone tam cytaty z KKK:

W liturgii Kościół błogosławi i wielbi Boga Ojca jako źródło wszelkich błogosławieństw stworzenia i zbawienia, jakimi pobłogosławił On nas w swoim Synu, by udzielić nam Ducha przybranego synostwa (KKK 1110).

Dzieło Chrystusa w liturgii ma charakter sakramentalny, ponieważ jego misterium zbawienia uobecnia się w niej mocą Ducha Świętego; Jego ciałem, którym jest Kościół, jest jakby sakramentem (znakiem i narzędziem), w którym Duch Święty rozdziela misterium zbawienia. Przez swoje czynności liturgiczne Kościół pielgrzymujący uczestniczy już w liturgii niebieskiej, otrzymując jej przedsmak (KKK 1111).

Posłanie Ducha Świętego w liturgii Kościoła ma na celu przygotować zgromadzenie na spotkanie z Chrystusem; przypominać i ukazywać Chrystusa wierze zgromadzenia; uobecniać i spełniać zbawcze dzieło Chrystusa swoją przekształcającą mocą oraz sprawiać, by owocował dar komunii w Kościele (KKK 1112).

8. Kiedy uczniowie będą czytali cytaty, narysuj na tablicy tabelę:

Osoba Trójcy Świętej	Jej działanie w życiu człowieka
Bóg Ojciec	
Jezus Syn Boży	
Duch Święty	

Kiedy uczniowie skończą czytać, zaproponuj, by uzupełnili tabelę w oparciu o te trzy cytaty, pracując w grupach.

Następnie porównajcie rozwiązania i ustalcie ostateczną wersję, którą uczniowie mogą zanotować na przykład na osobnych kartkach albo w zeszytach.

Przykładowe rozwiązanie:

Osoba Trójcy Świętej	Jej działanie w życiu człowieka
Bóg Ojciec	źródło wszelkich błogosławieństw stworzenia i zbawienia; udzielił nam Ducha, abyśmy stali się Jego przybranymi dziećmi
Jezus Syn Boży	dzieło odkupienia człowieka, obecny w sakramentach Kościoła
Duch Święty	przygotowuje zgromadzenie liturgiczne na spotkanie z Jezusem, przypomina dzieło zbawcze Jezusa

/ ODPOWIADAM /

9. Zapytaj: *W jaki sposób możesz podziękować za udział w życiu Bożym?*

Zachęć uczniów, by przedstawili kilka propozycji.

/ UTRWALAM /

10. Wspólnie zbierzcie najważniejsze informacje z lekcji. Możesz skorzystać z podsumowania zawartego w podręczniku (s. 127):

Zapamiętaj:

- > Liturgia jest przestrzenią, w której dokonuje się pełne uwielbienie Boga i uświęcenie człowieka.

- > W liturgii Kościół wielbi Boga za dzieło stworzenia, Syna Bożego za odkupienie, a Ducha Świętego za uświęcenie człowieka.
- > W liturgii Kościół pielgrzymujący uczestniczy w liturgii niebieskiej.

/ MODŁĘ SIĘ /

11. Jako modlitwę końcową odczytaj fragment listu do Efezjan 1,3-7 (możesz poprosić o głośne odczytanie jednego z uczniów). Jeśli nie dysponujesz Pismem Świętym, fragment ten znajdziesz w podręczniku (s. 127).

Niech będzie błogosławiony Bóg i Ojciec
Pana naszego, Jezusa Chrystusa;
On to napełnił nas wielkim błogosławieństwem duchowym
Na wyżynach niebieskich – w Chrystusie.
W Nim bowiem wybrał nas przed założeniem świata,
Abyśmy byli święci i nieskalani przed Jego obliczem.
Z miłości przeznaczył nas dla siebie
jako przybranych synów poprzez Jezusa Chrystusa,
według postanowienia swej woli,
ku chwale majestatu swej łaski,
którą obdarzył nas w Umiłowanym.
W Nim mamy odkupienie przez Jego krew –
odpuszczenie występków,
według bogactwa Jego łaski.

SAKRAMENTY – WIDZIALNE ZNAKI NIEWIDZIALNEJ ŁASKI

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom wartości życia sakramentalnego i zachęcenie ich do regularnego życia sakramentalnego; przedstawienie powiązań i zależności między sakramentami.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > referuje, że sakramenty są skutecznymi znakami łaski, ustanowionymi przez Chrystusa i powierzonymi Kościołowi,
- > argumentuje, że przez znaki sakramentalne otrzymuje życie Boże.

Postawy: uczeń z szacunkiem przyjmuje sakramenty święte.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, analiza tekstu, tworzenie tekstu, prezentacja filmu¹.

Środki dydaktyczne: tekst do analizy² (załącznik 1 – zob. plik w Strefie Katechety, do wydrukowania dla każdego ucznia), podręcznik.

¹ Wedle uznania katechety, np. *Język miłości*, <https://www.youtube.com/watch?v=fSA9hPn-1ZwQ&feature=youtu.be> (dostęp: 05.05.2020). Materiał warto przygotować przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

² Opracowano na podstawie: Ks. Krzysztof Porosło, *Co to są sakramenty i dlaczego katolicy muszą je przyjmować?*, <https://deon.pl/wiara/duchowosc/co-to-sa-sakramenty-i-dlaczego-katolicy-musza-je-przyjmowac,471110>, (dostęp: 11.03.2018).

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Zachęć uczniów, by przywołali wszystkie osoby, które przygotowywały ich do przyjęcia sakramentów (rodziców, chrzestnych, księży, katechetów) – w ich intencji wspólnie odmówcie *Modlitwę Pańską*.
2. Poproś uczniów, by otworzyli podręczniki na s. 128 i przeczytali zamieszczony tam tekst:

W Kościele dużo mówi się o duszy i kwestiach duchowych. Czy to znaczy, że ciało jest sprawą drugorzędną? Albo że przeszkadza w życiu duchowym? Gdyby Bogu zależało tylko na naszej duszy, stworzyłby nas jako istoty bezcielesne – podobnie jak aniołów. A jednak dał nam i duszę, i ciało.

3. Zapytaj: *Dlaczego w przeżywaniu wiary ważna jest nie tylko dusza, lecz także ciało?*

Pozwól uczniom na swobodne wypowiedzi. Nie oceniaj. Pilnuj jedynie, by uczniowie nie uciekali od tematu – w takich wypadkach możesz na przykład kierować ich uwagę ku zdaniom przeczytanym z podręcznika.

/ SPOTYKAM /

4. Przypomnij uczniom teorię pięciu języków Gary'ego Chapmana, z którą zetknęli się w pierwszej klasie. Możesz odwołać się do informacji zawartych w podręczniku (s. 129–130) lub zaprezentować któryś z filmów na ten temat (np. *Język miłości*).
5. Zapytaj: *Które z tych sposobów przemawiają do was najbardziej?*

Zaznacz, że każdy odpowiada w swoim imieniu – jak wskazał Gary Chapman, każdy ma „swoją” język okazywania bliskości.

Podsumuj rozmowę: *Zauważcie, że tylko jeden z tych „języków” wiąże się z wypowiadaniem konkretnych słów. Pozostałe to raczej mowa ciała i działanie. Wielu osobom słowa nie wystarczają. Więcej nawet: same słowa nie wystarczą NIKOMU, muszą być poparte gestem, działaniem. Czy w relacji z Bogiem mogłoby zatem być inaczej?*

/ POZNAJĘ /

6. Zwróć uwagę, że Pan Jezus również okazywał miłość na pięć sposobów.

Uczniowie na podstawie tekstów z Pisma Świętego umieszczonych w podręczniku (s. 130) podają sposoby wyrażania miłości przez Pana Jezusa. Możesz zaproponować zarówno pracę indywidualną, w grupach, jak i w całym zespole klasowym.

Prawidłowe rozwiązanie:

- a) „Jak mnie umiłował Ojciec, tak i ja Was umiłowałem” (J 15,9) – wyrażanie miłości słowem.
 - b) „Idźcie [ze Mną] na pustkowia i trochę odpocznijcie” (Mk 6,31) – wyrażanie miłości poświęceniem czasu.
 - c) „Jezus wyciągnął rękę, dotknął go” (Łk 5,13) – wyrażanie miłości dotykiem.
 - d) „Jezus wziął chleby, odmówił modlitwę dziękczynną i rozdał się dającym” (J 6,11) – wyrażanie miłości obdarowaniem.
 - e) „Potem nalał wodę do misy i zaczął myć nogi uczniom” (J 13,5) – wyrażanie miłości czynkami.
7. Podsumuj pracę z cytatami: *Ludzie widzieli Jezusa, słyszeli Go, mogli Go dotknąć i przez to doznawali uzdrowienia fizycznego i duchowego. My nie widzimy Go i nie dotykamy w ten sam sposób. Ale czy to znaczy, że pozostała nam tylko opowieść o Nim zawarta w Ewangelii? Jezus – jak wierzymy – jest obecny pośród nas w sakramentach Kościoła. Posługując się materialnymi znakami, ofiaruje nam swoją miłość. A my, uczestnicząc w tych znakach, odpowiadamy na Jego miłość.*
8. Przejdź do pracy z następnym tekstem w podręczniku (s. 130–131). Poleć, by uczniowie go przeczytali (razem z fragmentem KKK). Po lekturze zadaj pytania:
- > Jak dzielimy sakramenty?
 - > Dlaczego mówimy, że sakramenty są skutecznymi znakami?
 - > Od czego zależy skuteczność sakramentów?

9. Uczniowie w oparciu o posiadaną wiedzę i zamieszczone poniżej teksty (pierwszy to załącznik 1, a drugi dostępny jest w podręczniku ucznia – s. 131) piszą e-mail zaadresowany do Pana Jezusa z podziękowaniem za miłość i łaskę podarowaną w sakramentach. Poproś, by pamiętali o znakach eucharystycznych, które tę miłość wyrażają.

Sakramenty są znakami...

Chodzi tutaj o ich zewnętrzny, widzialny, materialny i rytualny aspekt. Sakramenty zawsze sprawujemy przy użyciu pewnego rytu, którego istotnym elementem jest coś materialnego, a mówiąc precyzyjniej: połączenie materialnego znaku i słowa. Te znaki – takie jak polanie wodą, namaszczenie olejem, chleb czy wino – są rzeczywistością materialną i zmysłową: widzimy je, dotykamy ich, mają zapach czy smak. Temu elementowi materialnemu zawsze towarzyszy słowo, a więc pewna określona formuła sakramentalna. (...) Znaki sakramentalne, a więc złożenie elementu materialnego i słowa, mają charakter wydarzenia – sprawiają w człowieku zmianę, dokonują tego, co oznaczają. Jeśli znak zanurzenia w wodzie odsyła nas do oczyszczenia, to znaczy, że sakrament chrztu naprawdę dokonuje oczyszczenia człowieka z grzechu pierworodnego. Jeśli znak namaszczenia krzyżmem oznacza udzielenie daru Ducha Świętego, to faktycznie jest on udzielany. Jeśli znaki chleba i wina odnoszą nas do Wieczernika i do tajemnicy Ciała i Krwi Jezusa, to faktycznie mocą słów konsekracji chleb i wino stają się Ciałem i Krwią Chrystusa, którymi możemy się karmić. Wraz z tymi znakami dokonuje się ich skutek, a więc realna zmiana w człowieku na mocy Bożego działania przez pośrednictwo tego znaku. Właśnie to oznacza formuła, że sakramenty sprawiają to, co oznaczają.

...w których otrzymujemy łaskę – wyraz miłości Boga do człowieka³

W chrzcie tym znakiem jest woda, w której przyjmujesz Bożą miłość oczyszczającą cię z grzechów i otwierającą przed tobą bramy królestwa Bożego.

W sakramencie pokuty słyszysz słowo przebaczenia: słowo miłości, która przełamuje moc twoich grzechów.

W sakramencie Eucharystii – w znaku chleba i wina – otrzymujesz ciało i krew Chrystusa, Bożą miłość odnawiającą twoje życie duchowe.

³ Opracowano na podstawie: Maciej Górnicki, *Wstęp do Kościoła: sakramenty, czyli znaki Bożej miłości*, https://opoka.org.pl/biblioteka/P/PR/mg_wprowadzenie3.html (dostęp: 20.12.2017).

W sakramencie małżeństwa Bóg udoskonala miłość między mężczyzną i kobietą. Znakem są słowa wypowiedziane podczas przysięgi małżeńskiej.

W sakramencie bierzmowania poprzez znak namaszczenia i nałożenia rąk Bóg czyni cię dojrzałym chrześcijaninem, dojrzałą chrześcijanką.

W sakramencie chorych Bóg przez namaszczenie dotyka twojego ciała i twojej duszy, aby podnieść cię na duchu, gdy cierpisz; umocnić, a często także uzdrowić.

W sakramencie święceń poprzez nałożenie rąk i namaszczenie Bóg dotyka wybranych, aby mogli przewodniczyć Bożemu ludowi i nieść mu Bożą miłość.

/ UTRWALAM I PODEJMUJĘ WYZWANIE /

10. Wspólnie podsumujcie wszystkie wiadomości. Możesz skorzystać z wniosków zamieszczonych w podręczniku (s. 131):

- > Sakramenty są skutecznymi znakami łaski, ustanowionymi przez Chrystusa i powierzonymi Kościołowi.
- > Przez te znaki jest udzielane życie Boże.
- > Obrzędy widzialne, w których celebrowane są sakramenty, oznaczają i urzeczywistniają łaski właściwe każdemu sakramentowi.

11. Następnie zaproponuj uczniom, by podjęli wyzwanie przedstawione w podręczniku (s. 132):

Pamiętasz definicję sakramentu? Jeśli nie – przejrzyj raz jeszcze materiał z tej lekcji albo poszukaj odpowiedzi w internecie i utrwaj ją w swojej pamięci. Aby to sobie ułatwić, wymyśl rebus, który ją przedstawi.

Możecie wspólnie wybrać najlepszy rebus i go nagrodzić – na przykład brawami lub zwolnieniem z najbliższej kartkówki.

/ MODLĘ SIĘ /

12. Lekcję zakończ krótkim fragmentem z *Dzienniczka* (1286) siostry Faustyny – podziękowaniem za sakramenty (s. 133):

Dzięki Ci, Boże, za chrzest święty (...).

Dzięki Ci, Panie, za spowiedź świętą,

za to źródło wielkiego miłosierdzia,

które jest niewyczerpane,

za tę krynicę łask niepojętą,
w której dusze bieleją grzechem zmażane.
Dzięki Ci, Jezu, za świętą komunię,
w której sam siebie dajesz nam.
Czuję, jak Twe serce w mej piersi bije,
jak życie Boże rozwijasz we mnie sam.
Dziękuję Ci, Duchu Święty, za bierzmowania sakrament,
który mnie pasuje na rycerza Twego
i daje duszy moc na każdy moment,
i strzeże mnie od złego⁴.

⁴ Cytaty z *Dzienniczka* św. Siostry Faustyny Kowalskiej podajemy za: M. Faustyna Kowalska, *Dzienniczek. Miłosierdzie Boże w duszy mojej*, Misericordia, Kraków 2020.

28/

SAKRAMENTY UMACNIAJĄ NASZĄ WIARĘ

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom wartości życia sakramentalnego i zachęcenie ich do regularnego życia sakramentalnego.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > odkrywa, że Jezus zbawia przez sakramenty,
- > tłumaczy, w jaki sposób Bóg jest obecny w przyjmowanych przez niego sakramentach,
- > argumentuje, że sakramenty są łaską.

Postawy: uczeń z szacunkiem przyjmuje sakramenty święte.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, praca z tekstem, prezentacja filmu, praca w parach – mapa myśli.

Środki dydaktyczne: film *Kapłaństwo to niesamowite powołanie*¹, karta pracy do mapy myśli (załącznik 1 – zob. plik w Strefie Katechety, do wydrukowania dla każdej pary w klasie), podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Podobnie jak na poprzedniej lekcji zachęć uczniów, by dziś przywołali w myślach wszystkie osoby, które przygotowywały ich do przyjęcia

¹ Film jest dostępny tutaj: <https://youtu.be/5aNpoJ2JxdY> (1.17). Materiał warto przygotować przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

sakramentów (rodziców, chrzestnych, księży, katechetów) – w ich intencji wspólnie odmówcie *Modlitwę Pańską*.

2. Przeczytaj na głos poniższy fragment książki *Daj nura* ojca Timothy'ego Radcliffe'a:

Jezus mówi: „A gdy was poprowadzą, żeby was wydać, nie martwcie się przedtem, co macie mówić; ale mówcie to, co wam w owej chwili będzie dane. Bo nie wy będziecie mówić, ale Duch Święty” (Mk 13,11). Przygotowujemy się jednak na te spontaniczne słowa przez studiowanie i modlitwę, podobnie jak tenisista ćwiczy godzinami, żeby, kiedy trzeba, spontanicznie dobrze zagrać. Musimy uczyć się, jak bronić naszej wiary w sposób racjonalny, inteligentnie, jak dorośli. Tak właśnie otwieramy się na duchowe dary mądrości, rozumu i umiejętności. Kiedy pewnego razu sześćioletni Herbert McCabe (późniejszy filozof, dominikanin) był niegrzeczny, jego mama zrugła go, mówiąc: „Jesteś teraz bardzo złym chłopcem, a może nawet masz grzech śmiertelny”. Młody Herbert podobno odpowiedział: „Mamo, to niemożliwe. Nie mogę popełnić grzechu śmiertelnego, póki nie osiągnę wieku używania rozumu. Według Kościoła w wieku sześciu lat jeszcze go nie osiągnąłem. Twoje rozumowanie jest tym samym błędne”. Ludzie potrzebują czasu, aby odnaleźć swój głos (...). Mają w zwyczaju rozprawiać i pozować, stawiać śmieszne żądania oraz okazywać swoją ignorancję. Rozwiązaniem nie jest jednak to, aby ich uciszać(...), ale pomóc im znaleźć słowa, których szukają (...). Zamiast podnosić alarm, musimy cierpliwie odkrywać prawdziwą myśl, która mozolnie próbuje wydostać się na powierzchnię².

3. W rozmowie kierowanej upewnij się, że uczniowie zrozumieli tekst. Możesz skorzystać z poniższych pytań:

- > Co jest wpisane w życie chrześcijanina?
- > Co zapowiada Pan Jezus?
- > W jaki sposób możemy przygotować się na obronę swojej wiary?

² Timothy Radcliffe OP, *Daj nura*, cyt za: Alina Petrowa-Wasilewicz, *7 opowieści o dwóch sakramentach*, <https://stacja7.pl/wiara/7-opowieści-o-dwóch-sakramentach/> (dostęp: 05.05.2020).

4. Zachęć uczniów, by odnaleźli w podręczniku i przeczytali krótkie wypowiedzi Pierce'a Brosnana i Przemysław Babiara (s. 135):

Pierce Brosnan, czterokrotny odtwórca roli Jamesa Bonda, w jednym z wywiadów powiedział: „Bycie katolikiem mam w DNA”. Przyznał, że gdy był w żałobie po śmierci żony, a potem córki, modlitwa pomagała mu żyć i zmagać się z bólem. Dodał, że dalej mu pomaga – być dobrym ojcem, aktorem, człowiekiem.

„Zawsze pamiętam o modlitwie, pod koniec dnia zostaje Bóg, Jezus, formacja katolicka, wiara. To wiara pomogła mi w momentach największego cierpienia, zwątpienia i strachu. Język modlitwy to jest coś stałego, pewnego”. W innym wywiadzie przyznał, jak ważny jest dla niego sakrament Eucharystii: „Kościół zawsze wypełniał dużą część mojego życia. Jako dziecko byłem ministrantem i służyłem do mszy. W dalszym ciągu uczestniczę we Mszy Świętej, to dla mnie ważna część życia”³.

Do swojej wiary otwarcie przyznaje się również Przemysław Babiara, znany dziennikarz sportowy. Podczas spotkania ze studentami z Duszpasterstwa Akademickiego „Emaus” wyznał, że wiara towarzyszy mu od dziecka. Jako dziennikarz pracuje także w niedziele, ale zawsze szuka możliwości uczestniczenia we Mszy Świętej – nawet gdy znajdzie się daleko od domu, w kraju, w którym znalezienie kościoła katolickiego jest bardzo trudne. Tak było na przykład w Japonii – dziennikarz nie mógł znaleźć świątyni, więc poprosił o pomoc Matkę Bożą. Znalazł ją i był na mszy.

Przemysław Babiara mówi, że bycie chrześcijaninem to dla niego powód do dumy, a nie wyraz słabości. I że najlepszym miejscem wyznawania oraz budowania swojej wiary jest wspólnota Kościoła. Podczas wspomnianego spotkania ze studentami powiedział:

„Wiara poza Kościołem zaczyna się wyradzać. Bo Kościół wcale nie jest skostniałą instytucją, z której Pan Bóg dawno już uciekł (...). My mamy przeżywać całą naszą rzeczywistość z Panem Bogiem. On nie ma być kimś postawionym tylko na półeczce w naszym życiu. Całe nasze życie domaga się *sacrum* (...). Życie człowieka to nieustanne zmaganie się. To trud,

³ Iwona Flisikowska, *Pierce Brosnan: Wiara pomogła mi przetrwać życiowe tragedie*, <https://pl.ale-teia.org/2019/09/30/pierce-brosnan-wiara-pomogla-mi-przetrzac-zyciowe-tragedie/> (dostęp: 02.02.2020).

wspinaczka do celu, który nie zawsze łatwo dostrzec. Mamy jednak linę – wiarę. Linę, której w każdej chwili możemy się chwycić. Jest ci trudno? Poproś księdza, by włożył na ciebie ręce. Jezus leczy przecież tu i teraz. A my zapominamy o Jego rzeczywistej obecności w naszym życiu”⁴.

5. Omów z uczniami przeczytane wypowiedzi. Przykładowe pytania do rozmowy:

- > W jaki sposób aktor poradził sobie z życiowymi trudnościami?
- > Co pomogło mu po śmierci żony i córki?
- > Jaki sakrament jest ważną częścią jego życia?
- > Co mówi o swojej wierze Przemysław Babiaryz?
- > Jakie przesłanie skierował do studentów?

W podsumowaniu rozmowy podkreśl, że w trudnych sytuacjach życiowych Bóg umacnia nas swoją łaską, a szczególnie dostęp mamy do niej w sakramentach.

/ POZNAJĘ /

6. Jeśli masz taką możliwość, zaprezentuj uczniom krótki film: *Kapłaństwo to niesamowite powołanie*.

Zacznij dyskusję na temat filmu. W rozmowie zwróć szczególną uwagę na owocność życia Kościoła dzięki sakramentom i obecności w nich Chrystusa, który obdarowuje człowieka za pośrednictwem kapłanów.

Poproś też uczniów, by wymienili sakramenty, które zostały zaprezentowane w filmie.

7. Zaproponuj uczniom, by w parach przygotowali mapę myśli. Temat: *Sakramenty wiary*. Rozdaj im wydrukowanie karty pracy (załącznik 1).

Podpowiedz, by wykorzystali dwa cytaty z soborowej konstytucji *Sacrosanctum concilium* zamieszczone w podręczniku (s. 136) oraz uwzględnili następujące słowa kluczowe: łaska, uświęcenie człowieka, paschalne misterium, znaki sakramentalne. Zaznacz, że wspomniana konstytucja to jeden z najważniejszych dokumentów Kościoła poświęconych liturgii i sakramentom.

⁴ Cyt. za: Joanna Juroszek, *Babiaryz, jakiego nie znacie*, <https://info.wiara.pl/doc/1366576.Babiaryz-jakiego-nie-znacie> (dostęp: 20.02.2020).

/ ODPOWIADAM /

8. Zaznacz, że Jezus jest nieustannie przy nas obecny – zgodnie z obietnicą, którą złożył swoim uczniom: „A oto Ja jestem z wami przez wszystkie dni, aż do skończenia świata” (Mt 28,20). Podkreśl, że sakramenty są szczególnym znakiem tej obecności. Możesz to uszczegółowić. Na przykład: podczas Eucharystii spotykamy Go jako nieustannie obecnego w Najświętszym Sakramencie, dziękujemy Mu za Jego miłość i za to, że z tej miłości gotów był ponieść dla nas śmierć; w sakramencie pojednania spotykamy Go jako miłosiernego, gotowego odpuścić nam wszelkie zło, o ile sami chcemy je odrzucić; w sakramencie małżeństwa spotykamy Go jako tego, który nam błogosławi i wspiera w naszej wzajemnej miłości; gdy jesteśmy chorzy, Jezus w sakramencie namaszczenia podtrzymuje nas, dodaje nam sił na ten trudny czas.
9. Zachęć uczniów, by zastanowili się nad tą obecnością Jezusa w swoim życiu, nad własnym doświadczeniem sakramentów (podręcznik, s. 137):

Jezus towarzyszy ci na ścieżkach twojego życia. Zauważasz to? Możesz wskazać chwile, kiedy odczuwasz to najmocniej? Albo kiedy najbardziej potrzebujesz tego towarzystwa? Co to za sytuacje? Jakie to trudności? I czego oczekujesz wówczas od Jezusa?

Napisz o tym – tutaj, w zeszyte, w swoim pamiętniku lub w telefonie.

Zaglądaj do tych zapisków od czasu do czasu. Możesz je uzupełniać, korygować, opatrywać nowymi komentarzami. Niech pomogą ci coraz pełniej dostrzegać obecność Jezusa w twoim życiu.

/ UTRWALAM /

10. W podsumowaniu zwróć szczególną uwagę na fakt, że obecność Jezusa w sakramentach to wyraz czulej troski o każdego człowieka (zwłaszcza o tego, który potrzebuje uzdrowienia i przebaczenia) na wszystkich etapach życia, aż do osiągnięcia świętości w królestwie Bożym.
11. Następnie wspólnie z uczniami zbierz najważniejsze myśli z dzisiejszych zajęć. Pozwól im powiedzieć, co najbardziej do nich przemówiło, co ich dotknęło.
12. Spuentuj lekcję w dwóch, trzech zdaniach. Możesz skorzystać z podręcznika (s. 138):

- > Jezus jest wierny obietnicy złożonej uczniom: „A oto Ja jestem z wami przez wszystkie dni, aż do skończenia świata”.
- > Jezus przychodzi do ciebie w sakramentach.
- > Jest z tobą, aby umacniać cię swoją łaską w twojej drodze do nieba.

/ MODŁĘ SIĘ /

13. Zakończ spotkanie wspólnym odczytaniem Psalmu 23 – jednej z najpiękniejszych biblijnych opowieści o nieustannej obecności i opiece Bożej:

Pan jest moim pasterzem, nie brak mi niczego.
 Pozwala mi leżeć na zielonych pastwiskach.
 Prowadzi mnie nad wody, gdzie mogę odpocząć,
 przywraca mi życie.
 Wiedzie mnie po właściwych ścieżkach
 przez wzgląd na swoje imię.
 Chociażbym chodził ciemną doliną,
 zła się nie ulękę,
 bo Ty jesteś ze mną.
 Twój kij i Twoja łaska
 dodają mi otuchy.
 Stół dla mnie zastawiasz
 wobec mych przeciwników;
 namaszczasz mi głowę olejkiem;
 mój kielich jest przeobfity.
 Tak, dobroć i łaska pójdą w ślad za mną
 przez wszystkie dni mego życia
 i zamieszkam w domu Pańskim
 na długie dni. (Ps 23,1-6)

CHRZEST POCZĄTKIEM NOWEGO ŻYCIA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: wyjaśnienie znaczenia sakramentu chrztu i kształtowanie umiejętności analizowania związku pomiędzy wiarą a życiem sakramentalnym.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wyjaśnia znaczenie sakramentu chrztu,
- > wymienia skutki otrzymania sakramentu chrztu,
- > uzasadnia wartość nadawania imion chrześcijańskich na chrzcie świętym.

Postawy: uczeń rozwija w sobie świadomość przyjętego chrztu.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, praca z tekstem, praca w grupach.

Środki dydaktyczne w katechezie: czarne flamastry, karty do pracy w grupach (załącznik 1 – zob. plik w Strefie Katechety, do wydrukowania dla każdego ucznia)¹, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Zaproponuj uczniom wspólną modlitwę w intencji ich rodziców i rodziców chrzestnych. Zaznacz, że to oni zadbali, by uczniowie otrzymali

¹ Opracowano na podstawie: KAI, *Sergio Ramos, kapitan piłkarskiej reprezentacji Hiszpanii przyjął chrzest*, <https://pl.aleteia.org/2019/05/17/sergio-ramos-kapitan-pilkarskiej-reprezentacji-hispanii-przyjal-chrzest/> (dostęp: 17.05.2019).

sakrament chrztu i zostali włączeni we wspólnotę Kościoła – wspólnotę ludzi z Bogiem i Boga z ludźmi.

2. Przeczytajcie wspólnie z podręcznika krótki tekst o pingwinach (s. 140):

Kojarzysz czarno-białe ptaki ze zdjęcia? Pingwiny żyją na Antarktydzie w bardzo trudnych warunkach – temperatura spada tam nawet do minus 40, 50 stopni Celsjusza. Poczucie zimna potęguje silny wiatr. W takich chwilach pingwiny przed zamarznięciem ratuje wzajemna bliskość. Ptaki ustawiają się jak najbliżej siebie i tworzą ściśniętą gromadę. Tym, które stoją na obrzeżach, jest najzimniej; tym w środku – najcieplej. Dlatego pingwiny zebrane w taką ciasną gromadę nieustannie zamieniają się miejscami, aby żaden nie zamarzł. Wszystkie systematycznie się ogrzewają. Samotny pingwin nie przetrwałby zimy na Antarktydzie. Podobnie chrześcijanin potrzebuje wspólnoty, w której będzie się umacniał i rozwijał wiarę. Sakrament chrztu otrzymujemy właśnie we wspólnocie Kościoła, a nasi rodzice i rodzice chrzestni zobowiązują się do jej podtrzymywania. Gdy dorastamy, świadomie wyznajemy wiarę, przyjmując sakrament bierzmowania².

3. Wspólnie omówcie tekst, akcentując przede wszystkim przeniesienie z płaszczyzny anegdoty (pingwiny) na płaszczyznę życia sakramentalnego. Możesz w tym celu zadać poniższe pytania:

- > W jaki sposób pingwiny pomagają sobie nawzajem przetrwać zimno arktyczne?
- > Dlaczego autor wykorzystał analogię ze środowiska życia pingwinów?
- > W jaki sposób wspólnota pomaga nam wzrastać w wierze?

/ SPOTYKAM /

4. Poproś uczniów, by utworzyli czteroosobowe zespoły. Następnie poleć, by zapoznali się z historią strażaka Corvalana z Paragwaju lub historią Sergio Ramosa, kapitana hiszpańskiej drużyny piłkarskiej. Pierwszy z tekstów umieszczony jest w podręczniku ucznia (s. 141), drugi znajduje się

² Opracowano na podstawie: Timotty Radcliffe OP, *Daj nura. Życie po chrzcie i bierzmowaniu*, przeł. Katarzyna Dajksler, W drodze, Poznań 2013; zob. Alina Petrowa-Wasilewicz, *7 opowieści o dwóch sakramentach*, <https://stacja7.pl/wiara/7-opowieści-o-dwóch-sakramentach/> (dostęp: 02.02.2020).

w załączniku 1. Zadaniem grup będzie przygotowanie wywiadu z jedną z tych osób – uczniowie mogą odwołać się do tekstów z podręcznika oraz do informacji na temat wspomnianych osób bądź opisanych zdarzeń, które znajdują w internecie.

W październiku 2019 roku pracownicy straży pożarnej w paragwajskim mieście Ciudad del Este zostali wezwani do miesięcznego niemowlaka, który nie wykazywał żadnych oznak życia. Kiedy tam dotarli, natychmiast podjęli działania. Reanimacja i wentylacja tlenowa nie dawały żadnego rezultatu. Kiedy wyglądało na to, że maluszka nie da się już uratować, jeden z ratowników postanowił go ochrzcić. I wtedy dziecko zareagowało – nie podczas działań medycznych, a w chwili udzielania chrztu. Strażacy z Ciudad del Este opisali tę historię na swoim profilu na Facebooku:

„Nie możemy nie opowiedzieć tego, co się dzisiaj wydarzyło, w czwartek o 14.50. Otrzymaliśmy telefon od zdesperowanej studentki medycyny z prośbą o pomoc zaledwie miesięcznemu dziecku, synowi trzynastoletniej dziewczynki. Szybko pojechaliśmy z mobilnym AM-28, który znajduje się w naszej bazie, kilka kroków od pogotowia.

Po przyjeździe zastaliśmy taką scenę: dziewczynka z niemowlęciem w ramionach, jego parametry życiowe były prawie niezauważalne, nie było czasu do stracenia. Karetka ruszyła z kopyta, a ratownicy rozpoczęli «wyścig o życie» tej kruszynki. Nieustannie wentylowali maluszka, walczyli, by wreszcie zareagował.

Kiedy dotarli do szpitala, strażak o nazwisku Corvalan (który niegdyś był klerykiem) poprosił o wodę i szybko ochrzcił dziecko; u nas mówimy na to «ratowanie wodą» (a takie dzieci nazywamy «cudem Boga»). W tym momencie maluszek cudownie i niewiarygodnie zareagował – na naszych oczach; został przekazany na oddział pogotowia pediatrycznego, pod opiekę dyżurnych lekarzy.

Być może trudno w to uwierzyć, może był to przypadek, ale jednego jesteśmy pewni – od dziś ta mała kruszyna jest częścią jednej z najbardziej poruszających i ekscytujących historii naszej instytucji!³

³ Oficjalny profil FB strażaków z Ciudad del Este, wpis z 24 października 2019 roku, <https://www.facebook.com/BomberosCDE/posts/2499343460149462> (dostęp: 20.02.2020).

[tekst z załącznika 1]

Kapitan piłkarskiej reprezentacji Hiszpanii Sergio Ramos przyjął chrzest święty w madryckim kościele pod wezwaniem Matki Boskiej z Moraleja. Piłkarz występujący na co dzień w szeregach ekipy Realu Madryt potwierdził, że ceremonia miała miejsce 13 maja – w dniu, w którym Kościół obchodzi święto Matki Boskiej Fatimskiej. W uroczystości wzięła udział bardzo wąska grupa najbliższych i przyjaciół hiszpańskiego piłkarza, jednego z najbardziej utytułowanych defensorów w historii futbolu tego kraju.

5. Podsumuj tę część lekcji rozmowa kierowaną. Przykładowe pytania:

- > Co otrzymujemy w sakramencie chrztu?
- > Co sprawia, że nawet osoby, które odniosły życiowy sukces, pragną przemiany swojego życia?
- > Dlaczego strażak z Paragwaju walczący o życie dziecka udzielił mu chrztu z wody?

/ POZNAJĘ /

6. Poproś uczniów, by w parach przeczytali informacje zawarte w podręczniku (s. 141–142). Kiedy skończą, niech przeczytają tekst jeszcze raz – tym razem podczas czytania powinni użyć ołówka (bądź też wykonać to polecenie w wyobraźni). Ich zadaniem jest zamazać słowa, które według nich nie są konieczne do zrozumienia zawartych tam informacji. Niech po zostanie tylko to, co niezbędne.
7. Kiedy uczniowie skończą pracę, porównajcie efekty. Zadbaj, by w wypowiedziach uczniów zostały wymienione skutki otrzymania sakramentu chrztu, które zostały przedstawione w tekście (odpuszczenie grzechów, dziecięstwo Boże, włączenie w Kościół, łaska uświęcająca). Dla utrwalenia możesz wynotować je na tablicy.

/ ODPOWIADAM /

8. Przywołaj formułę chrzcielną: *Janie/ Jacku/ Mario/ Anno* (możesz wstawić dowolne imiona uczniów obecnych na zajęciach), *ja ciebie chrzczę w imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego*.

Następnie zadaj uczniom pytanie: *Dlaczego przykładą się ogromną wagę do wyboru imienia dziecka?*

W rozmowie możesz przypomnieć biblijne opowieści o nadaniu lub zmianie imienia, pokazać wagę tego aktu.

Kontynuuj temat:

- > Dlaczego chrześcijanie powinni nosić imiona świętych czy błogosławionych?
- > Jakie jest znaczenie imienia bądź imion, które nosisz? Z jakiego języka się wywodzi, co oznacza? (jeśli uczniowie nie znają odpowiedzi na to pytanie, możesz zaproponować, by skorzystali z internetu w smartfonach i odnaleźli potrzebną informację).
- > Czy wiesz, dlaczego otrzymałeś takie, a nie inne imię, imiona?
- > Co wiesz o swoim patronie, patronce?

9. Zaznacz, że imię wyraża wyjątkowość i niepowtarzalność, a także misję, zadanie do wypełnienia. Przywołaj cytaty z katechizmu młodych⁴ zawarty w podręczniku w dziale „odpowiadam” (s. 142):

Imieniem, które otrzymujemy na chrzcie, zwraca się do nas Bóg. Przyjmując chrzest, człowiek nie jest kolejnym członkiem Kościoła, lecz jeszcze bardziej utwierdza się w przekonaniu, że jest indywidualnością. Otrzymać na chrzcie imię oznacza: „Bóg mnie zna, akceptuje mnie i przyjmuje mnie zawsze w mojej niemożliwej do pomylenia niepowtarzalności” (*Youcat*, 201).

Możesz też przywołać słowa z Księgi Izajasza: „Wezwałem cię po imieniu, jesteś mój” (Iz 43,1), by podkreślić, że każdy z nas jest dla Boga indywidualnością – każdego z nas Bóg zna z imienia.

10. Pozwól uczniom zareagować, odpowiedzieć na te słowa, przedstawić swoje odczucia. Na tę rozmowę możesz poświęcić dłuższą chwilę, żeby większość uczniów mogła się wypowiedzieć.

/ UTRWALAM I PODEJMUJĘ WYZWANIE /

11. Podsumowując lekcję, zaproponuj uczniom, by wykonali zadanie z podręcznika (s. 143):

⁴ Wszystkie cytaty z katechizmu *Youcat* podajemy za: *Youcat polski. Katechizm Kościoła katolickiego dla młodych*, Edycja Świętego Pawła, Częstochowa 2011.

Przyszło ci kiedyś na myśl, by podziękować za swój chrzest Bogu, mamie, tacie, rodzicom chrzestnym? Jeśli nie – może teraz jest na to sposobna chwila?

Ułóż podziękowania. Mogą mieć formę listu lub modlitwy. Gdy będziesz gotów – pokaż je rodzicom i chrzestnym.

Zachęć uczniów, aby wrócili do pytań z przygotowanego wcześniej wywiadu i sami (np. w ramach zadania domowego) spróbowali na nie odpowiedzieć.

12. Poproś uczniów, by na następną lekcję przynieśli swoje zdjęcia z chrztu i I Komunii Świętej.

/ MODLĘ SIĘ /

13. Zakończ spotkanie modlitwą, która będzie podziękowaniem za chrzest. Możesz zaproponować uczniom formę modlitwy spontanicznej lub skorzystać ze słów św. Faustyny (s. 143):

Dziękuję Ci, Boże, za wszystkie łaski,
którymi mnie nieustannie obsypujesz,
które mi świecą jak słońca blaski,
A przez nie drogę pewną mi pokazujesz. (...)
Dzięki Ci, Boże, za chrzest święty,
który mnie wszczepił w rodzinę Bożą,
jest to dar łaski wielki i niepojęty,
który nam dusze przeobraża⁵.

⁵ Św. Faustyna Kowalska, *Dzienniczek*, 1286.

SAKRAMENTY WTAJEMNICZENIA CHRZEŚCJAŃSKIEGO

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: kształtowanie umiejętności analizowania związku pomiędzy wiarą a życiem sakramentalnym. Przedstawienie powiązań i zależności między sakramentami.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > podaje, że chrzest, bierzmowanie i Eucharystia są sakramentami wtajemniczenia chrześcijańskiego,
- > analizuje i interpretuje obrzędy wtajemniczenia chrześcijańskiego,
- > przedstawia powiązania i zależności między sakramentami.

Postawy: uczeń wyraża wdzięczność Bogu i ludziom za przyjęte sakramenty wtajemniczenia.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, praca z tekstem, praca w grupach, praca ze zdjęciami, kontemplacja.

Środki dydaktyczne: zdjęcia twoje i uczniów z sakramentów chrztu oraz I Komunii Świętej, muzyka relaksacyjna, dowolny wydrukowany wizerunek Pana Jezusa (może być obraz Jezusa Miłosiernego – z zasobów własnych, szkolnych lub z internetu), teksty do pracy w grupach (załącznik 1 – zob. plik w Strefie Katechety, do wydrukowania w sześciu egzemplarzach)¹, podręcznik.

¹ Oprac. na podstawie: KKK 251, 252, 256, 267, 268, 282, 283; Stanisław Biel SJ, *Sakramenty inicjacji*, <https://jezuici.pl/2020/01/sakramenty-inicjacji/> Stanisław Biel SJ, 12.01.2020, jezuici.pl (dostęp: 10.02.2021).

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą. Zaproponuj, by podobnie jak na poprzednich zajęciach była to modlitwa w intencji rodziców i rodziców chrzestnych – to dzięki nim uczniowie otrzymali chrzest, oni towarzyszyli im, kiedy po raz pierwszy przyjmowali Komunię Świętą, zapewne też w ich obecności przyjęli lub przyjmą sakrament bierzmowania.
2. Wspólnie odczytajcie krótki paragraf z podręcznika (s. 144):

Słowo „inicjacja” pochodzi od łacińskiego initium – „początek”.

W wielu kulturach praktykuje się obrzędy inicjacji towarzyszące przejściu do dojrzałości duchowej i osobowej. Ślady takich praktyk znajdziemy zarówno w kulturach pierwotnych, jak i w kulturze zachodniej. Inicjacja – jak sama nazwa wskazuje – wiąże się z nowym początkiem, odrodzeniem. Mówił o tym Jezus w jednej z nocnych rozmów z Nikodemem: „Jeśli się ktoś nie narodzi powtórnie, nie może ujrzeć królestwa Bożego” (J 3,3).

3. W rozmowie kierowanej zbierzcie informacje zawarte w przeczytanym tekście:

- > Czym jest inicjacja? Od jakiego słowa pochodzi ten termin?
- > Co jest jej celem?

Podsumowując rozmowę, zaznacz: *Dzisiejsze zajęcia będą dotyczyły trzech sakramentów, które nazywamy sakramentami inicjacji chrześcijańskiej (poproś, by uczniowie je wymienili). To te spośród sakramentów, które włączają nas w życie chrześcijańskie, a następnie prowadzą ku wierze dojrzałej.*

/ SPOTYKAM I POZNAJĘ /

4. Zapytaj uczniów, które sakramenty dotąd przyjęli. Porozmawiajcie chwilę o nich. Możesz posłużyć się poniższymi pytaniami:
- > Które sakramenty dotąd otrzymaliście?
 - > Co wiecie – z opowieści rodziców lub innych krewnych – o swoim chrzcie?
 - > Jakie pamiątki z tego wydarzenia zachowujecie?

- > Jak przeżycia towarzyszyły wam, kiedy po raz pierwszy przyjmowaliście Komunię Świętą?
- 5. Wspólnie obejrzyjcie zdjęcia z chrztu i I Komunii Świętej przyniesione przez uczniów. Możesz również pokazać swoje zdjęcia. Warto poświęcić na to dłuższą chwilę, niech to będzie czas dobrych wspomnień.
- 6. Przejdź do tematu lekcji. Powiedz: *Chrzest, Eucharystia, jak również sakrament bierzmowania, który otrzymacie lub otrzymaliście, nazywane są sakramentami inicjacji chrześcijańskiej lub wtajemniczenia.*
- 7. W ramach wprowadzenia możesz poprosić uczniów o zapoznanie się z krótkim tekstem z podręcznika (s. 145).

Ta sytuacja może zdarzyć się podczas każdego meczu: trener wysyła zawodnika na boisko.

Boisko życia. Kiedyś w końcu trzeba wyjść. Może być różnie. Niektóre dziewczynki dosyć szybko muszą przejmować odpowiedzialność i np. opiekować się młodszym bratem. Uczeń szkoły zawodowej już w wieku 15–16 lat może uczyć się zawodu. Uczeń liceum dopiero po trzech latach i zdaniu matury jest uznawany za „dojrzałego” do studiów. A sam czuje się gotowy do rozpoczęcia dorosłego życia dopiero wtedy, gdy w wieku ok. 25 lat ma w rękach dyplom ukończenia studiów wyższych. W przypadku bierzmowania mówi się o „duchowej pełnoletności”. Bierzmowany nie jest już dzieckiem, ale zaczyna zaliczać się do młodzieży. Teraz chodzi o to, żeby łaskę chrztu świętego urzeczywistniać przez całe swoje życie².

- 8. Podziel klasę na trzy zespoły (lub sześć). Rozdaj uczniom teksty do pracy (załącznik 1); ewentualnie poproś uczniów, by odczytali informacje zawarte w podręczniku (s. 146). Poproś, by pracując w grupach, przedstawili zawarte tam informacje w formie pytań.

- > **Grupa I** (lub I i IV) układa pytania do części dotyczącej sakramentu chrztu.
- > **Grupa II** (lub II i V) układa pytania do części dotyczącej sakramentu Eucharystii.
- > **Grupa III** (lub III i VI) układa pytania do części dotyczącej sakramentu bierzmowania.

² Youcat polski. Bierzmowanie. Przewodnik dla katechetów i animatorów, oprac. YOUCAT Team Augsburg, red. Nils Baer, Edycja Świętego Pawła, Częstochowa 2014, s. 97.

Wyznacz czas na wykonanie zadania: 4 minuty.

Następnie każda grupa składa swoją kartkę z pytaniami i przekazuje ją kolejnej grupie (grupa I przekazuje swoje pytania grupie II, grupa II grupie III – i tak dalej).

Na słowo „start” każda grupa odpowiada pisemnie na otrzymane pytania. Wygrywa ta, która odpowie najszybciej (i odpowie bezbłędnie). Zwycięzców można nagrodzić – na przykład prawem do zmiany jednego pytania na własne podczas najbliższego sprawdzianu.

/ ODPOWIADAM /

9. Dla zmiany nastroju włącz spokojną muzykę. Na jej tle bardzo wolno przeczytaj poniższe rozważania (zob. podręcznik, s. 146):

W sakramencie chrztu, jak zauważa Benedykt XVI:

Historia mojego osobistego życia zanurza się w nurcie miłości Bożej. „Nasze życie (...) należy już do Chrystusa, a nie do nas samych. (...) w Jego towarzystwie, wręcz ogarnięci Jego miłością, jesteśmy wolni od lęku. On obejmuje nas i dźwiga tam, gdzie idziemy – On, który sam jest życiem” (Youcat, 200).

W sakramencie bierzmowania:

Przyjąć bierzmowanie oznacza zawrzeć z Bogiem swego rodzaju umowę. Bierzmowany mówi: „Tak, wierzę w Ciebie, mój Boże, daj mi Twojego Ducha Świętego, żebym do Ciebie całkowicie należał, nigdy od Ciebie nie odstąpił i całe moje życie świadczył o Tobie duszą i ciałem, słowem i czynem, na dobre i na złe”. A Bóg mówi: „Tak, ufam Ci moje dziecko – i obdaruje Cię moim Duchem, czyli sobą samym. Będę cały twój. Nie odstąpię od Ciebie w tym życiu tu na ziemi i w tym w niebie. Będę w twoim ciele i twojej duszy, w twoich czynach i słowach. Nawet jeśli zapomnisz o mnie, ja będę przy Tobie – na dobre i na złe” (Youcat, 205).

W sakramencie Eucharystii:

Gdy spożywamy połamany chleb, jednoczymy się z miłością Jezusa, który złożył za nas na drzewie krzyża swoje Ciało. Kiedy pijemy z jednego kielicha, jednoczymy się z Tym, który ofiarując się za nas, przelał nawet swoją Krew (Youcat, 208).

/ UTRWALAM /

10. Możesz zakończyć lekcję na powyższym rozważaniu. Jeśli jednak uznasz, że lepiej, by uczniowie na koniec zebrali najważniejsze informacje, skorzystaj z punktów zawartych w podręczniku (s. 146–147):

- > Chrzest, bierzmowanie i Eucharystia są sakramentami wtajemniczenia chrześcijańskiego.
- > Wierni odrodzeni przez chrzest zostają umocnieni przez sakrament bierzmowania, a w Eucharystii otrzymują pokarm życia wiecznego.
- > Dzięki tym sakramentom osiągamy skarby życia Bożego i postępujemy w doskonałej miłości.

/ MODLĘ SIĘ /

11. Zakończ spotkanie modlitwą o wylanie Ducha Świętego, którą biskup wypowiada nad bierzmowanymi:

Boże wszechmogący,
Ojcze naszego Pana, Jezusa Chrystusa,
który odrodziłeś te sługi swoje przez wodę i Ducha Świętego
i uwolniłeś ich od grzechu,
ześlij na nich Ducha Świętego Pocieszyciela,
daj im Ducha mądrości i rozumu,
ducha rady i męstwa,
ducha umiejętności i pobożności,
napętnij ich duchem bojaźni Twojej.
Przez Chrystusa, Pana naszego³.

³ Cyt. za KKK 1299.

31/

SAKRAMENTY UZDROWIENIA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: przedstawienie istoty sakramentów uzdrowienia.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > omawia liturgię sakramentów uzdrowienia,
- > wymienia i charakteryzuje sakramenty uzdrowienia.

Postawy: uczeń świadomie korzysta z sakramentów uzdrowienia.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, praca z obrazem/freskiem, ekspozycja filmu-świadcstwa, praca z tekstem biblijnym, praca indywidualna lub w parach (pisanie historii biblijnej swoim językiem), praca w parach (pisanie tweeta).

Środki dydaktyczne w katechezie: Pismo Święte (jeden egzemplarz), film-świadcstwo Andrzeja Sowy¹, zdjęcie fresku z katakumb świętych męczenników Marcelina i Piotra w Rzymie (załącznik 1 – zob. plik w Strefie Katechety, można przygotować go do wyświetlenia na rzutniku albo wydrukować), świeca i coś do jej zapalenia, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą do Ducha Świętego.

¹ Zob. np. <https://youtu.be/cFpDRao-tHc> (dostęp: 02.02.2020). Film warto przygotować przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

2. Przeczytaj fragment artykułu ks. Tomasza Jaklewicza zatytułowanego *Namaszczeni do chwały*:

Każdy z siedmiu sakramentów jest w jakimś sensie „przedłużeniem” ramion Chrystusa, które przyjmują człowieka, aby go przyciągnąć, przebaczyć mu, napętnić łaską. Sakramenty można też śmiało porównać do pocałunków, które Bóg w różnych sytuacjach przekazuje człowiekowi. Boża miłość realnie nas przemienia, uświęca, zbawia. Sakrament chorych to „pocątnik” Boga złożony na ciele człowieka cierpiącego, lękającego się o swoje życie, bojącego się śmierci. Przez ten sakramentalny znak Pan mówi choremu: „kocham cię, jestem z tobą, nie lękaj się ani choroby, ani śmierci, ja cię nie zostawię. Przeprowadzę cię przez ciemną dolinę, tylko chwyć się mocno mojej dłoni i ufaj”².

3. Zapytaj: *Dlaczego autor tego artykułu nazwał sakramenty uzdrowienia – to jest namaszczenie chorych i spowiedź – pocałunkiem Jezusa?*

/ SPOTYKAM /

4. Poproś uczniów, by odczytali z podręcznika historię Andrzeja Sowy, niegdyś muzyka rockowego i narkomana, a teraz ewangelizatora (s. 149). Jeśli masz taką możliwość, możesz też odtworzyć świadectwo Andrzeja Sowy dostępne w internecie.

Andrzej Sowa w młodości był muzykiem rockowym (w 1990 roku jego zespół zdobył nagrodę publiczności w Jarocinie). Miał ogromny irokez (wołano na niego „Kogut”), nie stronił od narkotyków, wyśmiewał Boga i tych, którzy w Niego wierzą. Teraz jest innym człowiekiem. Mówi o sobie: „ambasador Boga”. Swoją historię przedstawił w książce *Ocalony – punk w kościele*. Oto fragment artykułu o Andrzeju – a konkretnie opowieść z czasów, gdy przypadkowa znajoma zabrała go na „imprezę”. Ta okazała się... rekolekcjami Katolickiej Odnowy w Duchu Świętym, a dla niego samego – początkiem nawrócenia. Pierwsze dni były osobliwe, ale potem... „...przyszła chwila pokuty i spowiedzi. Marzena chciała iść do spowiedzi, Kogut chciał czym prędzej stamtąd wiać. Przepchał się na początek kolejki, żeby jej „załatwić” miejsce. A wszyscy zgodnie: „Kogut, my cię bez kolejki

² Ks. Tomasz Jaklewicz, *Namaszczeni do chwały*, „Apostolstwo Chorych”, <https://www.apchor.pl/2019/01/31/Namaszczeni-do-chwały> (dostęp: 02.02.2020).

puścimy!”. Podeszedł do księdza siedzącego na schodach. Przez trzy godziny najpierw nie przebiegając w słowach opowiadał o wszystkim.

– Kiedy skończyłem, ksiądz zapytał, jak mam na imię. Po raz pierwszy od lat ktoś zapytał, jak mam na imię! Dla wszystkich zawsze byłem „Kogut”! I ten ksiądz mówi mi: „Andrzej, czy ty masz świadomość, że złamałeś wszystkie dziesięć przykazań?”. Ten facet przeprowadził mnie przez cały Dekalog i zapytał: „Czy ty byś nie chciał inaczej żyć?”. Żyć?! Inaczej?! Przecież ja jestem martwy! A ksiądz: „Jeżeli żałujesz, to ja ci udzielę rozgrzeszenia”. Nie ma grzechu, którego by Jezus nie przybił do krzyża!!!

Po latach ćpania chorował na wirusowe zapalenie wątroby typu C.

– Medycyna mnie skreśliła. Przed badaniami poprosiłem znajomego księdza o sakrament namaszczenia chorych. To sakrament uzdrowienia – podobnie jak Eucharystia i spowiedź. Bałem się wyroku. A kiedy odbierałem wyniki, lekarze nie mogli uwierzyć... Bóg mnie ocalił po raz kolejny. Bo taki jest mój Bóg! Pasie mnie na zielonych pastwiskach, strzeże mnie – cóż może mi się stać?!³.

5. Omów z uczniami przeczytany tekst. Przykładowe pytania:

- > O których sakramentach mówi Andrzej Sowa?
- > Czym jest dla niego sakrament pokuty i pojednania?
- > Czym jest dla niego sakrament namaszczenia chorych?

/ POZNAJĘ /

6. Podkreśl: *Świadectwo Andrzeja Sowy potwierdza, że również dzisiaj ludzie doświadczają Ewangelii, tak jak to było za ziemskiego życia Jezusa. Spotkanie z Jezusem stawiało się początkiem nowego życia. Przykładem może być cierpiąca kobieta, o której wspomina św. Marek Ewangelista.*

7. Następnie zapal świecę i przeczytaj opowieść o uzdrowieniu kobiety cierpiącej na krwotok (Mk 5,21-34).

Możesz też poprosić o przeczytanie któregoś z uczniów. Jeśli nie masz przy sobie Pisma Świętego, zaproponuj uczniom, by skorzystali z aplikacji „Pismo Święte” w swoich telefonach.

³ Urszula Rogólska, *Nie ma „Koguta”, jest Andrzej*, <https://www.gosc.pl/doc/3083171.Nie-ma-Koguta-jest-Andrzej-dziecko-Boze> (dostęp: 20.02.2020).

Gdy Jezus przeprowiódł się z powrotem w łodzi na drugi brzeg, zebrał się wielki tłum wokół Niego, a On był jeszcze nad jeziorem. Wtedy przyszedł jeden z przełożonych synagogi, imieniem Jair. Gdy Go ujrzał, upadł Mu do nóg i prosił usilnie: „Moja córeczka dogorywa, przyjdź i połóż na nią ręce, aby ocalała i żyła”. Poszedł więc z nim, a wielki tłum szedł za Nim i zewsząd na Niego napierał.

A pewna kobieta od dwunastu lat cierpiała na upływ krwi. Wiele przecierpiała od różnych lekarzy i całe swe mienie wydała, a nic jej nie pomogło, lecz miała się jeszcze gorzej. Słyszała ona o Jezusie, więc przysłała od tyłu, między tłumem, i dotknęła się Jego płaszcza. Mówiła bowiem: „Żebym się choć Jego płaszcza dotknęła, a będę zdrowa”. Zaraz też ustał jej krwotok i poczuła w ciele, że jest uzdrowiona z dolegliwości. A Jezus natychmiast uświadomił sobie, że moc wyszła od Niego. Obrócił się w tłumie i zapytał: „Kto się dotknął mojego płaszcza?”. Odpowiedzieli Mu uczniowie: „Widzisz, że tłum zewsząd Cię ściska, a pytasz: Kto się Mnie dotknął?”. On jednak rozglądał się, by ujrzeć tę, która to uczyniła. Wtedy kobieta przysłała załęczniona i drżąca, gdyż wiedziała, co się z nią stało, upadła przed Nim i wyznała Mu całą prawdę. On zaś rzekł do niej: „Córko, twoja wiara cię ocaliła, idź w pokoju i bądź uzdrowiona ze swej dolegliwości!”.

8. W rozmowie kierowanej sprawdź, co uczniowie zapamiętali z przeczytanego tekstu. Wspólnie uporządkujcie informacje:

- > Co wiemy o kobiecie, która została uzdrowiona przez Jezusa?
- > Co wydarzyło się podczas spotkania tej kobiety z Jezusem?

9. Wyświetl uczniom fresk z katakumb świętych męczenników Marcelina i Piotra przedstawiający uzdrowienie kobiety cierpiącej na krwotok (załącznik 1).

Zaznacz, że Jezusowi, który uzdrawia, zawsze chodzi o całego człowieka, o jego ciało i duszę. Tak było w przypadku tej kobiety (wskaż na Jezusowe słowa o jej wierze) i tak jest w przypadku każdego z nas.

10. Następnie zachęć uczniów, by opowiedzieli tę samą historię swoimi słowami – ułożyli dialog między Jezusem i chorą kobietą lub krótkie opowiadanie, w którym podkreślą uczucia towarzyszące poszczególnym bohaterom: chorej kobiecie, innym ludziom liczącym na pomoc, Jezusowi, świadkom tego zdarzenia.

Zasugeruj, by w razie braku pomysłów skorzystali z podręcznika (s. 149–150) i poszukali tam dodatkowych wskazówek. Uczniowie mogą wykonać to zadanie w parach lub indywidualnie.

Zaproponuj, by ochotnicy odczytali swoje prace.

/ ODPOWIADAM /

- 11.** Następnie pokrótce przedstaw istotę obu sakramentów uzdrowienia. Możesz w tym celu wykorzystać informacje zawarte w podręczniku (s. 150):

Zmartwychwstały Jezus rozesłał swoich uczniów, by głosili Dobrą Nowinę. Wyzaczył im jeszcze jedno zadanie: „Przyjmijcie Ducha Świętego. Tym, którym odpuszcicie grzechy, są im odpuszczone; tym, którym zatrzymacie, są im zatrzymane” (J 20,22a–23). O namaszczeniu chorych wspomina Święty Marek Ewangelista. Apostołowie posłani przez Jezusa poszli między ludzi „i wzywali do nawrócenia. Wyrzucali też wiele złych duchów, a wielu chorych namaszczała olejem i uzdrawiali” (Mk 6,12–13).

Do naśladowania tej praktyki zachęca w swoim liście Święty Jakub:

„Choruje ktoś wśród was? Niech sprowadzi kapłanów Kościoła, by się modlili nad nim i namaścili go olejem w imię Pana. A modlitwa pełna wiary będzie dla chorego ratunkiem i Pan go podźwignie, a jeśliby popełnił grzechy, będą mu odpuszczone” (Jk 5,14–15).

W sakramencie pokuty i pojednania istotne są wyznanie grzechów przed spowiednikiem, szczery żal za popełnione zło oraz postanowienie poprawy i zadośćuczynienie wyrządzonego zła. Konieczne jest też rozgrzeszenie udzielone przez spowiednika. Brzmi ono tak:

„Bóg, Ojciec miłosierdzia który pojednał świat ze sobą przez Śmierć i Zmartwychwstanie swojego Syna, i zesłał Ducha Świętego na odpuszczenie grzechów, niech ci udzieli przebaczenia i pokoju przez posługę Kościoła. I ja odpuszczam tobie grzechy w imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego. Amen”.

A jak przebiega namaszczenie chorych? Szafarz tego sakramentu – ksiądz – w milczeniu kładzie ręce na głowę chorego i modli się za niego. Następnie namaszcza chorą osobę olejem poświęconymi przez biskupa i mówi:

„Przez to święte namaszczenie niech Pan w swoim nieskończonym miłosierdziu wspomóż cię łaską Ducha Świętego (...). Prosimy Cię, nasz Odkupicielu, pokrzep go (ją) łaską Ducha Świętego, ulecz jego (jej) słabości i odpuść mu (jej) grzechy”.

12. Zaproponuj uczniom, by przedstawili istotę dwóch sakramentów uzdrowienia w krótkim tekście-tweecie.

Uczniowie pracują w parach.

Kiedy tweety będą gotowe, poproś chętnych o ich odczytanie. Najcelniejszą informację można nagrodzić oceną.

/ UTRWALAM I PODEJMUJĘ WYZWANIE /

13. Zaproponuj uczniom, by wykonali zadanie z podręcznika (dział „podejmuję wyzwanie”, s. 151):

Znasz kogoś, kto choruje? Zachęć tę osobę do skorzystania z sakramentu namaszczenia chorych. Pamiętaj, to nie jest sakrament dla umierających – jest on dostępny dla każdego chorego, ma przynieść umocnienie w chorobie.

Jeśli nigdy dotąd nie zastanawiałeś się, jak to wyrazić, teraz masz okazję – sformułuj krótką zachętę do przyjęcia tego sakramentu.

Uczniowie mogą wykorzystać miejsce na notatki. Podpowiedz, by w swojej zachęcie wykorzystali informacje z dzisiejszej lekcji.

/ MODLĘ SIĘ /

14. Zakończ spotkanie wspólną modlitwą w intencji chorych:

Ojcze w niebie, Ty z miłości do człowieka posłałeś na świat swojego Syna, który żyjąc wśród nas uzdrawiał chorych i pomagał cierpiącym. Przez Twą nieskończoną miłość, proszę Ciebie o łaskę zdrowia dla chorych, jeśli jest taka Twoja wola, a otrzymane zdrowie nie przyczyni się do ich zguby wiecznej. Proszę Cię, abyś dał im łaskę zrozumienia sensu cierpienia i choroby, aby krzyż, który dźwigają nie był bezsensownym ciężarem, ale stał się źródłem uświęcenia własnego oraz całego Kościoła. Amen⁴.

⁴ *Modlitwa za chorych*, <https://modlitwy24.pl/modlitwy-za-chorych-o-zdrowie/> (dostęp: 20.02.2020).

DLACZEGO I JAK MAM SIĘ SPOWIADAĆ?

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: wyjaśnienie znaczenia sakramentu pokuty i pojednania na każdym etapie rozwoju człowieka.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wymienia skutki sakramentu pokuty i pojednania,
- > odczuwa potrzebę korzystania z sakramentu pokuty i pojednania,
- > świadomie korzysta z sakramentu pokuty i pojednania.

Postawy: uczeń świadomie korzysta z sakramentów uzdrowienia.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, analiza tekstu, praca w parach, oglądanie filmów, burza mózgów.

Środki dydaktyczne: film *Ojciec Pio* (reż. Carlo Carlei)¹, film *Dlaczego spowiedź?* z serii Video Catechism², materiały do pracy w parach (załącznik 1 – zob. plik w Strefie Katechety, do wydrukowania po jednym egzemplarzu na parę)³, przykładowy rachunek sumienia (załącznik 2 – zob. plik w Strefie Katechety, do wydrukowania dla każdego ucznia), podręcznik.

¹ Film można znaleźć w internecie lub skorzystać z zasobów biblioteki szkolnej. Możesz zaprezentować uczniom dwie krótkie sceny: od 47. do 51. minuty oraz od 54. do 59. minuty. Zob. link odsyłający do drugiej ze wspomnianych scen, spowiedzi znanej aktorki: <https://www.youtube.com/watch?v=8uX1WXIkjm0&feature=youtu.be> (dostęp: 20.02.2020).

² Zob. <https://youtu.be/gpljSmpTQi> (wersja z polskimi napisami; dostęp: 20.02.2020).

³ Opracowano na podstawie: Marcin, *Spowiedź na Lednicy*, <http://dobraspowiedz.pl/nasze-swia-dectwa/spowiedz-na-lednicy/> (dostęp: 12.02.2021).

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Zachęć uczniów, aby w myślach przywołali wszystkie osoby, które przygotowywały ich do przyjęcia sakramentu pokuty i pojednania – rodziców chrzestnych, katechetów, a także swojego pierwszego spowiednika. W ich intencji odmówcie *Modlitwę Pańską*.
2. Przeczytajcie z podręcznika (s. 152) krótką informację o jednym z najsłynniejszych spowiedników – ojcu Pio:

Najwięcej czasu spędzał w konfesjonale. Przykładał ogromną wagę do tego, aby spowiedzi były szczere. Zdarzało się nawet, że sam wymieniał grzechy, które penitent przemilczał lub o których zapomniał. Był wymagającym spowiednikiem, często używał ostrych słów, a mimo to do jego konfesjonatu ustawiały się ogromne kolejki – ludzie przybywali z odległych stron, by się u niego wyświadczyć. U ojca Pio.

Jeśli masz taką możliwość, możesz wyświetlić fragmenty filmu *Ojciec Pio* z 2000 roku (reż. Carlo Carlei)⁴.

3. Porozmawiaj z uczniami o tym niezwykłym darze ojca Pio. Zaznacz, że mimo jego surowości wielu ludzi chciało spowiadać się u tego zakonnika. Poproś uczniów, by zastanowili się, z czego mogło wynikać to pragnienie. Na czym polegał fenomen ojca Pio jako spowiednika?

Zachęć uczniów, aby podchodzili kolejno do tablicy i zapisywali swoje skojarzenia z sakramentem pokuty i pojednania – każdy jedną myśl.

/ SPOTYKAM /

4. Poproś, aby uczniowie dobrali się w pary. Każdej parze wręcz materiały do pracy z załącznika 1 (jest to świadectwo chłopaka, który opowiada o swojej spowiedzi na Lednicy).

Uczniowie czytają tekst, a następnie w parach wymieniają spostrzeżenia.

⁴ Zob. druga ze wspomnianych scen, spowiedź znanej aktorki: <https://www.youtube.com/watch?v=8uX1WXIkjm0&feature=youtu.be> (dostęp: 20.02.2020).

5. Wspólnie omówcie przywołane teksty. Możesz posłużyć się następującymi pytaniami:

- > Dlaczego Kościół przywiązuje ogromną wagę do sakramentu pokuty i pojednania?
- > Dlaczego powinniśmy korzystać jak najczęściej z tego sakramentu?

6. Podsumowując tę część lekcji, zwróć uwagę na pozytywny aspekt spowiedzi, który pojawił się w analizowanym tekście (doświadczenie miłosierdzia i miłości Boga, kolejna szansa, dobroć, wolność od grzechu).

/ POZNAJĘ /

7. Pokróćce przedstaw uczniom istotę sakramentu i pojednania.

Możesz skorzystać z informacji zawartych w podręczniku (s. 153–154) lub z krótkiego filmu *Dlaczego spowiedź?* z serii Video Catechism.

8. Podkreśl duchowe korzyści płynące z tego sakramentu:

- > pojednanie z Bogiem,
- > pojednanie z Kościołem,
- > darowanie kary wiecznej spowodowanej przez grzechy śmiertelne,
- > darowanie, przynajmniej częściowe, kar doczesnych będących skutkiem grzechu,
- > pokój i pogoda sumienia,
- > wzrost sił duchowych.

W podsumowaniu zacytuj krótki fragment z Youcatu dostępny w podręczniku ucznia (s. 154):

Czas po rozgrzeszeniu jest jak prysznic po treningu, jak wieże powietrze po letniej burzy, jak pobudka w słoneczny letni poranek, jak nieważkość nurka... W słowie „pojednanie” zawiera się wszystko: znowu mamy czystą kartę u Boga (Yocuat, 239).

9. Na koniec, w ramach utrwalenia, możesz poprosić o podjęcie indywidualnej refleksji nad fragmentem z Listu do Koryntian (1 Kor 13,4–5).

/ ODPOWIADAM /

10. Porozmawiaj z uczniami na temat rachunku sumienia. Możesz zaproponować uczniom konkretny rachunek sumienia (załącznik 2). Jednocześnie zaznacz, że jest to tylko wskazówka, pomoc.

/ UTRWALAM /

11. Zbierz najważniejsze informacje. Możesz skorzystać z podręcznika (s. 155):

- > Kiedy Jezus ukazał się apostołom w dniu zmartwychwstania, dał im Ducha Świętego i rozesłał na cały świat. Dał im też moc odpuszczania grzechów (por. J 20,22–23).
- > Spowiednik odpuszcza nam grzechy nie swoją mocą, lecz działa w imię Jezusa: „I ja odpuszczam Tobie grzechy w imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego. Amen”.
- > Wierzący mają obowiązek przystępować do spowiedzi przynajmniej raz w roku. Kościół jednak zachęca, byśmy korzystali z tego sakramentu znacznie częściej.
- > Sakrament pokuty i pojednania to spotkanie z Jezusem Miłosiernym.

/ PODEJMUJĘ WYZWANIE /

12. Zachęć uczniów, by w najbliższych dniach skorzystali z sakramentu spowiedzi. Nim do niego przystąpią, niech zajrzą do podręcznika i zapoznają się z pytaniami z części „podejmuję wyzwanie” (s. 155).

Kiedy planujesz pójść do spowiedzi? Może warto skorzystać z niej dziś lub jutro? Przygotowując się do niej, przeczytaj poniższy fragment Pierwszego Listu do Koryntian. W miejscach wy kropkowanych wstaw swoje imię.

..... cierpliwa/y jest,
..... łaskawa/y jest,
..... nie zazdrości,
..... nie szuka poklasku,
..... nie unosi się pychą,
..... nie jest bezwstydną/y,
..... nie szuka swego,
..... nie unosi się gniewem,
..... nie pamięta złego.

Gotowe? To przeczytaj ten tekst – w myślach lub na głos, jak wolisz. Jeśli chcesz, możesz go nawet wykrzyczeć.

Zrobione? To teraz zajrzyj do Pisma Świętego i sprawdź, jakie słowo widnieje w miejscu twojego imienia. Adres: Pierwszy List do Koryntian, rozdział trzynasty, wersety czwarty i piąty.

/ MODLĘ SIĘ /

- 13.** Lekcję zakończ modlitwą, która będzie przygotowaniem do spowiedzi (podręcznik, s. 155):

*Wszchemogący i miłosierny Boże,
oświeć mój umysł, abym poznał grzechy, które popełniłem,
i odmień moje serce, abym szczerze nawrócił się do Ciebie.
Niech Twoja miłość zjednoczy mnie z wszystkimi,
którym wyrządziłem krzywdę.
Niech Twoja dobroć uleczy moje rany,
umocni moją słabość.
Niech Duch Święty obdarzy mnie nowym życiem
i odnowi we mnie miłość,
aby w moich czynach zajaśniał obraz Twojego Syna,
który z Tobą żyje i króluje na wieki wieków. Amen⁵.*

⁵ *Modlitwa przed spowiedzią*, <https://stacja7.pl/modlitwa/4-modlitwy-ktore-pomoga-ci-dobrze-przezyc-spowiedz/> (dostęp: 20.02.2020).

33/

SAKRAMENTY W SŁUŻBIE WSPÓLNOTY

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom wartości życia sakramentalnego i zachęcenie ich do regularnego życia sakramentalnego.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > charakteryzuje teologię sakramentów w służbie wspólnoty,
- > interpretuje teksty i czynności obecne w liturgii sakramentów w służbie wspólnoty,
- > argumentuje, że każdy człowiek powołany jest do miłości.

Postawy: uczeń rozwija w sobie postawy eucharystyczne.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, analiza tekstu, praca w grupach lub w parach.

Środki dydaktyczne: prezentacja multimedialna (załącznik 1 – zob. plik w Strefie Katechety), diagram porównawczy (załącznik 2 – zob. plik w Strefie Katechety, do wydrukowania dla każdej grupy lub pary), podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Poproś uczniów, by wymienili znane im elementy zdobnicze i architektoniczne stosowane w kościołach oraz wskazali ich znaczenie symboliczne (np. oko wpisane w trójkąt – znak opatrności Bożej). Następnie zaproponuj,

by spośród wymienionych wskazali te, które symbolizują Jezusa Chrystusa (krzyż, ryba, litery Alfa i Omega...).

3. Wyświetl prezentację multimedialną (załącznik 1) i poproś, by w miarę przełączania kolejnych slajdów uczniowie odczytywali symbole:

- > litery Alfa i Omega – symbol Jezusa Chrystusa, odwołanie do zdania z Apokalipsy,
- > kosz pełen chlebów i dwie ryby (mozaika z Tabghi) – nawiązanie do cudu rozmnożenia chleba,
- > gołębica – symbol Ducha Świętego,
- > gołąb z gałązką oliwną – nawiązanie do historii potopu z Księgi Rodzaju,
- > połączenie krzyża, kotwicy i serca – trzy cnoty: wiara, nadzieja i miłość,
- > połączenie dwóch greckich liter: I oraz X (*i* oraz *chi*, od słów: *Issous Christos*) – symbol Jezusa Chrystusa,
- > znak łączący litery X i P (*chi* i *ro*) – początek słowa *Christos*, kolejny symbol Jezusa Chrystusa,
- > pelikan.

4. Upewnij się, czy ktoś z uczniów zna ostatni wyświetlony symbol i jego pochodzenie. Jeśli tak, poproś, by ta osoba wyjaśniła koleżankom i kolegom, o co chodzi. Jeśli nie – opowiedz, skąd się wziął pelikan w kościele. Możesz skorzystać z krótkiego wyjaśnienia w podręczniku (s. 156) lub z poniższego artykułu zamieszczonego w portalu Aleteia¹:

Przedstawienie pelikana karmiącego swoje młode, częsty motyw sztuki sakralnej, nie jest czymś niezwykłym. Wręcz przeciwnie, to jedno z najstarszych wyobrażeń ikonografii chrześcijańskiej, i zarazem jeden z ulubionych motywów zwierzęcych sztuki chrześcijańskiej. Inne tego typu motywy to jagnię, mityczny feniks (powstający z popiołów, symbol zmartwychwstania Chrystusa) oraz jednorożec (według legendy, może go pochwycić jedynie dziewica, stąd jest alegorią wcielenia).

Pelikan, jak głosi pewna legenda (zapisana w tekście *Fizjolog* autorstwa anonimowego Aleksandryjczyka żyjącego w II wieku po Chrystusie), nie pozwala pisklętom głodować. W najtrudniejszych chwilach rozszarpuje dziobem własną pierś, karmiąc młode swą krwią. Według innych legend,

¹ Daniel Esparza, *Co robi pelikan w moim kościele?*, <https://pl.aleteia.org/2016/09/04/co-robi-pelikan-w-moim-kosciele/> (dostęp: 20.02.2020).

gdy umiera pisklę pelikana, ptak jest w stanie przywrócić je do życia, rozszarpując własną pierś i skrapiając je krwią.

Biorąc pod uwagę te legendy, łatwo wyobrazić sobie, dlaczego wcześni chrześcijanie obrali motyw pelikana jako symbol Chrystusa Odkupiciela, który poświęca życie, aby wyzwolić innych z niewoli grzechu, karmiąc ich własnym Ciałem i Krwią w Eucharystii.

Co ciekawe, święci Epifaniusz, Błażej i Piotr Aleksandryjski odwotywali się w swoich pismach do *Fizjologa*. Dante Alighieri w części *Raj* swej *Boskiej komedii* mówi o Chrystusie jako o „naszym Pelikanie”, zaś William Szekspir w *Hamlecie* wkłada w usta Laertesowi następujące słowa:

*Przyjaciołom jego szeroko moje otworzę ramiona
i jak pelikan, dzielący się życiem,
obdzielę ich krwią moją.*

Nawet św. Tomasz z Akwinu w hymnie *Zbliżam się w pokorze* (*Adoro te devote*) pisał:

*Ty, co jak Pelikan Krwią swą karmisz lud,
przywróć mi niewinność, oddal grzechów brud.
Oczyść mnie Krwią swoją, która wszystkich nas
jedną kroplą może obmyć z win i zmas.*

5. Zapytaj: *Dlaczego pelikan stał się symbolem ofiarności, poświęcenia, miłości rodzicielskiej, a także symbolem Chrystusa?* Poproś uczniów, by udzielając odpowiedzi, mieli na uwadze przyjęte dotąd sakramenty.

/ SPOTYKAM /

5. Poproś uczniów, by odnaleźli w podręcznikach dzisiejszy temat: *Sakramenty w służbie wspólnoty*, a następnie przeczytali tekst z podręcznika (s. 157).

Na co dzień realizujemy różne powołania, wykonujemy określone zawody. Niektórzy przeznaczeni są do życia kapłańskiego i konsekrowanego, inni do życia w samotności, a jeszcze inni do życia w małżeństwie. Sakramenty kapłaństwa oraz małżeństwa służą umacnianiu i zbawianiu innych ludzi. Nazywamy je sakramentami w służbie wspólnoty.

Sakrament małżeństwa jest odbiciem miłości Chrystusa do Kościoła. Bóg udziela małżonkom siły i łaski, by mogli rozwijać łączące ich uczucie oraz

dzielić się nim z innymi. Choć mogłoby się wydawać, że małżeństwo to związek dwóch osób – mężczyzny i kobiety – w momencie zawarcia tego sakramentu mąż i żona zapraszają do swojego związku kogoś jeszcze. Dorota Chotecka i Radosław Pazura, aktorzy, w jednym z wywiadów przyznali, że w małżeństwie nie są sami, ale zawsze towarzyszy im ktoś trzeci, Pan Jezus. „Bez Niego nie dalibyśmy sobie rady. To nasza opieka i ostoja” – powiedział Radosław. Dorota dodała, że „w pojedynkę samemu – czyli we dwojkę – byłoby ciężko. Z tą siłą, która pochodzi z góry, możemy rozwiązać wszelkie konflikty”. Ślub kościelny wzięli w 2003 roku w Rzymie.

Otrzymał mi ę błogostawieństwo od Ojca Świętego. (...) A on nam podziękował, uśmiechnął się i pobłogosławił. I ruszyliśmy w życiową drogę. I wiemy, że dzięki niemu nie zginiemy (Radosław Pazura)².

Sakrament kapłaństwa (podobnie jak sakrament małżeństwa) w wyjątkowy sposób uzdatnia do służby innym. Wyciska on na duszy osoby przyjmującej święcenia znak służy Bożego. Księża – studzy Boży – są powołani do niesienia pomocy bliżnim. Świetnie rozumiał to ksiądz Giuseppe Beradelli, który do 2020 roku posługiwał w diecezji Bergamo we Włoszech. Zmarł krótko po tym, jak zakażony koronawirusem zrezygnował z respiratora. Poprosił, by mógł z niego skorzystać ktoś młodszy.

Ksiądz Giuseppe Berardelli miał 72 lata. Wierni wspominają go jako człowieka niezwykle pogodnego, oddanego pracy duszpasterskiej, ale też posiadającego zdolności ekonomiczne i dar rozwiązywania wszelkich trudności finansowych. Gdy okazało się, że zaraził się koronawirusem SARS-CoV-2, wspólnota parafialna zakupiła dla niego respirator, tym potrzebniejszy, że kapłan już w przeszłości miał kłopoty ze zdrowiem. On jednak odmówił przyjęcia dla siebie tego daru – pomimo że był mu potrzebny – i z własnej woli odesłał sprzęt medyczny pacjentowi młodszemu od niego. Wkrótce potem zmarł w szpitalu w Lovere w diecezji Bergamo na północy Włoch. „Był księdzem, który słuchał wszystkich, wiedział jak słuchać, ktokolwiek się do niego zwracał, wiedział, że może liczyć na jego pomoc” – wspomina go wieloletnia burmistrz miasta Fiorano,

² Pazura i Chotecka o swoim małżeństwie: *Z tą siłą, która pochodzi z góry, możemy rozwiązać wszelkie konflikty*, „Viva”, cyt. za: <https://rozrywka.dziennik.pl/plotki/artykuly/517040,radoslaw-pazura-dorota-chotecka-malzenstwo-wiara-religia.html> (dostęp: 18.03.2021).

gdzie ks. Berardelli przez lata był proboszczem. Włoscy internauci porównali postawę kapłana do czynu św. Maksymiliana Kolbego³.

6. W rozmowie z uczniami podkreśl, że zarówno kapłaństwo, jak i małżeństwo są drogą realizacji powołania do miłości.
7. Wspólnie przeanalizujcie przeczytany tekst. Możesz kierować uczniów pytaniami, na przykład:
 - > W jaki sposób sakrament małżeństwa pomaga Dorocie Choteckiej i Radosławowi Pazurze w codzienności?
 - > W jaki sposób w swoim życiu powołanie do miłości zrealizował ks. Berardelli?

/ POZNAJĘ /

8. Uczniowie pracują w grupach lub parach. Wspólnie wypełniają diagram porównawczy (załącznik 2). Mogą skorzystać z tekstów *Małżeństwo i kapłaństwo*, *Duchowni* i *Sakrament małżeństwa*, które znajdują się w podręczniku (s. 158).

/ ODPOWIADAM /

9. Powiedz, że uczniowie mogą dziś podziękować Bogu za wszystkie dary i łaski, które otrzymali dzięki kapłanom i rodzicom. Poproś, by zapoznali się z tekstem z podręcznika (s. 159).

Podziękuj dzisiaj Bogu za wszystkie dary i łaski otrzymane dzięki kapłanom oraz rodzicom. Rodzicom powiedz „dziękuję” za dar życia i miłość, której doświadczasz każdego dnia, za dom rodzinny przepełniony wiarą. Kapłanom – za słowo Boże i otrzymane sakramenty. Krótkie wyznanie zakończ słowami: „Niech Bóg wam błogosławi”.

³ KAI, Włochy: zmarł ksiądz, który odstąpił respirator młodszemu pacjentowi. Internauci: jak św. Maksymilian Kolbe, <http://www.pch24.pl/wlochy--zmarl-ksiadz--ktory-odstapil-respirator-mlodszemu-pacjentowi--internauci--jak-sw--maksymilian-kolbe,74848,i.html#ixzz6JhJ-7ZByw> (dostęp: 24.03.2020).

/ UTRWALAM /

10. Podsumuj informacje, które pojawiły się podczas zajęć. Możesz skorzystać z zapisu w podręczniku (s. 159):

- > Do sakramentów służących komunii należą sakrament święceń (kapłaństwa) i sakrament małżeństwa.
- > Święcenia kapłańskie są udzielane nie jako środek zbawienia dla pojedynczego człowieka, który go przyjmuje, lecz dla całego Kościoła.
- > Sakramenty święceń i małżeństwa mają służyć budowaniu królestwa Bożego.

/ MODLĘ SIĘ /

11. Na zakończenie lekcji zaproponuj uczniom, by w ramach modlitwy wysłuchali fragmentu błogosławieństwa, które otrzymują nowożeńcy:

Udziel im też pomocy, Panie, aby dom, który zakładają,
podtrzymywali wspólnym wysiłkiem
a swoje dzieci, wychowane w duchu Ewangelii,
przygotowali do wspólnoty z Tobą w niebie.
Błogosław swojej służebnicy, [imię kobiety],
aby pełniąc zadania małżonki i matki,
czystą miłością swój dom ożywiała,
a zawsze życzliwa i dobra, była jego ozdobą.
Błogosław też swemu słudze, [imię mężczyzny],
niechaj dobrze wypełnia obowiązki wiernego męża i troskliwego ojca.
Ojciec Święty, spraw, aby ci, którzy wobec Ciebie zawarli małżeństwo i pragną teraz przystąpić do Twego stołu, radowali się w wieczności udziałem w obiecanej im uczcie niebieskiej. Przez Chrystusa, Pana naszego. Amen⁴.

⁴ *Druga formuła błogosławieństwa nowożeńców, w: Obrzędy Sakramentu Małżeństwa dostosowane do zwyczajów diecezji polskich, Księgarnia św. Jacka, Katowice 2012, s. 118.*

34/

EUCHARYSTIA ŹRÓDŁEM MIŁOŚCI

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: wyjaśnienie znaczenia sakramentu Eucharystii na każdym etapie rozwoju człowieka.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > uzasadnia twierdzenie, że Eucharystia jest źródłem i szczytem życia Kościoła,
- > odkrywa, że Eucharystia jest źródłem miłości,
- > podaje argumenty za tym, że Bóg jest obecny w przyjmowanej przez niego Eucharystii.

Postawy: uczeń docenia wartość systematycznego udziału w niedzielnej i świątecznej Eucharystii.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, praca z tekstem, ekspozycja filmu.

Środki dydaktyczne: materiały do pracy – wybór cytatów (załącznik 1 – zob. plik w Strefie Katechety, do wydrukowania dla każdego ucznia), karty pracy (załącznik 2 – zob. plik w Strefie Katechety, do wydrukowania w kilku egzemplarzach i rozcięcia, tak by starczyło dla każdego ucznia), film o. Adama Szustaka – seria *Wstawaki*, odcinek 329: *Eucharystia*¹, ew. fragmenty *Pasji* Mela Gibsona², podręcznik.

¹ Zob. <https://youtu.be/J-KH0ZprbOg> (dostęp: 25.03.2020). Film warto przygotować przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

² Zob. <https://youtu.be/dR5VriA3Dps> (dostęp: 25.03.2020). Film warto przygotować przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Poproś, by uczniowie zapoznali się z tekstem z podręcznika (s. 162).

25 grudnia 2013 roku w kościele św. Jacka w Legnicy podczas Mszy Świętej ksiądz, który rozdawał wiernym Komunię Świętą, upuścił Hostię na posadzkę. Podniósł ją i zgodnie z zasadami postępowania włożył do wody w kielichu, po czym schował w tabernakulum. Po dwóch tygodniach biała część Hostii rozpuściła się w wodzie. Pozostała tylko jej przebarwiona część, która wyglądała jak skrzep. Członkowie kościelnej komisji zwrócili się z prośbą do naukowców o zbadanie przebarwionej części. Wyniki badań wskazały, że jest to tkanka mięśnia sercowego w momencie agonii.

3. Zadaj uczniom pytania:

- > Co to są cuda eucharystyczne? Jakie znacie inne cuda eucharystyczne?
- > Jaką prawdę przypominają cuda eucharystyczne?

/ SPOTYKAM /

4. Poproś uczniów, by odczytali po cichu informacje zamieszczone w podręczniku (s. 163).

Siostra Faustyna, orędowniczka Bożego Miłosierdzia, pisała, że najuroczystsza chwila w jej sercu to chwila, w której przyjmuje Komunię Świętą (por. Dz 1804). Kobe Bryant, legenda NBA, który zginął w tragicznym wypadku helikoptera 26 stycznia 2020 roku, był gorliwym katolikiem. Tuż przed śmiercią uczestniczył we Mszy Świętej. Trener reprezentacji Chorwatów, Zlatko Dalić, kierował drużyną, która została wicemistrzem świata w piłce nożnej w roku 2018. Przyznawał, że w pionie trzyma go niedzielna Msza Święta – „bez niej całe nasze życie nie miałoby większego sensu. To właśnie wtedy szczególnie czuję, jak Chrystus jest obecny w życiu mojej rodziny”³. Tomek Budzyński, polski wokalista rockowy, w kielichu obecnym na ołtarzu podczas przeistoczenia dopatrywał się Świętego Graala

³ Łukasz Kobeszko, *Chorwaccy piłkarze, wszystko zawdzięczamy Bogu*, <https://pl.aleteia.org/2018/07/07/chorwaccy-pilkarze-wszystko-zawdzieczamy-bogu/> (dostęp: 20.11.2020).

z legend arturiańskich. James Caviezel, aktor, który zagrał Jezusa w filmie *Pasja*, wyznał z kolei, że kiedy przyjmuje Eucharystię, jego ciało spożywa krew Chrystusa, a ta przedostaje się do jego DNA i duszy. „Im częściej chodzę na mszę, tym więcej Jego jest we mnie, tym bardziej On domaga się mojej przemiany – opowiadał Jim”⁴.

5. Drogą losowania przydziel uczniom cyfry od 1 do 5. Następnie każdej z cyfr przyporządkuj jedną osobę przywołaną w podręczniku: 1 – Tomek Budzyński; 2 – Kobe Bryant; 3 – James Caviezel; 4 – Zlatko Dalić; 5 – Święta Faustyna.

Jeśli uczniowie mogą w szkole posługiwać się telefonami komórkowymi, zaproponuj im, by skorzystali z internetu i sprawdzili, kim są (lub były) te osoby. Następnie rozdaj uczniom wydrukowane teksty z załącznika 1. Jest to lista cytatów.

Poproś, by każdy uczeń przeczytał fragment dotyczący wylosowanej osoby i w dwóch zdaniach zapisał, co mówi ona na temat Eucharystii.

Chętni uczniowie czytają swoje notatki.

[teksty z załącznika 1]

Święta Faustyna

Po Komunii Świętej odczułam we własnym sercu uderzenia serca Jezusowego... Komunia Święta trwa we mnie do następnej Komunii... Żywa, odczuwalna fizyczna obecność Boża trwa w duszy (Dz 1821).

Najuroczystsza chwila w moim sercu to chwila, w której przyjmuję Komunię Świętą. Do każdej Komunii tęsknię i za każdą Komunię Świętą dziękuję Trójcy Przenajświętszej. Aniołowie gdyby zazdrościć mogli, to by nam dwóch rzeczy zazdrościli pierwszej – to jest przyjmowania komunii, a drugiej – to jest cierpienia (Dz 1804).

Kobe Bryant

Ksiądz David Barnes z Bostonu powiedział, że Bryant był na Mszy Świętej w poranek swojej śmierci. „Przyjaciel napisał mi dziś wiadomość, że jego znajomy chodzi do tego samego kościoła katolickiego, co Kobe, i widział go dziś rano na mszy” – opisuje dzień śmierci koszykarza kapelan z Uniwersytetu

⁴ John Burger, *Jim Caviezel dla Aletei: Chrystus jest w moim DNA*, <https://pl.aleteia.org/2018/03/19/caviezel-wyplywam-w-burze-ale-nie-bez-jezusa-mojego-steru-wywiad> (dostęp: 20.11.2020).

Bostońskiego. „Dla tych, którzy go opłakują, nie może być nic bardziej pocieszającego niż to, że Kobe czcił Boga tuż przed śmiercią” – dodał ks. Barnes⁵.

Zlatko Dalić

To niedzielna Msza Święta trzyma mnie w pionie, bez niej całe nasze życie nie miałoby większego sensu. To właśnie wtedy szczególnie czuję, jak Chrystus jest obecny w życiu naszej rodziny⁶.

Tomek Budzyński

Byłem gnostykiem, rozkochanym w legendach arturiańskich. W nich było istotne poszukiwanie Świętego Graala – kielicha, w którym jest krew Chrystusa. Rycerze udawali się na wschód, by go odnaleźć. I nagle – słuchaj – ja ten Graal znalazłem! Znalazłem Graal. Tak jak oni go poszukiwali, tak ja go znalazłem, bo Graal jest obecny na każdej Mszy Świętej. Jest to kielich, który stoi na ołtarzu, bo jest w nim krew Chrystusa. Święty Graal jest, tylko ludzie go nie widzą. Myślę, że trzeba go poszukać, pojechać do Tybetu. Nieprawda! Święty Graal jest w kościele kilka metrów obok. Stoi na ołtarzu i ja go znalazłem⁷.

James Caviezel

Msza jest naprawdę istotna dla mojej gry, ponieważ Eucharystia jest ciałem i krwią Chrystusa, nie chlebem. Kiedy więc ksiądz łamie Jego ciało, On umiera. Jest barankiem ofiarnym. Umiera tam dla ciebie. Kiedy je przyjmuję, moje ciało je spożywa i Ono przedostaje się do mojego DNA. Chrystus dosłownie jest w moim DNA i w mojej duszy. Im częściej chodzę na mszę, tym więcej Jego jest we mnie, tym bardziej On domaga się mojej przemiany⁸.

6. Zapytaj: *W jaki sposób Jezus Eucharystyczny łączy te osoby?* Poproś uczniów, by wspólnie znaleźli odpowiedź na to pytanie.

⁵ Fox News, *Kobe Bryant był gorliwym katolikiem, a tuż przed śmiercią uczestniczył we Mszy Świętej*, „Tygodnik niedziela”, artykuł z 28.01.2020, cyt. za: <https://www.niedziela.pl/artykul/48972/Kobe-Bryant-był-gorliwym-katolikiem-a-tuż> (dostęp: 17.02.2021).

⁶ Łukasz Kobesko, *Chorwaccy piłkarze: wszystko zawdzięczamy Bogu!*, Aleteia, artykuł z 7.07.2018, cyt. za: <https://pl.aleteia.org/2018/07/07/chorwaccy-pilkarze-wszystko-zawdzieczamy-bogu/> (dostęp: 17.02.2021).

⁷ Marcin Jakimowicz, *Radykalni: z Budzym, Dzikim i Stopą*, Księgarnia św. Jacka, Katowice 2009, s. 17–18.

⁸ John Burger, *Jim Caviezel dla Aletei: Chrystus jest w moim DNA*, Aleteia, artykuł z 19.03.2018, cyt. za: <https://pl.aleteia.org/2018/03/19/caviezel-wyplywam-w-burze-ale-nie-bez-jezusa-mojego-steru-wywiad/> (dostęp: 17.02.2021).

7. W podsumowaniu podkreśl żywą, realną obecność Jezusa w Eucharystii. A także radość, o której mówiła Święta Faustyna. Zaznacz, że można się jej dopatrzeć również w pozostałych wypowiedziach. Jest to radość płynąca ze spotkania z Miłością.

/ POZNAJĘ /

8. Zaprezentuj uczniom krótki film o. Adama Szustaka – seria „Wstawaki”, odcinek 329: *Eucharystia*.

9. Zapytaj: *Dlaczego, jak mówi o. Szustak, Eucharystia jest źródłem miłości? Co otrzymujemy w Eucharystii?*

10. Rozdaj uczniom karty pracy (załącznik 2). Poproś, by przeczytali informacje zawarte w podręczniku (s. 163) i na ich podstawie uzupełnili kartę.

[wzór karty pracy]

Grzesznicy otrzymują _____

Oziębli _____

Gorliwi _____

Doskonali _____

Dusze czyste _____

/ ODPOWIADAM /

11. Jeśli masz dostęp do filmu *Pasja* Mela Gibsona, możesz wyświetlić uczniom scenę ostatniej wieczerzy⁹. Następnie zapytaj: *Dlaczego Mel Gibson podczas ukrzyżowania dwukrotnie przenosi widza do sceny ostatniej wieczerzy?*

12. Jeśli nie dysponujesz filmem lub nie masz warunków do wyświetlenia go, przeczytaj uczniom poniższy tekst i poproś, by odpowiedzieli na to samo pytanie: *Dlaczego Mel Gibson podczas ukrzyżowania dwukrotnie przenosi widza do sceny ostatniej wieczerzy?*

Podczas ukrzyżowania Mel Gibson dwukrotnie przenosi widza do sceny ostatniej wieczerzy i pierwszej sprawowanej Eucharystii. Te dwie rzeczywistości mają nierozzerwalny związek. Każdego dnia na ołtarzach całego świata powtarza się bowiem w sposób bezkrwawy Krwawa Ofiara Krzyża. To odpowiedź Jezusa na ludzkie pragnienie miłości. Pragnienie bliskości

⁹ Link podano w przypisie na początku katechezy.

Boga towarzyszy nam stale. Odzywa się szczególnie mocno w chwilach niepowodzeń i porażek, w których do drzwi naszej świadomości puka przeświadczenie o własnej niemocy, niemocy przyjaciół oraz bliskich. W tej słabości jesteśmy na Boga zdani. I Bóg jest blisko nas. Najbliżej jak tylko można sobie wyobrazić. Ukrył się w tej postaci, na którą jesteśmy zdani, bez której żyć nie możemy. Która jest na tyle nam bliska, że jest częścią nas. Bóg zamknął się w najzwyklejszym, pospolitym chlebie. Chleb jest zwykły, prosty, podstawowy, ale trudno bez niego wyobrazić sobie życie. Tak samo niemożliwe jest wyobrazić sobie życie bez Boga. Niemożliwe jest pojąć, że w tym białym kawałku wypieczonej mąki jest Bóg. Że to nie symbol ani tym bardziej zwykły znak. To wielka Tajemnica Wiary. Chrystus – Bóg rzeczywiście obecny pod postacią chleba i wina – Święty Świętych, Najświętszy¹⁰.

/ UTRWALAM /

13. Podsumowaniem lekcji niech będą wypowiedzi uczniów o tym, czym dla nich jest Eucharystia oraz co nowego do ich spojrzenia na ten sakrament wniósł fragment filmu Mela Gibsona.
14. Powiedz, by uczniowie zapamiętali tę scenę – niech wrócą do niej myślami podczas najbliższej niedzielnej Mszy Świętej, gdy ksiądz będzie wypowiadał słowa przeistoczenia, słowa z ostatniej wieczerzy.

/ MODLĘ SIĘ /

15. Jako modlitwę końcową odczytajcie fragment *Dzienniczka* siostry Faustyny:

*Kiedy me siły poczną słabnąć,
oto Komunia Święta podtrzyma mnie i doda mi mocy.
Naprawdę lękam się dnia, w którym bym nie przyjęła Komunii Świętej.
Przedziwną moc ma dusza czerpie z Komunii Świętej.
O Hostio żywa, światło mej duszy!
Pragnę być przed majestatem Twoim żywą hostią,
to jest żywą ofiarą, która codziennie płonie na Twoją cześć!¹¹*

¹⁰ Ks. Paweł Rozpiątkowski, *Alfabet „Pasji”*, „Niedziela Akademicka” 15/2004, <https://www.niedziela.pl/arttykul/73724/nd/Alfabet-%E2%80%9EPASJI%E2%80%9D> (dostęp: 25.03.2020).

¹¹ Św. Faustyna Kowalska, *Dzienniczek*, 1826.

35/

MODLITWA – DOŚWIADCZENIE BOGA W CODZIENNOŚCI

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: uzasadnienie, dlaczego modlitwa jest odpowiedzią na ludzkie potrzeby i zawierzeniem Bogu.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > interpretuje biblijny nakaz trwania na modlitwie,
- > tłumaczy, dlaczego modlitwa to dialog człowieka z Bogiem,
- > dostrzega związek modlitwy z czynami i czynów z modlitwą,
- > uzasadnia strukturę *Modlitwy Pańskiej* i jej siedem prośb,
- > omawia trudności związane z modlitwą i wymienia sposoby ich przezwyciężania.

Postawy: uczeń kształtuje postawę gotowości w zwracaniu się do Boga na modlitwie oraz w zawierzaniu Bogu.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, metaplan, parafraza, niedokończony zdanie, burza pytań, sieć relacji.

Środki dydaktyczne: szary papier (arkusz), dwie kartki A3, samoprzylepne karteczki, flamastry, klej, podręcznik, materiały do pracy – metaplan (załącznik 1 – zob. plik w Strefie Katechety, do wydrukowania dla jednej grupy).

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję od odmówienia wspólnie z uczniami *Modlitwy Pańskiej*.

2. Następnie powiedz: *Lekcję zawsze rozpoczynamy modlitwą. Czasami najpierw wypowiadamy intencje, w jakich tę modlitwę zanosimy. Jak myślicie, dlaczego zachowujemy taki porządek? Po co się modlimy?*
3. Po wysłuchaniu odpowiedzi uczniów rozszerz temat: *Na ile modlitwa jest istotnym elementem w życiu chrześcijanina?*
4. Rozdaj uczniom kartki samoprzylepne (metoda niedokończonego zdania). Zapisz na tablicy zdanie i poproś, by każdy uczeń dopisał na swojej kartce zakończenie: *Kiedy słyszę słowo „modlitwa”, myślę o...*

Następnie poproś uczniów, by przykleili swoje propozycje do tablicy.

Przeczytaj kilka ciekawych zapisków. Następnie podsumuj: *Ile osób, tyle skojarzeń z modlitwą... i jeszcze więcej jej form. Każdy z nas ma zapewne jakąś, która najbardziej mu odpowiada.*

/ SPOTYKAM I POZNAJĘ /

5. Poproś uczniów, by zapoznali się z tekstem z podręcznika z części „spotykam” (s. 167), „poznaję” (s. 168) i „odpowiadam” (s. 169).
6. Podziel uczniów na cztery grupy, każda z grup będzie miała do wykonania inne zadanie.

Grupa I – metoda metaplanu: uczniowie na podstawie tekstu podręcznikowego z części „poznaję” uzupełniają karty pracy z załącznika 1.

Grupa II – metoda sieci relacji: uczniowie analizują teksty zawarte w podręczniku w części „spotykam”. Wybierają z nich słowa kluczowe, dyskutują o nich i szukają powiązań między nimi – tworzą sieć relacji. Efekt swojej pracy przedstawiają graficznie (daj im szary papier oraz pisaki).

Grupa III – metoda parafrazy: uczniowie parafrazują *Modlitwę Pańską* i tworzą jej młodzieżową wersję – proponują słowa i zwroty, które oddadzą jej sens, a zarazem będą im bliższe (podaj im kartkę A3).

Grupa IV metoda burzy pytań: uczniowie wynotowują pytania, które nasuną im się po przeczytaniu tekstu podręcznikowego z części „odpowiadam”. Zapisują je na samoprzylepnych kartkach i nakleja je na duży arkusz (podaj im kartkę A3, karteczki samoprzylepne i klej). Następnie analizują je i wybierają jedno, ich zdaniem najistotniejsze.

Po upływie wyznaczonego czasu przedstawiciele grup przedstawiają wyniki pracy.

Podsumuj wypowiedzi uczniów. Zwróć uwagę na tempo dzisiejszego życia, stres, dużą liczbę obowiązków. Zaznacz, że w tym biegu nierzadko губimy to, co ważne, a kiedy znajdziemy się na życiowym zakręcie, nie wiemy, jak z tego wyjść. W takich sytuacjach może nam pomóc modlitwa. Dzięki niej jesteśmy w stanie doświadczyć obecności Boga i nabrać siły do mierzenia się z przeciwnościami.

/ ODPOWIADAM /

7. Powiedz: *Modlitwa należy do fundamentalnych wartości w życiu chrześcijanina. Zauważcie, że język modlitwy jest stały i pewny, niezmienny. W życiu, które często jest niepewne i niełatwe, warto oprzeć się na czymś – na kimś – mocnym, wiecznym. Na Chrystusie. On może zdjąć z nas niejedyn ciężar – wystarczy Mu zaufać.*
8. Zauważ, że modlitwa to rozmowa z Bogiem, podczas której możemy powiedzieć Mu o wszystkim – o tym, co nas cieszy, o naszych kłopotach, wątpliwościach. Możemy też po prostu trwać w ciszy w objęciach Jego miłości albo dziękować Mu za to, co nas spotkało. Zacytuj fragment Listu do Efezjan św. Pawła:

Nie zaprzestaję dziękczynienia, wspominając was w moich modlitwach. [Proszę w nich], aby Bóg Pana naszego, Jezusa Chrystusa, Ojciec chwały, dał wam ducha mądrości i objawienia w głębszym poznawaniu Jego samego (Ef 1,16–17).

/ UTRWALAM /

9. W podsumowaniu możesz wykorzystać tekst z podręcznika (s. 169):
 - > modlitwa jest zawsze możliwa – modlić się można zawsze,
 - > modlitwa = klucz do poznania Boga,
 - > modlitwa jest nierozłączna z życiem chrześcijańskim,
 - > modlitwa powinna być systematyczna i przepełniona miłością.
10. Dodaj: *To od ciebie zależy, jak będziesz – i czy będziesz – się modlić. Musisz pamiętać, że to ty rozpoczynasz relację z Bogiem, to do ciebie należy pierwszy*

krok. Bóg zawsze cię wysłucha i nigdy nie zostawi cię samego. W Ewangelii wg św. Mateusza Jezus mówi: „Przyjdźcie do mnie wszyscy, którzy utrudzeni i zmęczeni jesteście, a Ja was pokrzepię (...). Znajdziecie ukojenie dusz” (por. Mt 11,25–30).

/ MODLĘ SIĘ /

- 11.** Na koniec lekcji ponownie odmówcie *Modlitwę Pańską* – modlitwę, której nauczył nas Jezus Chrystus. Zachęć uczniów, by polecili Bogu siebie samych oraz osoby, które dziś spotkali i jeszcze spotkają.

36/

„ŻYCIE TWOICH WIERNYCH, O PANIE, ZMIENIA SIĘ, ALE SIĘ NIE KOŃCZY”

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: zapoznanie uczniów z nauką Kościoła dotyczącą życia wiecznego.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > podaje, co jest fundamentem i istotą chrześcijaństwa,
- > tłumaczy sens i znaczenie zmartwychwstania Chrystusa,
- > ukazuje Chrystusa jako tego, który otwiera bramy zmarłym przed swoim przyjściem,
- > uzasadnia, dlaczego relacja z Jezusem zależy od jego osobistego zaangażowania w wierze.

Postawy: uczeń rozwija postawę chrześcijańskiej nadziei; modli się za zmarłych i pamięta o nich.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, praca w grupach, parafraza, słowneczko, słowa kluczowe, kartka z pamiętnika, połów wartościowych słów, tocząca się opowieść.

Środki dydaktyczne: kilka kartek A3, samoprzylepne karteczki, flamastry, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję wspólną modlitwą za zmarłych. Najpierw daj uczniom chwilę, by w myślach przywołali imiona bliskich im zmarłych. Następnie rozpocznij modlitwę:

Nauczyciel: *Wieczny odpoczynek racz im dać, Panie.*

Uczniowie: *A światłość wiekuista niechaj im świeci.*

Nauczyciel: *Niech odpoczywają w pokoju wiecznym.*

Uczniowie: *Amen.*

2. Napisz na tablicy: KONIEC ŻYCIA.

Poproś uczniów, aby podali swoje skojarzenia związane z tymi dwoma słowami. Zapisuj je na tablicy metodą słoneczka.

Możliwe propozycje uczniów: *śmierć, zgon, kres, koniec, odejście, wieczność, przemijanie, strach, pogrzeb, starość...*

Zaznacz te skojarzenia, które sugerują kres, finał. Następnie powiedz: *Na przekór temu dziś porozmawiamy o życiu, które się nie kończy.*

3. Powyżej „słoneczka” zapisz na tablicy zdanie (parafrazę słów z liturgii pogrzebowej): *Nasze życie zmienia się, ale się nie kończy.* Powiedz: *Na pewno każdy z was choć raz usłyszał, że wobec śmierci wszyscy jesteśmy równi – dopadnie ona każdego człowieka bez względu na to, kim jest i jaki ma status życiowy. Niektórzy mawiają – pół żartem, pół serio – że to jedyna sprawiedliwość na świecie. Jako chrześcijanie wierzymy, że śmierć nie jest ostatnim, co nas spotka – to tylko przejście do nowego, wiecznego życia. Czy wszyscy je osiągną? Od czego to zależy?*

/ SPOTYKAM I POZNAJĘ /

4. Kontynuuj temat: *Gdy słyszymy o śmierci kogoś bliskiego, pojawiają się pytania: Czy jest coś dalej? Czy spotkamy się jeszcze? Wydawałoby się, że chrześcijanie nie powinni mieć problemu z udzieleniem odpowiedzi na te pytania. Więcej nawet – w ogóle nie powinni sobie takich pytań stawiać. A jednak stawiamy je i czasem wahamy się z odpowiedzią. Dlaczego? Spróbujemy sobie na to pytanie odpowiedzieć.*
5. Podziel uczniów na trzy grupy (grupa III powinna składać się z parzystej liczby uczniów). Rozdaj im kartki A3 i flamastry. Grupa II otrzymuje ponadto karteczki samoprzylepne. Omów zadania poszczególnych zespołów:

Grupa I: zadaniem młodzieży jest sparafrazowanie tekstu ks. prof. R. Chałupniaka (znajduje się on w podręczniku w części „spotykam”, s. 171).

Uczniowie mają oddać sens zamierzony przez autora, ale użyć własnych słów. Nowy tekst zapisują na kartce A3.

Grupa II: uczniowie czytają teksty zawarte w podręczniku (część „poznaję”, s. 172) i wybierają najważniejsze słowa kluczowe. Zapisują je na małych samoprzylepnych karteczkach, które nakleją na kartkę A3.

Grupa III: uczniowie dzielą się na pary, po czym czytają teksty zawarte w podręczniku (część „poznaję”, s. 172). Wynotowują z przeczytanych tam treści słowa, które uważają za wartościowe. Następnie porównują swoje zestawy wynotowanych słów, wybierają z nich jedno najważniejsze i zapisują je na arkuszu A3. W ten sposób powstaje kilka plansz, a na każdej znajduje się jedno słowo.

Po upływie wyznaczonego czasu przedstawiciele poszczególnych grup prezentują efekty pracy swojego zespołu.

Podsumuj wypowiedzi uczniów. Zaznacz najważniejsze myśli – zarówno z ich wypowiedzi, jak i z tekstów zawartych w podręczniku. Podkreśl: *Wypowiedzi przytoczone w podręczniku pokazują, że wieczność – choć jest dla nas przyszłością (dla wielu z nas może nawet odległą) – domaga się poznawania Boga tu i teraz. Nie można tego odkładać „na później” – już teraz jedną nogą stoimy w wieczności. Możesz dodać: Księża, zakonnicy i wielu ludzi świeckich, którzy modlą się liturgią godzin, kończą każdy swój dzień prośbą starca Symeona z Ewangelii Łukaszej: „Teraz, o Panie, pozwól odejść swojemu służącemu w pokoju, według Twojego słowa” oraz słowami: „Noc spokojną i śmierć szczęśliwą niech nam da Bóg wszechmogący: Ojciec i Syn, i Duch Święty”. To im pomaga pamiętać, by w każdej chwili byli gotowi pożegnać się z tym światem i przywitać z wiecznością.*

/ ODPOWIADAM /

6. Odczytaj pierwszy cytat z Ewangelii wg św. Jana (podręcznik, część „poznaję”, s. 172). Zaproponuj uczniom, by dokładali do niego kolejne zdania – każdy po jednym – tak, by powstało wspólne opowiadanie (metoda toczącej się opowieści).

Tak bowiem Bóg umiłował świat, że Syna swego Jednorodzonego dał, aby każdy, kto w Niego wierzy, nie zginął, ale miał życie wieczne (J 3,16).

/ UTRWALAM /

7. Podsumuj temat. Podkreśl następujące kwestie:

- > życie wieczne to dar od Boga,
- > nadzieją chrześcijanina jest Jezus,
- > ziemskie życie jest prologiem do życia wiecznego.

/ MODLĘ SIĘ /

8. Zaproponuj wspólne odmówienie dziesiątki różańca. Poproś uczniów, by w każdym *Zdrowaś Maryjo* wsłuchali się w słowa drugiej części tej modlitwy: „Święta Maryjo, Matko Boża, módl się za nami grzesznymi, teraz i w godzinę śmierci naszej”.

CZĘŚĆ 5

KOŚCIÓŁ TO...

37/

CZYM JEST KOŚCIÓŁ?

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: przedstawienie uczniom, czym jest Kościół i w jakim celu został założony przez Jezusa Chrystusa.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > przedstawia swoimi słowami, czym jest Kościół,
- > wnioskuje, że Kościół został założony przez Jezusa Chrystusa dla zbawienia ludzi,
- > potrafi zastosować uzyskaną wiedzę na temat wspólnoty Kościoła do swojego życia.

Postawy: uczeń wyraża postawę wdzięczności za obecność we wspólnocie Kościoła.

Metody i techniki: pogadanka, rozmowa kierowana, praca w grupach, praca indywidualna, praca z podręcznikiem.

Środki dydaktyczne: kartki A4, markery, ołówki, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję od modlitwy (*Wyznanie wiary*). Poproś uczniów, by zwrócili uwagę na fragment dotyczący Kościoła.
2. Przejdź do pogadanki. Możesz zadać pytania:
 - > Czym według was jest Kościół?
 - > Jak trwała jest to wspólnota? Od kiedy istnieje?

- > Jakie macie o nim wyobrażenie?
- > Co was cieszy, a co niepokoi w Kościele?

/ SPOTYKAM /

3. Poproś, by uczniowie zapoznali się z cytatem z podręcznika (s. 179). Są to słowa Muńka Staszczyka, które padły podczas wywiadu z artystą:

Kościół ustanowił Jezus Chrystus dwa tysiące lat temu. Tak jak apostołowie, tak i księża mają swoje wady. Trzeba się za nich modlić i pamiętać, że tam, gdzie jest wielka łaska, tam jest też wielki grzech. Oczywiście, należy wyczyścić to, co jest do wyczyszczenia. Nie można tego zamiatać pod dywan, ale prawda jest taka, że jeśli ktoś chce, to znajdzie odpowiedniego księdza. Rynek katolicki daje duży wybór¹.

Zapytaj uczniów, czy zgadzają się z tym, co powiedział Muniek. Powiedz, że cały wywiad z Muńkiem można znaleźć na YouTube, i zachęć uczniów, by wysłuchali go w domu.

4. Podsumujcie pogadankę i samodzielną lekturę cytatu. Sformułujcie wnioski i zapiszcie je na tablicy w dwóch kolumnach (pozytywne i negatywne).

/ POZNAJĘ /

5. Przeprowadź pracę w grupach. Podziel klasę na 3 zespoły i każdemu z nich przydziel jeden z fragmentów z KKK, które znajdują się w podręczniku (s. 179):

Kościół jest ludem, który Bóg gromadzi na całym świecie. Istnieje on we wspólnotach lokalnych i urzeczywistnia się jako zgromadzenie liturgiczne, przede wszystkim eucharystyczne. Kościół żyje Słowem i Ciałem Chrystusa, sam stając się w ten sposób Jego Ciałem (KKK 752).

Do istoty Kościoła należy to, że „jest on ludzki i jednocześnie Boski; widzialny i wyposażony w dobra niewidzialne, żarliwy w działaniu i oddany kontemplacji, obecny w świecie, a jednak pielgrzymujący (...)” (KKK 771).

¹ *Muniek Staszczyk: Od Boga dostałem więcej profitów niż od całego tego rockowego hedonizmu*, <https://pl.aleteia.org/2018/10/06/muniek-staszczyk-od-boga-dostalem-wiecej-profitow-niz-od-calogo-tego-rockowego-hedonizmu/> (dostęp: 18.03.2021).

„Kościół jest w Chrystusie jakby sakramentem, czyli znakiem i narzędziem wewnętrznego zjednoczenia z Bogiem i jedności całego rodzaju ludzkiego”. Bycie sakramentem *wewnętrznego zjednoczenia* ludzi z Bogiem jest pierwszym celem Kościoła (KKK 775).

Postaw pytanie: *Co stanowi dobro Kościoła? Z czego wynika jego słabość?*

Uczniowie mają zapisać na podstawie przydzielonego fragmentu, co stanowi dobro Kościoła, a następnie samodzielnie zastanowić się nad drugim postawionym pytaniem (*Co stanowi jego słabość?*).

Rozdaj materiały (kartki A4, markery i ołówki). Kilka minut później poproś, aby każda grupa przedstawiła swoje wnioski. Możesz je zapisać na tablicy pod wypisanymi już wnioskami dotyczącymi tego, co pozytywne i negatywne w Kościele.

6. Wyjaśnij uczniom, że to, co w ich odczuciu wydaje się negatywne, związane jest z tym, że Kościół ma swój aspekt ludzki. Podsumuj zadanie: *Słabość i skandale w Kościele wynikają z braku żarliwej wiary i poważnego traktowania nauk Jezusa Chrystusa. Problemem Kościoła są więc jego członkowie, którzy ulegają słabościom.*

/ ODPOWIADAM /

7. Poproś o odczytanie fragmentu *Youcatu* z podręcznika (s. 179). Spytaj, jak uczniowie rozumieją te słowa. Wyjaśnij, dlaczego nazywamy Chrystusa głową Kościoła, i co oznacza porównanie struktury Kościoła do ludzkiego ciała.
8. Nakłoń uczniów do zadania sobie pytań zawartych w tej części podręcznika (*Czym dla mnie jest Kościół? W jaki sposób może mi pomagać w codzienności?*). Poproś, by odpowiedzieli sobie na nie w duchu.

/ UTRWALAM I PODEJMUJĘ WYZWANIE /

9. Podsumuj katechezę. Zaproponuj uczniom zaprojektowanie „logotypu” Kościoła ukazanego jako wspólnotę Boga i człowieka (praca indywidualna). Rodzaj kartki A4.

/ MODLĘ SIĘ /

10. Na koniec odczytajcie modlitwę Jana Pawła II do Ducha Świętego (podręcznik, s. 180):

Duchu komunii, duszo i podporo Kościoła,
spraw, aby bogactwo charyzmatów i posług
umacniało jedność Ciała Chrystusowego;
spraw, aby wierni świeccy, osoby konsekrowane
i wyświęceni szafarze sakramentów
wspólnie dążyli do budowania Królestwa Bożego.
Duchu Pocieszycielu,
niewyczerpane źródło radości i pokoju,
pobudzaj do solidarności wobec potrzebujących,
dodaj chorym otuchy,
wystawionych na próbę obdarz ufnością i nadzieją,
ożyw we wszystkich chęć czynnego zaangażowania
w budowanie lepszej przyszłości.
Przyjdź, Duchu miłości i pokoju!

38/

JEZUS CHRYSZTUS OBECNY W SWOIM KOŚCIELE

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: przedstawienie uczniom, na czym polega obecność Jezusa Chrystusa w Kościele.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > opisuje, w jaki sposób Jezus założył Kościół i w co go wyposażył,
- > argumentuje, że w Kościele jest obecny Jezus pragnący prowadzić człowieka do Niego,
- > wymienia, jakie są „narzędzia zbawcze” w Kościele i opisuje, jak z nich korzystać.

Postawy: uczeń wyraża postawę wdzięczności za obecność Jezusa w Kościele.

Metody i techniki: pogadanka, rozmowa kierowana, praca w grupach, słowneczko, praca indywidualna, praca z podręcznikiem.

Środki dydaktyczne: zdjęcie Kobego Bryanta (załącznik 1 – zob. plik w Strefie Katechety)¹, szary arkusz papieru dla każdej grupy, różnokolorowe markery, magnesy, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję od modlitwy.

¹ Źródło: Wikimedia.

2. Spytaj, jak uczniowie rozumieją słowa: „być katolikiem”. Zadbaj, by w odpowiedzi padły hasła „wierzyć w Boga”, „modlić się”, „uczestniczyć we mszy”.

/ SPOTYKAM /

3. Poproś uczniów, by przeczytali zawarty w podręczniku fragment wypowiedzi młodego człowieka (s. 183). Zapytaj, czy coś w tej wypowiedzi budzi ich wątpliwości. Poproś, by zwrócili uwagę na ostatnie zdanie: *Nie chodzię – zasadniczo – do kościoła; jestem człowiekiem Kościoła.*
4. Zapytaj uczniów: *Jak sądzicie, czy można być wierzącym, ale nie uczestniczyć w życiu Kościoła?* Porozmawiajcie chwilę na ten temat.
5. Wyświetl uczniom zdjęcie Kobego Bryanta i zapytaj, czy rozpoznają osobę z fotografii. Opowiedz krótko o tym sportowcu.
6. Zainicjuj pogadankę na temat koszykarza i jego osiągnięć sportowych. Zapytaj uczniów, czy wiedzą, że Bryant był praktykującym katolikiem.
7. Przeczytaj wypowiedź Cristiny Ballestro:

Chcę opowiedzieć historię o tym, jak poznałam Kobego Bryanta. Siedziałam z tyłu w katedrze Świętej Rodziny w Orange w Kalifornii na mszy w dniu powszednim. (...) Dwukrotnie sprawdziłam.... to był KOBE BRYANT SIEDZĄCY NA KOŃCU PO PRZECIWNEJ STRONIE! Zaczęłam normalnie się modlić i śpiewać jak zwykle, bo przecież on – tak jak my wszyscy – przyszedł się po prostu pomodlić. Gdy szliśmy do Komunii, Kobe na mnie czekał. Jeśli dorastałeś w Kościele katolickim, rozumiesz, że jest to wyraz szacunku, który mężczyźni okazują kobietom².

8. Powiedz: *Większość myślała, że koszykówka była całym jego życiem. Tymczasem on sensu istnienia szukał u Jezusa, na modlitwie i w Eucharystii. Pomagał młodym ludziom wychodzić z nałogów, fundował ośrodki dla zagubionej młodzieży.*

² Cristina Ballestro, https://www.instagram.com/p/B7y_av7FDnS/, <https://deon.pl/kosciol/kobe-bryant-wiara-katolicka-pomogla-przetrawiac-mi-najciemniejsze-godziny-w-zyciu,736530>, (dostęp: 12.08.2020).

/ POZNAJĘ /

9. Podsumowując pierwszą część katechezy, zadaj uczniom pytania:

- > Na czym polega bycie człowiekiem wiary?
- > Gdzie możemy spotkać Jezusa? Co to znaczy, że możemy spotkać Jezusa w Kościele?

10. Zapowiedz pracę w grupach. Podziel uczniów na pięcioosobowe zespoły. Rozdaj im arkusze papieru i markery. Poproś, by uczniowie na środku kartki napisali: Jezus Chrystus. Następnie poleć, by przeczytali z podręcznika cztery fragmenty Pisma Świętego (s. 183). Każda grupa czyta wszystkie fragmenty. Kiedy uczniowie skończą lekturę, poproś ich, by wynotowali na arkuszach, w jaki sposób Jezus jest obecny w Kościele i jak możemy Go spotkać (metoda słoneczka). Po zakończeniu pracy przez uczniów, zaproponuj im przedstawienie wniosków na forum klasy – prace można przyczepić magnesami do tablicy.

/ ODPOWIADAM I UTRWALAM /

11. W podsumowaniu przedstaw uczniom wnioski: *Jezusa Chrystusa możemy spotkać w Kościele na różne sposoby. Nie wystarczy ustnie zadeklarować, że się jest katolikiem, ale żeby rzeczywiście nim być, należy spotkać się z Jezusem tam, gdzie On jest – czyli w Kościele. Jak przypomina nam papież Franciszek, wiara to nasza relacja z Jezusem. Warto o nią dbać.*

12. Możesz odczytać punkty z tej części podręcznika (s. 184):

- > Jezus przez sakrament swego Ciała daje nam swoje życie, byśmy mogli żyć wiecznie.
- > Ubodzy są nieustannym wezwaniem do odkrywania w nich obecności Jezusa.
- > Odpuszczenie grzechów dokonuje się w Kościele dzięki sakramentowi pokuty, w którym działa Duch Święty.

/ MODLĘ SIĘ /

10. Na koniec pomódlcie się w intencji Kościoła. Poproś o odczytanie modlitwy z podręcznika (s. 185):

Panie, należymy do Twojego Kościoła. Oczyszc nas z grzechów naszych, ażeby bardziej czystym był Kościół. Pomnóż w nas miłosierdzie, ażeby Kościół lepiej świadczył o Twojej miłości. Pomnóż naszą gorliwość dla Ewangelii, ażeby Kościół dzięki temu jeszcze więcej jaśniał. Wcielaj nas jak najmocniej do Twego Kościoła. Wtapiaj nas jak najmocniej w Twój Kościół, ażebyśmy dźwigając ciężary za innych, dokonali tego, czego nam brak z cierpienia – aby spełniło się posłannictwo. Amen³.

³ *Modlitwa za Kościół*, <https://wduchuswietym.com/modlitwy-za-kosciol/84-modlitwy/1334-modlitwa-za-kosciol> (dostęp: 16.04.2021).

KOŚCIÓŁ – CZYLI KTO?

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: przybliżenie uczniom kwestii przynależności do Kościoła katolickiego.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > określa, kto i dzięki czemu staje się członkiem Kościoła,
- > argumentuje, że przynależność do Kościoła nie opiera się na deklaracji,
- > omawia, co należy czynić, by być prawdziwym członkiem Kościoła, a nie jedynie deklaratywnym.

Postawy: uczeń modli się, wyrażając swoją wdzięczność za przynależność do wspólnoty Kościoła.

Metody i techniki: pogadanka, rozmowa kierowana, metody audiowizualne, praca indywidualna, praca z podręcznikiem.

Środki dydaktyczne: fragmenty filmów z Markiem Wahlbergiem (według uznania katechety), fragmenty Konstytucji dogmatycznej o Kościele (załącznik 1 – zob. plik w Strefie Katechety, do wydrukowania w kilku egzemplarzach), podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję od modlitwy.
2. Zapytaj uczniów: *Jak zostać chrześcijaninem? Jak zostać katolikiem?* Po krótkiej wymianie myśli ustalcie wspólny wniosek, że jedynym sposobem, aby zostać katolikiem, jest przyjęcie chrztu świętego.

/ SPOTYKAM /

3. Spytaj, czy uczniowie znają aktora Marka Wahlberga. Jeśli masz taką możliwość, możesz wyświetlić fragmenty filmów z jego udziałem. Po obejrzeniu nagrań poproś uczniów, by przeczytali krótki fragment wywiadu z aktorem, który znajduje w podręczniku (s. 187).

Wierzę, że Bóg wiedział, iż jestem w stanie czynić dobro i pokazywać ludziom, że jest coś lepszego niż bycie najtwardszym dzieciakiem w okolicy, który bez mrugnięcia okiem pociąga za spust, by obrobić warzywniak. (...) W momencie gdy zacząłem skupiać się na swojej wierze, naprawdę dobre rzeczy zaczęły się dziać w moim życiu. Jednak nawet jak wpadałem w doły, to dzięki wierze w Jezusa łatwiej mi było z nich wyjść” – mówił Mark Wahlberg w wywiadzie dla Agencji Reutera po tym, jak odstąpił swoją gwiazdę w hollywoodzkiej Alei Sław. Dziś aktor działa w organizacjach promujących abstynencję narkotykową wśród młodzieży z gett¹.

4. Zapytaj uczniów o wnioski, które przychodzą im na myśl. Doprowadź do wspólnej konkluzji: *Mark Wahlberg uważa siebie za katolika i utożsamia się z Kościołem. Czerpie z tego siłę. Przynależność do Jezusa Chrystusa i Kościoła jest ważna – wynikają z niej konkretne dobra.*

/ POZNAJĘ /

5. Poproś jednego z uczniów o narysowanie na tablicy tarczy strzelniczej.
6. Poproś uczniów o samodzielną lekturę fragmentów KKK zamieszczonych w podręczniku (s. 187):

Słowo „Kościół” oznacza „zwołanie”. Wskazuje ono na zgromadzenie tych, których Słowo Boże zwołuje, by utworzyli Lud Boży; karmieni Ciałem Chrystusa, sami stają się oni Ciałem Chrystusa (KKK 777).

Do tej zatem katolickiej jedności Ludu Bożego, która jest znakiem przyszłego pokoju powszechnego i do niego się przyczynia, powołani są wszyscy ludzie i w różny sposób do niej należą lub są jej przyporządkowani

¹ Łukasz Adamski, *Nawróceni w Hollywood. Kto z wielkich filmowców ma Jezusa w sercu? Niektóre nazwiska są naprawdę zaskakujące*, <https://wpolityce.pl/polityka/154143-nawroceni-w-hollywood-kto-z-wielkich-filmowcow-ma-jezusa-w-sercu-niektore-nazwiska-sa-naprawde-zaskakujace> (dostęp: 19.03.2021).

zarówno wierni katolicy, jak i inni wierzący w Chrystusa, jak wreszcie wszyscy w ogóle ludzie, z łaski Bożej powołani do zbawienia (KKK 836).

Wierzmy we wspólnotę wszystkich wiernych chrześcijan, a mianowicie tych, którzy pielgrzymują na ziemi, zmarłych, którzy jeszcze oczyszczają się, oraz tych, którzy cieszą się już szczęściem nieba, i że wszyscy łączą się w jeden Kościół; wierzmy również, że w tej wspólnocie mamy zwróconą ku sobie miłość miłosiernego Boga i Jego świętych, którzy zawsze są gotowi na słuchanie naszych prośb (KKK 962).

Następnie spróbujcie wspólnie sprecyzować, z czego wynika przynależność do Kościoła i kogo można określić jego członkiem.

7. Rozdaj uczniom wydrukowane fragmenty *Konstytucji dogmatycznej o Kościele*. Poproś o wnikliwą lekturę (załącznik 1).
8. Kiedy uczniowie zapoznają się z wszystkimi tekstami, wróćcie do rysunku tarczy. W jej centrum wypiszcie wspólnie określenia katolików, którzy według was spełniają wszystkie konieczne warunki dotyczące przynależności do Kościoła, a następnie dorysowując coraz większe kręgi, wpiszcie kolejne grupy spełniające coraz mniej warunków początkowych. Nie zapomnijcie umieścić na tarczy Kościoła pielgrzymującego, oczyszczającego się i chwalebnego.

/ ODPOWIADAM /

9. Podsumowując tę część katechezy, powiedz: *Kościół jest niesłuchanie rozbudowaną strukturą, do której należą nie tylko duchowni, ale także wierni, którzy w różnym stopniu przyjmują wiarę zawartą w Piśmie Świętym oraz w Tradycji, a także ludzie dobrej woli, którzy nie mieli możliwości poznać Ewangelii i Kościoła.*
10. Zachęć młodzież do odpowiedzi na postawione pytania:
 - > Czy czuję się odpowiedzialny za Kościół, do którego należę?
 - > Czy mam świadomość, że moje zachowanie Bożych przykazań, modlitwa i przyjmowanie sakramentów ma wpływ na świętość Kościoła, do którego należę?

/ UTRWALAM /

- 11.** Podsumuj katechezę. Podkreśl, że Kościół ma wymiar wspólnotowy, że mówiąc o Kościele, mówimy również o sobie, i że wszystko, co czynimy, ma wpływ na wszystkich członków Kościoła, do którego należymy.

/ MODLĘ SIĘ /

- 12.** Na koniec pomódlcie się słowami II modlitwy eucharystycznej (podręcznik, s. 189).

Pamiętaj, Boże, o Twoim Kościele na całej ziemi.
Spraw, aby lud Twój wzrastał w miłości,
razem z naszym papieżem (*imię papieża*),
naszym biskupem (*imię biskupa*) oraz całym duchowieństwem.
Pamiętaj także o naszych zmarłych braciach i siostrach,
którzy zasnęli z nadzieją zmartwychwstania,
i o wszystkich, którzy w Twojej łasce odeszli z tego świata.
Dopuszcz ich do oglądania Twojej światłości.
Prosimy Cię, zmiłuj się nad nami wszystkimi i daj nam udział w życiu wiecznym,
z Najświętszą Bogurodzą Dziewicą Maryją,
ze świętymi apostołami,
i wszystkimi świętymi,
którzy w ciągu wieków podobali się Tobie,
abyśmy z nimi wychwalali Ciebie przez Twojego Syna, Jezusa Chrystusa.

PIĘKNO KOŚCIOŁA - LITURGIA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: przedstawienie uczniom istoty liturgii w Kościele.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > określa, czym jest liturgia Kościoła,
- > opisuje, na czym polega piękno liturgii,
- > wymienia, jakie owoce wnosi w nasze życie uczestnictwo w liturgii Kościoła.

Postawy: uczeń dostrzega w liturgii Kościoła drogę do przybliżania się ku Panu Bogu i pomocy w osiągnięciu doskonałości.

Metody i techniki: ankieta, pogadanka, rozmowa kierowana, praca indywidualna, praca z podręcznikiem.

Środki dydaktyczne: małe kartki, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Rozpocznij katechezę od modlitwy.
2. Przeprowadź wśród uczniów anonimową ankietę. Rozdaj im małe kartki i poproś, by zapisali na nich krótką odpowiedź na pytanie: *Jak przeżywasz uczestnictwo we Mszy Świętej?*

Zbierz kartki, zapoznaj się z ich treścią i przeczytaj na głos wybrane odpowiedzi. Powinno wybrzmieć, że Msza Święta może być postrzegana jako nudna, archaiczna.

/ SPOTYKAM /

3. Poproś uczniów, by przeczytali z podręcznika słowa papieża Franciszka o przeżywaniu Mszy Świętej (s. 191) i powiedzieli, w czym papież dostrzega największą wartość Mszy Świętej (jest w niej obecny Pan, to przeżywanie po raz kolejny Męki i zbawczej śmierci Pana):

Uczestnictwo we Mszy Świętej to „przeżywanie po raz kolejny Męki i zbawczej śmierci Pana. Jest to teofania: Pan uobecnia się na ołtarzu, aby być ofiarowanym Ojcu dla zbawienia świata”. Pan jest tam, z nami, obecny. Ale czasami idziemy na Mszę Świętą, patrzymy na to, co się dzieje, plotkujemy między sobą, podczas gdy kapłan celebrowe Eucharystię, ale my nie celebrowe blisko niego. (...) Ale pomyśl, kiedy idziemy na Mszę Świętą, to jest tam obecny Pan.

A ty jesteś rozproszony, kręcisz się. To jest Pan. Warto o tym pomyśleć. „Ależ Ojcie, Msze Święte są nudne!”. „Cóż mówisz: że Pan jest nudny?” „Nie, msza nie jest nudna, ale księża”. Trzeba, żeby księża się nawrócili. Ale Pan jest tutaj obecny! Czy to jasne? Nie zapominajcie o tym. Uczestnictwo we Mszy Świętej to przeżywanie po raz kolejny Męki i zbawczej śmierci Pana¹.

4. Przeprowadź pogadankę z uczniami na temat: *Co zrobić, by msza nie była nudna?*
5. Podsumuj wypowiedzi uczniów. Podkreśl, że podczas liturgii oddajemy cześć i chwałę Bogu – żywemu Bogu, który obiecał nam życie wieczne.

/ POZNAJĘ /

6. Poproś uczniów o przeczytanie w ciszy fragmentów z podręcznika (dział „poznaję”, s. 191):

Liturgia jest „czynnością” całego Chrystusa (*Christus totus*). Ci, którzy obecnie ją celebrowe – poprzez znaki, którymi się posługują – uczestniczą już w liturgii niebieskiej, gdzie celebrowe w całej pełni jest komunią i świętem (KKK 1136).

¹ Papież Franciszek, *Msza św. nie jest spektaklem!*, <https://papiez.wiara.pl/doc/4300275.Msza-sw-nie-jest-spektaklem> (dostęp: 13.08.2020).

Liturgia jest dziełem całego Chrystusa, Głowy i Ciała. Nasz Arcykapłan celebrować ją nieustannie w liturgii niebieskiej wraz ze Świętą Bożą Rodzicielką, apostołami, wszystkimi świętymi i wieloma ludźmi, którzy weszli już do Królestwa (KKK 1187).

Słusznie uważa się liturgię za wypełnianie kapłańskiej funkcji Jezusa Chrystusa. W niej przez znaki dostrzegalne wyraża się i w sposób właściwy poszczególnym znakom urzeczywistnia uświęcenie człowieka, a mistyczne Ciało Jezusa Chrystusa, to jest Głowa ze swymi członkami, sprawuje pełny kult publiczny (Konstytucja o liturgii świętej 7).

Zaproponuj uczniom, by zapisali wnioski, jakie się im narzucają, kiedy porównają swoje odpowiedzi (zapisane na tablicy na początku lekcji) z przeczytanymi przed chwilą tekstami (pogadanka).

/ ODPOWIADAM /

7. Spytaj: *Co można zrobić, by Msza Święta stała się wydarzeniem, w której uczestnictwo ma sens?* Poprowadź rozmowę tak, by padły odpowiedzi, że należy zacząć od dowiedzenia się, czym jest Msza Święta, i że warto wzbudzić w sobie wiarę.
8. Ustalcie wspólnie, jak przygotować się do uczestnictwa we Mszy Świętej, by przeżyć ją jak najlepiej.

/ UTRWALAM /

9. Podsumujcie katechezę. Możesz odczytać punkty z tej części podręcznika (s. 192):
 - > Liturgia Mszy Świętej jest działaniem Kościoła, podczas którego pod postacią znaków dokonuje się śmierć i zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa – czyli nasze zbawienie.
 - > Liturgia jest uczestnictwem już tu na ziemi w chwale nieba wraz ze wszystkimi świętymi, którzy już się cieszą wiecznym zbawieniem.
 - > Świadome uczestnictwo w liturgii sprawia, że się uświęcamy, czyli coraz bardziej upodabniamy do Jezusa, by Bóg Ojciec patrzył na nas jak na swoje córki i swoich synów.

/ PODEJMUJĘ WYZWANIE /

10. Zachęć uczniów do narysowania symbolu, który będzie im się kojarzył z Mszą Świętą. Miejsce na szkic znajduje się w podręczniku (s. 192).

/ MODLĘ SIĘ /

10. Pomódlcie się na koniec. Odczytajcie *Modlitwę przed Mszą Świętą* z podręcznika (s. 193):

O Jezu Chryste, oto zbliżam się do Ciebie. Ty znasz mnie doskonale, wiesz, co mnie cieszy i trapi. Proszę, niech wszystkie moje sprawy staną się Twoimi sprawami, a Twoje moimi. Amen.

41/

MATKA KOŚCIOŁA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: przedstawienie uczniom istoty obecności Matki Bożej w Kościele

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > opisuje, kim jest Matka Boża,
- > wnioskuje, kim Maryja jest dla Kościoła,
- > określa, jakie skutki w życiu codziennym może mieć zawierzenie Maryi swojego życia.

Postawy: uczeń modli się do Maryi, zawierzając Jej swoje życie.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem pogadanka – rozmowa kierowana, praca w grupach, praca indywidualna.

Środki dydaktyczne: obraz Matki Bożej z Paradyża (do wyświetlenia – zob. załącznik 1 w Strefie Katechety)¹, obraz Jana Matejki *Śluby Jana Kazimierza* (do wyświetlenia – zob. załącznik 2 w Strefie Katechety)² kartki A4, flamastry, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Rozpocznij katechezę modlitwą (*Pozdrowienie anielskie*).

Wyświetl na projektorze obraz Matki Bożej Miłosierdzia z Paradyża (zob. załącznik 1 w Strefie Katechety) i poproś uczniów o przyjrzenie się

¹ Fot. ks. Sebastian Kowal.

² Źródło: Wikimedia.

obrazowi. Zadaj pytanie uczniom, czy znają inne przedstawienia Matki Bożej. Możesz poprosić, by poszukali w internecie najbardziej znanych wizerunków Matki Bożej i przedstawili je przy pomocy projektora. Jeśli przedstawią Matkę Bożą z Fatimy, możesz nawiązać do tekstu w podręczniku o wybuchu bomby atomowej nad Hiroszimą i cudownego ocalenia ojców jezuitów (podręcznik, s. 194). Podsumowując, możesz powiedzieć, że w Polsce jest ponad 3000 miejsc kultu Maryjnego.

/ SPOTYKAM /

2. Zadaj uczniom pytania:

- > *Dlaczego w Kościele tak bardzo czcimy Maryję?*
- > *Dlaczego organizujemy pielgrzymki, litanie, nowenny i inne formy duchowości, które mają nam pomóc w zawierzeniu się Matce Bożej?*

4. Zwróć uwagę uczniów na tekst z podręcznika zawierający świadectwo Jana Pawła II opowiadające o ocaleniu podczas zamachu (s. 195).

5. Możesz spuentować tę część katechezy słowami: *Zawierzenie Maryi dotyczy nie tylko spraw duchowych, lecz także codzienności – mamy przykłady ocalenia życia osób, które zawierzyły swoje życie Maryi.*

6. Przytocz w tym miejscu informację o ślubach króla Jana Kazimierza podczas potopu szwedzkiego we Lwowie, kiedy to w najbardziej brutalnej wojnie przeciw Polsce zginęło ponad 50% ludności naszego kraju.

Powiedz: 1 kwietnia 1656 r. podczas uroczystej Mszy św. w katedrze we Lwowie król Polski Jan Kazimierz zawierzył całą naszą ojczyznę Matce Bożej i wraz z senatorami złożył uroczyste ślubowanie, że ogłasza Matkę Bożą Królową Korony Polskiej, oraz obiecał, że będzie rozgłaszał Jej cześć oraz chronił chłopów przed niesprawiedliwością i obciążeniami.

Zaprezentuj uczniom obraz Jana Matejki *Śluby Jana Kazimierza* (zob. załącznik 2 dostępny w Strefie Katechety).

/ POZNAJĘ /

7. Następnie możesz wspomnieć, że wielki szacunek do Matki Bożej miał również Jan III Sobieski, który pokonał Turków pod Wiedniem. Spośród

postaci współczesnych swoje życie zawierzyli Maryi m.in. kardynał Stefan Wyszyński oraz Jan Paweł II, który swój pontyfikat opatrzył deklaracją: *Totus Tuus* (z łac. „Cały Twój”).

Tę część katechezy możesz podsumować słowami: *Zawierzenie Matce Bożej wynika z wiary, że macierzyństwo Maryi rozciąga się na wszystkich, których Jezus przyszedł zbawić.*

Poproś uczniów, aby przeczytali część „poznaję” w podręczniku (s. 195):

Jezus jest jedynym Synem Maryi. Macierzyństwo duchowe Maryi rozciąga się jednak na wszystkich ludzi, których Jezus przyszedł zbawić (KKK 501). Przez całkowite przyłgnięcie do woli Ojca, do odkupieńczego dzieła swego Syna, do każdego natchnienia Ducha Świętego, Maryja Dziewica jest dla Kościoła wzorem wiary i miłości (KKK 967).

Macierzyńska zaś rola Maryi w stosunku do ludzi żadną miarą nie przyćmiewa i nie umniejsza tego jedynego pośrednictwa Chrystusa, lecz ukazuje Jego moc (KKK 970).

Pośrednictwo Maryi opiera się na całkowitym zawierzeniu Bogu, dlatego jest ona dla nas nie tylko przykładem wiary, lecz również może przedstawiać Bogu wszystkie nasze sprawy. Jest Orędowniczką, która uczy nas życia w pełnym zaufaniu Bogu.

/ ODPOWIADAM I UTRWALAM /

8. Podziel uczniów na grupy cztero- lub pięcioosobowe. Zespołom rozdaj kartki A4 i poproś, aby każda grupa wymyśliła hasło reklamowe zachęcające do zawierzenia Maryi.

Uczniowie mogą wspomóc się punktami zawartymi w podręczniku w części „utrwalam” (s. 196):

- > Maryja, jako Matka Jezusa Chrystusa, stała się dla każdego z nas Matką na drogach wiary.
- > Orędownictwo Maryi przewyższa wszystkie nasze prośby zanoszone samotnie do Boga.
- > Oddanie się pod opiekę Maryi jest najlepszym pomysłem na doczesność i wieczność.

Po zakończeniu pracy uczniowie prezentują wszystkie hasła na tablicy.

/ PODEJMUJĘ WYZWANIE /

9. Zachęć uczniów do zapoznania się z aplikacją na smartfony „Totus Tuus”.

/ MODLĘ SIĘ /

10. Katechezę zakończ modlitwą – aktem zawierzenia się Matce Boskiej (podręcznik, s. 196):

Matko Boża, Niepokalana Maryjo!
Tobie poświęcam ciało i duszę moją,
wszystkie modlitwy i prace, radości i cierpienia,
wszystko, czym jestem i co posiadam.
Ochotnym sercem oddaję się Tobie w niewolę miłości.
Pozostawiam Ci zupełną swobodę posługiwania się mną
dla zbawienia ludzi i ku pomocy Kościołowi świętemu,
którego jesteś Matką.
Chcę odtąd wszystko czynić z Tobą, przez Ciebie i dla Ciebie.
Wiem, że własnymi siłami niczego nie dokonam.
Ty zaś wszystko możesz,
co jest wolą Twego Syna, i zawsze zwyciężasz.
Spraw więc, Wspomożycielko wiernych,
by moja rodzina, parafia i cała Ojczyzna
były rzeczywistym Królestwem Twego Syna i Twoim.
Amen.

OJCZE NASZ

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: przedstawienie uczniom istoty *Modlitwy Pańskiej* i jej znaczenia dla naszej wiary.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > podaje, że modlitwa *Ojcze nasz* jest „najdoskonalszą modlitwą”,
- > opisuje, na czym polega wyjątkowość modlitwy *Ojcze nasz*,
- > określa, jakie wymiary życia ludzkiego obejmuje modlitwa *Ojcze nasz*.

Postawy: uczeń z ufnością modli się słowami modlitwy *Ojcze nasz*.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, pogadanka – rozmowa kierowana, słoneczko, praca w grupie, praca indywidualna.

Środki dydaktyczne: 2 arkusze szarego papieru, kartki A5 z wezwaniami modlitwy *Ojcze nasz* (dla każdego z uczniów po jednej), zdjęcie kościoła *Pater Noster* w Jerozolimie (załącznik 1 – zob. plik w Strefie Katechety)¹, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Rozpocznij katechezę od modlitwy *Ojcze nasz*. Poproś uczniów, aby odmówili ją ze szczególnym skupieniem.
2. Na szarym arkuszu papieru napisz markerem słowo „ojciec” i przymocuj go do tablicy.

¹ Fot. ks. Sebastian Kowal.

Następnie poproś uczniów o dopisanie cech, sformułowań, haseł i określeń, które kojarzą im się z tym słowem. Zapisujcie te skojarzenia w formie „słoneczka” wokół wyrazu.

3. Przyjrzyj się zapisom i zwróć szczególną uwagę na te, które nie mają jednoznacznie pozytywnego wydźwięku. Podkreśl je na arkuszu, aby przyrzeli się im również uczniowie.

4. Przygotuj nowy arkusz papieru i znów na środku umieść słowo „ojciec”.

Poproś uczniów o dopisanie – również w formie „słoneczka” – cech, jakie chcieliby, by miał ojciec.

5. Zadaż uczniom pytanie, prowokując dyskusję:

- > *Dlaczego tak jest, że nasze oczekiwania dotyczące ojcostwa są często bardzo różne od stanu faktycznego?*
- > *Jakie są przyczyny tych różnic?*

Pod koniec dyskusji możesz wskazać uczniom, że ojciec powinien pokazać dziecku to, co najistotniejsze, by nauczyć je mądrze patrzeć na świat, wyposażyć w życiowe zasady, które zapewnią mu najlepszy rozwój i szczęście.

/ SPOTYKAM /

6. Wskaż, że w tej części katechezy przyjrzyście się modlitwie *Ojcze nasz*. Powiedz: *Bóg przedstawia się nam jako Ojciec (i nim jest!) – a więc troszczy się o to, co dla nas najważniejsze.*

7. Poproś, by uczniowie zapoznali się z materiałem w podręczniku (dział „spotykam”, s. 199):

Czy dla mnie Bóg jest Ojcem, czy czuję, że jest dla mnie Ojcem? A jeśli tak Go nie odczuwam, czy proszę Ducha Świętego, aby mnie nauczył odczuwania Go w ten sposób? Czy potrafię zapomnieć krzywdy, wybaczyć je, puścić w niepamięć, a jeśli nie, prosić Ojca: „ależ i oni są Twoimi dziećmi, wyrządzili mi zło, ale pomóż mi przebaczyć?”. Uczyńmy ten rachunek sumienia, a to będzie dla nas bardzo dobre. „Ojcze” i „nasz”: daje nam tożsamość dzieci i daje nam rodzinę, aby razem podążać przez życie².

² Cyt. za: Papież Franciszek, „*Ojcze nasz*” kluczem modlitwy, <https://naszdziennik.pl/wiara-stolica-apostolska/160157,ojcze-nasz-kluczem-modlitwy.html> (dostęp: 24.09.2020).

Zbadajcie wszystkie modlitwy, jakie znajdują się w Piśmie Świętym, a nie wierzę, byście mogli znaleźć w nich coś, czego nie zawierałaby *Modlitwa Pańska* (św. Augustyn, cyt. za KKK 2762).

8. Rozdaj uczniom kartki A5 (na każdej z nich niech znajdzie się jedno z wezwań modlitwy *Ojcze nasz*). Poproś uczniów, by pod otrzymanym wezwaniem napisali, jak je rozumieją – dużymi literami flamastrem. Zbierz karty i odczytaj głośno poszczególne wpisy.

Zapytaj uczniów, które z wezwań jest dla nich trudne do zrozumienia, i od razu wyjaśnij sprawiające problemy kwestie.

W ramach ciekawostki wyświetl uczniom zdjęcie kościoła *Pater Noster* w Jerozolimie (załącznik 1 – zob. plik w Strefie Katechety).

/ POZNAJĘ /

9. Poproś uczniów, by zapoznali się z tekstami z katechizmu zawartymi w podręczniku (dział „poznaję, s. 199):

„Modlitwa Pańska jest rzeczywiście streszczeniem całej Ewangelii”, „najdoskonalszą z modlitw”. Znajduje się ona w centrum Pisma Świętego (KKK 2774).

Możemy wzywać Boga jako „Ojca”, ponieważ objawił Go nam Syn Boży, a przez chrzest zostaliśmy wszczępieni w Niego i w Nim przybrani za synów Bożych (KKK 2798).

Modlitwa do naszego Ojca powinna pobudzać w nas wolę upodobnienia się do Niego, a nasze serce czynić pokornym i ufnym (KKK 2800).

/ ODPOWIADAM /

10. Zadać pytanie: *Które z wezwań modlitwy „Ojcze nasz” jest wam najbliższe i dlaczego?* Wysłuchaj odpowiedzi uczniów.

/ UTRWALAM /

11. Zbierz wszystkie najważniejsze informacje z lekcji. Możesz wykorzystać podpunkty zawarte w podręczniku (s. 200):

- > Modlitwa *Ojcze nasz* uczy nas, jaki jest dla nas Bóg.
- > *Ojcze nasz* jest najważniejszą modlitwą.
- > Bóg kocha nas jak troskliwy Ojciec i chce, byśmy kochali Go jak synowie i córki, w pełni Mu ufając.

/ MODLĘ SIĘ /

12. Na zakończenie katechezy odmówcie wspólnie modlitwę *Ojcze nasz* w intencji wszystkich ojców – by chcieli być na wzór Ojca w niebie, a ci, którzy odeszli do wieczności, by mogli widzieć Boga twarzą w twarz.

CZĘŚĆ 6

BÓG W KOŚCIELE ZAANGAŻOWANYM W ŚWIAT

43/

DUCHOWOŚĆ CZASÓW ODRODZENIA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: zapoznanie uczniów z duchowością odrodzeniową.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > identyfikuje duchowość czasów odrodzenia,
- > wylicza reprezentatywne szkoły duchowości chrześcijańskiej powstałe bądź rozwijające się w okresie odrodzenia,
- > opisuje podstawowe założenia duchowości katolickiej,
- > modyfikuje swoją wiarę w odniesieniu do postaw duchowości odrodzeniowej.

Postawy: uczeń pogłębia własną duchowość.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, pogadanka, praca w grupach, mapa myśli.

Środki dydaktyczne: cztery arkusze bristolu, flamastry, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Zaproponuj odmówienie modlitwy przedstawicielki chrześcijańskiego odrodzenia, św. Teresy z Ávili (podręcznik ucznia, s. 207).

Niech nic cię nie smuci,
niech nic cię nie przeraża.
Wszystko mija,
lecz Bóg jest niezmienny.
Cierpliwością osiągniesz wszystko,

a temu, kto posiadał Boga, niczego nie braknie.
Bóg sam wystarczy.

2. Możesz nadmienić, że św. Teresa to hiszpańska mistyczka, karmelitanka, pisarka okresu kontrreformacji i teolog życia kontemplacyjnego. Była również reformatorką zakonu karmelitów. Wraz ze św. Janem od Krzyża jest uważana za założycielkę karmelitów bosych. Kanonizowana została w roku 1622, 40 lat po śmierci. W 1970 roku papież Paweł VI ogłosił ją doktorem Kościoła, nadając jej tytuł „doktora mistycznego”. Jej książki, w tym autobiografia (*Księga życia*) i jej przełomowe dzieło *Twierdza wewnętrzna* stanowią trzon literatury hiszpańskiego renesansu, jak również mistycyzmu chrześcijańskiego i chrześcijańskiej medytacji.
3. Spytaj, jak uczniowie rozumieją termin „ duchowość”. Poproś, by zapoznali się z tekstem z podręcznika (s. 204). Porozmawiajcie chwilę na ten temat.

Odrodzenie (renesans) najczęściej kojarzy nam się ze sztuką, literaturą, filozofią. Istotna jest jednak również duchowość tej epoki, która to przenikała różne dziedziny życia człowieka, wszelkie jego aktywności. I na odwrót – człowiek swoimi działaniami kształtował nowy rodzaj duchowości. Jaka była zatem duchowość czasów odrodzenia? Przede wszystkim naznaczona dążeniem do połączenia humanizmu i chrześcijaństwa.

4. Podsumuj: *Termin „duchowość” nastręcza wielu trudności. Powszechnie stosowany, może mieć różne znaczenia. Wciąż ewoluuje jego rozumienie. Duchowość może być różnie opisywana w zależności od konkretnych nurtów religijnych. Dzisiaj porozmawiamy o duchowości czasów odrodzenia, która była naznaczona dążeniem do połączenia humanizmu i chrześcijaństwa.*

/ SPOTYKAM /

5. Powiedz, wykorzystując tekst z podręcznika (s. 205):

W Europejczykach żyjących w czasach renesansu duch humanizmu rozgorzał silniej niż w ich średniowiecznych przodkach – silniej i inaczej. Był on naznaczony miłością do ziemskiego życia. W centrum zainteresowania tej epoki stał człowiek – istota doskonała, bo przecież stworzona na obraz i podobieństwo Boga, którego Syn (warto to mieć na uwadze) też przybrał ludzką postać. Zwrot ku człowiekowi widoczny był zatem również w chrześcijaństwie.

6. Powiedz: *Sztandarową postacią humanizmu odrodzeniowego był Erazm z Rotterdamu. Poproś, by uczniowie zapoznali się z informacjami na jego temat (s. 205).*

/ POZNAJĘ /

7. Wróć do rozmowy na temat duchowości. Powiedz, że w ogólnym ujęciu jest to zdolność do zrozumienia samego siebie, czyli poszukiwania odpowiedzi na najważniejsze pytania dotyczące sensu istnienia. Spytaj: *Jak myślicie, czy rozwój duchowy jest ważniejszy niż zdrowie, wykształcenie czy status społeczny?* Pozwól na swobodne wypowiedzi uczniów, a następnie podsumuj rozmowę: *Człowiek pusty duchowo nie wie, kim jest ani po co żyje.*
8. Dodaj: *Duchowość katolicką w dobie renesansu kształtowały wspomniane prądy humanistyczne. Wpływ miały na nią również zakony i zgromadzenia duchowne. To przede wszystkim tam pojawiały się nowe nurty i szkoły duchowości. Omówimy sobie teraz najważniejsze z nich.*
9. Zaproponuj pracę w grupach. Podziel klasę na cztery zespoły. Zadaniem każdej grupy będzie krótkie scharakteryzowanie przydzielonej im szkoły (ignacjańska, karmelitańska, oratoriańska, salezjańska) oraz przygotowanie notatki w postaci mapy myśli. Rozdaj uczniom arkusze bristolu (po jednym na grupę) oraz flamastry.

Po kilku minutach poproś uczniów o przedstawienie efektów ich pracy. Wszyscy sporządzają notatkę, którą mogą zapisać w zeszytach.

/ ODPOWIADAM I UTRWALAM /

10. Podsumuj katechezę. Możesz wykorzystać tekst z podręcznika (s. 206, dział „odpowiadam”).

Chrześcijaństwo proponuje nam wiele przeróżnych ścieżek duchowych. Każdy może wybrać spośród nich najlepszą dla siebie formę rozwoju duchowego. Co jest ci najbliższe? Doświadczenie bliskiej obecności Boga? Podsumowywanie dnia rachunkiem sumienia? Świadomość, że Bóg cię kocha, i gotowość naśladowania Go w tej miłości względem ludzi? Każda z tych dróg jest dobra. Każda pomoże ci umocnić wiarę, pogłębić ją, bardziej świadomie przyjmować doświadczenie religijne.

11. Wymień najważniejsze myśli tej katechezy. Skorzystaj z podręcznika (s. 206, dział „utrwałam”).

- > Odrodzeniowy humanizm inspirował chrześcijan do poszukiwania nowych form duchowości.
- > Nie oznacza to porzucenia starszych form duchowości – tamte nadal były i są aktualne.
- > Jest wiele ścieżek rozwoju duchowego, którymi możesz pójść. Możesz wybrać tę, która najbardziej ci odpowiada. Warto z nich skorzystać – od tego zależy jakość twojego doświadczenia religijnego.

/ MODLĘ SIĘ /

12. Na koniec pomódlcie się o rozwój własnej duchowości (*Modlitwa Pańska*).

44/

PRZYCZYNY I SKUTKI REFORMACJI

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: zapoznanie uczniów z historią reformacji.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > opisuje zjawisko reformacji,
- > wylicza przyczyny, które doprowadziły do rozwoju ruchu reformacyjnego,
- > identyfikuje wieloaspektowe konsekwencje działań reformacji,
- > definiuje dary Ducha Świętego oraz owoce Ducha Świętego,
- > w swoich przekonaniach i w swojej postawie wykazuje się życzliwością i szacunkiem do chrześcijan innych wyznań,
- > wykazuje zrozumienie dla działań ekumenicznych.

Postawy: uczeń modli się o jedność wyznawców Chrystusa.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, pogadanka, rozmowa kierowana, miniwykład, burza mózgów, trybunał.

Środki dydaktyczne: podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Pomódlcie się wspólnie. Możesz zaproponować odmówienie *Modlitwy o jedność chrześcijan*.

Boże, Ojczy Pana naszego, Jezusa Chrystusa, jedyne Zbawiciela, dozwól, abyśmy uświadamiali sobie wielkie niebezpieczeństwa, w jakich pogrążają nas nieszczęsne podziały. Spraw, aby znikła wszelka nienawiść, wszelkie przesady,

wszystko, co może nam stawiać przeszkody na drodze do zjednoczenia i Bożej zgody. Jak jest tylko jedno Ciało i jeden Duch i jedna nadzieja, którą otrzymaliśmy, jak jest jeden Pan, jeden chrzest, jedna wiara, jeden Bóg i Ojciec wszystkich, tak też spraw, abyśmy mogli żyć zjednoczeni świętymi węzłami prawdy i pokoju, wiary i miłości i jedną myślą oraz jednym głosem mogli wychwalać Ciebie. Przez Chrystusa, Pana naszego. Amen.

2. Nawiązując do poprzedniej katechezy, zapisz na tablicy hasło: REFORMACJA. Poproś, by uczniowie zastanowili się, z czym kojarzy im się ten termin. Najlepsze odpowiedzi możesz wynotować na tablicy (burza mózgów).
3. Podsumuj wypowiedzi. Możesz wykorzystać tekst z podręcznika (s. 208, dział „odkrywam”):

„Reformacja” jest terminem umownym. Obejmujemy nim szereg ruchów religijno-polityczno-społecznych, które miały na celu zreformować Kościół katolicki w pierwszej połowie XVI wieku. Reformacja, jak powszechnie się uznaje, była reakcją na niewłaściwe zachowania katolickiej hierarchii kościelnej – ale nie tylko, jej przedstawiciele krytykowali też niektóre elementy nauczania Kościoła.

W efekcie chrześcijaństwo doświadczyło kolejnego już rozłamu – w jego zachodnim nurcie powstały nowe wspólnoty wyznaniowe.

4. Zapowiedz, że porozmawiacie dzisiaj o przyczynach i skutkach reformacji.

/ SPOTYKAM /

5. Wróć do zapisanych na tablicy skojarzeń ze słowem „reformacja”. Być może któryś z uczniów podał nazwisko Marcina Lutra. Jeśli nie, poproś, by uczniowie zerknęli na reprodukcję obrazu w podręczniku (s. 208) i rozpoznali przedstawioną na nim postać. Opowiedz krótko: *Marcin Luter żył na przełomie XV i XVI wieku (urodził się w 1483 roku, zaś zmarł w 1546 roku). Był doktorem teologii i mnichem augustiańskim. Pisał katechezy oraz polemiki. Z grupą współpracowników przełożył Biblię na język niemiecki („Biblia Lutra”). By zrozumieć, skąd wynikały jego działania w dorosłym życiu, warto zatrzymać się na chwilę przy jego dzieciństwie. Podporządkowane było ono woli surowego ojca i miało, zdaniem wielu uczonych, wywrzeć wpływ na jego obraz Boga. Rzeczywiście, Bóg był dla niego Istotą wymierzającą sprawiedliwość, Bogiem krzywdzącym i wzbudzającym trwogę.*

Rozpaczą i przerażeniem napawała go myśl o swojej winie i niegodności. Ciągłe wracało niedające spokoju pytanie: jak można uzyskać lub zasłużyć sobie na Boże miłosierdzie? Odpowiedzi na osobiste problemy szukał w intensywnym studiowaniu Pisma Świętego. Konsekwentnie zaczął z czasem twierdzić, że: człowiek został przez grzech pierworodny do tego stopnia zepsuty, iż stracił wolną wolę i jest niezdolny do spełniania dobrych uczynków; do zbawienia wystarczy sama tylko wiara, czyli ufność w zasługi Chrystusowe; dobre uczynki są zbyteczne; pokuta jest niepotrzebna ani tu na ziemi, ani w czyśćcu, którego nie ma, pośrednictwo świętych nie istnieje¹.

Możesz na chwilę przerwać i zacząć rozmowę kierowaną:

- > W jakich czasach żył Luter?
- > Jakie było jego dzieciństwo?
- > Jaki utrwalił mu się obraz Boga?
- > Kim został Luter?
- > Jakie wielkie dzieło Luter wraz z grupą współpracowników przełożyli na język niemiecki?
- > Wymieńcie kilka poglądów Lutra dotyczących człowieka i wiary.

Kontynuuj miniwykład o Lutrze: *Przede wszystkim jest znany jako inicjator, a następnie centralna postać reformacji – to on ją zapoczątkował, ogłaszając 95 tez teologicznych. Wywiesił je na bramie kościoła zamkowego w Wittenberdze 31 października 1517 roku. Domagał się w nich między innymi zaniechania kościelnej praktyki związanej z kupowaniem odpustów. Z czasem zainicjowany przez niego ruch coraz bardziej odrywał się od niego samego.*

6. Podkreśl, że w wypowiedziach Lutra znalazły się błędy dogmatyczne, które były nie do zaakceptowania. To dlatego Kościół wobec nich zaprotestował. Papież Leon X chciał spotkać się z reformatorem, by ten mógł się wytłumaczyć ze swoich postulatów. Luter nie skorzystał z zaproszenia i nie wyruszył w drogę do Rzymu. Z czasem jeszcze bardziej zradyzalizował swoje poglądy i zaczął otwarcie mówić o daleko idącej naprawie Kościoła (wyznał, że prymat papieża nie jest uzasadniony w Piśmie Świętym, sobory mogą się mylić, a tylko Biblia jest nieomylna).
7. Dodaj, wykorzystując tekst z podręcznika (s. 209): *Niemniej część teologów i hierarchii kościelnej widziała w nim – i nadal widzi – teologa sprzeciwu*

¹ Por. M. Rusecki (red.), *Być chrześcijaninem dziś*, Lublin 1992, s. 538–542.

wobec wypaczeń wiary katolickiej. Wielu uważa, że nauczanie Lutra zawierało również słuszne postulaty. Z czasem znalazły one akceptację w postanowieniach Soboru Watykańskiego II. W środowiskach protestanckich Marcin Luter jest traktowany jak bohater wiary, reformator i odnowiciel Kościoła.

/ POZNAJĘ /

8. Powiedz, że tak naprawdę reformacja w tamtych czasach była po prostu nieunikniona. Wskazują na to zmiany zachodzące w tych czasach w Niemczech i w Europie. Można wskazać wiele przyczyn, które spowodowały ruch reformacyjny. Poproś, by uczniowie zapoznali się z tekstem z podręcznika (s. 209–210). Następnie porozmawiajcie na ten temat. Wynotujcie (ty na tablicy, a uczniowie w zeszycie) wskazane w podręczniku kwestie (czynniki ekonomiczne; kryzys umysłowy; rygorizm katolicki; renesansowe poglądy na świat, które zrywały z katolickim monopolem).
9. Podsumuj, wykorzystując tekst z podręcznika (s. 209–210): *W konsekwencji reformacji obserwujemy pojawienie się i gwałtowny rozwój różnych ruchów religijnych, które doprowadzą do powstania nowych wyznań. Kościół katolicki stracił swoją utrwaloną przez wieki pozycję społeczną, tracił dobra materialne. Od katolicyzmu odpadały całe regiony Europy. Dochodziło do długotrwałych wojen. W nowej sytuacji Kościół katolicki musiał zająć stanowisko, które doprowadziło do reformy kościelnej, w której wyniku nastąpiło m.in. jasne odgraniczenie katolicyzmu od protestantyzmu.*

/ ODPOWIADAM I UTRWALAM /

10. Na koniec zaproponuj dyskusję na temat działalności Marcina Lutra. Wykorzystaj metodę „trybunału”. Powołaj trybunał. Wybierz:
 - > sędziego – jego zadaniem będzie otworzyć przewód sądowy, określić przedmiot rozprawy (np. „Działalność Marcina Lutra”) i czuwać nad całością. W rolę sędziego możesz też wcielić się osobiście;
 - > prokuratora – który wygłosi mowę oskarżycielską, wskazując zakres winy;
 - > rzeczników stron – grono obrońców i grono oskarżycieli – ich zadaniem będzie uzasadnić swoje racje (podać argumenty).

11. Na zakończenie zabierz głos. Podsumuj wypowiedzi uczniów. Możesz spuentować, że pozostaje kwestię bezsprzeczną, iż protest Lutra był uzasadniony – bo trzeba głośno mówić, kiedy dzieje się źle i trzeba z tym walczyć. Nie jest jednak dobrze zamykać się na dialog.
12. Zadaj pracę domową – materiały przygotowane przez uczniów przydadzą się na następnej katechezie. Uczniowie (tak jak siedzą w ławkach) liczą głośno od 1 do 10. W zależności od numeru, który im przypadnie, przygotowują krótką notatkę na temat świętego: (1) Franciszka Salezego, (2) Filipa Neri, (3) Wincentego a Paulo, (4) Ignacego Loyoli; (5) Franciszka Ksawerego, (6) Franciszka Borgiasza, (7) Alojzego, (8) Stanisława Kostki, (9) Andrzeja Boboli, (10) Piotra Skargi.

/ MODLĘ SIĘ /

13. Pomódlcie się, by powszechnie zapanowały tolerancja i szacunek wobec bliźnich oraz ich tradycji religijnych. Odmówcie *Modlitwę Pańską* albo *Modlitw o jedność chrześcijan* autorstwa Jana Pawła II (podręcznik, s. 210).

45/

REFORMA KATOLICKA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: zaprezentowanie uczniom głównych wątków reformy katolickiej z XVI wieku oraz kształtowanie wrażliwości chrześcijańskiej poprzez odwołanie się do przykładu ówczesnych świętych.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wylicza i omawia przejawy reformy katolickiej w XVI wieku,
- > podaje argumenty przemawiające za tym, że Kościół powinien się reformować,
- > modyfikuje swoją wiarę i postawę chrześcijańską w aspekcie otwartości na wzorce osobowe świętych.

Postawy: uczeń stara się przemieniać Kościół przykładem swojego życia.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, burza mózgów, rozmowa kierowana, miniwykład, praca w parach.

Środki dydaktyczne: kartki – po jednej na parę, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.
2. Podkreśl, że Kościół jak każda instytucja od samego początku miał swoje problemy, które należało i wciąż należy przezwyciężać. Służą temu podejmowane przez Kościół reformy. Właśnie tak stało się w wieku XVI, kiedy to miała miejsce kontrreformacja.

3. Spytaj uczniów o ich skojarzenia ze słowem „kontrreformacja”. Skup się na przedrostku „kontr-”. Zauważ, że jest to pierwszy człon wyrazów złożonych, który oznacza przeciwieństwo, przeciwstawienie, występowanie przeciw komuś lub czemuś, zmierzanie w przeciwną stronę, przeciwdziałanie.

Podsumuj: *Porozmawiamy dzisiaj o kontrreformacji – reformie katolickiej, która dokonała się w wieku XVI.*

/ SPOTYKAM I POZNAJĘ /

4. Powiedz parę zdań na temat kontrreformacji. Zaznacz, że był to ruch w Kościele katolickim, przypadł na XVI wiek i został zapoczątkowany podczas soboru trydenckiego (który obradował długo, bo aż osiemnaście lat – od 1545 do 1563 roku). Podkreśl, że działania kontrreformacyjne objęły szeroki zakres działań i poskutkowały wieloma pozytywnymi zmianami, m.in. wprowadzeniem większej karności w instytucji Kościoła i wydaniem licznych dekretów dyscyplinarnych regulujących obowiązki papieża, biskupów i księży. Zasadniczo kontrreformacja bywa nazywana odpowiedzią na działania Marcina Lutra, o których mówiliśmy na poprzedniej katechezie.
5. Zauważ, że w XVI wieku działali papieże reformatory (Pius V, Grzegorz XIII, Sykstus V i Klemens VIII). Uczniowie mogą o nich poczytać w podręczniku (s. 213–214).
6. Dodaj, że w tym czasie działał Karol Boromeusz. Opowiedz o nim. Możesz wykorzystać tekst z podręcznika (s. 213).

Święty Karol Boromeusz (1538–1584) – włoski kardynał, arcybiskup Mediolanu, tercjarz franciszkański. Jego działalność była doprawdy imponująca. Osobiście zaangażował się on w organizację ostatniego, trzeciego zjazdu soboru trydenckiego. Był członkiem Kongregacji soboru, która miała za zadanie nadzorować wprowadzanie posoborowych reform. Jako arcybiskup Mediolanu Boromeusz dokładał wszelkich starań, aby postanowienia soboru trydenckiego były realizowane w jego archidiecezji – przeprowadził on między innymi reformę administracji diecezjalnej.

Karol Boromeusz był wzorem gorliwości pasterskiej. Założył Towarzystwo Nauki Chrześcijańskiej, które miało zajmować się nawracaniem innowierców i umacnianiem wiernych. Powołał do istnienia tak zwane

katechumenaty – szkoły religijne. W celu podniesienia poziomu wykształcenia duchowieństwa jako pierwszy założył wyższe i niższe seminaria duchowne. Prowadził akcje dobroczynne. Na te cele przekazywał większość swoich dochodów – sam żył skromnie. Fundował sierocińce, przytułki dla bezdomnych, domy pomocy dla dziewcząt i kobiet. W czasie zarazy osobiście pielęgnował chorych. Wobec panującego wówczas głodu, w celu zażegnania problemu, doprowadził do współpracy wszystkich organizacji religijnych. W rezultacie udało się pomóc najbardziej potrzebującym.

Reasumując, Karol Boromeusz był gorliwym biskupem, a przede wszystkim wzorem radykalizmu ewangelicznego. Umarł w opinii świętości. Przez kilkaset lat był sztandarowym przykładem nowego modelu biskupa czasów kontrreformacji.

7. Rozdaj kartki (po jednej na ławkę) i poproś, by uczniowie opracowali w parach (tak jak siedzą w ławkach) pytania dotyczące Karola Boromeusza. Każdy zespół powinien wymyślić cztery pytania i je zapisać. Następnie zbierz kartki, potasuj i ponownie rozdaj, pilnując, by pytania nie trafiły do ich autorów. Uczniowie pracują w parach i odpowiadają na wylosowane pytania.

/ ODPOWIADAM /

8. Zauważ, że w czasach XVI-wiecznej reformy katolickiej żyło wielu świętych, o których do dziś pamiętamy. Przypomnij uczniom o zadaniu domowym (przygotowaniu notatek na temat świętych). Poproś, by na podstawie wylosowanych numerów utworzyły się grupy (w jednej grupie powinni znaleźć się wszyscy, którym przypadł numer 1, 2, 3 i tak dalej). Uczniowie mają chwilę na porównanie przygotowanych notek i opracowanie jednej, wspólnej. Następnie wszyscy zdają relację z efektów swojej pracy. Możesz poprosić uczniów o sporządzenie notatki z tej części katechezy.

/ UTRWALAM /

9. Podsumuj katechezę. Powiedz, że dzięki reformie, szczególnie za sprawą soboru trydenckiego, Kościół został umocniony hierarchicznie. Zostały wyraźnie określone definicje dogmatyczne, utrwalono też ważne dekryty, które przyczyniły się do odrodzenia katolickiego.

10. Dodaj, że tak naprawdę każda reforma kościelna powinna dokonać się przede wszystkim w domach – w świętości codziennego życia.

/ MODLĘ SIĘ /

11. Na koniec pomódlcie się słowami *Modlitwy o świętość życia* autorstwa św. Tomasza z Akwinu:

Pozwól mi, litościwy Boże, bym do tego, co się Tobie podoba, wytrwale dążył, bym tego roztropnie dociekał, to uczciwie za prawdę uznał i doskonale wykonał na chwałę Imienia Twego. (...) Spraw, Boże mój, bym serce me kierował ku Tobie i bym stale bolał nad moimi zaniedbaniami oraz czynił postanowienia poprawy. Uczyń mnie, Panie, Boże mój, posłusznym bez oporu, ubogim bez przygnębienia, czystym bez zepsucia, cierpliwym bez szemrania, pokornym bez udawania, wesołym bez roztrzępiania, poważnym bez przytłaczania, ruchliwym bez lekkomyślności, bojącym się Ciebie bez zwątpienia, szczerym bez dwoistości, czyniącym dobrze bez zarożumiałości, wpływającym na poprawę bliźniego bez wywyższania siebie, budującym go słowami i przykładem bez obłudy.

46/

SOBÓR TRYDENCKI

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: zapoznanie uczniów z historią soboru trydenckiego.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > omawia kontekst zwołania soboru trydenckiego,
- > wylicza podstawowe postanowienia soboru trydenckiego,
- > referuje konsekwencje soboru trydenckiego,
- > interpretuje i uzasadnia swoje stanowisko na temat sytuacji w XVI-wiecznym Kościele w kontekście faktów historycznych związanych z soborem trydenckim oraz osobą kardynała Stanisława Hozjusza.

Postawy: uczeń zajmuje stanowisko w ocenie sytuacji w ówczesnym Kościele.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, pogadanka, debata „za i przeciw”, praca indywidualna lub w parach (krzyżówka).

Środki dydaktyczne: podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Zaproponuj odmówienie *Modlitwy Panieńskiej* po łacinie. Tekst *Oratio Dominica* znajduje się w podręczniku w części „modlę się” (s. 219).

Pater noster, qui es in caelis, sanctificetur nomen tuum, adveniat regnum tuum, fiat voluntas tua sicut in caelo et in terra. Panem nostrum quotidianum da nobis hodie; et dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris, et ne nos inducas in tentationem, sed libera nos a malo. Amen.

2. Możesz wyjaśnić uczniom, że niemal od zawsze językiem Kościoła, w którym odprawiano liturgię, była łacina. Pierwsze świadectwa użycia języka łacińskiego w liturgii pochodzą już z II wieku. Ten stan rzeczy utrzymał się do połowy XX wieku. Liturgia w języku łacińskim może być sprawowana do dzisiaj. Spytaj, czy ktoś z uczniów miał okazję uczestniczyć w takiej mszy.

/ POZNAJĘ /

3. Zaczynij od stwierdzenia, że Kościół katolicki jest instytucją ziemską, która pozostaje w ciągłej zależności ze światem i tym, co się w nim dzieje. Ponieważ nasza rzeczywistość ulega przemianom, Kościół wobec wielu zdarzeń nie pozostawał i nie pozostaje obojętny.
4. Podkreśl też, że Kościół borykał się i wciąż boryka z wewnętrznymi, kościelnymi problemami. Takie problemy były tym poważniejsze, im bardziej Kościół oddalał się od ducha Ewangelii. Doskonałą okazją samookreślenia i reformowania się Kościoła są sobory powszechne.
5. Powiedz, że dzisiaj porozmawiacie o jednym z takich soborów, a konkretnie o tym, który miał miejsce w Trydencie w drugiej połowie XV wieku.
6. Spytaj, co to jest sobór. Jeśli nikt nie będzie umiał odpowiedzieć na to pytanie, poproś o podanie skojarzeń (pogadanka). W ramach podsumowania wyjaśnij, że sobór powszechny to spotkanie biskupów całego Kościoła w celu ustanowienia praw kościelnych (kanonów soborowych) i uregulowania spraw doktryny wiary i moralności. Początkowo sobory były zwoływane przez cesarzy rzymskich. Ich postanowienia musiały być jednak zaakceptowane przez biskupa Rzymu. Kościół katolicki przyjmuje, że odbyło się dwadzieścia jeden soborów powszechnych: od nicejskiego I w 325 roku do watykańskiego II w latach 1962–1965. Według obecnego prawa kanonicznego (kan. 337–341) sobór zwołuje papież wedle własnego uznania, przewodniczy jego obradom osobiście (lub przez delegatów), a także określa ramy obrad i zatwierdza dekrety soborowe. Śmierć papieża w czasie trwania obrad powoduje ich zawieszenie i dopiero jego następca może wznowić obrady.
7. Nakreśl ramy historyczne: *Sobór trydencki obradował od 1545 do 1563 roku. Został zwołany przez papieża Pawła III w czasie najostrzejszych walk religijnych, które były pokłosiem przede wszystkim reformacji. Protestanci*

odmówili wzięcia udziału w soborze. Sobór trwał osiemnaście lat, ale tak naprawdę zwoływany był trzy razy na dwuletnie okresy. Wynikało to m.in. z dużej rotacji papieży. Wznowienia soboru po śmierci Pawła III dokonał papież Juliusz III. W 1551 roku kolejny papież, Marcel II, zwolennik reform i soboru, niespodziewanie zmarł, nie zdążwszy podjąć żadnych działań związanych z soborem. Jego następca, Paweł IV, podjął próbę zreformowania Kościoła bez wznawiania soboru. Drugiego wznowienia soboru trydenckiego dokonał dopiero papież Pius IV. Trzecia odsłona soboru dokonała się w latach 1562–63. Podpisane przez biskupów soborowych uchwały trydenckie papież Pius IV zatwierdził w 1564 roku.

/ ODPOWIADAM /

8. Powiedz: *W czasie soboru trydenckiego obradowano przede wszystkim nad nauką katolicką i nad karnością w Kościele, ujednolicono liturgię, potępiono indywidualne interpretowanie Pisma Świętego, skrytykowano nauki Marcina Lutra i zakazano nepotyzmu.*

Poproś, by uczniowie zapoznali się z listą podstawowych postanowień soborowych, które zostały przedstawione w podręczniku ucznia (s. 217–218).

/ SPOTYKAM /

9. Powiedz, że w kontekście soboru trydenckiego ważną postacią był Stanisław Hozjusz. Poproś, by uczniowie zapoznali się z tekstem z podręcznika (s. 217), w którym opisano pokrótce jego dokonania.

W sprawy soboru trydenckiego gorliwie angażował się Polak, kardynał Stanisław Hozjusz (1504–1579). To on inicjował obrady, na pewnym etapie im przewodniczył, a następnie wprowadzał w życie postanowienia soboru na ziemiach polskich.

Jak przystało na człowieka epoki renesansu, miał wiele talentów. Pełnił funkcje sekretarza królewskiego Zygmunta I Starego i sekretarza koronnego (od 1543 roku). W tym samym roku przyjął święcenia kapłańskie (mając trzydzieści dziewięć lat). W 1551 roku został biskupem warmińskim (to on sprowadził na Warmię jezuitów), a w 1574 roku wielkim penitencjarzem (czyli kimś, kto stoi na czele najwyższego sądu kościelnego Kościoła rzymskokatolickiego rozpatrującego sprawy sumienia). Zajmował się też poezją, a jako teolog często wdawał się w polemiki. Jest znany

jako jeden z czołowych przywódców polskiej i europejskiej kontrreformacji. Stanisław Hozjusz wraz z ówczesnym nuncjuszem dążył do zreformowania – w duchu uchwał trydenckich – całego Kościoła w Polsce. W 1564 roku na sejmie w Parczewie przyczynił się do przyjęcia uchwał trydenckich przez króla i senat. Zdecydowanie krytykował protestantów, którzy mówili o indywidualnym podejściu do interpretowania Pisma Świętego. Wskazywał na Biblię i Tradycję Kościoła jako równoważne źródła wiary – to przekonanie znalazło wyraz w postanowieniach soborowych. Niewykluczone, że bezkompromisowa postawa Hozjusza miała również negatywny wydźwięk. Odrzucał on możliwość pojednania się z Kościołami odłączonymi.

10. Spytaj uczniów, jak odbierają oni postać Hozjusza – negatywnie czy pozytywnie? Możesz zaproponować debatę „za i przeciw”. Wybierz dwa pięcioosobowe zespoły (pozostali uczniowie będą obserwatorami). Jeden zespół będzie dowodził, że Hozjusz był postacią pozytywną, a drugi, że negatywną. Zadaniem każdej z grup jest przedstawienie argumentów za przypisaną im tezę. Pozwól uczniom skorzystać z internetu, by mogli przygotować się do wystąpienia. Po prezentacji argumentów uczniowie-obszernicy opowiadają się za argumentami, które bardziej ich przekonały.
11. Podsumuj: *Hozjusz był ważną postacią w kontekście soboru trydenckiego. To on inicjował obrady, a następnie dążył do wprowadzenia w życie reform trydenckich. Z drugiej jednak strony z naszej perspektywy ocena jego poglądów nie zawsze jest jednoznaczna. Dla przykładu utrzymywał (m.in. wbrew protestantom), że odprawianie nabożeństw w języku zrozumiałym dla uczestników przynosi jedynie złe owoce. Twierdził, że Msza Święta nie powinna być zrozumiała dla ludu, argumentując, że ten, co mniej rozumie, jest zazwyczaj bardziej pobożny. Zdecydowanie krytykował protestantów, którzy mówili o indywidualnym podejściu do interpretowania Pisma Świętego.*

/ UTRWALAM I PODEJMUJĘ WYZWANIE /

12. Podsumuj katechezę. Możesz wykorzystać punkty z podręcznika (s. 218, dział „utrwalam”):
 - > Sobór trydencki został zwołany w drugiej połowie XVI wieku.
 - > Był on odpowiedzią na narastającą potrzebę reform w Kościele katolickim.

- > Dość powszechne jest przekonanie, że sobór trydencki był w swej istocie zaskakująco nowatorski – w końcu zajął się dostosowaniem ewangelizacji do wymogów rodzącego się świata nowożytnego, w którym człowiek wierzący i myślący borykał się z nowymi problemami.

13. Zaproponuj rozwiązanie krzyżówki. Uczniowie mogą pracować w parach bądź indywidualnie. Poniżej zapisano poprawne odpowiedzi:

				1	S	T	A	N	I	S	Ł	A	W	
	2	P	A	T	E	R								
3	N	E	P	O	T	Y	Z	M						
	4	P	R	E	D	E	S	T	Y	N	A	C	J	A
				5	J	E	Z	U	I	C	I			
	6	E	W	A	N	G	E	L	I	Z	A	C	J	A
	7	P	R	O	T	E	S	T	A	N	T	Y	Z	M

1. Jak miał na imię kardynał Hozjusz, Polak, który odegrał ważną rolę na soborze trydenckim?
2. *Ojciec* w języku łacińskim (podpowiedź: zerknij do części „modlę się”).
3. Zakazano go na soborze trydenckim.
4. Pogląd głoszony przez protestantów (i potępiony na soborze trydenckim), podkreślający, że los pośmiertny człowieka jest odgórnie wyznaczony przez Boga.
5. Prężnie działający w połowie XVI wieku zakon sprowadzony na Warmię przez kardynała Hozjusza.
6. Głoszenie Ewangelii całemu światu.
7. Ogólna nazwa wspólnot religijnych powstałych na skutek ruchów reformacyjnych, jedna z głównych gałęzi chrześcijaństwa (obok katolicyzmu i prawosławia).

/ MODLĘ SIĘ /

14. Na zakończenie lekcji odmówcie modlitwę *Ojcze nasz*.

UNIA BRZESKA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: zapoznanie uczniów z historią oraz konsekwencjami unii brzeskiej.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > podaje fakty historyczne dotyczące unii brzeskiej,
- > wymienia konsekwencje unii brzeskiej,
- > omawia powiązania w odniesieniu do historii i teraźniejszej sytuacji Kościoła greckokatolickiego.

Postawy: uczeń kształtuje swoje stanowisko na temat podziałów i prób jednoczenia w Kościele.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, wykład, pogadanka, „dylemat moralny”, praca z tekstem, praca z mapą.

Środki dydaktyczne: mapa do wyświetlenia (załącznik 1 – zob. plik w Strefie Katechety)¹, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Pomódlcie się krótko na rozpoczęcie katechezy.
2. Odczytaj fragment Ewangelii wg św. Jana: *Ojcze Święty, zachowaj ich w Twoim imieniu, które Mi dałeś, aby tak jak My stanowili jedno* (J 17,11b).

¹ Mapa: *Religie w Rzeczypospolitej Obojga Narodów*, Hoodinski, źródło: wikipedia.pl (dostęp: 17.03.2021).

3. Zapytaj uczniów, co znaczy według nich „stanowić jedno”. Podsumuj krótką pogadankę, wykorzystując fragment homilii Jana Pawła II:

*Te słowa wypowiedział Chrystus w przededniu swojej męki i śmierci. Są one po-
niekąd Jego testamentem. Od dwóch tysięcy lat Kościół idzie przez dzieje z tym
testamentem, z tą modlitwą o jedność. Są jednak pewne okresy dziejów, w któ-
rych ta modlitwa staje się szczególnie aktualna. Żyjemy w takim właśnie okre-
sie. O ile pierwsze tysiąclecie dziejów Kościoła zasadniczo naznaczone było
jednością, to od początku drugiego tysiąclecia przyszły podziały – naprzód na
Wschodzie, później na Zachodzie. Od prawie dziesięciu wieków chrześcijań-
stwo żyje podzielone².*

4. Powiedz: *Chrześcijaństwo doświadczało i wciąż doświadcza wielu podzia-
łów. Te wielkie podziały, o których wspominał papież Jan Paweł II, miały
miejsce w drugim tysiącleciu. Chodzi oczywiście o wielką schizmę wschodnią
w 1054 roku, kiedy to kościoły wschodni (prawosławie) i zachodni (katoli-
cy) obłożyły się nawzajem klątwami, oraz o rozłam na Zachodzie, do któ-
rego doprowadziły działania reformacyjne, symbolicznie zapoczątkowane
w 1517 roku przez Marcina Lutra. Dokonujące się podziały wewnątrz chře-
ścijaństwa smucą i zarazem budzą tęsknotę za pierwotną jednością uczniów
Jezusa. Jedną z form urzeczywistnienia tych tęsknot i dążeń pozostają unie
kościelne.*

/ SPOTYKAM I POZNAJĘ /

5. Spytaj, czy uczniowie kojarzą osobę Piotra Skargi. Poproś, by zapoznali się z tekstem z podręcznika (s. 221).

*Jednym z wizjonerów jedności chrześcijańskiej był jezuita Piotr Skarga. Świad-
czyć o tym może już tytuł jego dzieła wydanego w Wilnie w 1577 roku: „O jed-
ności Kościoła Bożego pod jednym Pasterzem i o greckim od tej jedności od-
stąpieniu”. Dzieło to poświęcone było kwestii zakończenia schizmy wschodniej
i powrotu Kościoła prawosławnego do wspólnoty z Kościołem rzymskim oraz
z papieżem jako jego głową.*

*Ksiądz Skarga brał czynny udział w przygotowaniu unii brzeskiej (jako asystent
teologiczny), a później już w samym w synodzie brzeskim.*

² Jan Paweł II, homilia w czasie Mszy Świętej w Siedlcach, 9 czerwca 1999 r.

6. Powiedz, że tym samym przechodzicie do tematu katechezy – unii brzeskiej. Spytaj, czy uczniowie są w stanie zdefiniować termin „unia”. Może będą potrafili podać przykładowe struktury, których istnienie opiera się na zasadzie unii, np. UE. Przejdź do unii kościelnych – chrześcijańskich. Powiedz: *Termin „unia kościelna” odnosi się najczęściej do momentów, w których doszło do połączenia wyznawców chrześcijaństwa wschodniego z Kościołem katolickim. W tych to przypadkach unie mają strukturę hierarchiczną pod zwierzchnictwem papieża. W historii chrześcijaństwa przykładów unii jest wiele. Wybrane Kościoły unickie to m.in. Kościół katolicki obrządku ormiańskiego (unia zawarta została w 1195 roku), Kościół chaldejski (1245 rok), Kościół katolicki obrządku etiopskiego (1431 rok), Syromalabarski Kościół katolicki (1599 rok), Kościół melchicki (1709 rok), Słowacka cerkiew grekokatolicka (1771 rok), Kościół katolicki obrządku koptyjskiego (1814 rok), Kościół katolicki obrządku bizantyjsko-rosyjskiego (1905 rok), Grecki Kościół katolicki (1911 rok) czy Kościół katolicki obrządku bizantyjsko-słowiańskiego (1924 rok). Doskonałym przykładem takiej unii może być również Kościół unicki w I Rzeczypospolitej, którego działalność była konsekwencją unii brzeskiej.*
7. Opowiedz krótko o unii brzeskiej. Wyjaśnij, że było to połączenie Kościoła prawosławnego z Kościołem katolickim, które dokonało się w Rzeczypospolitej Obojga Narodów w Brześciu Litewskim w 1596 roku.
8. Jeśli masz taką możliwość, wyświetl mapę (załącznik 1) obrazującą sytuację wyznaniową w 1573 roku i wskaż wschodnie tereny Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Scharakteryzuj krótko sytuację wyznaniową w państwie. Poproś, by uczniowie zwrócili uwagę na obszary zamieszkiwane przez osoby prawosławne, luteranów i kalwinów, a także katolików. Pokaż, gdzie leży Brześć Litewski.
9. Powiedz, że unia brzeska była propagowana przede wszystkim dla idei jedności Kościoła. Wypowiadali się na ten temat ks. Piotr Skarga, przywołany szerzej w podręczniku, ks. Stanisław Sokołowski, ale także ks. Stanisław Orzechowski, Andrzej Frycz Modrzewski i wielu innych. Dodaj: *W takiej atmosferze zwołano synod w Brześciu (1595). Przygotowano na nim warunki zawarcia unii. Do Rzymu udali się delegaci, którzy uzyskali zatwierdzenie unii przez papieża Klemensa VIII. Tym samym metropolia kijowska mogła zostać przyjęta do jedności kościelnej. W czasie synodu kazanie na temat jedności Kościoła wygłosił ks. Piotr Skarga. Warto tutaj wspomnieć, że pod wpływem dzieła Skargi „O jedności Kościoła Bożego”*

do zjednoczenia Kościołów katolickiego i prawosławnego przekonał się sam król Zygmunt III Waza. To dlatego w synodzie brali też udział wyznaczeni przez króla przedstawiciele. Unia stała się w ten sposób również aktem politycznym. Zarówno król Zygmunt III Waza, jak i kanclerz wielki korony, Jan Zamoyski, kierowali się w sprawie unii kościelnej dobrem państwa. Chcieli uniemożliwić carowi ingerowanie w wewnętrzne sprawy państwa polsko-litewskiego pod przykrywką spraw religijnych. Potwierdziło się to w momencie powołania w 1589 roku procarskiego patriarchatu w Moskwie. Jak sytuacja wyglądała po tej drugiej stronie? Prawosławni nie byli zgodni co do zawarcia unii. Radzili na ten temat na kilku zjazdach. Im bardziej dochodzili do głosu rzecznicy unii, tym aktywniejsi stawali się jej przeciwnicy – dyzunicy. Najpierw byli oni skupieni wokół ks. Andrzeja Kurbskiego, później księcia Konstantyna Ostrońskiego. W czasie synodu brzeskiego dyzunicy obradowali w prywatnym domu pod opieką Ostrońskiego. W obradach wzięli udział m.in. prawosławni biskupi, także z Rusi Moskiewskiej, przedstawiciele patriarchów konstantynopolitańskiego i aleksandryjskiego. Na biskupów unickich rzucili klątwę i wezwali ludność prawosławną do nieuznawania ich władzy kościelnej. Z perspektywy prawosławnych zamiast jedności został dokonany rozłam. W początkowej fazie ten rozłam był mniej widoczny, ponieważ metropolita kijowski zdjął z urzędu biskupów dyzunickich, nie byli też uznawani przez króla, nie mogli więc publicznie działać.

Podsumuj: Oczywiście konflikt w żadnym wypadku nie wygasł, a wręcz przeciwnie. Zdecydowana działalność dyzunitów doprowadziła m.in. do podziału kościoła wschodniego w 1635 roku na dwie legalne i równoprawne metropolie kijowskie: unicką i prawosławną – dyzunicką.

10. Zaproponuj pracę metodą „dylematu moralnego”. Postaw pytanie: *Czy unia brzeska była wyrazem troski o zjednoczenie Kościołów u schyłku XVI wieku?* Poproś, by uczniowie zastanowili się przez chwilę, a następnie sformułowali swoje stanowisko (TAK/NIE). W ten sposób powstają dwie grupy. W ramach tych dwóch grup możesz wydzielić kilka mniejszych, by członkom zespołów lepiej się pracowało. Zadaniem uczniów jest zapisać argumenty uzasadniające obrane przez nich stanowisko, a następnie wybrać jeden najsilniejszy argument. Po drugie mają ustalić, które wartości skłoniły ich do dokonania takiego, a nie innego wyboru.

Po kilku minutach poproś uczniów o podanie argumentów i wskazanie wartości. Możesz ich zachęcić do wskazania konsekwencji zajętego przez nich stanowiska. Na koniec podsumuj ich pracę.

11. Powiedz: *Mimo złożoności tego problemu i trudności wynikających z wewnętrznych sporów w chrześcijaństwie, ewangeliczny nakaz sugeruje szukać porozumienia oraz pojednania w duchu chrześcijańskiej miłości.*

/ ODPOWIADAM /

12. Powiedz: *Niestety, uprzedzenia między chrześcijanami poskutkowały latami walk i niekończących się waśni. Kontynuuj, wykorzystując tekst z podręcznika (s. 238): Za przełomowy moment w budowaniu tolerancji religijnej uważa się pierwsze w dziejach spotkanie papieża i patriarchy moskiewskiego oraz całej Rusi, do którego doszło 12 lutego 2016 roku. We wspólnej deklaracji papieża Franciszka i patriarchy Cyryla możemy przeczytać m.in. słowa, które liczą się ze złożoną rzeczywistością zarówno przeszłości, jak i teraźniejszości chrześcijaństwa, ale przede wszystkim dają wyraz świadomości celu, jakim jest jedność wszystkich uczniów Jezusa.*
13. Poproś o odczytanie z podręcznika fragmentu *Wspólnej deklaracji papieża Franciszka i patriarchy Cyryla* (s. 222):

Świadomi istnienia nadal rozlicznych przeszkód, mamy nadzieję, że nasze spotkanie przyczyni się do przywrócenia tej upragnionej przez Boga jedności, o którą modlił się Chrystus. Oby to nasze spotkanie natchnęło chrześcijan całego świata, aby z nową żarliwością modlili się do Pana o pełną jedność wszystkich Jego uczniów. Niech w świecie, który oczekuje od nas nie tylko słów, ale konkretnych czynów – będzie to spotkanie znakiem nadziei dla wszystkich ludzi dobrej woli! (...) Zdecydowani dokładać niezbędnych starań, aby przewyciężyć odziedziczone przez nas historyczne rozbieżności, chcemy zespolić nasze wysiłki, by dawać świadectwo o Ewangelii Chrystusowej i o wspólnym dziedzictwie Kościoła pierwszego tysiąclecia, odpowiadając razem na wyzwania współczesnego świata³.

/ UTRWALAM /

14. Zachęć uczniów do zapoznania się z podpunktami z podręcznika i prze-myślenia ich (s. 222):
- Unia brzeska z 1596 roku potwierdziła przejście do Kościoła katolickiego wyznawców prawosławnych zamieszkujących ziemie polskie.

³ Wspólna deklaracja papieża Franciszka i patriarchy Cyryla, punkty 6 i 7 (fragmenty), Hawana, 12 lutego 2016 roku.

- > Unici uznali katolickie prawdy wiary oraz zwierzchność papieża, zachowali zaś m.in. swoją liturgię i duchowość oraz autonomię administracyjną.

/ MODŁĘ SIĘ /

15. Jako modlitwę końcową zaproponuj *Modlitwę o jedność w Kościele*:

*Święty Andrzeju Bobolo,
nasz wielki Patronie!*

*Jako wierny towarzysz Jezusa
byłeś przejęty Jego pragnieniem:
aby wszyscy stanowili jedno,
jak Ty, Ojcze, we Mnie, a Ja w Tobie,
aby i oni stanowili w Nas jedno.*

*Sprawie upragnionej jedności
oddałeś całe swe życie
dopełnione męczeńską śmiercią,
ofiara braku jedności
w Kościele i świecie.*

*Dzieje Twego kultu poświadczają,
że ofiara służy pojednaniu.*

*Dlatego prosimy Ciebie:
oręduj za nami u Boga,
żeby nam nie zabrakło
cierpliwości i miłości
w drodze ku jedności
z Ojcem i Synem w Duchu Świętym
teraz i na wieki wieków.
Amen.*

KULT MARYJNY NA ZIEMIACH POLSKICH

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie roli Maryi w historii Polski dla zachowania tożsamości chrześcijańskiej.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > objaśnia sytuację religijną w Polsce w XVII wieku,
- > odkrywa, że kult maryjny miał szczególne znaczenie w ważnych dla losów Polski wydarzeniach historycznych,
- > wylicza historyczne (XVII wiek) przejawy pobożności maryjnej.

Postawy: uczeń wykazuje modlitewną troskę o własną ojczyznę.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, pogadanka, praca w grupach analiza tekstu.

Środki dydaktyczne: materiały do pracy w grupach (załącznik 1 – zob. plik w Strefie Katechety – wydrukuj egzemplarz dla każdego ucznia)¹, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy. Możesz zaproponować odmówienie *Zdrowaś Maryjo*.
2. Spytaj uczniów, co mogą powiedzieć o Maryi i Jej życiu. Poproś o podanie faktów historycznych, a następnie skojarzeń. Możesz notować na tablicy.

¹ Opracowano na podstawie: Anna Druś, *Skąd się wzięło „Pod Twoją obronę”?*, STACJA7.PL, <https://stacja7.pl/wiara/skad-sie-wzielo-pod-twoja-obrone/> (dostęp: 17.03.2021).

3. Podsumuj tę część katechezy. Powiedz: *Chrześcijanie widzą w Maryi swoją Opiekunkę, Wspomożycielkę i Orędowniczkę. Maryja myśli o nas i współczuje nam, kiedy jest nam źle.*
4. Zauważ, że najpopularniejsze modlitwy maryjne – *Zdrowaś Maryjo czy Pod Twoją obronę* – zawierają prośby o pomoc i opiekę. Podkreśl, że Matka Jezusa jest matką wszystkich ludzi, Boską Matką. Przypomnij, że Jezus pod krzyżem powiedział do swojego umiłowanego ucznia Jana: „Oto Matka twoja”. W tych słowach cały Kościół, wszyscy uczniowie Jezusa, otrzymali Matkę. Dodaj, że często praktykowaną modlitwą maryjną jest różaniec, a w całym roku liturgicznym obchodzimy liczne święta maryjne.
5. Spytaj uczniów, czy ich zdaniem modlą się do Maryi, czcimy Ją jako bóstwo. Podsumuj rozmowę: *Chrześcijanie nie widzą w Maryi bogini – w końcu Bóg jest jeden i to On jest adresatem każdej modlitwy. Maryja jest naszą Pośredniczką i Orędowniczką, możemy prosić o Jej wstawiennictwo.*
6. Wyjaśnij, że mianem „kultu maryjnego” określa się oddawanie czci Matce Bożej. Powiedz: *To całokształt form kultu religijnego, w którym chrześcijanie wyrażają swój stosunek do Maryi z Nazaretu. Kult ten odgrywał – i nadal odgrywa – ważną rolę w historii Polski.*

/ SPOTYKAM I POZNAJĘ /

7. Poproś, by uczniowie zapoznali się z tekstem z podręcznika (s. 225).

Kult maryjny był powszechny na ziemiach polskich zwłaszcza w wieku XVII, kiedy to miały miejsce przełomowa w czasie potopu szwedzkiego obrona Jasnej Góry (1655), a następnie śluby lwowskie (1656) oraz odsiecz wiedeńska króla Jana III Sobieskiego (1683).

W tych czasach żył m.in. wspomniany na poprzedniej lekcji św. Andrzej Bobola (1591–1657) – niezłomny polski duchowny katolicki, jezuita, misjonarz, kaznodzieja. Zginął śmiercią męczeńską – nawet podczas okrutnych tortur nie wyparł się wiary. Bywa nazywany „apostołem Polesia”. Od 2002 roku jest jednym z patronów Polski.

Andrzej Bobola zabiegał o uroczyste uznanie Matki Bożej Królową Polski. Dokonało się to w ślubowaniach ówczesnego króla Polski Jana Kazimierza, które miały miejsce w katedrze lwowskiej 1 kwietnia 1656 roku. Król, stojąc przed wizerunkiem Matki Bożej Łaskawej, uroczystie obrał Maryję za swoją patronkę

oraz królową państwa. Autorem tekstu ślubów lwowskich, które wygłosił Jan Kazimierz, był właśnie Andrzej Bobola.

8. Dodaj, że w polskiej pobożności zakorzeniła się głęboka cześć do Maryi. Ludzie upatrywali i wciąż upatrują w Niej swą Opiekunkę. Władcy – nie tylko Jan Kazimierz, ale również Jan III Sobieski – prosili Ją o pomoc, gdy w kraju działo się źle. Do maryjnych obrazów słynących łaskami odbywały się liczne pielgrzymki. Kult maryjny szerzyły sodalicja mariańska, bractwa szkaplerzne i różańcowe.
9. Spytaj uczniów, jakie znają formy pobożności maryjnej. Zauważ, że o kilku z nich już wspomnieliście (pielgrzymki, nabożeństwa maryjne, modlitwy maryjne itd.).
10. Poproś, by uczniowie przypomnieli słowa modlitwy *Pod Twoją obronę*. Kiedy wybrzmi, uświadom im, że w Kościele znana jest też jej krótsza wersja, która odmawiana jest w większości Kościołów anglojęzycznych na świecie, zaś w dłuższej formie odmawia się ją właściwie tylko w Polsce, Niemczech oraz gdzieś w Hiszpanii.
11. Rozdaj uczniom materiały z załącznika i podziel ich na pięcioosobowe grupy. Zadaniem zespołów jest zapoznać się z tłumaczeniem krótszej wersji modlitwy i porównać ją z tą, którą znają.

Podsumujcie pracę. Powiedzcie, które treści powtarzają się w obydwu modlitwach. Zwróć uwagę, czego zabrakło w krótszej wersji (odwołania do Syna: *Z Synem swoim nas pojednaj, Synowi swojemu nas polecaj, swojemu Synowi nas oddawaj*).
12. Wróć do ślubów lwowskich. Powiedz, że w trzechsetną rocznicę ślubów Jana Kazimierza episkopat Polski z inicjatywy więzionego wówczas prymasa Stefana Wyszyńskiego dokonał ponownego zawierzenia całego kraju Maryi. Przypomnij, że już o tym wspominaliście. Uczniowie mogą przeczytać na ten temat w podręczniku (s. 225).

/ UTRWALAM /

13. Na zakończenie podsumuj wiadomości z katechezy. Możesz wykorzystać punkty z podręcznika (s. 226):

- > Kult maryjny w Polsce – tak w ujęciu historycznym, jak współcześnie – jest bardzo żywy.
- > Form pobożności maryjnej jest bardzo dużo i każdy może wybrać tę, która wydaje mu się najwłaściwsza.
- > Adresatem każdej modlitwy jest Bóg. Możemy jednak modlić się za wstawiennictwem Maryi i świętych – to znakomici pośrednicy między nami a Stwórcą.

/ MODLĘ SIĘ /

14. Na zakończenie lekcji odmówcie modlitwę *Pod Twoją obronę*.

49/

BARDZIEJ TRZEBA SŁUCHAĆ BOGA NIŻ LUDZI

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: wskazanie wyższości prawa Bożego nad prawem stanowionym.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > uzasadnia wyższość prawa Bożego nad stanowionym,
- > charakteryzuje problematykę stosunków państwa i Kościoła,
- > wskazuje na przykłady sytuacji kiedy chrześcijanin powinien przedkładać prawo Boże nad prawo stanowione,
- > ocenia postawy chrześcijan wobec prześladowającego ich prawa na przykładzie prześladowań Decjusza.

Postawy: uczeń respektuje prawo Boże i uznaje jego wyższość.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, praca w grupach, praca indywidualna.

Środki dydaktyczne: tekst artykułu (załącznik 1 – zob. plik w Strefie Katechety)¹, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.

¹ Opracowano na podstawie: Ks. Paweł Kucia, *Prześladowca Decjusz*, <https://misyjne.pl/misja/przesladowca-decjusz/> (dostęp: 30.03.2020).

2. Zapytaj uczniów, skąd się biorą przepisy prawa w naszym kraju. Powinny paść odpowiedzi takie jak naród, parlament (ustawy), rząd (rozporządzenia), samorządy (prawo lokalne).

3. Wprowadź temat lekcji. Odwołaj się do fragmentu z podręcznika (s. 228):

W wielu kulturach prawa wynikające z religii są tożsame z prawem stanowiącym przez państwo. W naszej rzeczywistości dzieje się inaczej i w większości przypadków jest to pozytywne zjawisko. Prawo państwowe dotyczy wszystkich obywateli, niezależnie od przekonań religijnych. Czasem może się jednak zdarzyć tak, że prawo państwowe stoi w opozycji do zasad wynikających z religii, do prawa Bożego.

4. Zapytaj uczniów, czy znają wymienione w tym fragmencie sytuacje: gdy prawo wynikające z religii tożsame jest z prawem stanowiącym – tu przykładem mogą być niektóre kraje islamskie, gdzie obowiązuje szariat – oraz gdy przynależność do religii, jej praktykowanie może być przestępstwem – jako przykłady mogą służyć Chiny czy Korea Północna.

5. Wskaż, że w Europie także miały miejsce sytuacje, kiedy prawo Boże stało w sprzeczności z prawem ziemskim. Jako przykład przytocz postać świętego Jana Nepomucena (podręcznik, s. 229):

Jednym z ekstremalnych przykładów konfliktu pomiędzy prawem stanowiącym a Bożym jest kwestia ujawnienia tajemnicy spowiedzi. Kościół stoi na straży tej tajemnicy, a wielu kapłanów w dziejach Kościoła było nakłanianych do zdrady tego, co usłyszeli od spowiadających się u nich penitentów. Tajemnica spowiedzi ma swojego patrona w postaci Świętego Jana Nepomucena. Był on czeskim kapłanem żyjącym w XIV wieku. Jedną z funkcji, jakie sprawował i która kosztowała go życie, była rola spowiednika królowej Zofii Bawarskiej, żony Wacława IV, władcy Czech. Ten ostatni chciał się dowiedzieć, z jakich grzechów spowiadała się jego żona. Z tego względu król nakazał aresztować spowiednika, a wobec odmowy złamania tajemnicy spowiedzi – zabić go. Jan Nepomucen został zrzucony do Węławy z praskiego Mostu Karola.

/ POZNAJĘ /

6. Poproś uczniów o przeczytanie fragmentu z podręcznika (dział „poznaję”, s. 229):

W naszej obecnej sytuacji w Polsce nie ma raczej tak poważnego konfliktu pomiędzy prawem Bożym a ludzkim, jak to miało miejsce w przypadku starożytnych prześladowań czy współczesnych państw totalitarnych. Nie jest to jednak sytuacja dana raz na zawsze. Musimy być zawsze gotowi do obrony wiary, prawa Bożego i naszych chrześcijańskich obowiązków także przed władzą państwową.

Jednocześnie chrześcijanin zobowiązany jest do szacunku do stanowionych przez państwo praw. Wszystkich tych, które nie są sprzeczne z prawem Bożym. Solidność wobec zasad prawa w tym zakresie cechowała chrześcijan w czasach starożytnych, zwłaszcza gdy samo wyznawanie chrześcijaństwa było przestępstwem. Jednocześnie w większości stanowczo sprzeciwiali się tym prawom, które sprzeczne były z wiarą, np. składaniu ofiar rzymskim bożkom. Taka sytuacja miała miejsce m.in. za panowania cesarza Decjusza w latach 250–251.

7. Możesz rozszerzyć ostatnią myśl tekstu, odwołując się do artykułu na temat prześladowań za cesarza Decjusza z portalu Misyjne.pl (zob. załącznik 1). Wyświetl tekst, aby uczniowie mogli go przeczytać, lub poproś o to jedną osobę z grupy.
8. Podsumuj tę część lekcji: *Postawy chrześcijan wobec prześladowań zawsze były różne – niektórzy upadają, jak łapsi za czasów Decjusza, inni uciekają, wielu jednak oddaje życie za wiarę.*

/ ODPOWIADAM /

9. Odczytajcie, najlepiej w sposób uroczysty, fragment z Dziejów Apostolskich:

Wtedy dowódca straży poszedł ze sługami i przyprowadził ich, ale bez użycia siły, bo obawiali się ludu, by ich samych nie ukamienował. Przyprowadziwszy ich, stawili przed Sanhedrynem, a arcykapłan zapytał: „Surowo wam zakazaliśmy nauczać w to imię, a oto napełniliście Jeruzalem waszą nauką i chcecie ściągnąć na nas [odpowiedzialność za] krew tego człowieka”. „Trzeba bardziej słuchać Boga niż ludzi – odpowiedział Piotr, a także Apostołowie. Bóg naszych ojców wskrzesił Jezusa, którego wy straciliście, zawiesiwszy na drzewie. Bóg wywyższył Go na [miejscu] po prawicy swojej jako Władcę i Zbawiciela, aby zapewnić Izraelowi nawrócenie

i odpuszczenie grzechów. Dajemy temu świadectwo my właśnie oraz Duch Święty, którego Bóg udzielił tym, którzy Mu są posłuszni" (Dz 5, 26-32).

10. Poproś uczniów, aby ocenili różne pojawiające się postawy. W tym celu podziel klasę na trzy (lub sześć w przypadku liczniejszej klasy) grupy. Każda z nich ma za zadanie ocenić jedną z postaw wobec prześladowań:

- > porzucenie wiary,
- > ucieczkę,
- > sprzeciwienie się prawu aż po śmierć.

Możesz w tym miejscu wspomnieć: *Pamiętajmy, że sami nie wiemy, jak byśmy się zachowali w przypadku takiej próby wiary.*

11. Zaproponuj, aby uczniowie zaprezentowali wyniki swojej pracy na forum całej klasy.

/ UTRWAŁAM /

12. Podsumuj lekcję. Możesz to zrobić, odwołując się do podręcznika (dział „utrwałam”, s. 230):

- Pierwsi chrześcijanie mieli wielki szacunek do prawa państwowego w zakresie, który nie kolidował z prawem Bożym. W przeciwnym wypadku bardzo często potrafili dać świadectwo swojej wiary poprzez męczeństwo, cierpienie za wiarę.
- Dzisiaj w wielu miejscach świata istnieją prawa ograniczające misję chrześcijan i ich prawo do swobodnego wyznawania wiary.
- Chrześcijanie nadal muszą dawać świadectwo i sprzeciwiać się prawu, które jest sprzeczne z prawem Bożym.

/ PODEJMUJĘ WYZWANIE /

13. Przedstaw zadanie domowe, które będzie polegać na wyszukaniu informacji o miejscach/państwach, w których prawa stanowione przez człowieka starają się ograniczyć prawa chrześcijan do wyznawania swojej wiary.

14. Zakończ lekcję modlitwą z Breviarza – ze wspomnienia Świętych Pierwszych Męczenników Świętego Kościoła Rzymskiego:

Boże, poprzez tajemnicze zrządzenie
Twojej Miłości,
pozwoliłeś swemu Kościołowi uczestniczyć w cierpieniu Twego Syna,
wzmocnij nasze Siostry i Braci,
którzy z powodu swej wiary
są prześladowani.
Obdarz ich swoją mocą i wytrwałością,
aby w każdym ucisku
pokładali w Tobie całą swą ufność,
a w cierpieniu wiernie świadczyli
o Tobie.
Podaruj im radość z uczestnictwa
w ofierze Chrystusa
i obdarz pewnością, że ich imiona
są zapisane w Księdze Życia.
Daj im siłę do naśladowania Chrystusa,
która wesprze ich w dźwiganiu Krzyża,
a w utrapieniu ustrzeże
ich chrześcijańską wiarę.
Przez Chrystusa Pana naszego.
Amen².

² *Modlitwa za prześladowanych chrześcijan*, <https://pkwp.org/modlmy-sie/modlitwa-za-przesladowanych-chrzescijan> (dostęp: 19.04.2021).

50/

KIEDY KOŚCIÓŁ STAJE SIĘ WROGIEM

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: zapoznanie uczniów z wyzwaniem, wobec których stanął Kościół w okresie oświecenia i rewolucji francuskiej.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wyjaśnia pojęcia: sekularyzacja, konkordat, laicyzacja, masoneria,
- > opisuje przebieg prześladowań Kościoła w okresie rewolucji francuskiej,
- > wskazuje, w jaki sposób Kościół jest obecnie atakowany.

Postawy: uczeń wykazuje postawę miłowania nieprzyjaciół w kontekście ataków na Kościół.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, elementy wykładu.

Środki dydaktyczne: materiały ze strony internetowej organizacji Pomoc Kościołowi w Potrzebie¹, Pismo Świąte, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Wprowadź w temat lekcji, wskazując, że są wydarzenia w historii, które zazwyczaj oceniamy pozytywnie, jednak kiedy się im bliżej przyjrzeć, okazują się czasem trudnej próby – także próby dla Kościoła. Jednym z nich jest na pewno rewolucja francuska.

¹ Zob. www.pkwp.org (dostęp: 11.05.2021).

3. Zapytaj uczniów, z czym im się kojarzy Rewolucja Francuska – odpowiedź można zapisać na tablicy.

4. Kontynuuj myśl, odwołując się do podręcznika (dział „odkrywam”, s. 232):

„Wolność, równość, braterstwo” – to wzniosłe hasła Wielkiej Rewolucji Francuskiej. Jednak nie były one przeznaczone dla wszystkich. W czasie rewolucji ludzie Kościoła doświadczali prześladowań jako jej wrogowie. Co ciekawe, na jej początkowym etapie duchowni katoliccy brali czynny udział w przemianie ustrojowej we Francji. Bez ich wsparcia nie udało by się usankcjonować zmian. Jednak wkrótce nadszedł czas próby, gdy władze zaczęły ograniczać prawa Kościoła i prześladować duchownych. Zakazano składania ślubów zakonnych i działalności większości zakonów, odebrano majątki kościelne i ograniczono wiele praw Kościoła. Zerwano też konkordat boloński obowiązujący od 1516 roku.

5. Podkreśl: *Rewolucja stała się niestety także okresem męczeństwa, do którego dochodziło z powodu nienawiści do Kościoła i wszystkiego, co on ze sobą niesie. W wielu miejscach we Francji księża, zakonnicy i zakonnice, a także ludzie świeccy oddawali swoje życie za wiarę. Za chwilę poznamy zaledwie jedną z grup, którą dotknęła nienawiść rewolucjonistów – męczenników z Paryża.*

/ SPOTYKAM /

6. Na podstawie tekstu podręcznika (dział „spotykam”, s. 233) przedstaw uczniom męczenników Paryża:

Męczennicy z Paryża. Znanych z imienia i nazwiska, 191 męczenników beatyfikował w 1926 roku papież Pius XI. Wśród nich było trzech biskupów, księża, zakonnicy i świeccy. Zginęli oni w czasie tak zwanych masakr wrześniowych, pomiędzy 2 a 9 września 1792 roku. Powodem ich aresztowania, a następnie zamordowania było odrzucenie konstytucji cywilnej kleru – dokumentu, który miał utworzyć nowy państwowy kościół we Francji, niezależny od papieża. Posądzani o wspieranie prób przywrócenia monarchii nie zostali jednak skazani na śmierć i zgilotynowani; zginęli w serii samosądów przy cichym poparciu władz. Użyto przy tym improwizowanej broni białej, a ich ciała zmasakrowano. Dlaczego tak naprawdę zginęli? Pozostali wierni Kościołowi – wbrew państwu i wbrew temu, co łatwiejsze.

7. W tym miejscu przedstaw, w jaki sposób dzisiaj prześladowani są chrześcijanie. Możesz odwołać się do aktualnych wydarzeń na świecie. Możesz skorzystać z materiałów publikowanych na portalu organizacji Pomoc Kościołowi w Potrzebie z działu „newsy” – zob. <https://pkwp.org/newsy/>.

/ POZNAJĘ /

8. Poproś uczniów o przeczytanie fragmentu z podręcznika (dział „poznaję”, s. 233). Niech przeczytają go po cichu:

Amerykański myśliciel Francis Fukuyama sformułował tezę o końcu historii – dojściu ludzkości do punktu, w którym liberalna demokracja i kapitalizm doprowadzą do końca wielkich wydarzeń historycznych. Jednak ostatnie lata pokazują, że tak nie jest. Jako chrześcijanie doświadczamy tego coraz częściej, Kościół katolicki jest dla wielu ludzi na świecie wrogiem. Są miejsca, gdzie ta wrogość przejawia się zdecydowanie i twardo. W wielu krajach chrześcijanie nie mogą swobodnie wyznawać swojej wiary. Jednak wrogość do Kościoła, zwłaszcza w zachodniej cywilizacji, ma w tej chwili miękki charakter. Poprawność polityczna, która w wielu miejscach nie pozwala krytykować większości wspólnot religijnych, zdaje się nie obejmować Kościoła katolickiego. Atakowanie go staje się modne albo w dobrym tonie. Stanąć w Jego – Boga – obronie jest natomiast wielką odwagą.

/ ODPOWIADAM /

9. Odczytaj fragment Pisma Świętego:

Słyszeliście, że powiedziano: *Będziesz miłował swego bliźniego*, a nieprzyjaciela swego będziesz nienawidził. A Ja wam powiadam: Miłujcie waszych nieprzyjaciół i módlcie się za tych, którzy was prześladują, abyście się stali synami Ojca waszego, który jest w niebie; ponieważ On sprawia, że słońce Jego wschodzi nad złymi i nad dobrymi, i On zsyła deszcz na sprawiedliwych i niesprawiedliwych. Jeśli bowiem miłujecie tych, którzy was miłują, cóż za nagrodę mieć będziecie? Czyż i celnicy tego nie czynią? I jeśli pozdrawiacie tylko swych braci, cóż szczególnego czynicie? Czyż i poganie tego nie czynią? Bądźcie więc wy doskonali, jak doskonały jest Ojciec wasz niebieski (Mt 5,43-48).

10. Zadaj uczniom pytania do przytoczonego fragmentu:

- > *Jaki powinien być stosunek uczniów Jezusa do wrogów Kościoła?*
- > *Czy taki rzeczywistość jest?*
- > *Dlaczego jest taki trudny?*

Wszystkie ciekawe wypowiedzi wypisz na tablicy.

/ UTRWALAM /

11. Podsumuj lekcję, przywołując słowa z podręcznika (dział „utrwalam”, s. 234):

- > Kościół poza krótkimi okresami pokoju w różnych miejscach i czasach jest atakowany przez licznych wrogów.
- > Chrześcijańska postawa wobec wrogów zawiera się w słowach „zło dobrem zwyciężaj”.
- > Wielu chrześcijan w historii zginęło ze względu na swoją wiarę. Tych, których znamy z imienia, czcimy jako błogostawionych lub świętych męczenników.

/ PODEJMUJĘ WYZWANIE /

12. Zaproponuj uczniom następujące zadanie: *Jak Kościół wspiera swoich prześladowanych członków? Poszukaj informacji na temat organizacji, które podejmują takie działania.*

/ MODLĘ SIĘ /

Zakończ lekcję modlitwą do świętego Andrzeja Boboli, który sam potrafił kochać tych, którzy go nienawidzili, (podręcznik, s. 235):

Święty Andrzeju Bobolo!

Jako wierny sługa Jezusa
doświadczyłeś Jego przyjaźni,
ale także ludzkiej nienawiści,
kulminującej w Twoim męczeństwie.

Wpatrzony w przykład Ukrzyżowanego
modliłeś się za swoich prześladowców,

bo nie wiedzieli, co czynią,
skoro na miłość odpowiadali nienawiścią.

Pomagaj nam, prosimy Ciebie,
w modlitwie za naszych nieprzyjaciół.

Oby miłość, obecna w Tobie,
zdołała przeniknąć nasze serca
dzięki wytrwałej modlitwie,
pokornie obejmującej ludzi,
których ciągle nie potrafimy miłować.

A najpierw pomóż nam,
byśmy sami nie żywili nienawiści,
lecz otwierali się na Bożą miłość,
która cierpliwa jest i wszystko znosi
teraz i na wieki wieków. Amen².

² *Modlitwa za nieprzyjaciół*, <https://adonai.pl/modlitwy/?id=19&skad=160> (dostęp: 19.04.2021).

51/

„WSZYSTKO, CO UCZYNILIŚCIE...”

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: przedstawienie, w jaki sposób Kościół troszczy się o potrzebujących, uchodźców, jak angażuje się w walkę z głodem na świecie.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > omawia znaczenie pokoju jako wartości w życiu człowieka i społeczeństwa,
- > wskazuje, że pomoc wykluczonym, słabszym, obcym należy do istoty chrześcijaństwa,
- > wymienia uczynki miłosierne względem ciała.

Postawy: uczeń angażuje się w pomoc potrzebującym, modli się za najsłabszych, dotkniętych wojną.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, praca w grupach, praca indywidualna, praca z tekstem.

Środki dydaktyczne: plansza „uczynki miłosierdzia względem ciała” (załącznik 1 – zob. plik w Strefie Katechety, do wyświetlenia), kartki z fragmentem Biblii i pytaniami (załącznik 2 – zob. plik w Strefie Katechety, do wydrukowania dla każdej z grup)¹, Pismo Święte, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.

¹ Opracowano na podstawie Mt 25,31-46.

2. Wprowadź w temat – możesz zapytać uczniów:

- > *Jak według was żyje się w Polsce?*
- > *Jakie są tu możliwości życia i rozwoju?*
- > *Czy waszym zdaniem wszyscy mają tu równe szanse?*

Wysłuchaj odpowiedzi.

3. Wskaż, że w Polsce – pomimo różnych trudności – wielu ludziom żyje się coraz lepiej, jednak oznacza to, że mamy też większe obowiązki wobec tych, którym powodzi się gorzej, nie mają równych szans na starcie.

/ SPOTYKAM /

4. Przedstaw sylwetkę kardynała Konrada Krajewskiego – wykorzystaj tekst z podręcznika ucznia (dział „spotykam”, s. 237):

Kardynał Konrad Krajewski jest jałmużnikiem papieża Franciszka, czyli zajmuje się całością działalności charytatywnej Stolicy Apostolskiej. Jest jednym z najbliższych współpracowników papieża i w praktyce realizuje to, co w kwestii opieki nad wykluczonymi – bezdomnymi, niepełnosprawnymi i uchodźcami – głosi Wikariusz Chrystusa. Mimo że kardynał nie stara się nagłaśniać swojej działalności dla najuboższych, to bardzo często wspominany jest w mediach. A co takiego robi? Na przykład dostarczył uchodźcom na Lampedusie karty telefoniczne, by mogli skontaktować się z rodzinami, przekazał swoje służbowe mieszkanie imigrantom, wspiera wiele rzymskich rodzin w płaceniu rachunków, zorganizował fryzjera i prysznice dla bezdomnych w Watykanie. Jedną z jego akcji spotkała się ze skrajnie różnymi reakcjami i doczekał się dzięki niej przydomku „Robin Hood papieża”: kardynał Krajewski zerwał plomby na licznikach prądu w opuszczonej kamienicy zamieszkałej przez bezdomnych. Następnie zaczął płacić rachunki. Nie bał się w tej sprawie wejść w polemikę z włoskimi politykami. Kardynał jest bezkompromisowy w prowadzeniu powierzonej mu przez papieża misji.

5. Wyświetl planszę z uczynkami miłosierdzia względem ciała (zob. załącznik 1).

Uczynki miłosierne względem ciała:

1. Głodnych nakarmić.

2. Spragnionych napoić.
3. Nagich przyodziać.
4. Podróżnych w dom przyjąć.
5. Więźniów pocieszać.
6. Chorych nawiedzać.
7. Umarłych pogrzebać.

6. Wskaż, że każdy z nas powinien znać je od dziecka. Zapytaj uczniów:

- > *Co sądzicie o wymienionych tu czynach?*
- > *Czy realizujecie je na co dzień?*

Podsumuj wypowiedzi uczniów. Pamiętaj, że mogą się pojawić zarówno pozytywne, jak i negatywne odpowiedzi.

/ POZNAJĘ /

7. Kontynuuj temat myślą z podręcznika (s. 237):

Kościół od zawsze zajmował się postugą najuboższym. Wspomina o tym m.in. Święty Łukasz Ewangelista na kartach Dziejów Apostolskich, przedstawiając rodzący się Kościół. Przez stulecia formy tej pomocy ewoluowały, jednak bez nich trudno sobie wyobrazić chrześcijańską postugę. Katechizm Kościoła katolickiego wspomina o uczynkach miłosiernych co do ciała. Nazwa ta pokazuje ich jedną stronę – powinny być wykonywane z miłości. Drugą stronę pokazuje nam sam Jezus, wskazując, że to z nich będziemy rozliczeni w Dniu Sądu.

/ ODPOWIADAM /

8. Odczytaj fragment Pisma Świętego:

Gdy Syn Człowieczy przyjdzie w swej chwale, a z Nim wszyscy aniołowie, wtedy zasiądzie na swoim tronie pełnym chwały. I zgromadzą się przed Nim wszystkie narody, a On oddzieli jednych [ludzi] od drugich, jak pasterz oddziela owce od kozłów. Owce postawi po prawej, a kozły po swojej lewej stronie. Wtedy odezwie się Król do tych po prawej stronie: „Pójdźcie, błogosławieni u Ojca mego, weźcie w posiadanie królestwo, przygotowane dla was od założenia świata!

Bo byłem głodny, a daliście Mi jeść;

byłem spragniony, a daliście Mi pić;
byłem przybyszem, a przyjęliście Mnie;
byłem nagi, a przyodzialiście Mnie;
byłem chory, a odwiedziliście Mnie;
byłem w więzieniu, a przyszliście do Mnie”.

Wówczas zapytają sprawiedliwi: „Panie, kiedy widzieliśmy Cię głodnym i nakarmiliśmy Ciebie? Albo spragnionym i daliśmy Ci pić? Kiedy widzieliśmy Cię przybyszem i przyjęliśmy Cię, lub nagim i przyodzialiśmy Cię? Kiedy widzieliśmy Cię chorym lub w więzieniu i przyszliśmy do Ciebie?”. A Król im odpowie: „Zaprawdę, powiadam wam: Wszystko, co uczyniliście jednemu z tych braci moich najmniejszych, Mnieście uczynili”.

Wtedy odezwie się i do tych po lewej stronie: „Idźcie precz ode Mnie, przekłęci, w ogień wieczny, przygotowany diabłu i jego aniołom!

Bo byłem głodny, a nie daliście Mi jeść;
byłem spragniony, a nie daliście Mi pić;
byłem przybyszem, a nie przyjęliście Mnie;
byłem nagi, a nie przyodzialiście Mnie;
byłem chory i w więzieniu, a nie odwiedziliście Mnie”.

Wówczas zapytają i ci: „Panie, kiedy widzieliśmy Cię głodnym albo spragnionym, albo przybyszem, albo nagim, kiedy chorym albo w więzieniu, a nie usłużyliśmy Tobie?”. Wtedy odpowie im: „Zaprawdę, powiadam wam: Wszystko, czego nie uczyniliście jednemu z tych najmniejszych, tegoście i Mnie nie uczynili”. I pójdą ci na wieczną karę, sprawiedliwi zaś do życia wiecznego (Mt 25,31-46).

9. Podziel klasę na pięcioosobowe grupy. Każdemu zespołowi daj kartkę z odczytanym fragmentem i pytaniami (załącznik 2). Poproś uczniów, aby wspólnie, odpowiedzieli na pytania umieszczone na kartkach:

- > *O jakim wydarzeniu opowiada poniższy tekst?*
- > *Jak ma się ten fragment do uczynków miłosiernych względem ciała?*
- > *Czy są one tu przedstawione jako propozycja czy obowiązek?*
- > *Jakie są konsekwencje wypełniania bądź niewypełniania ich?*
- > *Czy możemy powiedzieć, że wypełnianie ich jest w takim razie jednym z najważniejszych elementów bycia chrześcijaninem?*

Zbierz i podsumuj wszystkie odpowiedzi, a następnie zbudujcie z nich notatkę do zeszytu.

/ UTRWALAM /

10. Zwróć uwagę uczniów na dwie myśli zawarte w podręczniku (s. 238):

- > Stosunek do wykluczonych – słabszych, bezdomnych, biednych, niepełnosprawnych, uchodźców – powinien być znakiem rozpoznawczym każdego ucznia Chrystusa.
- > Przyszło nam żyć w czasach, kiedy to my, doświadczając względnego dobrobytu, musimy uczyć się nim dzielić z tymi, którzy potrzebują naszej pomocy.

/ PODEJMUJĘ WYZWANIE /

11. Zaproponuj zadanie dla uczniów (podręcznik, s. 238), które polega na wypełnieniu jednego z uczynków miłosiernych względem ciała: *Każdy z nas może coś zrobić, by pomóc potrzebującym. Wykonaj jeden z uczynków miłosiernych – niekoniecznie dziś, niekoniecznie jutro. Jednak nie czekaj zbyt długo.*

/ MODLĘ SIĘ /

12. Zakończ lekcję modlitwą pochodzącą z liturgii ekumenicznego Światowego Dnia Modlitwy 2019 (podręcznik, s. 238):

Boże, dziękujemy Ci za głos i świadectwo mniejszości w naszych społecznościach. Spraw, abyśmy się przyczyniali do tego, by to wołanie o sprawiedliwość i integrację społeczną było słyszane w parlamentach. Dodawaj sił uchodźcom i migrantom, którzy są wśród nas. Pomóż nam iść po stronie „biednych, kalekich, ułomnych i niewidomych”. Spraw, abyśmy zawsze słyszeli ich krzyk!²

² Modlitwa pochodząca z liturgii Światowego Dnia Modlitwy 2019, <https://ekumenia.pl/content/uploads/2019/02/SDM-2019-liturgia.pdf> (dostęp: 19.04.2021).

ŚWIĘTOŚĆ PRZEMIENIAJĄCA ŚWIAT

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: zapoznanie uczniów ze świadectwami życia współczesnych świętych – osób żyjących w prawdzie.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > podaje przykłady osób, które oddały życie za prawdę,
- > wyjaśnia, że współcześnie mamy wiele przykładów osób, które żyją jak święci,
- > wskazuje świętość jako zadanie dla siebie.

Postawy: uczeń w modlitwie dziękuje za przykłady świętych.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, elementy wykładu, metody audiowizualne.

Środki dydaktyczne: materiały na temat młodych świętych, błogosławionych i sług Bożych, materiały do przygotowania aureoli i ścianki na zdjęcia, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą, a następnie zapytaj:

- > *Czy obecnie jest mniej świętych niż dawniej?*
- > *Ile lat trzeba mieć, aby zostać świętym?*

2. Wprowadź uczniów w temat, odczytaj głośno tekst z podręcznika (dział „odkrywam”, s. 240):

Świętość nie jest czymś odległym. Jest dostępna dla nas tu i teraz. Nasze czasy wcale nie charakteryzują się osłabieniem wiary: wśród nas jest wielu ludzi, którzy całe swoje życie poświęcają Bogu. Szczególnie ludzie młodzi coraz bardziej angażują się w życie Kościoła.

/ SPOTYKAM /

3. Zapytaj uczniów, z czym kojarzy się im słowo „influencer”, jakie mają skojarzenia. Jak oceniają influencerów – negatywnie czy pozytywnie?
4. Kontynuuj myśl, przedstawiając sylwetkę influencera Pana Boga, czyli błogosławionego Carlo Acutisa. Wykorzystaj film zamieszczony na kanale Youtube prowadzonym przez portal Aleteia PL – Duchowość i lifestyle¹ oraz tekst zamieszczony w podręczniku ucznia (s. 241):

Nazywa się go influencerem Pana Boga. Błogosławiony Carlo Acutis, bo o nim mowa, jest uznawany za tego, który na dobre wprowadził chrześcijaństwo do Internetu. Pochodził z włoskiej rodziny, ale wychowywał się w Anglii. Od dziecka dużo czasu poświęcał na sprawy wiary. Bardzo chciał przyjąć Pierwszą Komunię Świętą, więc przystąpił do niej trzy lata wcześniej niż jego rówieśnicy – gdy miał siedem lat. Interesował się jednak nie tylko religią. Uwielbiał informatykę, komputery – był typem geeka. Oprócz tego kochał też muzykę, grał na saksofonie. Gdy miał 12 lat, jego rodzina wróciła do Włoch. Tam pewnego dnia trafił na wystawę dotyczącą cudów eucharystycznych. Postanowił stworzyć o nich stronę internetową, by więcej ludzi mogło się o nich dowiedzieć. Tworzył też inne strony o tematyce religijnej. Jego życie zakończyło się niestety przedwcześnie. Ledwie dwa miesiące przed śmiercią dowiedział się, że ma białaczkę. Zmarł w wieku 15 lat 12 października 2006 roku. Pochowany został na własną prośbę w Asyżu – mieście św. Franciszka. To właśnie tam 10 października 2020 roku został ogłoszony błogosławionym – pierwszym, który większość swej działalności ewangelizacyjnej wykonywał w internecie.

Podkreśl, że Carlo nie jest wyjątkiem w naszych czasach, a tylko jednym z wielu współczesnych świętych, błogosławionych i sług Bożych.

¹ Carlo Acutis – 15 latek, który zostanie ogłoszony świętym 10 października 2020 r., <https://www.youtube.com/watch?v=ihyfd07DTEs> (dostęp: 11.05.2021).

/ POZNAJĘ /

5. Przedstaw uczniom kilka przykładów świętych naszych czasów. Wybór powinien być dostosowany do klasy – w klasach męskich wskaż przykłady chłopców, w żeńskich – dziewcząt, dostosowane do zainteresowań uczniów, profilu, w jakim się uczą.

Przykładowe osoby: bł. Chiara Luce Badano, bł. Piotr Jerzy Frassati, św. Rolando Rivi. bł. Zbigniew Strzałkowski i bł. Michał Tomaszek.

6. Zapytaj uczniów:

- > Która z tych postaci podoba wam się najbardziej?
- > Co w tych osobach jest dla was interesujące?
- > Czy jest coś w ich sposobie życia, co sprawia, że chce się być lepszym?

7. Tę część katechezy podsumuj fragmentem z podręcznika (s. 241):

Święci to nie tylko osoby obrosłe w legendy, które żyły dawno, w czasach gdy podobno łatwiej było wyznawać swoją wiarę. To także ludzie z krwi i kości, tacy jak my. Święci nie byli pozbawieni grzechów, ale potrafili swoje słabości oddać Bogu. To nie tylko ci, których Kościół wyniósł na ołtarze – jest też wielkie grono ludzi, o których świętości jesteśmy przekonani lub nie jesteśmy jej świadomi.

Każdy z nas ma zadanie zostać świętym. Co więcej, to wcale nie jest trudne zadanie, nawet jeśli się takim wydaje. Nie trzeba robić nic szczególnego – wszystkiego dokonał już Chrystus. Nam zostaje jedynie to zaakceptować, przyjąć. Jednak jeśli już to przyjmujemy, świat wokół nas się zmienia – na lepsze, na bliższe Królestwu Bożemu.

/ ODPOWIADAM /

8. Odczytaj fragment z Pisma Świętego zamieszczony w podręczniku (s. 241) i komentarz do tego fragmentu:

(...) ale w całym postępowaniu stańcie się wy również świętymi na wzór Świętego, który was powołał, gdyż jest napisane: *Świętymi bądźcie, bo Ja jestem święty* (1 P 1,15-16).

Tylko takie i aż takie zadanie główne stoi przed nami. Każdy powinien znaleźć swoją własną drogę, jednak wszyscy dążymy do wspólnego celu – świętości. Przy okazji każdy z nas ma do wykonania kilka zadań pobocznych – prawie jak w komputerowej grze. Tak, by świat stał się lepszy. Czy masz tego świadomość?

9. Zapisz na tablicy słowo „ŚWIĘTOŚĆ”. Poproś uczniów, by na podstawie dzisiaj usłyszanych przykładów odpowiedzieli na pytanie: *Jak możecie osiągnąć świętość?*

Rozmowę podsumuj słowami: *Czas najwyższy, aby się tym zająć!*

Zależnie od warunków w klasie, a także obowiązujących w szkole zasad używania telefonów komórkowych, zaproponuj zrobienie zdjęć z aureolą. Może to być trzymana w rękach aureola, wyrysowana na papierze albo ścianka z otworem na głowę, z wizerunkami świętych.

/ UTRWALAM /

10. Podsumuj lekcję. Możesz wykorzystać myśli zawarte w podręczniku (s. 242):

- > Świętość jest zadaniem dla każdego człowieka.
- > Możemy osiągnąć świętość i sprawić, że świat będzie lepszym miejscem, bliższym Bożemu zamysłowi.

/ PODEJMUJĘ WYZWANIE /

10. Zaproponuj uczniom zadanie z podręcznika (s. 242): *Znajdź współczesnego sługę Bożego, czyli kandydata do wyniesienia na ołtarze, którego życie może być dla ciebie inspiracją. Przedstaw jego/jej sylwetkę – w miarę możliwości wymień się informacjami z pozostałymi uczniami z klasy.*

/ MODLĘ SIĘ /

11. Lekcję zakończ modlitwą za wstawiennictwem bł. Carlo Acutisa (podręcznik, s. 242):

Boże, nasz Ojcze, dzięki Ci składamy za to, że dałeś nam Carlo, który dla młodych jest wzorem życia, a dla każdego – wezwaniem do miłowania. Ty,

czyniąc z Eucharystii „autostradę do nieba”, pozwoliłeś mu kochać Twojego Syna. Ty dałeś mu Maryję, Matkę najukochańszą, i przez Różaniec pozwoliłeś wyśpiewywać Jej czułość. Przyjmij jego modlitwę za nas. Spójrz przede wszystkim na ubogich, których miłował i wspomagał. Wprowadzając Carlo do grona świętych Kościoła, daj nam pełnię radości; niech jego uśmiech będzie także dla nas światłem na chwałę Twojego Imienia. Amen².

² *Modlitwa za wstawiennictwem bł. Carlo Acutisa*, cyt. za: <https://stacja7.pl/modlitwa/modlitwa-za-wstawiennictwem-bl-carlo-acutisa/> (dostęp: 17.04.2021).

ODNOWIONY KOŚCIÓŁ

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: przedstawienie uczniom, czym jest sobór i jakie są jego zadania.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > przyjmuje konieczność aktualizacji nauki Kościoła,
- > referuje, czym jest sobór i jakie są jego zadania,
- > wymienia niektóre reformy Soboru Watykańskiego II.

Postawy: uczeń na miarę swoich możliwości angażuje się w życie wspólnot religijnych działających na terenie jego parafii czy dekanatu.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, pogadanka, praca z tekstami źródłowymi, rozmowa kierowana.

Środki dydaktyczne: podręcznik, teksty źródłowe z Soboru Watykańskiego II (załącznik 1 – zob. plik w Strefie Katechety, do wydrukowania dla każdej z grup lub wyświetlenia)¹.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Zaczynij katechezę od modlitwy.
2. Poproś uczniów, by zastanowili się i odpowiedzieli, kim ich zdaniem jest konserwator, z czym im się kojarzy, czym się zajmuje. W przypadku trudności ze zdefiniowaniem tego terminu, spróbuj zapytać o konserwatora

¹ Opracowano na podstawie: M. Rzym, *Co wniósł Sobór Watykański II?*, <https://misyjne.pl/co-wniosl-sobor-watykanski/>, (dostęp: 12.05.2021).

zabytków. W dalszej części dyskusji zapytaj, czy widzieli kiedykolwiek remont, odnawianie czegoś, czynności renowacyjne. Zapytaj o cel takich działań. Pozwól na wolne wypowiedzi. Jeśli uczniowie nie podejmą tematu, możesz zadać pytania pomocnicze:

- > *Kiedy coś odnawiamy lub musimy odnowić?*
- > *Po co odnawiamy rzeczy, modernizujemy je?*

Spróbuj pokierować dyskusją tak, by padły odpowiedzi: naprawiamy coś, odnawiamy i modernizujemy, aby było bardziej nowoczesne, funkcjonalne.

/ SPOTYKAM /

3. Wprowadź uczniów w tematykę związaną z soborami: *Jak naprawianie i modernizacja wygląda w Kościele? Na to pytanie nie ma prostej odpowiedzi, przecież Kościół trwa od wieków, a każda epoka miała swój specyficzny charakter. Zmieniał się wtedy też człowiek, jego postrzeganie świata i wartości. Kościół musiał nadążać za tymi zmianami. W jaki sposób? Formą, w której Kościół kształtuje wykładnię nauczania wiary (ustanawia doktryny), walczy z herezjami, a także dokonuje zmian we własnej wspólnotie, są sobory.*

Zadaj uczniom pytania:

- > *Czy wiecie, co to jest sobór?*
- > *Jak myślicie, czym się sobór zajmuje, jakie są jego zadania?*

4. Zachęć uczniów do zapoznania się z tekstem z podręcznika (s. 245):

Sobór to zebranie wszystkich biskupów Kościoła katolickiego, którzy spotykają się, by rozstrzygnąć ważne kwestie wiary. Ostatni sobór – nazwany Soborem Watykańskim II – miał miejsce w latach 1962–1965 i został zwołany przez papieża Jana XXIII. Po jego śmierci sobór kontynuował papież Paweł VI. Dokonano wtedy ważnych zmian i ukształtowano Kościół, jaki znamy dzisiaj. Biskupi, chcąc odnowić i ożywić Kościół, zachęcili świeckich do czynnego udziału w życiu Kościoła. Zaprosili wiernych do częstszego czytania Biblii, pozwolili na większe zaangażowanie świeckich w liturgię, zalecili tworzenie wspólnot i ruchów religijnych działających przy parafiach.

/ POZNAJĘ /

5. Powiedz uczniom, że pierwszym soborem, o którym jest mowa w Biblii, był sobór jerozolimski. Poproś ich, aby przeczytali fragment Dziejów Apostolskich mówiący o tym wydarzeniu (s. 245):

Dlatego ja sądzę, że nie należy nakładać ciężarów na pogan nawracających się do Boga, lecz napisać im, aby się wstrzymali od pokarmów ofiarowanych bożkom, od nierządu, od tego, co uduszone, i od krwi. Z dawien dawna bowiem w każdym mieście są ludzie, którzy co szabat czytają Mojżesza i wykładają go w synagogach (Dz 15,19-21).

Podkreśl, że najogólniej rzecz ujmując, chodziło o to, czy chrześcijanie nawróceni z pogaństwa muszą być obrzezani i jak mają się zachowywać.

6. Zaproponuj uczniom pracę w grupach. Podziel klasę na pięć grup, każda z nich powinna otrzymać wydrukowane teksty (załącznik 1). Możesz też wykorzystać do tego rzutnik, aby pracować nad tekstami wspólnie. Zapisz na tablicy: „Sobór Watykański – II 1962-1965”. I poproś każdą z grup, aby przeanalizowała przydzielony jej fragment. Następnie zadaniem uczniów jest wypisanie najważniejszych postanowień Soboru, które opisano w danym fragmencie.

Zagadnienia dla poszczególnych grup:

- > Grupa 1: reforma liturgii
- > Grupa 2: rola świeckich
- > Grupa 3: definicja Kościoła
- > Grupa 4: ekumenizm
- > Grupa 5: dialog z religiami

Po przygotowaniu odpowiedzi reprezentant każdej z grup zapisuje na tablicy (może być w formie równoważników zdań) opracowywany temat. Możesz polecić uczniom, aby zapisywali wyniki pracy do zeszytu.

/ ODPOWIADAM /

7. Zapytaj uczniów, czy spotkali się z jakimiś ruchami lub wspólnotami działającymi w Kościele, w ich parafiach. Porozmawiajcie wspólnie o celu powstania takich wspólnot, jak np. Dzieci Maryi, KSM (Katolickie

Stowarzyszenie Młodzieży), Oaza, Kościół Domowy, III zakon Św. Franciszka czy ministranci.

8. Zachęć uczniów do przeczytania tekstu w podręczniku (s. 246):

Może już czas, by zacząć poznawać wspólnoty katolickie działające na terenie twojej parafii lub twojego dekanatu? Może to dobry moment, by włączyć się aktywnie w życie takiej wspólnoty i zacząć aktywnie uczestniczyć w życiu Kościoła (jeśli jeszcze tego nie zrobiłeś)?

9. Zadaj pytanie uczniom: *Jakie możecie podjąć działania, by aktywnie uczestniczyć w życiu Kościoła?*

/ UTRWALAM /

10. Podsumowując katechezę, możesz powiedzieć: *Reform, zmian w Kościele może dokonywać także papież. Dobrym przykładem może być papież Jan Paweł II, który zmienił brzmienie przykazań kościelnych i rozszerzył zakres rozważań różańcowych o tajemnice światła. Zarówno sobór, jak i nauczanie papieskie nie tylko reformują naukę Kościoła, ale także bronią doktryny wiary i wykorzystują do tego celu osiągnięcia nauk współczesnych dla danej epoki. W taki właśnie sposób funkcjonuje Kościół, który ciągle jest stawiany wobec nowych wyznań, i stale musi bronić depozytu wiary.*

/ MODLĘ SIĘ /

11. Na zakończenie lekcji odmów z uczniami modlitwę za Kościół (podręcznik, s. 246):

Boski nasz Zbawicielu, umiłowałeś swój Kościół aż do męki na krzyżu i zapewniłeś, że zostaniesz z nami aż do końca czasów. Wspomagaj, prosimy Cię, Kościół nasz w jego zmaganiach. Sam głosiłeś, że między pszenicą rośnie również kąkol, spraw, aby słabość Twoich uczniów nie górowała nad świętością w Kościele. Amen².

² *Modlitwa za Kościół Święty* (fragment), <http://www.modlitwa-litania.pl/modlitwa-za-kosciol-swiety> (dostęp: 17.04.2021).

54/

UTRACONA NIEPODLEGŁOŚĆ

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: przekonanie uczniów o konieczności utrzymywaniu pokoju i budowaniu pokojowej przyszłości w oparciu o wartości chrześcijańskie.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > przyjmuje, że niewola może być dwojaka: polityczna i duchowa,
- > przyjmuje, że u podstaw utraty dobrych relacji stoi grzech,
- > wyjaśnia, dlaczego powinien przeciwstawiać się złu.

Postawy: uczeń wyraża potrzebę budowania dobrych relacji międzyludzkich, aby utrzymywać pokój,

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, praca w grupie, praca indywidualna, burza mózgów, praca z tekstem.

Środki dydaktyczne: Pismo Święte, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Rozpocznij katechezę modlitwą do Ducha Świętego.
2. Wprowadź uczniów w temat lekcji. Powiedz: *Ostatnio wiele mówiliśmy o potrzebie i konieczności aktualizacji nauki Kościoła. Jednak należy zauważyć, że takie odnowienie może być skutecznie przeprowadzane tylko w pewnych warunkach. Aby reformy przynosiły zamierzony skutek, konieczne są do tego sprzyjające okoliczności. Tematem dzisiejszej katechezy jest utracona niepodległość (zapisz temat na tablicy).*

3. Zachęć uczniów do dyskusji, zadając im pytanie: *Z czym kojarzy się wam niepodległość?*

Przy tym pytaniu zastosuj metodę burzy mózgów lub wolnych wypowiedzi.

4. Zwróć uwagę uczniów na znaczenie słowa „niepodległość”. Zapytaj, co ono oznacza.

Jeśli ze strony uczniów padną wyjaśnienia: „nie podlegać”, „nie służyć”, zadaj im pytanie: *Czy dostrzegacie w codziennym życiu sytuacje podlegania, służenia i tym podobne?*

Kontynuując dyskusję, możesz naprowadzić uczniów na wniosek, że niewolę może powodować także grzech: *Za czasów Jezusa Żydzi byli podbici przez Rzymian i podlegali woli Cezara lub Heroda, który był przez niego ustanowiony królem. Jednak sam Jezus, nie kwestionując wydarzeń historycznych, wskazywał na inny rodzaj niewoli. Żydzi oczekiwali wybawiciela na wzór króla Dawida, który uwolni ich spod niewoli rzymskiej, a nie dostrzegali innego rodzaju niewoli – grzechu.*

/ POZNAJĘ /

5. Zaproponuj uczniom, aby przeczytali fragmenty Ewangelii wg św. Mateusza (podręcznik, s. 249). Następnie podziel klasę na 3 grupy (lub 6) i poproś, aby każdy zespół przeanalizował i zinterpretował jeden z przydzielonych mu fragmentów:

Błogosławieni, którzy wprowadzają pokój, albowiem oni będą nazwani synami Bożymi (Mt 5,9).

A Ja wam powiadam: Każdy, kto się gniewa na swego brata, podlega sądowi. A kto by rzekł swemu bratu: Raka, podlega Wysokiej Radzie. A kto by mu rzekł: „Bezbożniku”, podlega karze piekła ognistego (Mt 5,22).

A Ja wam powiadam: Miłujcie waszych nieprzyjaciół i módlcie się za tych, którzy was prześladują, abyście się stali synami Ojca waszego, który jest w niebie; ponieważ On sprawia, że słońce Jego wschodzi nad złymi i nad dobrymi, i On zsyła deszcz na sprawiedliwych i niesprawiedliwych (Mt 5,44-45).

6. Wyniki pracy w grupach zapisz na tablicy jako odpowiedź na pytanie: *Co na temat pokoju mówi Pismo Święte?*
7. Podkreśl, że niezwykle istotną kwestią jest wypracowanie właściwych stosunków między państwem a Kościołem, troska o pokój. Zaznacz, że:

Kościół, który z racji swego zadania i kompetencji w żaden sposób nie utożsamia się ze wspólnotą polityczną ani nie wiąże się z żadnym systemem politycznym, jest zarazem znakiem i zabezpieczeniem transcendentnego charakteru osoby ludzkiej. Wspólnota polityczna i Kościół są w swoich dziedzinach od siebie niezależne i autonomiczne. Obydwie jednak wspólnoty, choć z różnego tytułu, służą powołaniu jednostkowemu i społecznemu tych samych ludzi. Tym skuteczniej będą wykonywać tę służbę dla dobra wszystkich, im lepiej będą rozwijać między sobą zdrową współpracę uwzględniając także okoliczności miejsca i czasu¹.

/ SPOTYKAM /

8. Zapoznaj uczniów z postacią bł. ks. Jerzego Popiełuszki. Wprowadzając ich w temat, powiedz: *Ktoś może powiedzieć, że to, co mówi Pismo Święte i nauka Kościoła, to ideały nie do zrealizowania w świecie współczesnym. Dzisiaj zobaczymy przykład życia, który jest dowodem na to, że jest to możliwe, wykonalne i skuteczne.*

Zachęć uczniów, by przeczytali w ciszy notkę biograficzną ks. Jerzego Popiełuszki (podręcznik, s. 249).

Kiedy uczniowie zapoznają się z tekstem, zapytaj ich: *Co was najbardziej uderzyło w jego historii?* Pokieruj dyskusją tak, aby padły słowa: pokora, chęć służenia bliźnim, poddanie się woli Kościoła, ostateczne oddanie życia za prawdę.

/ ODPOWIADAM /

9. Zaproponuj uczniom odczytanie tekstu z podręcznika (s. 250) i zastanowienie się nad odpowiedzią, na zadanie w tekście pytanie.

¹ *Gaudium et Spes*, 76.

Mottem życia księdza Jerzego Popiełuszki były słowa „złoto dobrem zwyciężaj”.

Czy ty masz jakieś motto swojego życia?

Jeśli nie, to może warto o tym pomyśleć?

Jeśli tak, to jak realizujesz swoje motto na co dzień? Czy jesteś mu wierny?

/ UTRWALAM /

10. Zachęć uczniów do utrwalenia wiadomości poznanych na lekcji: wspólnie, jako owoc dyskusji bądź w pracy indywidualnej). Możesz wykorzystać myśli zapisane w podręczniku (s. 250):

- > Kościół w swoim nauczaniu kieruje uwagę na warunki i relacje, jakie powinny być spełnione, aby cieszyć się pokojem.
- > Ukazuje także, dlaczego nie możemy w pełni cieszyć się, tu na ziemi, suwerennością, pokojem, niepodległością.

/ PODEJMUJĘ WYZWANIE /

11. Zaproponuj uczniom odpowiedzenie na poniższe pytanie (podręcznik, s. 250): *Dlaczego całkowity pokój na ziemi nie jest możliwy do osiągnięcia? Przecież wielu ludzi tego pragnie (a przynajmniej tak deklaruje). Zapisz swoje przemyślenia.*

/ MODLĘ SIĘ /

12. Na zakończenie lekcji odmów z uczniami modlitwę o pokój (podręcznik, s. 251):

Boże, od którego pochodzą święte pragnienia, prawe zamiary i cnotliwe czyny,
użycz swoim sługom pokoju, jakiego świat dać nie może;
niech serca nasze będą poddane Twojej woli,
a czasy, w których żyjemy, niech za łaską Twoją będą spokojne
i wolne od grozy nieprzyjaciół.
Przez Chrystusa, Pana naszego. Amen².

² *Modlitwa o pokój*, <https://misyjne.pl/przerwa-artykul/3-modlitwy-o-pokoj-na-swiecie/> (dostęp: 19.04.2021).

55/

KOŚCIÓŁ W SPOŁECZEŃSTWIE POLSKIM

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie, na czym polega współczesny, chrześcijański sposób rozumienia patriotyzmu.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > definiuje patriotyzm, kosmopolityzm i nacjonalizm,
- > opisuje potrzebę bycia patriotą,
- > wymienia, w czym wyraża się dojrzały patriotyzm.

Postawy: uczeń przejawia postawę szacunku wobec swojej ojczyzny.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, dialog, burza mózgów, praca w grupach, praca indywidualna.

Środki dydaktyczne: podręcznik, telefon komórkowy (jeśli jest taka możliwość w szkole), Pismo Święte.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą do Ducha Świętego.
2. Wprowadź uczniów w temat. Powiedz: *Na pewno każdy z was był lub widział na zdjęciach lub w telewizji bardzo popularny budynek znajdujący się w Warszawie przy ulicy Wiejskiej.* (Jeśli uczniowie go nie kojarzą, podpowiedz, że chodzi o budynek Sejmu Rzeczypospolitej).

Zadaj pytanie: *Czy może ktoś z was pamiętać, jakie trzy słowa widniały kiedyś na tym budynku?*

Poprowadź odpowiedzi tak, by padło hasło: „Bóg, Honor, Ojczyzna”.

Możesz kontynuować wątek: *Niestety współcześni ludzie uznali, że Bóg już nie jest im potrzebny – w imię złe pojętej tolerancji uznali, że może to kogoś urazić, i napis został zdjęty.*

3. Zaproponuj uczniom pracę w grupach. Podziel klasę na trzy zespoły, które za pomocą telefonów komórkowych będą miały za zadanie znaleźć w internecie definicje słów: patriotyzm, kosmopolityzm i nacjonalizm – przydziel po jednym pojęciu każdej z grup.

Efekty pracy zapiszcie na tablicy.

/ SPOTYKAM /

4. Zapoznaj uczniów z sylwetką kardynała Stefana Wyszyńskiego. Przeanalizujcie tekst z podręcznika (s. 253) i wspólnie odpowiedzcie na pytanie: *Czy kardynał Stefan Wyszyński był patriotą?*

Najważniejsze fakty z jego biografii zanotuj na tablicy. Możesz skorzystać z poniższego schematu, który uzupełnią uczniowie:

Kardynał Stefan Wyszyński

- > Urodzony _____
- > Kapłan od _____
- > Biskup od _____
- > Prymas Polski od _____ do _____
- > Prześladowany przez Niemców za _____
- > Prześladowany przez komunistów za _____
- > Zmarł _____

Zwróć uwagę uczniów na to, że Prymas zawsze pozostawał wierny Bogu i Kościołowi, był prześladowany tak przez okupantów w czasie II wojny światowej, jak przez system komunistyczny. Zawsze podejmował dialog, ale w sprawach zasadniczych zajmował jednoznaczne stanowisko *semper fidelis* – zawsze wierny.

/ POZNAJĘ /

5. Porozmawiaj z uczniami o tym, czy w Piśmie Świętym można znaleźć fragment mówiący o postawie Chrystusa wobec ówczesnej władzy państwowej.
6. Jeśli żaden z uczniów nie będzie w stanie przypomnieć sobie odpowiedniego fragmentu, przeczytaj na głos cytaty z Ewangelii wg św. Mateusza:

Wtedy faryzeusze odeszli i naradzali się, jak by Go podchwycić w mowie. Posłali więc do Niego swych uczniów razem ze zwolennikami Heroda, aby Mu powiedzieli: „Nauczycielu, wiemy, że jesteś prawdomówny i drogi Bożej w prawdzie nauczasz. Na nikim ci też nie zależy, bo nie oglądasz się na osobę ludzką. Powiedz nam więc, jak ci się zdaje? Czy wolno płacić podatek cesarowi, czy nie?”. Jezus przejrzał ich przewrotność i rzekł: „Czemu wystawiacie Mnie na próbę, obłudnicy? Pokażcie Mi monetę podatkową!”. Przynieśli Mu denara. On ich zapytał: „Czyj jest ten obraz i napis?”. Odpowiedzieli: „Cezara”. Wówczas rzekł do nich: „Oddajcie więc cesarowi to, co należy do cesarza, a Bogu to, co należy do Boga” (Mt 22,15-21).

Przeanalizujcie przeczytany fragment. Postaraj się tak pokierować rozmową, żeby uczniowie wyraźnie określili postawę człowieka wierzącego, który jest jednocześnie dobrym obywatelem i dobrym chrześcijaninem. Spróbujcie znaleźć odpowiedź na pytanie, czym powinna się wyróżniać postawa chrześcijanina jako przedstawiciela Kościoła.

Wypiszcie na tablicy cechy dobrego obywatela, patrioty, chrześcijanina.

7. Podziel klasę na trzy grupy. Każda z nich niech przeczyta w podręczniku (s. 253–254) przydzielony jej fragment Katechizmu Kościoła katolickiego:

Grupa I

Ci, którzy są podporządkowani władzy, powinni uważać swoich przełożonych za przedstawicieli Boga, który ich ustanowił sługami swoich darów. (...) Lojalna współpraca obywateli obejmuje prawo, niekiedy obowiązek udzielenia słusznego napomnienia, jeśli coś wydałoby się im szkodliwe dla godności osób i dla dobra wspólnoty (KKK 2238).

Grupa II

Obywatele mają obowiązek przyczyniać się wraz z władzami cywilnymi do dobra społeczeństwa w duchu prawdy, sprawiedliwości, solidarności

i wolności. Miłość ojczyzny i służba dla niej wynikają z obowiązku wdzięczności i porządku miłości. Podporządkowanie prawowitej władzy i służba na rzecz dobra wspólnego wymagają od obywateli wypełniania ich zadań w życiu wspólnoty politycznej (KKK 2239).

Grupa III

Uległość wobec władzy i współodpowiedzialność za dobro wspólne wymagają z moralnego punktu widzenia płacenia podatków, korzystania z prawa wyborczego, obrony kraju:

Oddajcie każdemu to, co się mu należy: komu podatek – podatek, komu cło – cło, komu uległość – uległość, komu cześć – cześć (Rz 13, 7). Chrześcijanie mieszkają we własnej ojczyźnie, ale jako pielgrzymi. Podejmują wszystkie obowiązki jako obywatele, ale i podchodzą do wszystkiego jak cudzoziemcy... Słuchają ustalonych praw, a własnym życiem przekraczają prawa... Bóg wyznaczył im tak zaszczytne miejsce, że nie wolno go opuścić (KKK 2240).

Każda z grup odpowiada na pytanie: *Co powinno charakteryzować chrześcijanina, który bierze czynny udział w życiu politycznym swojego kraju?*

Praca grup może być zapisana w formie tabelki:

Cechy dobrego		
obywatela	patrioty	chrześcijanina
podporządkowany władzy	podporządkowany władzy	podporządkowany władzy ze względu na Pana
podporządkowany prawu	podporządkowany prawu	podporządkowany prawu, ma obowiązek słusznego napomnienia bliźniego, gdy zachodzi taka konieczność
przyczynia się do rozwoju dobra	przyczynia się do rozwoju dobra	przyczynia się do rozwoju dobra w duchu prawdy
		obowiązek modlitwy za sprawujących władzę
		umiejętność rezygnacji z praw nabytych

/ ODPOWIADAM /

8. Zaproponuj uczniom, aby przeczytali fragment tekstu z podręcznika (s. 254) i poddali go osobistej refleksji:

Jak angażujesz się w życie społeczne swojej ojczyzny, parafii?

Czy na co dzień spełniasz polecenie Chrystusa „oddajcie Bogu, co Boskie, a cesarzowi to, co do cesarza należy” (por. Mt 22,21)?

/ UTRWALAM /

9. Poniższe polecenie może być przedmiotem pracy wspólnej na lekcji bądź zadaniem domowym: *Na podstawie dzisiejszej katechezy napisz, jakimi wartościami powinien się kierować się w życiu społecznym, aby ludzie wiedzieli że mają do czynienia z chrześcijaninem.*

/ PODEJMUJĘ WYZWANIE /

10. Zaproponuj uczniom, aby w podręczniku (s. 254) odpowiedzieli na pytanie: *Jakimi wartościami powinien się kierować się w życiu społecznym, aby ludzie wiedzieli, że mają do czynienia z chrześcijaninem?*

/ MODLĘ SIĘ /

11. Na zakończenie odmów wraz z uczniami modlitwę bł. ks. Jerzego Popiełuszki za ojczyznę (podręcznik, s. 255):

Wszchemocny Boże, Ojców naszych Panie!

Pochylamy pokornie nasze głowy, by prosić
o siłę wytrwania i mądrość w tworzeniu jedności,
by prosić o Twoje błogosławieństwo.

Wszystkich polecamy Twojej szczególnej opiece,
Twojej mocy uzdrawiającej ludzkie serca.

Chcemy wszystkim naszym winowajcom przebaczyć,
jak Ty przebaczasz nam nasze winy.

I zbaw od złego nas wszystkich. Wystuchaj,

Panie, prośby ludu swego.

Amen.

CZĘŚĆ 7

BÓG
W PRZEŻYWANIU
CZASU

WSZYSCY ŚWIĘCI I ŚWIĘTE BOŻE (UROCZYSTOŚĆ WSZYSTKICH ŚWIĘTYCH)

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel główny: pogłębienie świadomości chrześcijańskiego charakteru uroczystości Wszystkich Świętych.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > przyjmuje, że uroczystość Wszystkich Świętych to wydarzenie chrześcijańskie,
- > wymienia cechy chrześcijańskiego charakteru tej uroczystości,
- > opisuje specyfikę Dnia Zadusznego,
- > wyjaśnia, dlaczego należy modlić się za zmarłych.

Postawy: uczeń modli się z wiarą za zmarłych.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, dyskusja, analiza tekstu, praca w grupach.

Środki dydaktyczne: fragmenty KKK (załącznik 1 – zob. plik w Strefie Katechety, wydrukuj dla każdej z grup)¹, fragmenty tekstu dot. *Martyrologium Romanum* (załącznik 2 – zob. plik w Strefie Katechety, wydrukuj dla każdej z grup)², podręcznik.

¹ Opracowano na podstawie KKK 960–962.

² Opracowano na podstawie *Martyrologium Romanum jako księga liturgiczna*, <https://vademe-cumliturgiczne.pl/2016/04/22/martyrologium-romanum-jako-ksiega-liturgiczna/> (dostęp: 25.03.2021).

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Rozpocznij katechezę modlitwą.
2. Wprowadź uczniów w tematykę dzisiejszej lekcji: *Niedługo będziemy obchodzić uroczystość Wszystkich Świętych oraz jej oktawę. W dzisiejszych czasach nierzadko święto to jest źle pojmowane. Bardzo wiele osób kojarzy lub myli to święto z celtyckim zwyczajem czczenia zmarłych (Halloween) lub próbuje powiązać je ze starosłowiańskimi obyczajami (dziadami). Nic bardziej mylnego. Jest sprawą oczywistą, że osoby, które zostały uznane za święte, już zmarły, czyli nie ma ich cieleśnie na ziemi. Jednak nieuprawnionym stwierdzeniem jest powiedzenie, że wszyscy, którzy już zmarli, są święci. To jest zasadnicza różnica między wierzeniami pogan, którzy oddają cześć zmarłym, a wiarą chrześcijan, którzy czczą świętych – tych, którzy wierzyli w Boga i współpracowali z Jego łaską, a 2 listopada, w Zaduszki, modlą się za dusze wszystkich zmarłych.*

/ SPOTYKAM /

3. Poproś uczniów, aby zapoznali się tekstem z części „spotykam” w podręczniku (s. 259), który wyjaśnia genezę uroczystości Wszystkich Świętych:

W początkach chrześcijaństwa – zresztą tak jest do dzisiaj – oddawano cześć jedynie Bogu w Trójcy Świętej Jedynemu. Kościół, wskazując na żywoty osób, które poprzedziły nas w drodze do Ojca i są z Nim w Wiecznej Chwale, pokazuje nam, że nasze wezwanie do świętości jest możliwe do zrealizowania tu i teraz, w każdym czasie.

Najpierw zaczęto czcić Najświętszą Maryję Pannę, jako Matkę Syna Bożego. Zainicjowano wznoszenie świątyń ku Jej czci, Kościół począł ustanawiać święta i układać modlitwy oraz pieśni o Matce Bożej. W tym samym czasie rozwinął się też kult św. Michała Archanioła, a krwawe prześladowania Kościoła w I wieku rozbudziły także kult męczenników. Dzień ich zgonu uważano za dzień ich narodzin dla nieba. Papież Jan XI w 935 roku ustanowił święto ku czci Wszystkich Świętych, wyznaczając je na dzień 1 listopada. Uroczystość Wszystkich Świętych ma zatem już ponad tysiącletnią tradycję i przypomina nam o wszystkich Świętych Pańskich „z każdego narodu i wszystkich pokoleń, ludów i języków” (por. Ap 7,9), którzy

nie mają swoich osobnych wspomnień w ciągu roku liturgicznego. Czcząc świętych, pomnażamy cześć Pana Boga – święci są bowiem Jego przyjaciółmi i współdziedzicami w chwale Jezusa Chrystusa. A kto kocha Boga, kocha także Jego przyjaciół³.

4. Po lekturze tekstu zapytaj:

- > Jak kształtowała się uroczystość Wszystkich Świętych? Kogo czczono najpierw, a kogo w późniejszych okresach?
- > Co rozbudziło kult męczenników?
- > Jaki jest charakter kultu Wszystkich Świętych?

/ POZNAJĘ /

5. Zachęć uczniów do poznania, co na ten temat mówi Kościół katolicki. Przeczytajcie fragmenty KKK zamieszczone w podręczniku (s. 260):

Po wyznaniu wiary w „święty Kościół powszechny” Symbol Apostolski dodaje „świętych obcowanie” (komunia świętych). Artykuł ten jest w pewnym sensie dalszym ciągiem poprzedniego: „Czymże jest Kościół, jak nie zgromadzeniem wszystkich świętych?”. Kościół jest właśnie komunią świętych (KKK 946).

„Skoro wszyscy wierzący tworzą jedno ciało, dobro jednego jest przekazywane innym. Należy więc wierzyć, że istnieje w Kościele wspólnota dóbr. Najważniejszym członkiem jest jednak Chrystus, ponieważ On jest Głową. Dlatego dobro Chrystusa jest przekazywane wszystkim członkom, a dokonuje się to przez sakramenty Kościoła”. „Jedność Ducha Świętego, który nim kieruje, sprawia, że wszystko to, co Kościół posiada, jest wspólne tym, którzy do niego należą” (KKK 947).

6. Po przeczytaniu poproś uczniów, aby na podstawie przeczytanych fragmentów odpowiedzieli na pytanie, na czym polegają jedność, świętość i powszechność Kościoła. Najważniejsze wnioski zapisz na tablicy – będą one stanowiły notatkę z lekcji.

³ Opracowano na podstawie Ks. Wincenty Zaleski SDB, *Uroczystość Wszystkich Świętych*, w: *Święci na każdy dzień*, wyd. IV zmienione i uzupełnione, Warszawa 2008, s. 986–988.

7. Następnie powiedz: Dowiedzmy się, czego jeszcze na temat jedności i świętości uczy nas Kościół.

Podziel klasę na trzy grupy. Każdemu zespołowi przydziel fragment z KKK (załącznik 1):

grupa I: KKK 960, grupa II: KKK 961, grupa III: KKK 962.

Wnioski zapisz na tablicy – będą one stanowić kolejny element notatki z lekcji.

8. Poproś uczniów o przeczytanie informacji na temat *Martyrologium Romanum* (podręcznik, s. 259).

Następnie uczniowie w tych samych grupach analizują fragmenty tekstu dotyczące tej księgi (załącznik 2).

Najważniejsze wnioski z lekcji zapisz na tablicy – będzie to kolejna część notatki z lekcji.

/ ODPOWIADAM /

9. Jako podsumowanie zadania przytocz cytaty z *Youcatu* (podręcznik, s. 260):

Kościół jest wspólnotą większą, niż myślimy. Należą do niego żywi i zmarli, bez względu na to, czy znajdują się w czyśćcu, czy przebywają w chwale Bożej; znani i nieznani; wielcy święci i niepozorni ludzie. Możemy nawzajem się wspierać ponad śmiercią. Możemy przywoływać imiona naszych patronów i ulubionych świętych, ale także naszych zmarłych, co do których wierzymy, że są już u Boga. I odwrotnie. Możemy przez naszą modlitwę dopomóc naszym zmarłym, znajdującym się jeszcze w czyśćcu. Każdy, kto czyni lub cierpi z Chrystusem i dla Chrystusa, przyczynia się dla dobra wszystkich. I odwrotnie: grzech każdego człowieka szkodzi całej wspólnocie (Youcat, 146).

/ UTRWALAM /

10. Poproś uczniów, by wymienili najważniejsze wiadomości z dzisiejszych zajęć. Możesz się wspomóc podpunktami zamieszczonymi w części „utrwalam” w podręczniku (s. 260):

- Tylko samemu Bogu należą się cześć i chwała.
- Bóg na drodze do nieba nie pozostawił nas samych: dał nam Kościół, który jest mistycznym Ciałem Chrystusa, widzialnym znakiem jedności chrześcijan.
- Do wspólnoty Kościoła należą i żywi, i zmarli.

/ MODLĘ SIĘ /

11. Lekcję zakończ modlitwą za zmarłych (*Wieczny odpoczynek...*).

„WIELBI DUSZA MOJA PANA” (ADWENT)

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel główny: uświadomienie uczniom znaczenia Adwentu w życiu Kościoła i życiu ludzi.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wymienia części, na jakie dzieli się Adwent,
- > wymienia cechy odróżniające Adwent od innych okresów liturgicznych,
- > podaje, co na temat Adwentu mówi *Katechizm Kościoła katolickiego*.

Postawy: uczeń kształtuje w sobie postawę oczekiwania na spotkanie z Bogiem.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, analiza Pisma Świętego, rozmowa kierowana, praca z tekstem.

Środki dydaktyczne: fragmenty Biblii (załącznik 1 – zob. plik w Strefie Katechety – wydrukuj dla każdej grupy), fragmenty z KKK (załącznik 2 – zob. plik w Strefie Katechety – wydrukuj dla każdej grupy)¹, zdjęcie rodziny oczekującej dziecka (załącznik 3 – zob. plik w Strefie Katechety) Pismo Święte, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Po modlitwie wprowadź uczniów w temat lekcji; możesz w tym celu wykorzystać tekst z podręcznika (s. 262).

¹ Opracowano na podstawie KKK 522–524.

Dla starszego pokolenia okres Adwentu niewiele różnił się od Wielkiego Postu (był to tzw. czas zakazany). Jednakże wydarzenia związane z tym okresem, a także liturgia, która je przypomina, wyrażają coś innego. Zwróćmy uwagę choćby na szczególny charakter Mszy Świętej roratniej – poświęconej Matce Bożej. W prezbiterium pojawia się wtedy biała świeca z niebieską przepaską, symbolizująca Maryję. Cały czas Adwentu przygotowuje nas na odpowiednie przeżycie pamiątki narodzin Pana Jezusa.

/ SPOTYKAM /

3. Powiedz: *Na pewno każdy z was spotkał się z rodzicami oczekującymi potomstwa lub widział takich. Spróbujcie opisać, jak wygląda ich przygotowanie na przyjęcie tego jeszcze nienarodzonego dziecka do swojej rodziny.*
4. Po wysłuchaniu wypowiedzi uczniów wyświetl zdjęcie rodziny oczekującej dziecka (załącznik 3). Zapytaj: *Co możecie o nich powiedzieć? Jacy są? Co może wyrażać postawa ich ciała?*

/ POZNAJĘ /

5. Zapytaj: *Jak mamy się przygotować w Adwencie na pamiątkę narodzin Zbawiciela świata i dlaczego?* Wysłuchaj odpowiedzi uczniów.
6. Podziel klasę na trzy grupy. Każdy zespół ma za zadanie przeanalizować fragment Pisma Świętego pod kątem przeżywania Adwentu (fragmenty znajdziesz w załączniku 1):

grupa I: Łk 12,35–40, grupa II: Łk 21,34–36, grupa III: Mt 24,36–44.

Wnioski uczniów zapisuj na tablicy – sporządzisz w ten sposób notatkę.

7. Tym samym zespołom rozdaj fragmenty z *Katechizmu Kościoła katolickiego* (załącznik 2):

grupa I: KKK 522, grupa II: KKK 523, grupa III: KKK 524.

Zapytaj uczniów, co na temat przeżywania Adwentu mówi nam KKK. Uczniowie analizują tekst, a ty zapisujesz ich wnioski na tablicy.

8. Powiedz: *Sprawdźmy, czego jeszcze o Adwencie dowiemy się z podręcznika* (komentarz Jana Pawła II, s. 263–264).

9. Poszerz wiedzę uczniów o Adwencie. Powiedz, że Adwent dzieli się w liturgii na dwie części:

- > do 16 grudnia trwa okres, kiedy czytane są teksty biblijne zapowiadające powtórne przyjście Zbawiciela na końcu świata i przygotowujące do spotkania z Chrystusem Sędzią,
- > od 17 grudnia zaczyna się okres bezpośredniego przygotowania do przeżywania Tajemnicy Wcielenia Syna Bożego w liturgii świąt Bożego Narodzenia.

Dodaj: *W czasie mszy świętych odprawianych w Adwencie czytane są fragmenty z Księgi Proroka Izajasza, który zapowiadał przyjście Mesjasza, oraz teksty biblijne ukazujące nam oczekiwanie osób, które Mesjasza poprzedziły – chodzi o Maryję i Jana Chrzciciela*².

10. Kontynuuj: *Współcześnie Adwent ma podwójne znaczenie. Ma przygotowywać wiernych na uroczystości Bożego Narodzenia oraz skłonić do refleksji o ponownym przyjściu Syna Bożego na ziemię. Dlatego Adwent nie ma wymiaru pokutnego, ale jest czasem radosnego oczekiwania na rzeczywiste przyjście Chrystusa, które uobecnia się w liturgii.*

/ ODPOWIADAM /

11. Przytocz fragment z podręcznika, z części „odpowiadam” (s. 264):

Każdy w życiu na coś czeka, czegoś się spodziewa. Może to być oczekiwanie związane z cierpieniem (np. operacja), ale może być także bardzo radosne, np. czyjaś wizyta. Bez umiejętności oczekiwania nie ma miejsca na prawdziwą radość.

12. Porozmawiaj z uczniami o tym, jak Bóg potrafi działać w ludzkim życiu. Przypomnij wykorzystaną na lekcji historię osób oczekujących dziecka. Podkreśl, że Bóg działa w życiu człowieka, jeżeli ten Mu na to pozwoli.

13. Przypomnij uczniom, że czas Adwentu to czas przygotowania. Zapytaj: *Jak wykorzystacie ten dany wam przez Boga czas?*

² Opracowano na podstawie <https://liturgia.wiara.pl/doc/419779.Slowniczek-adwentowy> (dostęp: 23.03.2021).

/ UTRWAŁAM I PODEJMUJĘ WYZWANIE /

14. Zachęć uczniów do rozwiązania zamieszczonej w podręczniku (s. 265) krzyżówki.

[illegible]

Pytania

1. ...Święty (Trzecia Osoba Boska).
2. Anioł posłany do Maryi.
3. Przybyli do żłóbka ze Wschodu.
4. Zwycięstwo (łac.).
5. Egipski, z Arymatei.
6. Jezus z miasta ...
7. Ciocia Pana Jezusa, kuzynka Maryi.
8. Autor trzeciej Ewangelii.
9. Po angielsku „power”.
10. W Starym Testamencie prorok pochodzący z Moreshet-Gat w Judzie.

11. Jako pierwsi przybyli złożyć pokłon Dzieciątku.
12. Inaczej jaskinia.
13. Jeden z darów przyniesionych przez mędrców, cenny kruszec.
14. Po hebrajsku „tefilin”.
15. Jeden z darów przyniesionych przez mędrców.
16. Paśli je pasterze.
17. Dom Chleba (miasto).
18. Tego ewangelistę symbolizuje wół.
19. Jeden z darów przyniesionych przez mędrców.
20. Król w Izraelu, który kazał pozabijać dzieci w Betlejem.
21. Inaczej wykaz ludności.
22. Państwo faraonów.

Podpowiedz, że rozwiązaniem krzyżówki jest napis znajdujący się w miejscu narodzenia Pana Jezusa (po łacinie).

15. Po rozwiązaniu krzyżówki przy pomocy tłumacza łacińsko-polskiego przetłumaczcie napis.

/ MODLĘ SIĘ /

16. Na zakończenie odmówcie wspólnie *Pozdrowienie Anielskie* i zamieszczoną w podręczniku ucznia (s. 267) *Modlitwę na Adwent*.

58/

DLACZEGO BÓG STAŁ SIĘ CZŁOWIEKIEM? (BOŻE NARODZENIE)

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel główny: wspieranie religijnego wymiaru świętowania w domowym kościele.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > referuje znaczenie tajemnicy wcielenia,
- > wyjaśnia, jakie jest znaczenie tajemnicy wcielenia dla człowieka,
- > wyjaśnia, jakie jest znaczenie tajemnicy wcielenia dla świata.

Postawy: uczeń wyraża pragnienie religijnego przeżywania świąt Bożego Narodzenia.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, analiza tekstu, bibliolog, praca w grupach.

Środki dydaktyczne: mapa (załącznik 1 – zob. plik w Strefie Katechety), fragmenty z Pisma Świętego (załącznik 2 – zob. plik w Strefie Katechety)¹, fragmenty z KKK (załącznik 3 – zob. plik w Strefie Katechety)², podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Zaczynij katechezę modlitwą.

¹ Opracowano na podstawie Łk 2,1–10.

² Opracowano na podstawie KKK 456–460.

2. Wprowadź uczniów w temat lekcji (możesz to zrobić przy pomocy tekstu z podręcznika, s. 268):

Świąteczne zwyczaje celebrowane w naszych domach i świąteczna symbolika sprawiają, że ten czas jest dla nas szczególnie. Rodzinna atmosfera, kołędowanie, odwiedzanie bliskich; to wszystko oznacza, że Boże Narodzenie jest wokół nas. Kościoły przybierają szczególny wystrój, śpiewamy *Gloria in excelsis Deo*. Jesteśmy bardziej radośni, obdarowujemy się nawzajem prezentami, składamy sobie życzenia. To wszystko z jednego powodu: na ziemię zstąpił Bóg.

3. Następnie powiedz: *Kończy się już czas (okres) przygotowania na przyjęcie mającego się narodzić Dziecka. Rozpoczynamy kolejny okres w liturgii Kościoła, a mianowicie okres Bożego Narodzenia. Naturalnym miejscem świętowania tak wielkiego i ważnego wydarzenia jest rodzina, która z okazji wielkich i ważnych wydarzeń stara się być w te dni razem i to w jak najliczniejszym składzie. Świętowanie pamiętki Bożego Narodzenia w Europie jest tak ważne, że kraje europejskie ustawowo zapewniają w ten czas dni wolne od pracy – po to, abyśmy mogli godnie świętować tak ważne wydarzenie. Możesz dodać, że wyjątek stanowi Albania – kraj islamski.*

/ SPOTYKAM /

4. Powiedz: *Obchodząc Boże Narodzenie, przypominamy sobie, że Bóg przybrał postać człowieka i tak przyszedł do ludzi.*

Zapytaj: *Dlaczego Bóg stał się człowiekiem?* Pytanie zapisz na tablicy jako temat lekcji. Następnie powiedz: *Na początek zastanówmy się, co o tym wydarzeniu mówi Pismo Święte.*

Zachęć uczniów, aby podczas czytania fragmentu Biblii postarali się wczuć w atmosferę czasów, w których żyli Jezus, Maryja, Józef i inne osoby. Możesz przydzielić każdemu z uczniów jedną z postaci (wypisano je w punkcie 5 poniżej) i zaproponować, aby zastanowili się, co mogły one wówczas przeżywać, jak postrzegały opisane w Piśmie Świętym wydarzenia. Wyświetl (lub rozdaj skserowane) mapę, na której zaznaczono Betlejem i Nazaret (załącznik 1).

Odczytaj z Pisma Świętego fragment Łk 2,1–20. Warto, aby uczniowie również odnaleźli go w Piśmie Świętym lub otrzymali skserowany fragment (załącznik nr 2).

5. Zapytaj, co czuły/myślały następujące postaci:

- 1) Cezar August (np. chciał się dowiedzieć, ilu ma poddanych, zależało mu na tym ze względu na podatki);
- 2) Kwiryniusz (np. miał przed sobą zadanie do wykonania);
- 3) Józef z Nazaretu (np. obawiał się dalekiej drogi [wskaż uczniom mapę – załącznik nr 1]);
- 4) Maryja z Nazaretu (np. była przestraszona, ale ufała Józefowi);
- 5) inni uczestnicy spisu (np. nie mieli ochoty podróżować tak daleko, nie wiedzieli, czy wystarczy im pieniędzy);
- 6) pasterze (np. byli zmęczeni, ale zaciekawieni tym, co się działo).

Kiedy uczniowie już się wypowiedzą, podsumuj ich refleksje i przejdź do kolejnej fazy lekcji.

6. Powiedz: *Zapoznajmy się teraz z anonimowym świadectwem związanym z Bożym Narodzeniem*. Poproś uczniów, aby przeczytali świadectwo zamieszczone w podręczniku (s. 270–271).
7. Po lekturze poprowadź krótką rozmowę kierowaną – zapytaj uczniów, co ich najbardziej w tym świadectwie uderzyło.

/ POZNAJĘ /

8. Poinformuj uczniów, że teraz wspólnie zastanowią się nad tym, co na temat Bożego Narodzenia mówi Kościół.

Podziel klasę na pięć grup i każdej grupie rozdaj teksty (załącznik nr 3).

Zapisz na tablicy pytanie: *Dlaczego Bóg przyszedł na świat w postaci człowieka?*

Sugerowane odpowiedzi:

- > **grupa I** (KKK 456): dla nas, ludzi, i dla naszego zbawienia,
- > **grupa II** (KKK 457): aby nas zbawić i pojednać z Bogiem,
- > **grupa III** (KKK 458): abyśmy poznali miłość Bożą.
- > **grupa IV** (KKK 459): by być wzorem świętości.
- > **grupa V** (KKK 460): by uczynić nas uczestnikami Bożej natury.

Wnioski zapisuj na tablicy – będą one stanowić notatkę z lekcji.

/ ODPOWIADAM /

9. Przeczytaj słowa z *Youcatu* (podręcznik, s. 271) mówiące o istocie świąt Bożego Narodzenia.

/ UTRWALAM I PODEJMUJĘ WYZWANIE /

10. Porozmawiaj z uczniami na temat zwyczajów świątecznych, jakie panują w ich domach.
11. Następnie nawiąż do słów Adama Mickiewicza: „Chrystus narodził się w Betlejemskim żłobie, lecz biada jeśli nie narodził się także i w Tobie”. Poproś, aby uczniowie napisali w zeszytach, jak rozumieją to przesłanie (praca domowa).

/ MODLĘ SIĘ /

12. Odmówcie wspólnie zamieszczoną w podręczniku ucznia (s. 271) kolektę z Mszy św. o świcie Uroczystości Narodzenia Pańskiego.

Przeniknięci nowym blaskiem Wcielonego Słowa, prosimy Cię, wszechmogący Boże, spraw, niech w naszych czynach odbija się światło, które przez wiarę jaśnieje w naszych duszach. Przez naszego Pana Jezusa Chrystusa Twojego Syna, który żyje i króluje na wieki wieków. Amen³.

³ Mszał Rzymski.

59/

ZIEMSKIE ŻYCIE JEZUSA (OKRES ZWYKŁY)

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel główny: kształtowanie rozumienia sensu toczącej się każdego dnia historii człowieka.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wymienia okres zwykły jako jeden z okresów liturgicznych,
- > odkrywa, że każdy przeżyty dzień tworzy historię człowieka,
- > wnioskuje, że być świętym to być normalnym.

Postawy: uczeń stara się każdy dzień wypełniać dobrem.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, analiza tekstu, praca w grupach, burza mózgów.

Środki dydaktyczne: Pismo Święte (także dla uczniów, po jednym na ławkę), fragment Biblii (załącznik 1 – zob. plik w Strefie Katechety)¹, fragmenty KKK (załącznik 2 – zob. plik w Strefie Katechety)², Pismo Święte, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Wprowadź uczniów w temat katechezy. Powiedz: *W życiu każdego człowieka są chwile ważne, podniosłe, ale są także takie, o których najchętniej*

¹ Opracowano na podstawie Kpł 19,1–8 i Mt 5,48.

² Opracowano na podstawie KKK 1173, 1370, 1373, 1695.

byśmy zapomnieli. Zastanówcie się najpierw nad tymi ważnymi chwilami w waszym życiu, a potem w życiu członków waszych rodzin. Jakie to momenty? Co się z nimi wiąże?

Pozwól uczniom na formułowanie swobodnych odpowiedzi. Zapewne wymienią takie wydarzenia jak narodziny, chrzest, I Komunia Święta, bierzmowanie, ślub, urodziny.

3. Następnie poproś, aby zastanowili się (ale niech nie odpowiadają na głos), czy mieli w swoim życiu sytuacje, o których najchętniej by zapomnieli. Daj uczniom chwilę na zastanowienie, następnie powiedz: *Większość naszego życia to taki „okres zwykły w ciągu roku”. Dla nas są to normalne sprawy, że ktoś strzelił bramkę, stłukł kolano, był chory, ukończył szkołę. Te wydarzenia jednocześnie wypełniają większość naszego życia – to nasza historia. Zauważcie, że tę historię przypominamy sobie przy różnych spotkaniach rodzinnych – kiedy są czyjeś urodziny, ma miejsce rodzinny zjazd, rodzinne grillowanie itp.*
4. Następnie powiedz, że codzienność to także wzrastanie w drodze do świętości. Zapytaj: *Czym jest świętość? Dlaczego wykuwa się właśnie w codzienności?*

Posłuchaj odpowiedzi uczniów, a kiedy ich pomysły się skończą, podsumuj je i przytocz słowa papieża Franciszka (podręcznik, s. 272):

Lubię dostrzegać świętość w cierpliwym ludzie Bożym: w rodzicach, którzy z wielką miłością pomagają dorastać swoim dzieciom, w mężczyznach i kobietach pracujących, by zarobić na chleb, w osobach chorych, w starszych zakonnicach, które nadal się uśmiechają. W tej wytrwałości, aby iść na przód, dzień po dniu, widzę świętość Kościoła walczącego. Jest to często „świętość z sąsiedztwa”, świętość osób, które żyją blisko nas i są odbłaskiem obecności Boga, albo, by użyć innego wyrażenia, są „klasą średnią świętości”.

/ SPOTYKAM /

5. Powiedz, że taką właśnie „świętą z sąsiedztwa” (wspomina o tym papież Franciszek) była bł. Chiara Badano. Zachęć uczniów, do zapoznania się z jej życiorysem (podręcznik, s. 273), a następnie zapytaj, czy ten opis życia zgadza się z ich wyobrażeniem świętości. Podkreśl, że Chiara była – tak jak

oni – młodą osobą, chrześcijanką, niczym się zewnętrznie nie różniła od swoich rówieśniczek. A jednak została ogłoszona błogosławioną. Poproś uczniów, aby wyjaśnili, dlaczego wyniesiono Chiarę na ołtarze. Podejmijcie dyskusję w oparciu o tekst.

/ POZNAJĘ /

6. Zachęć uczniów do zapoznania się z fragmentem Pisma Świętego, aby zobaczyli, co na temat świętości mówi Biblia. Przeczytaj fragment Kpł 19,1–8, a następnie Mt 5,48. Warto, aby uczniowie również mieli przed sobą Pisma Święte (co najmniej jedno na ławkę) lub wydrukowane fragmenty (załącznik 1).
7. Po odczytaniu fragmentów rozpocznij rozmowę kierowaną. Zapytaj uczniów, czy według nich te nakazy Boga da się zrealizować, czy są w ogóle możliwe do spełnienia. Postaraj się doprowadzić do wniosku, że realizowanie tych nakazów jest możliwe – w końcu świętych stale przybywa. Natomiast wykrzywione bywa nasze pojmowanie świętości. Jako chrześcijanie mamy naśladować Chrystusa, naszego zbawiciela. Zauważ, że w wielu z nas może się narodzić pytanie, jak mamy naśladować kogoś, kogo nie widzimy, a poza tym jest On niedoścignionym wzorem. Podkreśl, że aby móc naśladować Jezusa, trzeba Go najpierw poznać – Jego życie i nauczanie. A to umożliwia liturgia okresu zwykłego w Kościele.
8. Podziel uczniów na 4 grupy i każdej z nich przydziel do analizy tekst (fragment KKK – zob. załącznik 2). Zadaniem każdej grupy jest przygotowanie odpowiedzi, w której uczniowie zreferują, o czym mówi dany fragment KKK (wnioski najlepiej zapisać na tablicy – będą stanowiły notatkę z lekcji):

grupa I: KKK 1173, grupa II: KKK 1370, grupa III: KKK 1373, grupa IV: KKK 1695.
9. Poproś uczniów, aby zajrzeli ponownie do podręcznika (s. 273) i przeczytali zawarte w nim punkty katechizmu. Następnie poproś chętne osoby o zreferowanie treści tych fragmentów. Jeżeli uczniowie nie zawrą tego w swoich wypowiedziach, podkreśl, że świętość jest łaską.

Ten, kto wierzy w Chrystusa, staje się synem Bożym. To przybrane synostwo przemienia go, pozwalając mu iść za przykładem Chrystusa; uzdalnia

STREFA
KATECHETY

STREFA
KATECHETY

go do prawego działania i do czynienia dobra. W zjednoczeniu ze swym Zbawicielem uczeń osiąga doskonałość miłości – świętość. Życie moralne, które dojrzało w łasce, rozciąga się na życie wieczne, w chwale nieba (KKK 1709).

Miłość Chrystusa jest w nas źródłem wszystkich naszych zasług przed Bogiem. Łaska, jednocząc nas z Chrystusem czynną miłością, zapewnia nad przyrodzoną jakość naszym czynom, a przez to ich zasługę tak przed Bogiem, jak przed ludźmi. Święci zawsze mieli żywą świadomość, że ich zasługi są czystą łaską (KKK 2011).

/ ODPOWIADAM /

10. Powiedz: *Droga do świętości prowadzi przez krzyż, każdy ma swój, jedyny, niepowtarzalny. Jako chrześcijaninie mamy naśladować Chrystusa, poznać Jego życie, naukę i starać się je wdrażać we własne życie, na tyle, na ile potrafimy.*
11. Zachęć uczniów, aby przeczytali w podręczniku tekst z części „odpowiadam” (s. 274):

Czas, kiedy w naszym życiu pozornie nie dzieje się nic wielkiego, doniosłego, mógłby się wydawać czasem straconym. Tak jednak nie jest, bo każdego dnia kształtujemy naszą osobowość, mamy okazję dzielić się dobrem z innymi ludźmi, budujemy swoją historię. To wszystko jest bardzo ważne. Podobnie rzecz ma się z okresem zwykłym w liturgii, kiedy poznajemy ziemskie życie Jezusa. To czas dany nam po to, abyśmy uczyli się budować relację z Jezusem w codzienności. Czy masz na to odwagę?

/ UTRWALAM /

12. Przypomnij uczniom najważniejsze kwestie poruszone podczas zajęć. Wskaż, że każdy dzień naszego życia jest ważny, a świętość wykuwa się w codzienności. Podkreśl, że naszą historię tworzymy każdego dnia, nie tylko podczas doniosłych wydarzeń, a celem naszej drogi jest świętość.

/ PODEJMUJĘ WYZWANIE /

- 13.** Zaproponuj uczniom wykonanie następującego zadania: „Odszukaj w Piśmie Świętym (w Ewangeliach) wydarzenia z życia Jezusa mówiące o tym, jak Jezus żył. Opisz Jego życie”.

/ MODLĘ SIĘ /

- 14.** Lekcję zakończ odmówieniem wspólnie Doksologii. Możesz też wykorzystać modlitwę zamieszczoną w podręczniku ucznia (s. 275):

SENS I WARTOŚĆ MĘKI JEZUSA CHRYSTUSA (WIELKI POST)

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel główny: wskazanie uczniom, jak wielkie znaczenie dla ludzkości ma tajemnica męki Jezusa.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > opisuje sens męki Jezusa, także w jej głębszym wymiarze,
- > wyjaśnia, dlaczego Jezus musiał cierpieć,
- > przyjmuje, że Jezus umarł za nas wszystkich.

Postawy: uczeń podejmuje wielkopostną pracę nad sobą.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, bibliolog, dyskusja, praca w grupach, analiza tekstu.

Środki dydaktyczne: fragmenty KKK (załącznik 1 – zob. plik w Strefie Katechety – wydrukuj dla każdej grupy)¹, nagranie piosenki *Nie zdejmę krzyża z mojej ściany*, Pismo Święte, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Zaczynij katechezę modlitwą.
2. Wprowadź uczniów w temat lekcji. Wykorzystaj tekst umieszczony w podręczniku ucznia (s. 276):

¹ Opracowano na podstawie KKK 613–617.

Okres Wielkiego Postu rozpoczyna się w Środę Popielcową, a kończy w Wielki Czwartek przed Mszą Wieczerzy Pańskiej. Po nim następuje Święte Triduum Paschalne. W tym czasie wypadają postne dni: Środa Popielcowa i Wielki Piątek – dni postu ścisłego oraz Wielka Sobota, kiedy to obchodzimy post paschalny. Wielki Piątek to jedyny dzień w roku, kiedy Kościół powstrzymuje się od sprawowania Eucharystii. Jest to czas, w którym każdy chrześcijanin ma w szczególny sposób zastanowić się nad swoim podobieństwem do Jezusa. Jest to dla nas czas łaski.

3. Podkreśl, że na dzisiejszej katechezie uczniowie poznają i zgłębiają sens i wartość męki Pana Jezusa.
4. Poproś uczniów, aby podzielili się swoimi odczuciami dotyczącymi Wielkiego Postu. Zapytaj: *Z czym wam się kojarzy Wielki Post? Co o nim wiecie? Jak go postrzegacie?* Poprowadź krótką dyskusję, zbierz wnioski.

/ SPOTYKAM /

5. Przeczytaj z uczniami świadectwa zamieszczone w podręczniku (s. 277), które mogą pomóc w zrozumieniu sensu tego szczególnego czasu, jakim jest Wielki Post.

/ POZNAJĘ /

6. Powiedz: *Generalnie większości ludzi okres Wielkiego Postu kojarzy się z zakazami, wyrzeczeniami, trudem, wysiłkiem – czyli z niczym przyjemnym. Dzisiaj postaramy się rzucić na ten okres inne światło, spojrzeć z innej perspektywy. Zanim jednak przejdziemy do meritum sprawy, spróbujmy wczuć się w ducha czasów Jezusa i na nowo przeżyć – z różnych punktów widzenia – mękę Pana Jezusa. Zrobimy to przy pomocy metody „bibliolog”.*
7. Każdemu uczniowi przydziel jedną z wymienionych postaci (lub grup osób): Pan Jezus, Judasz, Piotr, Wysoka Rada, Piłat, Herod, tłum zebrany podczas drogi krzyżowej, Jan Apostoł, Maryja.

Poproś uczniów, aby wczuli się role przydzielonych im postaci i opowiedzieli, co mogły one czuć w czasie męki Pana Jezusa. Aby było to możliwe, uczniowie słuchają fragmentu Pisma Świętego – Łk 23,33–46:

Gdy przyszedli na miejsce, zwane „Czaszką”, ukrzyżowali tam Jęgo i złoczyńców, jednego po prawej, drugiego po lewej Jęgo stronie. Lecz Jezus mówił: „Ojcie, przebac im, bo nie wiedzą, co czynią”. Potem rozdzielili między siebie Jęgo szaty, rzucając losy. A lud stał i patrzył. Lecz członkowie Wysockiej Rady drwiąco mówili: „Innych wybawiał, niechże teraz siebie wybawi, jeśli On jest Mesjaszem, Wybrańcem Bożym”. Szydzili z Niego i żołnierze; podchodzili do Niego i podawali Mu ocet, mówiąc: „Jeśli Ty jesteś królem żydowskim, wybaw sam siebie”. Był także nad Nim napis w języku greckim, łacińskim i hebrajskim: „To jest Król Żydowski”.

Jeden ze złoczyńców, których [tam] powieszono, urągał Mu: „Czy Ty nie jesteś Mesjaszem? Wybaw więc siebie i nas”. Lecz drugi, karcąc go, rzekł: „Ty nawet Boga się nie boisz, chociaż tę samą karę ponosisz? My przecież – sprawiedliwie, odbieramy bowiem słuszną karę za nasze uczynki, ale On nic złęgo nie uczynił”. I dodał: „Jezu, wspomnij na mnie, gdy przyjdiesz do swęgo królestwa”. Jezus mu odpowiedział: „Zaprawdę, powiadam ci: Dziś ze Mną będziesz w raju”.

Było już około godziny szóstej i mrok ogarnął całą ziemię aż do godziny dziewiętej. Słońce się zaćmiło i zasłona przybytku rozdarła się przez środek. Wtedy Jezus zawołał donośnym głosem: Ojcie, w Twoje ręce powierzam ducha meęgo. Po tych słowach wyzionął ducha.

8. Powiedz: *Pytanie, które chcę wam zadać, jest dosyć proste – po co to wszystko? Po co ten trud, cierpienie, zniewagi, kalumnie, ten czas konania. Chrystus umarł na krzyżu. W tamtych czasach śmierć na krzyżu była tak haniebna i okrutna, że nawet prawo rzymskie nie pozwalało krzyżować obywateli rzymskich. Po co to wszystko? Odpowiedź na postawione przeze mnie pytanie podsuwa Kościół. Teraz postaramy się ją znaleźć.*

9. Podziel klasę na cztery grupy. Każdej z grup daj do analizy fragmenty KKK (załącznik nr 1):

- > **grupa I:** KKK 613 i 614 (Chrystus jako jedyna i ostateczna ofiara),
- > **grupa II:** KKK 615 (zastąpił nasze nieposłuszeństwo),
- > **grupa III:** KKK 616 (wyraz miłości do człowieka i posłuszeństwa Ojcu),
- > **grupa IV:** KKK 617 (nasze usprawiedliwienie).

Wnioski zapisuj na tablicy – będą one stanowić notatkę z lekcji.

10. Zapytaj: *Jaka jest nasza rola w tych wydarzeniach zbawczych, o których mówi nam KKK?* Poproś uczniów, aby otworzyli podręczniki i przeczytali tekst z KKK zamieszczony w części „poznaję” (s. 277):

Krzyż jest jedyną ofiarą Chrystusa, „jednego pośrednika między Bogiem a ludźmi” (por. 1 Tm 2,5). Ponieważ jednak On w swojej wcielonej Boskiej Osobie „zjednoczył się w pewien sposób z każdym człowiekiem”, „wszystkim daje możliwość uczestniczenia w tym misterium paschalnym w tylko Bogu znany sposób”. Jezus powołuje swoich uczniów do „wzięcia swojego krzyża i naśladowania Go”, ponieważ cierpiał za wszystkich i zostawił nam wzór, abyśmy „szli za Nim Jego śladami” (1 P 2,21). Chce On włączyć do swojej ofiary odkupieńczej tych, którzy pierwsi z niej korzystają. Spełnia się to w najwyższym stopniu w osobie Jego Matki, złączonej ściślej niż wszyscy inni z tajemnicą Jego odkupieńczego cierpienia (KKK 618).

/ ODPOWIADAM /

11. Zapytaj: *Jak widzicie swój udział w zbawczym czasie Wielkiego Postu?* Poprowadź narrację: *Może będę jak tłum – będę stał z boku, patrzył i tyle. Może jak Rzymianie – będę chciał dołożyć Jezusowi, w końcu to tylko skazaniec prowadzony na śmierć, nic mnie to nie obchodzi. A może jak Weronika – otrę twarz Jezusowi, przełamię złą anonimowość, zdobędę się na odwagę i wezmę na siebie ciężar nawrócenia. A może jak Jan i Maryja – dostrawiam przy Jezusie do końca.*

/ UTRWALAM /

12. Przypomnij uczniom, że Wielki Post jest czasem łaski. Podkreśl, że ten, kto wierzy w Chrystusa, staje się synem Bożym. To przybrane synostwo przemienia go, pozwalając mu iść za przykładem Chrystusa (KKK 1709).

/ PODEJMUJĘ WYZWANIE /

13. Zachęć uczniów do wykonania zadania w podręczniku (s. 278) polegającego na uzupełnieniu tekstu z lukami. Wspomóż się fragmentem KKK 1434:

Wewnętrzna pokuta chrześcijanina może wyrażać się w bardzo zróżnicowanych formach. Pismo Święte i ojcowie Kościoła kładą nacisk szczególnie na trzy formy: **post, modlitwę i jałmużnę**. Wyrażają one nawrócenie

w odniesieniu do samego siebie, do Boga i do innych ludzi. Obok radykalnego oczyszczenia, jakiego dokonuje **chrzest** lub **męczeństwo**, wymienia się jako środek otrzymania przebaczenia grzechów: wysiłki podejmowane w celu **pojednania się** z bliźnim, łzy pokuty, troskę o zbawienie bliźniego wstawiennictwo świętych i praktykowanie **miłości**, która „zakrywa wiele grzechów” (1 P 4,8).

/ MODŁĘ SIĘ /

14. Wysłuchajcie piosenki *Nie zdejmę krzyża z mojej ściany*². Możesz też odczytać zamieszczony w podręczniku ucznia (s. 279) fragment utworu Juliana Tuwima *Chrystusie*.

² Zob. <https://www.youtube.com/watch?v=MQFJZF2F0yo> (dostęp: 24.03.2021).

61/

CZŁOWIEK WOBEC PRAWDY O BOŻYM MIŁOSIERDZIU – UROCZYSTOŚĆ MIŁOSIERDZIA BOŻEGO

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: zapoznanie uczniów z genezą i przesłaniem Święta Miłosierdzia Bożego.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > podaje, kiedy obchodzone jest Święto Miłosierdzia Bożego,
- > wymienia obietnice Pana Jezusa związane są ze Świętem Miłosierdzia Bożego.

Postawy: uczeń przyjmuje postawę ufności wobec Bożego miłosierdzia.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, analiza tekstu, analiza filmu, tworzenie zaproszenia, praca w grupach.

Środki dydaktyczne: filmy o miłosierdziu (dostępne w serwisie YouTube), podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą *Ojcze nasz*. Pomódlcie się w intencji wszystkich ludzi, szczególnie młodych, którzy pogubili się na ścieżkach życia.
2. Przeczytaj fragment książki papieża Franciszka zamieszczony w podręczniku na s. 280:

„Jak wielu z nas zasługiwałoby na potępienie! I byłoby ono słuszne. Lecz On przebacza”. Jak? „Poprzez miłosierdzie, które nie usuwa grzechu:

tylko Boże przebaczenie usuwa grzech, natomiast miłosierdzie idzie dalej”. To jest „jak z niebem: patrzymy na niebo, na liczne gwiazdy, lecz gdy o poranku wschodzi słońce, jest tak wiele światła, że nie widać już gwiazd. To jest miłosierdzie Boga: wielkie światło miłości i czułości”. Czyni to, „uśmierając ból ran naszych grzechów, ponieważ angażuje się w przebaczenie, w ratunek dla nas”. W takim stylu (...) spowiada Jezus. Nie upokarza kobiety cudzołożnej, nie mówi jej: „Co zrobiła?”. (...) Mówi jej przeciwnie, „by poszła i nie grzeszyła więcej. Wielkie jest miłosierdzie Boga, wielkie jest miłosierdzie Jezusa: wybaczać nam poprzez czuły gest”¹.

3. Po przeczytaniu tekstu zapytaj uczniów o to, w jaki sposób papież Franciszek określa miłosierdzie. Wysłuchaj odpowiedzi i podsumuj je.

/ SPOTYKAM /

4. Przybliż uczniom dwie postaci, dla których ważne jest miłosierdzie Boże. Opowiedz o Dorocie Gawryluk i Krzysztofie Antkowiaku (możesz też przygotować i zaprezentować ich fotografie). Poproś o odczytanie z podręcznika tekstów (s. 281):

Moją ukochaną modlitwą jest koronka do Miłosierdzia Bożego. Staram się ją odmawiać między godziną 15.00 a 16.00 i robię to w różnych sytuacjach: czasem w samochodzie, czasem w domu, czasem na basenie. To jest mój czas z Duchem Świętym. (...) Gdybym nie słyszał o. Witki czy świadectw więźniów, pielgrzymujących z obrazem Miłosierdzia Bożego, pewnie nigdy bym się nie dowiedział, czym jest wiara i miłosierdzie. Za mało jest dla mnie w Kościele świadectw, za mało mówienia o tym, że Bóg nas ukochał jako grzeszników, jak działa Duch Święty. Jezus jest moim największym przyjacielem, jest wszystkim. Miałem też szczęście mieć wokół siebie dobrych i mądrych ludzi. Gdyby nie to, moje życie mogłoby potoczyć się zupełnie inaczej, mógłbym już nie żyć. Miałem szczęście, ale nie wszyscy je mają, dlatego trzeba mówić również do nich. (...)

„Miłość to przestrzeń na cud”. To moje ulubione zdanie, jeśli chodzi o moją wiarę. Moją drogą jest miłosierdzie Boże. I teraz doświadczam cudów w swoim życiu².

¹ Papież Franciszek, *Miłosierdzie to imię Boga. Rozmowa z Andream Torniellim*, Kraków 2016, s. 16.

² Krzysztof Antkowiak, *Gotowy na wszystko* (rozmowę przeprowadziła M. Białkowska), „Przewodnik Katolicki” 2015, nr 50–51, dostępny online: <https://www.przewodnik-katolicki.pl/Archiwum/2015/Przewodnik-Katolicki-50-51-2015/Spoleczenstwo/Gotowy-na-wszystko> (dostęp: 12.03.2021).

Dorota Gawryluk, polska dziennikarka i prezenterka, zamieściła na Twitterze znaczący post: „W miłosierdziu Boga świat znajdzie pokój, a człowiek szczęście. Ja znalazłam. I wszystkim polecam!”. Dodała również zdjęcie, na którym stoi obok obrazu Jezusa Miłosiernego³.

5. Po odczytaniu tekstów zadaj uczniom pytania:

- > Czym jest miłosierdzie Boże dla Krzysztofa Antkowiaka?
- > Co odnalazła w miłosierdziu Bożym Dorota Gawryluk? Jaką fotografię opublikowała?

/ POZNAJĘ /

6. Wyświetl uczniom film o Świętej Siostrze Faustynie⁴ lub o Święcie Miłosierdzia Bożego⁵.

7. Poproś uczniów o przeczytanie tekstów dotyczących Święta Miłosierdzia Bożego oraz związanych z nim obietnic Pana Jezusa (podręcznik, s. 281–282). Następnie zapytaj: *Jaką misję polecił Pan Jezus Świętej Siostrze Faustynie? Jakie było pragnienie Pan Jezusa?* (zachęć uczniów, aby przypomnieli sobie, co powiedziano na filmiku o obietnicach) *Dlaczego Pan Jezus pragnął, aby ustanowiono Święto Miłosierdzia Bożego?* (zachęć uczniów do odczytania fragmentu *Dzienniczka*, który znajduje się w podręczniku ucznia, s. 281):

W dniu tym otwarte są wszystkie upusty Boże, przez które płyną łaski; niech się nie lęka zbliżyć do Mnie żadna dusza, chociażby grzechy jej były jako szkarłat⁶.

8. Po odczytaniu fragmentu podaj uczniom najważniejsze informacje związane ze Świętem Bożego Miłosierdzia: w który dzień jest obchodzone, kto i kiedy ustanowił takie święto w Kościele.

³ Por. <https://twitter.com/dorotagawryluk/status/1251796763008282625> (dostęp: 25.03.2021).

⁴ Zob. *Święta Faustyna – życie i misja*, https://www.youtube.com/watch?v=A5i_yUN-5yk (dostęp: 25.03.2021).

⁵ Zob. *Święto Miłosierdzia Bożego – obietnice*, <https://www.youtube.com/watch?v=MmNxuG-KlqI> (dostęp: 25.03.2021).

⁶ Św. Faustyna Kowalska, *Dzienniczek*, 699.

/ ODPOWIADAM /

9. Przeczytajcie teksty z części „odpowiadam” w podręczniku (s. 282), a następnie poproś uczniów, aby opowiedzieli swoimi słowami o obietnicach złożonych przez Pana Jezusa w związku ze Świętem Miłosierdzia Bożego.
10. Podziel uczniów na pięcioosobowe grupy i poproś, by przygotowali zaproszenie na Święto Miłosierdzia Bożego. Niech zaproszenie ma formę wydarzenia na Facebooku. Zaznacz, by w zaproszeniu uwzględnili obietnice związane z tym świętem.
Po upływie wyznaczonego czasu zachęć przedstawicieli grup do zaprezentowania efektów wspólnej pracy.

/ UTRWAŁAM /

11. Przypomnij uczniom najważniejsze wiadomości z tej katechezy (możesz wykorzystać tekst z części „utrwałam” w podręczniku – s. 282):
 - > Święto Miłosierdzia Bożego obchodzimy w pierwszą niedzielę po Wielkanocy, czyli w drugą Niedzielę Wielkanocną, zwaną obecnie Niedzielą Miłosierdzia Bożego.
 - > Święto to zostało ustanowione przez Jana Pawła II 30 kwietnia 2000 roku.
 - > Święto Miłosierdzia Bożego jest dniem wielu łask, które obiecał nam Jezus.

/ PODEJMUJĘ WYZWANIE /

12. Zachęć uczniów do pisemnej odpowiedzi na następujące pytanie: W jaki sposób możesz przygotować się i przeżyć Święto Miłosierdzia Bożego?

/ MODLĘ SIĘ /

13. Na zakończenie odczytaj z uczniami i rozważ fragment *Dzienniczka* (podręcznik, s. 283):

Dopomóż mi, Panie, aby serce moje było miłosierne, bym czuła ze wszystkimi cierpieniami bliźnich. Nikomu nie odmówię serca swego. Obcować będę szczerze nawet z tymi, o których wiem, że nadużywać będą dobroci mojej, a sama zamknę się w najmiłosierniejszym Sercu Jezusa. O własnych cierpieniach będę milczeć. Niech odpocznie miłosierdzie Twoje we mnie, o Panie mój⁷.

⁷ Św. Faustyna Kowalska, *Dzienniczek*, 163.

ROK LITURGICZNY UPAMIĘTNINIEM WYDARZEŃ ZBAWCZYCH

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel główny: kształtowanie w uczniach chęci aktywnego przeżywania roku liturgicznego, a w szczególności niedzieli.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > odkrywa, że przeżywając rok liturgiczny, lepiej poznajemy prawdy naszej wiary,
- > wyjaśnia znaczenie niedzieli i opisuje wartość niedzielnej Eucharystii,
- > opisuje, jak należy świętować niedzielę po chrześcijańsku.

Postawy: uczeń bierze aktywny udział w niedzielnej Mszy Świętej, rozumiejąc jej wartość.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, dyskusja, analiza tekstów, praca w grupach.

Środki dydaktyczne: fragmenty KKK (załącznik 1 – zob. plik w Strefie Katechety)¹, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Wprowadź temat lekcji. Powiedz: *Na pewno oglądaliście kiedyś relację z zawodów lekkoatletycznych. Prezentowane są wówczas liczne różne dyscypliny, ale my skupmy się teraz na jednej – mam na myśli bieg na 10 000 metrów.*

¹ Opracowano na podstawie KKK 1163, 1164, 1168, 1169, 1172, 1173.

Zapytaj: Co możecie powiedzieć o rywalizacji w tej dyscyplinie? Jak ona przebiega?

Uczniowie prawdopodobnie odpowiedzą, że relacja z takiego biegu jest nudna, sportowcy biegają w kółko i przez większość czasu dla osoby postronnej pozostaje to monotonne. Inaczej wygląda to z perspektywy osób zaangażowanych (sportowców, trenerów, wiernych kibiców). Oni zwracają uwagę na każdy szczegół, wiedzą, że wszystkie momenty biegu są ważne, rozgrywają go taktycznie i cały czas bacznie obserwują przeciwników.

Zaznacz, że można to porównać do wiary – ludzie, którzy nie przeżywają głębiej swojej wiary, uważają ją za coś nudnego, monotonnego. Mówią, że nie chodzą do kościoła, bo tam ciągle dzieje się to samo, a przebiegu Mszy Świętej zdążyli się już nauczyć na pamięć.

Podkreśl, że rok liturgiczny jest podobny do trasy turysty, który zdobywa szczyt. Po spirali pnie się on powolutku do góry, by w końcu zdobyć upragniony szczyt. Tak samo jest i z nami – jeśli będziemy tylko widzami, niezaangażowanymi w przeżywanie roku liturgicznego, a w szczególności Eucharystii, to będzie to dla nas monotonia, stereotyp, mówiąc krótko – „nihil novi”. Wystarczy jednak spojrzeć na sprawę inaczej, brać udział w przeżywaniu liturgii, zaangażować się (ministranci, dzieci Maryi, oaza młodzieżowa, KSM itp.) – wtedy dostrzeżemy, że każda Msza Święta jest inna, są inne czytania. Uczestnictwo w celebracjach liturgicznych okresu zwykłego to także takie wspinanie się małymi kroczkami do góry – KU NIEBU.

/ SPOTYKAM /

3. Powiedz uczniom, że o tym, jak wielkim darem jest niedzielna Eucharystia, opowie im teraz świadectwo zawarte w podręczniku (s. 285). Uczniowie otwierają podręcznik i czytają.

Młoda niepełnosprawna Afrykanka z Mozambiku imieniem Olivia, która aby uczestniczyć w niedzielnej Mszy Świętej, czołgała się 4 kilometry, otrzymała wózek inwalidzki. Pozbawioną nóg 25-letnią kobietą zainteresowały się członkinie Zgromadzenia Ubogich Sióstr od Opuszczonych Ludzi Starszych w Chissano, które postanowiły jej niezwłocznie pomóc. Gdy po raz pierwszy zobaczyły czołgającą się dziewczynę, zakonnice były zdumione, że jest to młoda osoba, a gdy dowiedziały się, że co niedziela wędruje

ona w ten sposób na Mszę Świętą, nie mogły uwierzyć, że ktoś jest gotowy do takiego poświęcenia. Dziewczyna, mimo że nie była ochrzczona, pokonywała spieczoną słońcem wiejską drogę w towarzystwie opiekunki z miejscowego plemienia. Jak podaje katolicka agencja ACI z Peru, siostry mogły porozumieć się z niezwykle pątniczką za pośrednictwem jej opiekunki, gdyż ona sama nie mówiła po portugalsku. Według sióstr Olivia dała niezwykle świadectwo „wytrwałości i heroicznej wiary”, tym większej, że gorący piasek, jaki napotykała na drodze, niemal spalił jej dłonie. W wyniku interwencji sióstr co pewien czas Afrykankę odwiedzał w jej domu katechista, który w ten sposób przygotował ją do chrztu. W końcu przyjęła ten sakrament, a jeden z dobroczyńców zgromadzenia zakonnego ofiarował jej wózek inwalidzki².

4. Po zapoznaniu się ze świadectwem zapytaj: *Co możecie powiedzieć o Olivii i jej pragnieniu przeżywania niedzielnej Eucharystii?*

Poprowadź dyskusję; zwróć uwagę uczniów na fakt, że Olivia nie była jeszcze ochrzczona.

/ POZNAJĘ /

5. Poproś uczniów, aby zajrzeli do podręczników i przeczytali, co o liturgii pisze Jan Paweł II (s. 285–286):

W ten sam sposób, „obchodząc ten roczny cykl misterii Chrystusa, Kościół święty ze szczególną miłością oddaje cześć Najświętszej Matce Bożej Maryi, która nierozzerwalnym węzłem związana jest ze zbawczym dziełem swojego Syna”. Podobnie też, wprowadzając do cyklu rocznego wspomnienia męczenników i świętych w dniach, kiedy przypadają ich rocznice, „Kościół głosi misterium paschalne w świętych, którzy współcierpieli i zostali współuwielbieni z Chrystusem”. Wspomnienia świętych, obchodzone zgodnie z autentycznym duchem liturgii, nie przesłaniają centralnej roli Chrystusa, ale podkreślają ją, ukazując moc Jego odkupienia. Jak głosi w jednej ze swoich pieśni św. Paulin z Noli, „wszystko przemija, a chwała świętych trwa w Chrystusie, który wszystko odnawia, ale pozostaje ten sam”. Ta wewnętrzna więź między chwałą świętych

² Mozambik: Czołgała się 4 km, by uczestniczyć w niedzielnej liturgii, <https://info.wiara.pl/doc/178538.Mozambik-Czolgała-sie-4-km-by-uczestniczyć-w-niedzielnej> (dostęp: 25.03.2021).

a chwałą Chrystusa jest wpisana w samą konstytucję roku liturgicznego, a jej najbardziej wymownym wyrazem jest właśnie fundamentalny i nadrzędny charakter niedzieli jako dnia Pańskiego. Jeśli chrześcijanin włącza się w obchody kolejnych okresów roku liturgicznego i zarazem świętuje niedziele, które nadają mu rytm, jego życie kościelne i duchowe zostaje głęboko osadzone w Chrystusie, znajduje w Nim rację bytu, czerpie z Niego pokarm i inspirację³.

Po lekturze zapytaj:

- > O czym pisze papież Jan Paweł II w tym tekście?
- > Komu Kościół oddaje szczególną cześć?
- > Czego dowiadujemy się z tekstu o roku liturgicznym?
- > Kto jest centralną postacią roku liturgicznego? (Jezus Chrystus i Jego zbawcze dzieło)
- > O czym nam przypomina niedziela?
- > W jaki sposób uświęca nas przeżywanie roku liturgicznego i świętowanie niedzieli?

6. Podziel klasę na grupy i każdemu zespołowi daj tekst do analizy (załącznik 1). Zadaniem każdej z grup będzie przedstawienie (streszczenie) nauczania Kościoła na temat świętowania roku liturgicznego:

grupa I: KKK 1163 i 1164, grupa II: KKK 1168 i 1169, grupa III: KKK 1172 i 1173.

Najważniejsze wnioski zapisz na tablicy – będą one stanowiły notatkę z lekcji.

/ ODPOWIADAM /

7. Powiedz uczniom, że niedzielę warto celebrować we wspólnocie Kościoła, a Msza Święta jest pamiątką męki, śmierci i zmartwychwstania Pana Jezusa. Poproś ich o przeczytanie fragmentu Youcatu zamieszczonego w podręczniku w części „odpowiadam” (s. 286):

„Obowiązek uczestnictwa w niedzielnej Mszy Świętej” to nieodpowiednie określenie dla prawdziwego chrześcijanina. To tak jakby istniał „obowiązek całowania się” dla zakochanych. Nikt nie może mieć żywej relacji

³ Jan Paweł II, *Dies Domini*, 78.

z Chrystusem, gdy nie pragnie iść tam, gdzie Jezus nas oczekuje. Stąd od wieków Msza Święta jest dla chrześcijan „sercem niedzieli” i najważniejszym spotkaniem tygodnia (Youcat, 219).

/ UTRWALAM /

8. Przypomnij uczniom najważniejsze myśli z tej katechezy. Podkreśl, że centralną postacią roku liturgicznego jest Jezus Chrystus i Jego zbawcze dzieło.

/ MODLĘ SIĘ /

9. Lekcję zakończ wspólnym odmówieniem *Modlitwy Pańskiej*. Możesz też wykorzystać słowa zamieszczonego w podręczniku ucznia (s. 287) Psalmu 91.

SPIS TREŚCI

Słowo wstępne / 5

Część 1 / DOJRZAŁOŚĆ-DOROSŁOŚĆ

- 1. Droga do dojrzałości chrześcijańskiej / 9**
- 2. Wierzę w Jezusa Chrystusa / 15**
- 3. Ufam w wierze jak Abraham / 20**
- 4. Wierzę z Maryją / 28**
- 5. Wierzę ze świętymi / 33**
- 6. Dojrzały w wierze, nadziei i miłości / 40**
- 7. Dojrzały w męstwie, sprawiedliwości, umiarkowaniu i roztropności / 46**
- 8. Dojrzały w modlitwie / 51**
- 9. Dojrzały w świadectwie / 56**

Część 2 / POZNAWANIE PRAWDY

- 10. „Cóż to jest prawda?” / 63**
- 11. Prawda a manipulacja / 67**
- 12. Prawda o świecie / 73**
- 13. Słowo Boże – słowo prawdziwe / 77**
- 14. Prawda w wolności / 81**
- 15. „Ja jestem Prawdą” / 84**
- 16. Wyznawać Boga w prawdzie / 88**
- 17. Przymioty prawdziwej wiary / 92**
- 18. Religia a sekta / 95**

Część 3 / BÓG W DOROSŁYM ŻYCIU

- 19. „Stworzył mężczyznę i niewiastę” (Rdz 1,27) / 103**
- 20. Równi i różni / 109**
- 21. Powołani do miłości / 114**

- 22. Powołani do świętości / 119
- 23. Powołani do życia / 123
- 24. Szczęście za wszelką cenę? / 127
- 25. Niedziela – dzień wdzięczności wobec Stwórcy / 130

Część 4 / BÓG OBECNY I DZIAŁAJĄCY – SAKRAMENTY

- 26. Liturgia – przestrzeń działania Boga / 137
- 27. Sakramenty – widzialne znaki niewidzialnej łaski / 145
- 28. Sakramenty umacniają naszą wiarę / 151
- 29. Chrzest początkiem nowego życia / 157
- 30. Sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego / 163
- 31. Sakramenty uzdrowienia / 168
- 32. Dlaczego i jak mam się spowiadać? / 174
- 33. Sakramenty w służbie wspólnoty / 179
- 34. Eucharystia źródłem miłości / 185
- 35. Modlitwa – doświadczenie Boga w codzienności / 191
- 36. „Życie Twoich wiernych, o Panie, zmienia się, ale się nie kończy” / 195

Część 5 / KOŚCIÓŁ TO...

- 37. Czym jest Kościół? / 201
- 38. Jezus Chrystus obecny w swoim Kościele / 205
- 39. Kościół – czyli kto? / 209
- 40. Piękno Kościoła – liturgia / 213
- 41. Matka Kościoła / 217
- 42. Ojciec nasz / 221

Część 6 / BÓG W KOŚCIELE ZAANGAŻOWANYM W ŚWIAT

- 43. Duchowość czasów odrodzenia / 227
- 44. Przyczyny i skutki reformacji / 231
- 45. Reforma katolicka / 236
- 46. Sobór Trydencki / 240
- 47. Unia brzeska / 245
- 48. Kult maryjny na ziemiach polskich / 251
- 49. Bardziej trzeba słuchać Boga niż ludzi / 255
- 50. Kiedy Kościół staje się wrogiem / 260
- 51. „Wszystko, co uczyniliście...” / 265

- 52.** Świętość przemieniająca świat / 270
- 53.** Odnowiony Kościół / 275
- 54.** Utracona niepodległość / 279
- 55.** Kościół w społeczeństwie polskim / 283

Część 7 / BÓG W PRZEŻYWANIU CZASU

- 56.** Wszyscy święci i święte Boże (uroczystość Wszystkich świętych) / 291
- 57.** „Wielbi dusza moja Pana” (Adwent) / 296
- 58.** Dlaczego Bóg stał się człowiekiem? (Boże Narodzenie) / 301
- 59.** Ziemskie życie Jezusa (okres zwykły) / 305
- 60.** Sens i wartość męki Jezusa Chrystusa (Wielki Post) / 310
- 61.** Człowiek wobec prawdy o Bożym Miłosierdziu (uroczystość Miłosierdzia Bożego) / 315
- 62.** Rok liturgiczny upamiętnieniem wydarzeń zbawczych / 319

Notatki / 329

Opracowanie redakcyjne / Magdalena Siemiginowska, Katarzyna Smardzewska

Projekt graficzny / Adam Piasek

Skład / Stanisław Tuchołka, panbook.pl

Zdjęcie na okładce / AdobeStock

Zdjęcia w załącznikach i prezentacjach (materiały dodatkowe zamieszczone na www.strefakatechety.pl) / Wikimedia Commons, Unsplash

Opracowanie graficzne materiałów dodatkowych / Magdalena Siemiginowska

Katechezy zamieszczone w działach I, II, IV, VI, VII opublikowano także w podręczniku dla klasy 2 liceum i technikum *Szukam dojrzałej wiary* (Wydawnictwo Świętego Wojciecha, Poznań 2021).

© Święty Wojciech Dom Medialny sp. z o.o., Poznań 2021

ISBN 978-83-8065-406-8 (wydanie papierowe)

ISBN 978-83-8065-407-5 (wydanie elektroniczne)

Wydawca

Święty Wojciech Dom Medialny sp. z o.o.

Wydawnictwo

ul. Chartowo 5, 61-245 Poznań

tel. 61 659 37 13

wydawnictwo@swietywojciech.pl

Zamówienia

Dział Handlowy

ul. Chartowo 5, 61-245 Poznań

Obsługa księgarń i hurtowni:

sprzedaz@swietywojciech.pl | tel. 61 659 37 57 (79)

Obsługa zamówień detalicznych:

sklep@swietywojciech.pl | tel. 61 659 37 61 (55)

www.swietywojciech.pl

Druk / Dimograf SA

[illegible]

